

Riksdagens protokoll

2007/08:124

Måndagen den 9 juni

Kl. 10.00 – 20.11

Protokoll
2007/08:124

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 2 juni.

2 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 12 juni kl. 14.00* skulle följande statsråd delta:

Statsrådet Lars Leijonborg (fp), justitieminister Beatrice Ask (m), miljöminister Andreas Carlgren (c), statsrådet Tobias Billström (m) och kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m).

3 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att voteringen *kl. 15.30 tisdagen den 17 juni* skulle utgå.

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2007/08:FPM113 Halvtidsöversyn i2010 *KOM(2008)199* till trafikutskottet

2007/08:FPM114 Gränsöverskridande uppföljning av trafikförseelser *KOM(2008)151* till justitieutskottet

2007/08:FPM115 Direktiv om slutlig avveckling respektive ställande av finansiell säkerhet (Finality- respektive säkerhetsdirektivet) *KOM(2008)213* till finansutskottet

5 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motion
2007/08:U29 till utrikesutskottet

Krisberedskap i betalningssystemet

6 § Krisberedskap i betalningssystemet

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2007/08:FiU31
Krisberedskap i betalningssystemet (framst. 2007/08:RRS24).

Anf. 1 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m):

Herr talman! Åhörare! Betänkande FiU31, *Krisberedskap i betalningssystemet*, handlar om den teknik vi alla är beroende av.

I dagarna har flyget signalerat till oss att pappersbiljetter är ett minne blott. Sedan ett år tillbaka kan man på Ängelholms flygplats checka in med ett finger.

Utvecklingen har gått snabbt, från en tillvaro där vi gjorde alla våra uttag och insättningar på bank och post fysiskt i lokalen till att vi i dag gör de flesta av våra ärenden på nätet. Vi köper resor. Vi köper möbler, teknik och andra prylar direkt via våra datorer.

När vi lämnar vårt kort i kassan i matvarubutiken eller då vi betalar våra skor, väskor och kläder drar vi vårt kort, och affären registrerar vårt köp. Vid uttagsautomaten eller via telefonbanken kan vi sedan se att betalning har skett.

Allt detta kräver att tekniken fungerar, det vill säga el, tele och IT. De olika aktörerna på marknaden ansvarar för olika funktioner inom det centrala betalningssystemet. Många olika leverantörssystem ska sammanlänkas via olika tekniska kopplingar. Vi märker en del av detta bara vi går in i en affär och sedan tar oss vidare till nästa då vi vid kassan ska dra vårt kort och ser att de olika betalningslådorna ser olika ut.

Herr talman! Samtidigt som utvecklingen går framåt och ger oss konsumenter och företagen nya möjligheter blir vi mer sårbara i beroendet av tekniken och när det gäller dem som vill dra nytta av att använda våra konton och betalningsuppgifter.

Därför har nu Riksrevisionen gjort en granskning. Detta betänkande handlar om säkerheten i vårt betalningssystem. Förutom information från Riksrevisionen har utskottet under våren fått information av riksrevisorn, riksbankschefen och Finansinspektionens generaldirektör.

I ärendet har inga motioner väckts, men det finns en reservation från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 2 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Finansutskottet har alltså av Riksrevisionens styrelse fått en framställning angående krisberedskap i betalningssystemet. I denna framställning gör Riksrevisionens styrelse bedömningen att statens åtgärder för att förebygga och hantera allvarliga tekniska störningar i betalningssystemet inte är tillräckliga.

Förmågan att hantera en allvarlig kris inom området bedöms vara bristfällig. Det anser Riksrevisionen. Det föreligger brister i myndigheternas risk- och sårbarhetsanalys. Myndigheternas krisplanering, hantering av incidentinformation och genomförda övningar är inte fullgoda, skriver Riksrevisionen i sin framställning.

Det här är väldigt allvarligt. Det är en kraftig kritik och en oro som Riksrevisionens styrelse förmedlar med sin uppmaning till oss här i riksdagen, främst till oss i finansutskottet, om att vidta åtgärder.

Vi socialdemokrater anser att det här är mycket viktigt. Vi vill ge regeringen i uppdrag att ta fram åtgärder för att stärka krisberedskapen i betalningssystemet.

Dessutom har vi i Sverige, efter det att Riksrevisionen avlämnat sin framställning, fått uppleva att det finns vissa krissituationer inom bank- och börssystemet som inger oro. Det gör ju inte att det i den här frågan känns säkrare eller bättre.

Men, som vanligt, sticker den borgerliga högermajoriteten huvudet i sanden och vill inte ta ansvar för att åtgärda detta. Jag vill upplysa högermajoriteten om att det är vi i finansutskottet och vi här i riksdagen som har det övergripande ansvaret för att betalningssystemet i framtiden kan fungera problemfritt, för att det finns en krisberedskap. Vi ska se till att det finns en plan så att man vet vem som har huvudansvaret vid problem och så att vi som ytterst ansvariga kan lita på att detta fungerar. Det anser vi inte att vi i dag kan.

Den senaste incidenten inträffade förra veckan då OMX, den svenska börsen, i över fem timmar låg nere – med en massa problem. Det talades om och skrevs i tidningar om att det förlorades bland annat 30 miljarder. Dessutom funderade investerarna över hur säkert det är att placera pengar i Norden och i Sverige.

Men, som vanligt, säger högermajoriteten nej till att vidta åtgärder.

Jag ser i detta ärende ett slags försäkring. Vi har här chansen att försäkra oss i frågan och att ta vårt ansvar. Dessutom vill jag, herr talman, fråga högermännen efter mig i den här debatten hur de ser på det här med försäkringar och på att försäkra sig själv och sina ägodelar. Har de möjligen sin villa försäkrad, sin fina bil försäkrad eller sina barn försäkrade på något sätt? Kanske är det med de sakerna som med detta ärende, det vill säga att de säger: Nej, inte nu. Vi väntar och ser vad som händer innan vi tar en fullvärdesförsäkring.

Nej, herr talman, jag tror inte att de resonerar så om sina egna, sina privata, ägodelar.

Högern vill avvakta och se om det kanske görs något från regeringens sida framöver – detta utan att vi som ytterst ansvariga får ta en fullvärdesförsäkring och försäkra oss om att det här åtgärdas. Förhoppningsvis blir det ingen brand. Förhoppningsvis blir det ingen kris eller något annat tillbud. Så resonerar man.

Men vi har nyligen sett vad som kan hända. Först var det krismöte på Riksbanken med stora rubriker. Det var i början av maj. Då var det överföringar mellan banker som det inte gick att genomföra på grund av att datorn, RIX, inte fungerade. Man kunde inte genomföra överföringar. Sedan, i början av juni, var det som jag redan nämnt stort kaos på börsen.

Nu har vi alltså chansen att försäkra oss i den här frågan och att ge regeringen i uppdrag att säkerställa en förbättrad krisberedskap. Men jag

tror, som sagt, att jag kan lista ut vad högerens män efter mig kommer att säga i debatten. De kommer att ta fram olika förklaringar och säga att en översyn är på gång och att man litar på att regeringen gör det här utan att vi behöver bry oss. De kommer att säga att de är nöjda med regeringens arbete i frågan.

Jag skulle vilja få veta av majoriteten hur de kan vara så säkra på att en kris inte uppstår snart igen – i morgon eller i övermorgon. Vilken kristallkula använder högermännen sig av för att vara säkra på att vi inte behöver ta en fullvärdesförsäkring i dag när vi voterar?

Vem hade huvudansvaret den 3 juni? Jag kan se att både Finansinspektionen och Krisberedskapsmyndigheten har uttalat sig om händelsen. Finansmarknadsminister Mats Odell uttalade sig också och sade: ”Detta är inte bra.” Nej, det är det minsta man kan säga. Det hade varit på sin plats att Mats Odell i dag hade varit här i kammaren och gett oss sin syn på det här och sagt hur han ska jobba med frågan. Men han lyser med sin frånvaro.

Om det skulle bli större fel i vårt datanät, om vi inte kan få loss kontanter, allt det som vi hörde i inledningen, inte kan betala med våra kort, vad händer då på en dag, på två dagar om problemet kvarstår och om det blir långt? Vem har huvudansvaret då? Det finns ingen plan, det finns ingen bra krisberedskap.

Tänk er konsekvenserna om betalningssystemet kraschar! Ingenting fungerar, inga betalkort fungerar, det går inte ta ut pengar från banken, och det finns inga kontanter. Vad händer i detta utvecklade land Sverige? Vem har huvudansvaret? Vem samordnar? Vem har gjort en plan för detta scenario? Jag skulle vilja ha svar på det, herr talman, av efterföljande talare.

Vi i oppositionen anser att det hade varit av särskilt värde om utskottet hade varit enigt i frågan. Vi har gjort våra försök. Våra partikamrater i Riksrevisionens styrelse var eniga. Men majoriteten i finansutskottet ville inte vara med om att ta den här försäkringen och se till att det blev en plan.

Vi socialdemokrater ser väldigt allvarligt på frågan. Vi vill garantera svenska folkets pengar vid eventuella kriser och händelser. Vi vill tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet se till att det finns en krisberedskap i betalningssystemet.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till vår gemensamma reservation i detta betänkande.

Anf. 3 LARS ELINDERSON (m):

Herr talman! Låt mig börja med att uttala en mycket stor förvåning över det föregående anförandet. Det låter som om vi har att ta ställning till ett färdigt förslag till organisation och ansvarsfördelning för en krisberedskap inom betalningssystemet där majoriteten tänker rösta nej. Det vi har att ta ställning till är ett uppdrag till regeringen att genomföra en översyn på en mängd olika punkter som har redovisats av Riksrevisionen och dess styrelse.

I sakfrågan är vi helt överens. Men jag uppfattar den reservation som har lämnats av Socialdemokraterna, i synnerhet efter det här anförandet, inte som en reservation i sak utan som en misstroendeförklaring mot regeringen. I sakfrågan är vi eniga. Finansutskottet är enigt om betydelsen

av att infrastrukturen på det finansiella området fungerar väl och att tillräckliga åtgärder vidtas för att förebygga och hantera störningar inom betalningssystemet och inom de finansiella systemen.

Precis som har sagts har ett antal mindre incidenter under det senaste halvåret visat att det finns brister och att det därför är viktigt med en kontinuerlig uppföljning och uppgradering både av den operativa verksamheten och av tillsynen och lagstiftningen på det här området. Oavsett vad vi beslutar här i dag förändrar det inte situationen inom en vecka.

Vi fick frågan som vi skulle svara på: Vad händer om vi nästa vecka drabbas av kris i hanteringssystemet? Det är ingen skillnad mellan de två förslagen. Regeringen och riksdagen har inte hunnit vidta åtgärder i enlighet med Riksrevisionens förslag fram till nästa vecka. Oavsett vad man beslutar, om man följer finansutskottets majoritets förslag eller reservationen, krävs det att regeringen återkommer med förslag på en mängd områden. Vilka förslag ska regeringen återkomma med? Ja, ska man stödja Riksrevisionens syn på det övergripande ansvaret, eller ska man stödja Riksbankens syn? Riksbanken säger att om man ska följa Riksrevisionens förslag när det gäller bankers uppgifter krävs en förändring av riksbankslagen.

Min fråga till Agneta Gille är: Är det Riksrevisionens förslag eller Riksbankens förslag som jag uppfattat att ni vill ge i uppdrag till regeringen att presentera ett nytt lagförslag om?

Det här är komplicerade frågor. En del av de risker som Riksrevisionen pekar på i sin rapport *Krisberedskap i betalningssystemet* är av övergripande karaktär och omfattar många olika samhällsfunktioner. Det exempel som man kan peka på är framför allt riskerna för omfattande avbrott i elproduktion och elleveranser. Det är inte områden som ska hanteras av den finansiella sektorn. Det är övergripande risker som drabbar hela samhället. Problem i data- och kommunikationssystem etcetera är också övergripande risker liksom risken för omfattande terrorangrepp och liknande.

Det här är frågor som går in i varandra. Under senare tid har vi noterat att regeringen vidtagit och delvis genomfört åtgärder för att stärka den övergripande krisberedskapen i samhället. Det mest konkreta exemplet är inrättandet av en central krishanteringsenhet i Regeringskansliet, en fråga som låg på skrivbordet i åtminstone fyra år under den gamla regeringens period. Det är i det sammanhanget denna fråga ska ses.

Som ett led i översynen av krisberedskapen har regeringen också uppdragit åt flera myndigheter att lämna rapporter inom sitt område avseende bland annat krisberedskapen inom det centrala betalningssystemet. Finansinspektionen lämnade en rapport den 22 april, och en rapport från Riksgälden kommer att lämnas senare under året. Också andra myndigheter har fått liknande uppdrag och ska aktualisera eller har aktualiserat frågor under den här perioden. Både Riksbanken och Finansinspektionen har inför utskottet och i andra sammanhang gett olika synpunkter, en del positiva, en del lite frågande, på Riksrevisionens förslag.

Krisberedskapsmyndigheten genomförde tillsammans med ett stort antal berörda aktörer en större krisövning om IT-attacker mot det finansiella systemet i april 2008. Utvärdering av övningen ska ske under hösten 2008. Men jag förstår att Agneta Gille redan gjort den utvärderingen. Det skulle vara intressant att ta få ta del av den.

Eventuella ändrade förutsättningar för det centrala betalningssystemet kommer att påverka ett stort antal aktörer, inte bara myndigheter utan också privata aktörer. Utskottet noterar att det har etablerats samarbete mellan flera myndigheter och privata aktörer som ansvarar för olika delar av betalningssystemet. Vi ser detta arbete som en viktig del i planering och riskhantering inom området men också som en del i beredningen av det här ärendet.

Förslag till ändringar på samhällsviktiga områden bör föregås av en noggrann beredning. En sådan har påbörjats under vintern och våren i år, och en redovisning av regeringens åtgärder kan emotes i budgetpropositionen för 2009. Vi från majoritetens sida förutsätter att regeringen gör en övergripande heltäckande bedömning och återkommer med konkreta förslag på de områden som Riksrevisionen har föreslagit.

Herr talman! Med hänsyn till den korta tid som har förflutit sedan Riksrevisionens granskningsrapport lämnades anser utskottet att resultatet av det arbetet inte bör föregripas och föreslår därför att Riksrevisionens styrelses framställning avslås. Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag.

Anf. 4 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Det var en intressant föredragning vi fick. Jag fick en fråga om det är Riksbankens eller Riksrevisionens förslag som vi debatterar här. Det är väldigt tydligt att det är Riksrevisionens skrivelse och underlag från Riksrevisionens styrelse där partikamrater till mig och Lars Elinderson är överens. De ser att det finns en brist i krishantering. Det är väldigt allvarligt. Därför är det viktigt vi i finansutskottet i Sveriges riksdag tar vårt ansvar.

Lars Elinderson sade från talarstolen, herr talman, vad som händer om det sker något inom en vecka: Då är ännu icke något resultat klart. Nej, men vi som har ansvaret har fullföljt vårt uppdrag, vårt uppdrag att se till att det åläggs regeringen att göra något.

Precis som jag sade, herr talman, i mitt anförande kommer det att komma ursäkter och besked om att regeringen har något på gång. Ordvalet som användes var: Vi förutsätter att regeringen gör någonting i detta ärende.

Anf. 5 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! Jag kan förstå oppositionens ryggmärgsmässiga behov av att hela tiden framhålla skillnader såväl i form som i sak.

Vi är helt eniga om att det krävs en fortlöpande översyn av hur krishantering i betalningssystemet sköts. Men det finns ett antal komplexa frågor som också Riksrevisionen pekar på. Och det förslag som vi ska ta ställning till är ett förslag om att ge regeringen i uppdrag att göra en översyn och bedömningar på det här området. Jag pekade på att en av de centrala myndigheterna på en punkt har haft invändningar mot de synpunkter som Riksrevisionen hade, nämligen Riksbanken.

Eftersom det från Agneta Gilles sida lät som att vi skulle ta ställning till ett färdigt förslag till en krishanteringsplan är det bara fråga om vilket förtroende man har för regeringen. Jag vet att regeringen arbetar med det här och redan har gett ett uppdrag till de centrala myndigheter som hantlar frågorna inom betalningsområdet, och i Regeringskansliet har en

central enhet tillsatts för att ta ansvar för den övergripande krishantering-
en.

Jag utgår självklart från att man inte mitt under en beredningsprocess
ger sig in med preciserade synpunkter på hur beredningen ska gå till. Vi
ger regeringen, precis som brukar ske i sådana här sammanhang, i upp-
drag att komma tillbaka, och vi förutsätter att det kommer att ske i höst i
samband med budgetpropositionen. Men att regeringen tar det här på
allvar tycker jag har markerats, inte minst av finansministern själv.

Anf. 6 AGNETA GILLE (s) replik:

Herr talman! Det är inte så att vi i vår reservation skriver att det ska
vara en detaljerad plan. Det är helt fel. Vi vill ge regeringen det ansvar
som de i dag har. Men vi som finansutskott, vi som riksdag ålägger rege-
ringen att göra någonting skyndsamt. Lars Elinderson förutsätter att det
görs, men så länge man förutsätter att en brand inte ska uppstå hoppas
man att det inte ska ske. Men tänk om det skulle hända någonting! Då är
det Lars Elindersons och mitt ansvar att se till att det görs en plan.

Jag ställde en massa frågor om de otäcka scenarier som kan inträffa i
framtiden. Vem har huvudansvaret? Vem samordnar? Vad finns det för
plan i dag? Man ska göra en översyn, och Lars Elinderson säger: Vi
förutsätter att det görs. Men det räcker inte för mig, utan jag vill veta. Det
är vad det handlar om. Jag vill ge regeringen i uppdrag att se till att det
kommer fram en krisberedskap i betalningssystemet.

Anf. 7 LARS ELINDERSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill avslutningsvis bara konstatera att min inledande
mening var fullständigt riktig. Detta är inte en reservation i sak, utan det
är en reservation mot vår regering.

I sakfrågan är vi överens. Det finns ett behov av en översyn av krisbe-
redskapen inom det finansiella området. Det är regeringens ansvar att se
till att det kommer fram en sådan till riksdagen, och vi förutsätter att det
sker redan i samband med budgetpropositionen. Men att riksdagen i det
här läget indirekt skulle ta ställning till alla de förslag som Riksrevision-
en har lagt fram på vårt bord, samtidigt som vi vet att åtminstone en av
de centrala myndigheterna har starka invändningar mot åtminstone delar
av förslaget, tycker jag vore fel. Jag vidhåller därför mitt yrkande om
bifall till utskottets förslag.

Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag vill allra först börja med en deklaration i anledning
av Agneta Gillies anförande.

Sedan jag kom in i den här kammaren har jag städse vinnlagt mig om
att avstå från att etikettera saker och ting som höger och vänster och det
kommer jag att fortsätta göra. Det är inte alltid riktigt klart vad höger och
vänster är, så man ska vara försiktig med det. Jag tycker inte att det var
en höjdpunkt att höra de olika etiketteringar som förekom i dag.

Det är ett viktigt ämne, herr talman, som vi diskuterar, nämligen kris-
hanteringen i betalningssystemet. Man skulle kunna ironisera över detta
och säga att Socialdemokraterna är experter på krishantering. Det finns få
som har en sådan erfarenhet av det. Men eftersom det drabbar väldigt
många enskilda människor när det av olika orsaker blir kris i betalnings-

systemet är det viktigt att krishanteringen fungerar, precis som Lars Elin-derson har sagt och i grund och botten exakt så som Socialdemokraterna och reservanterna tycker. Jag vill gärna säga, herr talman, att skillnaden mellan reservationen och majoritetens beskrivning är i grund och botten ingen alls.

Jag brukar säga att vi har tre former av kriser i betalningssystemet. Den vanligaste är den personliga, att man har lite dåligt med pengar. Vi kan lämna den därhän. Den andra är att det är tekniska problem i syste-met, helt enkelt stopp beroende på elfel och så vidare.

Glömska är en god tillgång här, Agneta Gille. Det hände under den tid då ni satt i regeringen att det, utan att vi krävde regeringens avgång, blev fel i bankomatsystemet. Det kan inträffa. Det går inte att inte göra regeringen direkt ansvarig för. Hur många matbutiker är det inte som ibland har kris i sina betalningssystem, att man inte kan betala och det blir väldiga köer av rent tekniska orsaker? Men det intressanta är den tredje orsaken, nämligen strukturella stopp och fel som gör att mycket stora värden står på spel därför att man inte kan betala.

Sådant som en tsunami, Gudrun eller något annat som i väldigt hög grad påverkar samhällets funktion kan man inte riktigt förutse. Man kan inte beställa en tsunami till onsdag eller torsdag under kontorstid.

Här handlar det om vilka krav man ställer på betalningssystemet för att det ska fungera.

Jag vill ställa en fråga till Agneta Gille, som tog som exempel det förhållande att majoriteten inte särskilt har slagit ned på stoppet i OMX-systemet som inträffade i början av juni. Det ansågs som en brist. Å andra sidan justerades detta betänkande den 22 maj. Det är ju lite svårt att förutse sådant som inträffar efter att man har justerat ett betänkande.

Jag menar, precis som Lars Elinderson och i grund och botten också majoriteten säger, att vi måste ha en god beredskap att klara sådana här problem. Det gäller att ställa de riktiga kraven på Riksbanken och på de andra, och det är ingenting som man gör så där väldigt lätt.

Därför vill jag avsluta med att ställa en väldigt svår fråga till Agneta Gille om den allra sista raden i er reservation, för där framgår det väldigt tydligt hur svårt också ni har att ta ställning till Riksrevisionens förslag. Det står så här: Därmed bör riksdagen delvis bifalla Riksrevisionens styrelses framställning. ”Delvis” är ju väldigt intressant. Vad är det ni vill bifalla och vad är det ni vill avslå? Om riksdagen skulle anta detta så att reservationen vinner, vad har då riksdagen med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag bifallit respektive avslagit i Riksrevisionens framställning? Det är väldigt oklart. Däremot finns det ett avslagsyrkande av den anledningen att regeringen arbetar med de här frågorna. Men vad innebär ert förslag att delvis bifalla? Vad är det ni delvis bifaller och vad är det ni avslår i Riksrevisionens framställning? Det tycker jag att Agneta Gille är denna kammare och alla åhörare skyl-dig att svara på.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2007/08:CU20
Naturresursfrågor och vattenrätt.

*Naturresursfrågor
och vattenrätt*

Anf. 9 GUNNAR SANDBERG (s):

Herr talman! Civilutskottets ledamöter! Vi ska behandla civilutskottets betänkande CU20, *Naturresursfrågor och vattenrätt*.

Jag vill i detta ärende ta upp skyddet för våra nationalälvar, omprövning av vattendomar samt åtgärder till förmån för fiske. Till att börja med yrkar jag bifall till Socialdemokraternas reservation och därmed bifall till motion C353 om våra orörda nationalälvar.

Sverige har byggt ut ca 75 procent av den tillgängliga potentialen av vattenkraft. Vi är beroende av vattenkraften för att tillgodose landets elbehov. När vi nu söker efter nya miljövänliga energikällor har på sina håll frågan om utbyggnad av orörda älvar aktualiserats på nytt.

Det är ett välkänt faktum att själva utbyggnaden av vattenkraften har negativ påverkan på miljön även om vattenkraften i sig är förnybar. Kvarvarande strömmande vattendrag är därför särskilt värdefulla för växt- och djurlivet. Samtidigt är de lika värdefulla för oss människor, för det rörliga friluftslivet och för rekreation.

För oss socialdemokrater är det därför viktigt att slå fast att vi måste bevara dessa värden. De är omistliga för hela landet. Vi vill att våra orörda älvar förblir orörda också i framtiden.

Riksdagen konstaterade för två år sedan att småskalig vattenkrafts bidrag till elförsörjningen är obetydlig. Därför står det inte i rimlig proportion till den mycket negativa påverkan på miljön som en utbyggnad skulle innebära.

Endast fyra av de stora fjällälvarna och ett antal mindre, fritt strömmande vattensträckor är skyddade genom miljöbalken. De beslutade planeringsmålen för vattenkraftens bidrag till energiförsörjningen har i huvudsak uppnåtts.

Herr talman! Det är nu därför angeläget att annan miljövänlig energiproduktion stimuleras. Det handlar exempelvis om vindkraft men också om effektivisering av befintlig vattenkraft. Vid Luleå tekniska universitet planeras forskning om förnybar energi där just effektivisering av vattenkraften har stor betydelse.

Vattenkraften utgör ryggraden i det svenska elsystemet och står för den absoluta merparten av all förnybar el i Sverige. Omprövningar av vattendomar kan hota den befintliga vattenkraftsproduktionen. En undersökning gjord av branschorganisationen Svensk Energi visar att hittills genomförda omprövningar av vattendomar i de allra flesta fall har resulterat i åläggande om minskad produktion. I genomsnitt har elproduktionen minskat med 5 procent efter omprövningen av en vattendom.

Detta är en utveckling som går stick i stäv med svensk energipolitik och ambitionerna att verka för en hållbar utveckling. Som jag nyss sade borde vi i stället effektivisera vattenkraftsproduktionen.

Om elproduktionen skulle minskas med 5 procent i samtliga vattenkraftverk skulle det motsvara en förlust på 3 terawattimmar förnybar el. Det är lika mycket som elproduktionen i en halv norrländsk älv!

Detta är mycket negativt ur miljösynpunkt liksom ur samhällsekonomisk synvinkel. Minskad produktion i vattenkraft ersätts av elproduktion som inte är förnybar och som dessutom är dyrare.

Det är därför tveksamt om vi har råd att fortsätta ompröva vattendomar på detta sätt. Vi kanske får svar på detta i vinter när Miljöprocessutredningen blir klar med sitt arbete. Hur som helst kommer frågan upp till ny debatt då.

Till sist vill jag säga några ord om åtgärder till förmån för fiske som vi har tagit upp i ett särskilt yttrande.

Fritidsfisket är som bekant en folksport och har därmed mycket stor betydelse för en stor del av befolkningen. Samtidigt har fritidsfiskets betydelse för turistnäringen ökat, och möjligheterna att utveckla denna verksamhet är enorm. Till detta krävs naturligtvis tillgång till fisk och fungerande vandringsvägar för fisken förbi kraftverken.

Också biologiska skäl talar för bättre vandringsvägar för fisk. Laxens naturliga vandring i utbyggda älvar upp till lekplatserna främjar fortbestand av livskraftiga laxar. Så är inte fallet med utbyggda älvar där laxstationerna urskillningslöst fångar in alla laxar. Både de livskraftiga och de orkeslösa tas upp för att man ska kunna odla fram laxyngel i speciella bassånger.

Herr talman! Vi får inte utarma arten till förmån för den odlade laxen. Därför måste de utbyggda älvarna förses med laxtrappor så att de livskraftiga laxarna kan ta sig upp till naturliga lekplatser. Detta kostar pengar, och det borde vara rimligt att kraftbolagen tar ett visst ansvar.

Även denna fråga diskuteras i Miljöprocessutredningen varför vi får återkomma till den när utredningen är klar.

Majoriteten har höga förväntningar på utredningen. Vi i oppositionen får väl vänta och se om den svarar upp mot våra förväntningar!

Anf. 10 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Civilutskottets betänkande *Naturresursfrågor och vattenrätt* tar upp ett antal frågor som är mycket vitala för oss i Miljöpartiet. Frågorna är väckta genom motioner från den allmänna motionstiden.

Majoriteten väljer att avstyrka samtliga förslag från motionärerna med motiveringar om att det pågår utredningsarbeten och överväganden inom Regeringskansliet. Som riksdagsledamot har jag lärt mig utgå ifrån att den sortens svar egentligen är ganska positivt. Majoriteten avvisar ju inte de förslag som oppositionen lägger fram utan jobbar på för att utforma egna förslag i samma anda på ett sätt så att det ser ut som om det är regeringen som tar initiativ och är handlingskraftig.

Det bjuder vi, herr talman, mycket gärna på, bara regeringen får fart på sitt utredande och sina överväganden och snart kommer till skott!

Det är tydligt nu för tiden att det inte bara är vi miljöpartister som har förstått vad energi- och klimatproblemen faktiskt innebär. Under de senaste åren har även betydligt större grupper i samhället börjat förstå att en omställning till en långsiktigt hållbar teknik faktiskt är ofrånkomlig.

Särskilt det senaste årets höjningar av råoljepriset med följd effekter både på drivmedelspriser och på livsmedelspriser tror jag har fått många

att förstå att det vi miljöpartister har pratat om i årtionden inte är några fantasier och inte något som ligger långt fram i tiden.

Omställningen borde ha börjat för många år sedan, och därför är det viktigt att besluten nu tas i snabbt takt så att vi inte står där helt utan verktygslåda när det blir allvar.

Vi utgår från att majoritetens avslag när det gäller vårt förslag att förbättra tillståndsprocessen för vindkraftsetableringar i praktiken innebär att regeringen ganska snart återkommer till riksdagen med förslag i motionens anda. Investerarna har redovisat att de är beredda att investera över 200 miljarder i vindkraft i Sverige under de närmaste åren. De investeringarna vill vi miljöpartister se realiserade. Då är det viktigt att utveckla och förenkla tillståndsprocessen.

Miljöpartiet menar att det är av stor vikt att regeringen prioriterar denna fråga. För varje år som går tappar vi i slutändan viktig energiproduktion som skulle kunna bidra till att i stället avveckla miljöskadlig teknik baserad på kol, olja och uran.

Reservation 2 i betänkandet tar upp de orörda nationalälvarna, och för att jag ska hinna med allt vill jag bara instämma i föregående talares argumentation. Egentligen skulle vi ha stått med som medreservanter. Vi delar helt och hållet argumentationen när det gäller den reservationen. Det är av största vikt att de orörda älvarna fortsätter att vara orörda!

I dag startar en konferens i Uppsala på temat mark- och vattenresursers betydelse för framtida försörjning, inte minst när det gäller livsmedelsfrågor. Jag hoppas verkligen att regeringen är där och tar till sig informationen om och bakgrunden till Miljöpartiets politiska förslag. Det känns väldigt bra att vi i den gröna rörelsen har vetenskapen på vår sida.

Majoriteten avstyrker i och för sig våra förslag om att lagstifta så att man genom att använda sig av riksintressen kan skydda de viktigaste åkermarkerna från kortsiktiga ekonomiska exploateringsintressen. Inte minst stormarknader är ett väldigt bra exempel på hur man ofta asfalterar de bästa åkerjordarna. I mitt län har vi Borlänge kommun som ett skräckexempel, där man i rask takt omvandlar en av Sveriges främsta åkerjordar till stormarknader, parkeringsytor och småindustrier – man asfalterar det som skulle kunna vara med och försörja oss.

Det tycker jag är orimligt. Vi kan inte bete oss på det viset om vi ska klara av att ta ansvar för framtida generationers försörjning. Jag utgår från att även i det här fallet betyder avstyrkandet från majoriteten att regeringen egentligen jobbar på egna förslag i den här riktningen, för det måste komma förslag.

Likaså utgår jag från att regeringen kommer att återkomma till riksdagen också med förslag om att anläggningar för energiproduktion från vindkraft ska ges företräde framför andra riksintressen. Vi menar att man kan se det som ett sätt att långsiktigt hushålla med markresurser, vattenresurser och den fysiska miljön. Vi menar på det bestämdaste att riksintressen som att producera livsmedel och att producera energi från vind sammanfaller. Rent konkret kan det vara så att vindexploatering skyddar jordbruksmarken från andra ytkrävande exploateringar och på det sättet bidrar till att stödja livsmedelsproduktionen.

Som en sista bit här har vi nationalstadsparker, där vi i en motion pekar på det stora och viktiga intresset för folkhälsan av att se till att bevara de gröna kilarna. Vi menar att man kan göra det genom att ge möjlighet

till nationalstadsparker. Det är framför allt i Stockholm som vi ser att exploateringshotet är så stort, för det är så små delar av grönområdena som fortfarande är kvar. Där måste det göras någonting. Vi tror kanske inte att grundtesen att avstyrkandet betyder att regeringen avser att återkomma med förslag gäller här, utan vi är oroliga för att majoriteten i första hand ser till de kortsiktiga ekonomiska intressena på området – tyvärr.

Herr talman! För att spara kammarens tid när det gäller voteringar nöjer jag mig i det här fallet med att yrka bifall till reservation nr 3.

Anf. 11 ANDREAS NORLÉN (m):

Herr talman! I betänkandet *Naturresursfrågor och vattenrätt* behandlas hur vi på ett klokt och ansvarsfullt sätt ska använda en del av de tillgångar som naturen ger oss. Plan- och bygglagen och miljöbalken är de lagar som står i centrum för diskussionen. I flertalet av de motionsyrkanden som behandlas i betänkandet är grundproblemet att olika angelägna intressen kolliderar och att det gäller att utforma regelverket på ett sätt som leder till goda avvägningar mellan dessa olika intressen.

Regelverket för tillståndsprövningen för vindkraftverk är ett sådant exempel. I dag prövas vindkraftsetableringar på samma sätt som andra byggprojekt där den uppförda anläggningen kan påverka omgivningen negativt – här i första hand genom buller. Man prövar både enligt plan- och bygglagen och enligt miljöbalken. Målet med lagstiftningen måste givetvis vara en klok avvägning mellan å ena sidan intresset att främja miljövänlig elproduktion, å andra sidan de närboendes intressen av en god boendemiljö.

Frågorna om omprövning av vattendomar i de fall befintliga vattendomar inte anses ta tillräcklig hänsyn till miljön liksom frågan om krav på laxtrappor i de reglerade älvarna visar också på behovet av kloka avvägningar mellan motstående intressen. I de här fallen gäller det intresset av vattenkraftsproduktion som ställs mot intresset av skydd för olika fiskarter och andra frågor med anknytning till miljön i närområdet.

Även den tredje kategorin ärenden som vi diskuterar i dag rör avvägningsfrågor. Det handlar om motionsyrkanden där man begär att fler resurser ska bli riksintressen enligt miljöbalken. Det handlar om jordbruksmark, vindkraft och tätortsnära natur.

Herr talman! Hur ska man då ställa sig till de olika förslag till nya avvägningsregler som förs fram här? Det grundläggande budskapet är att inriktningen är tydlig. Regeringen arbetar med snart sagt samtliga frågor som behandlas i de olika motionsyrkandena med inriktningen att komma med förslag i närtid. I flertalet fall ska Miljöprocessutredningen lämna förslag under 2008.

För att nämna något om vindkraftsetableringen är det för mig uppenbart att det finns en bred enighet i riksdagen om att det är angeläget att underlätta vindkraftsutbyggnaden. Vindkraften är en miljövänlig energikälla med betydande utvecklingspotential som kan förväntas spela en allt större roll i kampen mot klimatförändringarna.

Mitt personliga intryck är också att vindkraften får en allt större acceptans i samhället. Jag tycker att man ser ett växande intresse hos jordbrukare av att satsa på vindkraft. Jag vill också påstå att man ser en växande acceptans bland människor i allmänhet för både utsikten över ett

eller flera vindkraftverk och att ha vindkraftverk i sin relativa närhet. Som östgöte konstaterar jag att häromveckan började man uppföra Östergötlands första tvåmegawattsverk. Det är utan tvekan imponerande skapelser som man ser växa fram på Östgötaslätten.

Mot bakgrund av detta intresse av att bygga ut vindkraften är det angeläget att utbyggnaden inte onödigtvis fördröjs till följd av en alltför komplicerad plan- och tillståndsprocess. Men samtidigt måste prövningen vara allsidig och rättssäker så att även de närboendes synpunkter kan föras fram och beaktas i processen.

En utdragen planprocess beskrivs ofta som ett generellt problem i Sverige. I synnerhet den bristande samordningen mellan prövningen enligt plan- och bygglagen och prövningen enligt miljöbalken är ett problem som kan leda till stora fördröjningar; det har vi åtskilliga exempel på.

Därför är regeringens pågående arbete med att samordna prövningen enligt PBL respektive miljöbalken mycket angeläget. Riksdagen har som bekant ställt sig bakom inriktningen av arbetet, som bland annat handlar om att skapa en ny sammanhållen distansordning för prövningen. Det här är viktigt såväl för vindkraftsutbyggnaden som för andra satsningar i samhället.

Utöver den allmänna inriktningen att underlätta plan- och byggprocessen har regeringen tydligt signalerat att det är angeläget att underlätta just vindkraftsutbyggnaden. Regeringen har därför gett Miljöprocessutredningen i uppdrag att snabbutreda vilka lagändringar och andra åtgärder som skulle förenkla plan- och tillståndsprocessen för just vindkraftsprojekt. Det här ska Miljöprocessutredningen redovisa den 30 september 2008.

Jag läser i Miljöpartiets reservation att man tycker att regeringen ska snabbutreda frågan oaktat Miljöprocessutredningens arbete. Det ger upphov till några funderingar. Jag gör kopplingar till ett par uttalanden – ett historiskt och ett mer modernt – när man tänker på kravet på en snabbutredning av något som i alla fall ska vara klart snart, det vill säga den 30 september.

Jag tänker på ett uttalande som tillskrivs kung Karl XI. Han sade så här: Vad göras skall är allaredan gjort. I herredagsmän, reser icke så fort! Han tyckte att riksdagsledamöterna inte behövde ha så bråttom till Stockholm, för han hade redan gjort vad de ville att han skulle göra. Jag tycker att kopplingen är ganska tydlig till relationen mellan riksdag och regering här. Regeringen har för avsikt att leverera den 30 september.

Jag tänker också på ett annat, mer modernt, uttalande ur den kända reklamfilmen om Lotto-Åke. Ni kanske kommer ihåg den – det var han som vann på Lotto och sedan gick in till chefen. Chefens säger då: Jamen du har ju hela helgen på dig!

Det känns lite grann som att miljöpartisterna går in till regeringen och säger: Skynda er nu – 30 september räcker inte. Ni har ju hela helgen på er, så ni kan väl vara lite snabbare! Om man har en leverans den 30 september tycker jag att regeringen är väldigt snabb, får jag nog säga. Jag har lite svårt att förstå reservationen när det gäller vindkraftssatsningarna.

Herr talman! Också när det gäller övriga förslag som har förts fram i motionerna pågår som sagt var arbete på regeringens uppdrag. Vi grans-

kar kriterierna för klassning av olika områden som riksintressen. Det ska redovisas den 31 december 2008. Då kommer såväl frågan om jordbruksmarkens klassning som den tätortsnära naturens klassning att behandlas. Också omprövning av vattendomar och krav på laxtrappor ingår i Miljöprocessutredningens arbete.

När det gäller de utbyggda älvarna och laxtrapporna vill jag med anledning av vad som nyss sades här i talarstolen stillsamt påpeka att när riksdagen under förra mandatperioden krävde en utredning om just laxtrappor var det ett enda parti som var emot ett sådant tillkännagivande från riksdagens sida, nämligen Socialdemokraterna. De tyckte då att det räckte med att vänta på det arbete som regeringen redan bedrev.

Också när det gäller att bevara de fyra orörda nationalälvarna är jag lite fundersam inför motionen och reservationen från Socialdemokraterna. Jag vill med stor tydlighet framhålla att det inte finns någon i denna kammare som vill bygga ut nationalälvarna. Det står också mycket tydligt i utskottets ställningstagande i betänkandet att vi inte förordar någon ändring i rådande ordning. Älvarna ska alltså vara skyddade.

Herr talman! Alltnog pågår det ett omfattande och ambitiöst arbete initierat av regeringen om de viktiga frågor som vi diskuterar i dag. Med anledning av det yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 12 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Dagens debattämne om naturresursfrågor och vattenrätt omfattar 15 motioner som civilutskottet har yttrat sig över. Eftersom det är en begränsad mängd finns det utrymme att kommentera samtliga motioner.

I en miljöpartimotion krävs en utredning om hur tillståndprocessen för vindkraft kan förenklas. Det är inte svårt att instämma i att en förenkling skulle vara välkommen. Jag har på nära håll, i min egen hemkommun Svalöv, konkreta exempel på hur lång en etableringsprocess kan vara. Det är ohållbart om vi vill medverka till och påskynda en utveckling av förnybar energi.

En annan intressant aspekt är vad en sådan process innebär för företagaren. Där hemma har det tagit mellan tre och sju år, och ändå är inte byggloven klara. Detta innebär att investeringsvilliga och miljöinriktade företagare får merkostnader på åtskilliga miljoner på grund av att verken har blivit mycket dyrare under denna tid. Är det kanske dags att sätta en tidsgräns för hur lång tid ärenden får lov att ta vid respektive beslutande instans? Oaktat om det gäller kommuner eller rättsinstanser därefter behöver beslutsprocesserna snabbas på.

Däremot är det viktigt att ändå behålla rättssäkerheten, och då övergår jag till en motion från Socialdemokraterna som inte vill ha någon begränsning i rätten att överklaga lokaliseringen av vindkraftverk. Nej, jag är inte heller säker på att någon begränsning behöver införas om hanteringen sköts professionellt. Däremot finns det anledning att snabbt sälla bort de överklaganden som enbart sker av egenintresse och där det helt saknas substansvärde i sakskalet.

Detta gäller inte enbart för vindkraften utan gäller i lika hög grad när man vill bygga ut tätorter eller vid nyanläggning av vägar och järnvägar. Nu har regeringen redan påbörjat utredningsarbetet i de frågor som mot-

ionärerna tar upp, och därför finns det ingen anledning med ett tillkännagivande.

Det finns därutöver några motioner om omprövning av gamla vattendomar. Även dessa förslag är värda att ta på allvar och genomlysas. Domar som är 50–100 år gamla har självklart fyllt sin uppgift, men det har hänt något under tiden som kan föranleda en omprövning. Inte minst fiskens vandringsvägar har aktualiserats mer och mer under de senaste 20 åren.

Det bör dock påpekas att byggande av så kallade laxtrappor också kan påverka elproduktionen negativt, och här gäller det att hitta konstruktiva lösningar för att tillgodose båda behoven.

I en annan motion yrkas på en översyn av lagstiftningen om krav på vandringsvägar för lax och annan fisk. För mig som skåning är det viktigare med annan fisk än med lax. Då tänker jag framför allt på ålen. Det är ju onekligen oroväckande rapporter som har kommit in under de senaste åren om minskningen av ålbeståndet. Däremot är det oklart vad orsakerna är. För min egen del tror jag att vattenkraftverken kan ha en viss betydelse, men å andra sidan har de ju funnits under så många år nu att vi borde ha märkt minskningen tidigare.

Jag är dessutom osäker på om det är upp- eller nedvägen som är det största problemet. Enligt uppgift är det oerhört mycket fisk, inklusive ål, som fastnar i galler på väg nedströms. Stämmer det bör det också utredas hur fiskvandringen nedströms kan underlättas.

Jag lutar mer åt att det är fisket i framför allt Frankrike, Spanien och Portugal, där man tar upp stora mängder gulål som alltså aldrig hinner bli köns mogen. Reproduktionen blir då med automatik för låg, och det påverkar nu mängden ål även i svenska vatten. Men även här har regeringen tagit initiativ. I de tilläggsdirektiv till Miljöprocessutredningen som lämnades i december ingår bland annat prövning av vattenverksamheter.

Herr talman! Socialdemokraterna pläderar i en motion för mer stimulans till miljövänlig energiproduktion, såsom effektivisering av befintlig vattenkraft och att de orörda nationalälvarna ska få bli orörda. Även här vill jag hänvisa till den pågående miljöprocessutredningen. Men jag vill ändå poängtera att det finns en samsyn när det gäller bevarandet av nationalälvarna, och de berörs över huvud taget inte i nämnda utredning.

Det finns tre motioner om riksintressen, varav den ena är en som jag själv har skrivit. Denna och ytterligare en berör åkermarken. Utskottet konstaterar att den frågan också finns med i Miljöprocessutredningen, där bland annat jordbruksmarken särskilt lyfts fram som exempel på områden som kan bli föremål för riksintresseavvägning. Jag är nöjd med den skrivningen men vill ändå lämna några kommentarer härutöver.

När jag inför valet började föra debatten om att värna den goda jorden var det både produktionen och landskapsbilden jag hade för ögonen. Relativt sett är det små ytor som består av högklassig åkermark, och det är ingen som helst tvekan om att vi har råd och ska ta oss råd att avstå från att exploatera den marken.

Det senaste årets debatt om livsmedelsproduktionens och bioenergins betydelse för framtidens samhälle har stärkt mig i uppfattningen att vi behöver skydda åkermarken. Det finns inget hållbart skäl att för evigt förstöra den mest produktiva marken. Om vissa områden klassas som riksintresse går det också att behålla det kommunala planmonopolet.

Dessutom anser jag att riksintresset främjar äganderätten så till vida att ägaren vet att det går att avyttra fastigheten som fortsatt jordbruksegen- dom. Det bör därmed stimulera till långsiktiga investeringar i stället för att gå och vänta på att kommunen ändå ska köpa in fastigheten successivt för att bygga på den.

En tredje motion berör vindkraft som riksintresse, och det skulle jag i och för sig kunna instämna i, men jag känner en stor osäkerhet om för- slaget att det riksintresset skulle gå före alla andra. Det känns därför naturligt att avstyrka motionen.

Herr talman! När det gäller motionerna om skydd av tätortsnära natur och en nationalstadspark i Göteborg nöjer jag mig med att hänvisa till utskottets ställningstagande med en markering om att detta går att skydda med gällande lagstiftning. Det går alldeles utmärkt att med kommunala naturreservat i botten säkerställa grönområden, som jag instämmer i är så viktiga för i synnerhet invånarna i våra större städer. Jag kan bara upp- mana motionärerna att ta till vara den möjligheten.

Jag vill härmed yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och av- slag på samtliga reservationer.

Anf. 13 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i be- tänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Detta betänkande som är ett rent motionsbetänkande består av sju punkter, nämligen tillståndsprövningen av vindkraftverk, omprövning av vattendomar, åtgärder till förmån för fisket, de orörda nationalälvarna, riksintresse av områden för jordbruk och vindkraft, riksintresse av områ- den med tätortsnära natur samt ny nationalstadspark.

Jag kan konstatera att samtliga punkter, utom den sistnämnda, kom- mer att belysas i Miljöprocessutredningen som pågår. Det är en utredning som faktiskt redan har presterat två delbetänkanden. Det ena handlade om den nya instansordningen och den andra om miljödomstolarna, bland annat deras lokalisering.

Herr talman! Det centrala för punkterna som finns i dagens betän- kande är dock kopplat till de tilläggsdirektiv till Miljöprocessutredningen som beslutades av regeringen i december. Utredaren fick då i uppdrag att utreda behovet av författningsändringar vad gäller förnybar energi, och det gäller vindkraft och vattenkraft, vattenverksamheter, riksintresse en- ligt 3 kap. miljöbalken, miljökonsekvensbeskrivningar samt samordning och samråd i prövningsförfarandet.

Vi kan alltså konstatera att regeringen har hög prioritet och höga am- bitioner för att skapa en ändamålsenlig lagstiftning för reglering och tillståndsprövning inom det aktuella området.

Huvudsyftet för utredningen är att effektivisera miljöprövningen utan att för den skull åsidosätta rättssäkerhet och kraven på hälso- och miljö- skydd. Man kan uttrycka det som att man ska göra handläggningstiderna så korta som möjligt utan att försvåra möjligheterna att nå miljömålen och att man ska säkra allmänhetens rätt till deltagande och insyn. Här kan man se en tydlig koppling till det regelförenklingsarbete som regeringen är mycket besjälad av.

När det gäller miljöprövningar är en grundinställning att de inte ska göras mer omfattande än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa.

Ett annat centralt syfte med den här utredningen är att alla tillståndspliktiga verksamheter ska ha moderna tillstånd som stämmer överens med kraven i miljöbalken. Vi har diskuterat gamla vattendomar här tidigare i dag, och det är helt uppenbart att många av de gamla vattendomarna har avkunnats enligt väldigt gammal lagstiftning, så de stämmer inte med dagens miljöbalkskrav.

Herr talman! När det gäller tillståndsprövning av vindkraft innebar beslutet i december 2007 om förändringar i plan- och bygglagen, som gäller från den 1 januari i år, att kommunerna har möjlighet att i sin översiktsplan ha ett tematiskt tillägg till översiktsplanen där man går igenom och kartlägger var vindkraft kan vara möjligt. Det är ett första steg för att göra det enklare med planläggning av vindkraft.

Det centrala i Miljöprocessutredningen är att skapa samordning, främst mellan plan- och bygglagen och miljöbalken, just när det gäller prövning av vindkraft. I det sammanhanget måste man naturligtvis samråda med den pågående Byggprocessutredningen, som handlar mycket om PBL-frågor. Det delbetänkande som gäller vindkraft ska komma redan den 30 september nu i år, och det har redan omnämnts här tidigare.

Övriga frågeställningar som tas upp i Miljöprocessutredningen ska redovisas den sista december i år. Då är inbegripet även frågor kring vattenverksamheter. Där har vi vattenkraftverk, dammar och de besvär som de bland annat ställer till för fiskens vandringsvägar.

När vi diskuterar fiskens vandringsvägar är det precis som påpekades här tidigare: Det är ett tillkännagivande som riksdagen gjort till regeringen just för att den här frågan anses så pass viktig. Som någon påpekade var det faktiskt ett enigt tillkännagivande med en reservation från Socialdemokraterna den gången.

Naturligtvis handlar det om lax. Laxen diskuteras mycket. Men som Lennart Pettersson tog upp har också ålen blivit väldigt central, kanske mest beroende på att det europeiska ålbeståndet faktiskt är på väg att utrotas från jordens yta. Det finns väldigt lite kvar av det beståndet. Därför finns det faktiskt en EG-förordning nu där Sverige och alla andra EU-länder har krav på sig att skaffa fram nationella planer, som ska godkännas av kommissionen, där man tar upp hur fisket ska bedrivas och åtgärder för att säkra vandringsvägarna. Där har vi alltså verkligen ett krav från EU på oss att komma med en sådan plan. Naturligtvis måste det här med vattendomar och vandringsvägar komma in i det sammanhanget.

Herr talman! Det är bara att konstatera här att alliansregeringen har höga ambitioner att faktiskt skapa en modernisering av regelverket som stämmer med både miljöbalken och EG-rättens krav i sammanhanget.

Sedan, herr talman, ska jag ta upp det här med nationalälvarna. Jag har reagerat på samma sätt som tidigare talare har gjort här. Det finns en reservation om att man vill bevara nationalälvarna för framtiden. När man skriver en reservation på det viset känns det som om man skapar en bild av att någon annan tycker någonting annat, att det finns någon som tycker att detta inte ska göras.

Därför är det väldigt viktigt att vi är tydliga på den punkten. I de tilläggsdirektiv som Miljöprocessutredningen fick i december står det tydligt i texten att bestämmelserna i 4 kap. miljöbalken, som handlar om skydd för bestämda vattenområden, inte berörs av utredningen. Dem ska man inte titta på och ändra. I 4 kap. miljöbalken finns det en massa namngivna vattenområden, så det är helt solklart vilka områden det gäller. Först i raden av dem kommer de fyra nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven med tillhörande biflöden och källflöden. De har alltså ett väldigt starkt skydd i miljöbalken, och så ska det förbli.

Eftersom det här har varit en viktig hjärtefråga för Folkpartiet under långliga tider att försvara de här nationalälvarna känns det väldigt viktigt att få sagt det från Folkpartiets sida: Det finns ingen som över huvud taget har en tanke på att bygga ut dem. Regeringen har tydligt markerat det i tilläggsdirektiven genom att tydligt skriva ut att utredningen inte gäller att ändra i just 4 kap. miljöbalken när det gäller vattenområden.

Anf. 14 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Det blir mer och mer intressant att delta i de här debatterna när man läser de reservationer som finns i det betänkande vi har här. Från oppositionen innebär reservationerna antingen att man går emot den ordning som förra regeringen beslutade om eller att man går emot att regeringen arbetar med den ordning som den vill ha. Det är lite unikt, tycker jag. Det hade varit spännande om man hade gått emot att regeringen arbetade på ett visst sätt, men det gör man alltså inte, utan man går på något sätt emot den ordning som vi har sagt att vi ska jobba med.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Det finns ett indianskt ordspråk som säger: Vi har inte ärvt jorden av våra föräldrar, utan vi har lånat den från våra barn. Jag gillar det uttrycket. Ett arv kan man förvalta för egen del lite hur man vill, men ett lån måste man betala tillbaka, och det med ränta.

Miljöpolitiken måste präglas av en helhetssyn där människan ingår i ett nära samspel med naturen utan att förbruka dess livsuppehållande resurser. Miljöhänsyn och miljöpolitik kan inte avgränsas till någon specifik sektor. Den måste inkluderas i beslutsunderlaget inom alla politikområden. Vi måste kunna lämna ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen är lösta. Jag vill därför prioritera satsningar på de miljökvalitetsmål som i dagsläget bedöms vara svårast att uppnå. Ett av dessa mål är just växthuseffekten. Vi kristdemokrater kommer att ta upp det här om tre veckor på vårt riksting i Norrköping.

Herr talman! Jag vill därför gärna satsa mer också på resurser till forskning och ekonomiska styrmedel. Sverige bör vara ett föregångsland som visar vägen mot ett samhälle som klarar att upprätthålla välfärd och trivsel utan att bidra till globala klimatförändringar.

Utvecklingen av vindkraftverk har gått väldigt snabbt i Sverige. Sedan mitten av 80-talet har det skett en fördubbling ungefär vart fjärde år, och i dag har vi 80 meter höga torn med 90 meters rotordiameter på det största verket som är i drift.

Tillståndsprovningen av vindkraftverk – detta har berörts här och berörs också i betänkandet – regleras i dag genom ett antal bestämmelser.

Vi vill ha en sammanhållen distansordning när det gäller den här delen. Vi har förändrat på vissa håll, och nu bereder regeringen mer och mer för att få en bra processordning i de här delarna.

Att förenkla tillståndprocessen för att stimulera byggande av fler vindkraftverk är av stor betydelse för möjligheterna att minska klimatförändringarna, men om vi ska kunna lagstifta på ett rättssäkert sätt måste det finnas anledning att avvakta resultatet av det pågående arbetet och regeringens kommande ställningstagande innan riksdagen tar beslut. Det är det vi gör nu. Vi avvaktar hela tiden det som ska komma, och jag tycker att det har gått rätt så fort fram. Jag menar också att det är jätteviktigt att vi mer och mer satsar pengar via forskningen för att hitta ordningar där vi på ett miljösäkert sätt kan åstadkomma energi och annat.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 15 EGON FRID (v):

Herr talman! Med den nya ordning som många från majoriteten förespråkar vore det logiskt att allianspartierna skulle bifalla de motioner som finns i betänkandet, detta eftersom de dessutom säger att det är deras politik.

Vänsterpartiet har i år inte någon egen motion om naturresursfrågor men har under riksmötet 2006/07 väckt en motion om energiomställning som i hög grad berör dagens betänkande. Jag vill också nämna att Peter Pedersen från Vänsterpartiet har en enskild motion om vattenrätt som anger att regeringen bör verka för att vattendomar som hindrar vandrande fiskarter omförhandlas så att vandringsmöjligheterna återskapas samt för att värna naturvårds- och miljöintressen. Vidare vill jag nämna att vår ledamot i miljö- och jordbruksutskottet, Wiwi-Anne Johansson, i olika sammanhang drivit frågor som berör vattenrätten.

Naturligtvis instämmer vi i Vänsterpartiet till allra största delen i reservationerna i dagens betänkande men har valt att inte ställa oss bakom någon av dem. Vi har dock ett särskilt yttrande i betänkandet.

Det är intressant att kunna göra den reflexionen att vi i dag diskuterar att jordbruksmarken behöver bli eget riksintresse. Som Jan Lindholm sade håller vi på att misshushålla med jordbruksmarken, vilket motverkar en hållbar utveckling. Därför är det relevant att föra en diskussion om att jordbruksmarken behöver försvaras i form av riksintresse. Det borde vara naturligt att värna jordbruksmarken i stället för att som i dag exploatera den, vilket vi kan se sker i hög grad. Naturresursfrågor är ett vidare begrepp. Det handlar om hushållning med mark och vatten.

Utbyggnaden av vindkraft är en viktig del i detta betänkande. Vi har sett att utbyggnaden av vindkraften är framgångsrik, och allmänhetens acceptans har också ökat. Vänsterpartiet står bakom målet att vindkraften ska ge 10 terawattimmar år 2015. Vindkraftspropositionen våren 2006 och den genomförda befrielsen från tillstånd enligt miljöbalken för mindre landbaserade vindkraftsanläggningar var ett viktigt steg för utbyggnaden. Vänsterpartiets bedömning är att det vore fullt möjligt med ett mål på 18–20 terawattimmar om vi lyckas ta bort en del hinder för en snabbare utbyggnad av vindkraften.

Många positiva åtgärder har vidtagits för att påskynda vindkraftsutbyggnaden både på land och till havs. Det återstår dock hinder för att

kunna förenkla den fortsatta utbyggnaden. Tillståndprocessen för vindkraft är fortfarande kostsam när det gäller vindkraftsparker och begränsar möjligheten för de energibolag som inte tillhör de tre stora. Dessutom tar det cirka sju år från första ansökan till tillstånd. Det gynnar varken utbyggnaden eller konsumenterna.

Det finns behov av att se över överklagandeprocessen, och förändringar av sakägarbegreppet borde vara möjliga för att undvika fördröjningar. Vi tror att det är fullt möjligt, och även demokratiskt försvarbart, att genomföra förändringar av sakägarbegreppet. Att göra det möjligt att höja vindkraften till särskilt riksintresse i miljöbalken och PBL är därför en viktig åtgärd.

Den stora energiomställning vi står inför kommer att förändra hur Sverige ser ut, precis som alla tidigare tekniksprång har gjort. Man bör därför se över om det är rimligt att en vindkraftsansökan i dag av myndigheterna behandlas som vilken industriell verksamhet som helst. Det bör även utredas och klargöras om det inte är lämpligt att tillämpa gällande industribullernormer för vindkraftverk i stället för minimiavstånd.

Tillståndsgivande myndigheter och lokala politiker behöver i framtiden stöd både i form av resurser och information för att kommuner och länsstyrelser ska kunna underlätta vindkraftens utveckling. Vänsterpartiet anslår därför medel för planeringsstöd och informationsinsatser för vindkraften under hela perioden 2007–2009 då vi anser det vara viktigt, och vi beklagar att regeringen inte gör detsamma. För att ytterligare stimulera en snabbare utbyggnad bör man utreda möjligheten att ålägga Svenska kraftnät ansvar för att bygga ut och bekosta stamnätsanslutningar till vindkraftsanläggningar som så kräver.

Sammanfattningsvis, herr talman, behövs en regering som ökar takten och genomför de åtgärder som PBL-kommittén föreslagit för att påskynda vindkraftsutbyggnaden och ta bort hindren för en snabbare utbyggnad av vindkraften.

Anf. 16 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Droppen urholkar stenen, brukar man säga. Jag vill tacka så mycket för de fyra inläggen från majoritetens företrädare. Jag blir så glad när jag hör hur Miljöpartiets gröna argument sakta men säkert fräter sig in så att även representanter för regeringen kan säga att de tar initiativ i den riktningen.

Det var inte i går vi lade fram dessa förslag. Vi har jobbat med detta sedan vi kom in i riksdagen i början av 80-talet. Egentligen är det alltså inte några nya förslag.

Man kan undra vad alternativet hade varit. Majoriteten tycker att det är märkligt att vi reserverar oss mot betänkandets förslag på grund av utredningar och sådant. Men om vi inte hade reserverat oss hade ni på regeringsidan kanske börjat vackla. Då hade ni kanske börjat tro att den väg som Miljöpartiet pekat ut inte var den riktigt rätta vägen, alltså de lösningar och förslag vi lagt fram. Det är klart att vi måste fullfölja det som vi är ut och år in hållit på med. Det är jättebra att ni är med på tåget. Tack ska ni ha!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
civilutskottets utlåtande 2007/08:CU24
Grönbok om insyn i gäldenärers tillgångar (KOM[2008]128).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter

*Sverige och Afrika –
en politik för gemensamma
utmaningar
och möjligheter*

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU4
Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter (skr. 2007/08:67).

Anf. 17 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Det betänkande vi nu behandlar heter *Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter*.

Utrikesminister Anna Lindh sade: ”Afrika uppvisar fler ansikten, nöd och våld är verklighet för många människor. Samtidigt pågår löftesrika förändringar, en afrikansk renässans synes möjlig. Regeringen strävar efter att utveckla ett närmare partnerskap med de framväxande demokratiska samhällena. Vi vill utveckla vårt starka historiska engagemang.”

Jag kan bara dela hennes uppfattning. Det hon sade då gäller också nu. Afrika är en mångfasetterad kontinent. I 54 länder rymms ca 2 000 språk och tusentals etniska grupper och överlappande kulturer samt flera religioner. Såväl problemen som möjligheterna för kontinentens utveckling är både stora och komplexa.

Sedan riksdagen senast fattade beslut om en svensk Afrikapolitik har verkligheten hunnit förändras. Behovet av en ny svensk politik för Afrika är stort. Vi vill byta den ensidiga bilden av Afrika som fattigt, svältande och hjälplöst mot en mer nyanserad bild som speglar en helhet men också visar på utvecklingsmöjligheterna. Afrika är storstäder. Afrika är megastäder. Afrika är också landsbygd, men inte bara landsbygd.

Medlemskapet i EU har ökat Sveriges politiska räckvidd. Samtidigt finns gamla koloniala bindningar som behöver ifrågasättas. Då ska vi använda EU som ett extrainstrument för detta.

Kvinnors rättigheter har under denna tid gått från att vara en icke-fråga till att i dag finnas med på den nationella och internationella agendan. Frene Ginwala blev talman i Sydafrikas parlament, Ellen Johnson-Sirleaf blev Afrikas första folkvalda kvinnliga president. Hon tillträdde som president i ett av krig sargat och sönderslaget land, Liberia, som utrikesutskottets Afrikagrupp just kommit tillbaka från. Gertrude Mongella valdes till det panafrikanska parlamentets talman. Asha-Rose Migiro från Tanzania är utsedd till FN:s vice generalsekreterare. Rwanda har världens högsta andel kvinnliga parlamentariker. Nadine Gordimer är Nobelpristagare i litteratur, och Wangari Maathai har tilldelats Nobels

fredspris. Afrika har således börjat få kvinnliga förebilder och ett kvinnligt ansikte.

Herr talman! Samtidigt som vi står här förföljs och trakasseras människor på grund av sitt fackliga engagemang. På varje kontinent dödas människor på grund av att de kräver sin rätt att organisera sig fackligt och kämpa för löntagarnas rättigheter. Strejker slås ned med tårgas och gummikulor. De fackligt aktiva avskedas och misshandlas.

Migrantarbetare hör till dem som är mest utsatta. De utgör en stor del av arbetskraften, men på grund av sin redan utsatta situation är de ännu en svagare grupp än den vanliga arbetskraften. I alltför många länder är strejker olagliga i alla eller flera branscher. Om arbetaren trots allt strejkar slås strejken ofta ned med våld.

Andra löntagarfientliga handlingar är när både stater och företag använder sig av hot och skrämselektik för att förhindra bildandet av fackföreningar. Den fria fackföreningsinternationalens årliga rapport om kränkning av fackliga rättigheter visar också tydligt att det i allt högre grad är kvinnor som drabbas av dessa kränkningar. Begränsningar av offentliganställdas rätt att organisera sig gäller ofta lärare och i vårdsektorn. I den privata sektorn kan det handla om textilfabriker. Många utnyttjas för hushållsnära tjänster och som barnflickor. Det känns lite bekant.

Kvinnor "traffickeras" inom sexindustrin, såväl utanför Afrika som i Afrika. Europa svarar med initiativ till legalisering av prostitution. Nu är frågan aktuell i Italien. Det är viktigt att vi i varje sådan här situation är tydliga och talar om var Sverige som land står och vad vår regering har för mening.

Vi socialdemokrater tror på globaliseringens möjligheter, men vi är inte blinda för dess nackdelar. Globaliseringen har medfört att människor nu lever närmare varandra och att kraven på demokrati, mänskliga rättigheter och trygghet växer runt om i världen. Människor delar, oavsett var vi lever, samma dröm om att kunna leva i trygghet, styra över sitt eget liv och se sina barn växa upp i ett tryggt och utvecklat samhälle. När demokratin vinner mark ökar också den sociala tryggheten. I en demokrati kan människor ställa krav på reformer och rättigheter. I en demokrati vågar man mer.

Globaliseringen har medfört ökat välstånd. Men detta fördelas självklart inte rättvist mellan och inom länder. Under utrikesutskottets Afrikagrupsresa till Mali, Ghana och Liberia såg vi, inte minst i Ghana, den tudelade ekonomi som växer fram. Man har god tillväxt – 5 procent årligen är inte så tokigt – men det man kan se i stadsbilden är att den inte fördelas jämnt. Om en sådan här tudelad ekonomi biter sig fast på längre sikt kommer vi att ha problem, inte bara i Accra, utan i Ghana som helhet. Detta kan vi återfinna i flera afrikanska länder.

En invånare i ett utvecklat och rikt land kan förvänta sig att leva nästan 30 år längre än de som bor i de minst utvecklade länderna och regionerna. Vi kan inte acceptera att utvecklingen av konkurrenskraften sker till priset av rovdrift på människor och miljö. Varje land har också självt att fördela resurserna rättvist efter behov till sina egna invånare.

Jag tänker på rovdriften på miljö och människor och ser Kongo framför mig. Jag har besökt Kivu och Ituriprovisen samt Kongo-Brazzaville.

Billigare varor ska inte betalas genom svältöden för någon annan. En hållbar tillväxt kan inte skapas utan hållbar social och miljömässig utveckling. Människor måste våga investera, satsa och utveckla företag och kunna jobba under rimliga villkor. En rimlig lön ger framtidsstro. Barnens framtid ljusnar. Man kan börja handla, och ekonomin rullar i gång.

De borgerliga partierna talar gärna om att Sveriges utrikespolitik ska främja demokrati och mänskliga rättigheter. Men de fackliga rättigheterna är en viktig del av detta. Det tycks dock oftast regeringen och de borgerliga partierna glömma bort. Det finns väldigt lite engagemang, om något alls, på det området.

Afrika innehåller många länder. När jag har tittat på hur man ser på länderna har jag blivit osäker på om man också räknar Västsahara som ett land. Västsahara är Afrikas sista koloni. Jag vill ha svar på om det är så att regeringen är på väg bort från Västsaharapolitiken, bort från synen att Västsahara är Afrikas sista koloni. Står man fast vid den politik som hittills har gällt?

Herr talman! Problemen är stora och komplexa: krig, konflikter, hiv, aids och våld mot kvinnor. Mer fokus krävs på SRHR- och HBT-frågor. Kommer man att nå millenniemålen? Det handlar om möjligheterna att till exempel genom att utveckla jordbruket klara en annan försörjningssituation och kunna förädla råvaror för kontinentens egen utveckling. Tillgången på råvaror kan ställas mot utvecklingen av miljöteknik och nya energikällor. Det vore ett bekymmer. Råvaror och de tillgångar man har kan i stället stärka i en utveckling mot nya energikällor. Regeringen har här vacklat och ibland i stället velat lägga ansvaret för miljöutvecklingen globalt och det vi själva skulle ta ansvar för på Afrika. Det kan vi från Socialdemokraternas sida inte acceptera.

Vi välkomnar utländska investeringar i Afrika, men även att inkomsterna från den afrikanska diasporan i världen ökar. Det är viktigt både i form av kapital och genom att kontakterna ökar.

Det finns ett nytt förhållande och en speciell dynamik mellan Afrika och Kina med de stora kinesiska investeringarna i Afrika samt ökad export från Afrika till Kina och vice versa. Kina har en strategi för Afrika, men Afrika har ingen strategi för Kina, vilket bidrar till den obalans vi tycker oss se. Kina har ambitioner som global aktör. Detta är spännande att följa på flera plan, och vi utvecklar själva våra kontakter med Kina på många sätt.

På resan i Västafrika mötte vi olika bilder som jag känner igen från andra håll och andra besök i Afrika. Slaveri, kolonisation och råvaruexploatering har i sina spår lämnat efter sig sargade folk och länder. Kalla kriget förvandlade Afrika till en tummelplats för globala aktörer. Det finns självklart en oro för att den utveckling som nu sker återigen ska leda till en ny geopolitisk kamp, nu om makt och råvaror. Vi har att vara en tydlig röst för mänskliga rättigheter och demokrati, oberoende av vem av dessa aktörer som kan visa flagg.

Det är över tio år sedan vi socialdemokrater med Pierre Schori i spetsen tog initiativ till en ny svensk Afrikapolitik. Under de här åren har mycket hänt. Vi har förändrat. Vi är med i EU. Men också i Afrika har det hänt viktiga saker, som Nepad och AU:s utveckling. Vi har en partner i Afrikanska unionen.

Vi socialdemokrater drog under förra mandatperioden slutsatsen att den förändrade verkligheten naturligtvis påverkade förutsättningarna för vår politik. Den socialdemokratiska partikongressen i Malmö fattade ett beslut, och vi i riksdagen lade fram en motion. Man gav ett uppdrag till dåvarande regering att återkomma med ett förslag om en förnyad Afrika-politik.

Den nuvarande regeringen tog över stafettpippen, och det är i dag en del av det arbete vi ser här. Vi har fått en skrivelse. Utrikesutskottet har haft ett ambitiöst anslag i sitt arbete. Vi lägger också fram motioner. Sammantaget har vi det betänkande som vi i dag debatterar. Jag vill särskilt peka på våra motioner och vårt särskilda yttrande, men, herr talman, jag yrkar också bifall till reservationerna 2, 4, 5 och 9 om jämställdhet och SRHR.

När vi gick från en mer traditionell syn på utvecklingssamarbetet till ett mer jämbördigt partnerskap skedde arbetet i en bredare krets. Riksdagens ledamöters kunskaper togs till vara av den dåvarande regeringen. Processen nu har varit mer sluten, och riksdagen har på ett annat sätt ställts åt sidan. Rädslan för att lyssna in är förvånande och rimmar illa med de demokratikrav vi ställer på andra. Därför har jag välkomnat att utrikesutskottet har haft ett bredare anslag. Även om vi har jobbat så pass internt ser ni att det i betänkandet har lyfts in många röster från den afrikanska kontinenten, vilket jag tycker ger ett positivt tillskott till det arbete vi har tagit ställning till i dag.

Det som är bekymmersamt är att det finns en tendens att reducera kvinnors rättigheter till biståndet eller kanske reducera dem över huvud taget. Kvinna till kvinna har föredömligt belagt det jag själv ofta har lyft fram.

När Carl Bildt klev ut ur männens slutna styrelserum för UD:s skull hade det politiska samtalet hunnit förändras under de år han hade varit borta, men det hade inte han. Lyssna på Afrikas kvinnor, utrikesminister Carl Bildt! Ta in 1325 i den europeiska säkerhetsstrategin, där omvärlden ingår!

Jag välkomnar att biståndsminister Gunilla Carlsson kommer att delta i debatten. Men det är lite symtomatiskt att Carl Bildt inte är närvarande när det gäller de här frågorna, som ofta rör kvinnor.

Herr talman! Relationerna till Afrika är bredare än biståndet. Antalet biståndsländer är färre. En rad ambassader stänger dörren utifrån, däribland den i Botswana. Jag tycker att det är obegripligt, inte minst för att Sadc ligger i det landet. Vi vet värdet av att kunna samverka med Sadc för att kunna hantera situationen i Zimbabwe. Det är mycket märkligt.

Jag vet inte vad Kerstin Lundgren tycker om stängningen av ambassaden i Angola. Jag vet att du har varit där nyligen med en riksdagsgrupp. Kanske du kan rapportera vad Svenskt Näringsliv tyckte om det. Fick regeringen beröm?

Tycker ditt parti, Lars Lindén från Kristdemokraterna, att egenavgifterna ska höjas från 10 procent till 20 procent? Vi är oroliga över att stödet till folkrörelser och demokratiska politiska partier inte ska stärkas utan tvärtom försvagas. Jag tycker att det är viktigt.

Är Gustav Blix från Moderaterna nöjd med att fackliga rättigheter och råvaruutvinningarna kanske inte kommer hela befolkningen till go-

do? Eller har ni några andra ambitioner här? Jag ser inte spår av det i Afrikapolitiken.

Regeringen och majoriteten måste våga ta risker. Att verka i dessa miljöer, och inte minst i postkonfliktmiljöer, handlar om att vara i miljöer där strukturer inte fungerar och revisionsinstrumenten är outvecklade. Det krävs ett politiskt mod. Kommer man att våga vara i de miljöerna? Kommer man att våga ta ansvar den dagen det blåser?

Vi står inför vägvalet om budgetstöd eller inte till Liberia. Vilken väg tar majoriteten?

Herr talman! Dawit Isaak är fortfarande fängslad i Eritrea. Den uppdatering som utlovas av regeringen till utrikesutskottets ledamöter har inte genomförts. Vad händer?

Varför var det hårt plågade människor som utsattes för folkmord i Darfur endast när Gunilla Carlsson satt i opposition? Jag känner samma oro då som nu. Delar majoriteten min oro?

På Afrikas horn har konflikter inte lett till att ambassaden har ökat sin bemanning för att ge grundläggande konsulärt stöd och hjälp till svenskar i utlandet.

Att satsa på Afrika innebär också att våga satsa på de människor som ska bära den samverkan. De måste kunna känna att det finns stöd i form av konsulär hjälp om man så skulle behöva.

Vart tog regeringens stolta tal om fokusering på Afrika vägen? Vad kommer dokumentet som vi i dag fattar beslut om att ha för tyngd, och vilka instrument kommer att stödja det så att det kan genomföras?

Vi vet att vi haft en person, och Gunilla Carlsson har nu sagt att vi har två personer, som jobbar på UD med jämställdhet. Samtidigt kommer ett handelsbetänkande som ska stödja den del som handlar om handel. Det finns en väldigt stor ojämställdhet när det gäller med vilka instrument man kommer att ge stöd för genomförandet av olika delar av politiken.

Vi har också en aktuell fråga. Den 20 maj uppgraderade kommissionen Barcelonaprocessen. Medelhavsunionen heter numera Union för Medelhavet.

Vad har regeringen för mening, biståndsminister Gunilla Carlsson, om Frankrikes president Sarkozys planer för ”att på samma sätt som grunden lades för EU på 60 år sedan ska vi nu forma en union för länderna runt Medelhavet”? Vad kommer att presenteras vid toppmötet i Paris den 13 juli? Eller var det bara, för att anknyta till regeringens påsktema, en tupp som gol i Elyséepalatset?

Regeringen har liknat den nya Afrikapolitiken vid att man går från julgran till ett påskris. Det har jag inte förstått. Jag skulle gärna vilja få det uttolkat. För mig lät det mycket märkligt och rent av obehagligt. Det finns alla möjligheter från alla majoritetspartier att förklara vad man egentligen menar. Jag relaterar påskris inte till något positivt som jag förstår att kanske andra vill ta fasta på. Här krävs en förklaring.

När utskottets Afrikagrupp besökte Västafrika såg vi att korruptionen är ett problem. Korruption är ett problem i många länder. Det handlar om omfattningen och förmågan att hantera det. Ett viktigt instrument är att skapa ett inre tryck mot korruption, nämligen ett starkt civilt samhälle, ett rättsväsen, fria medier och att man har en möjlighet i fria val att välja bort korrumperade politiker. Då krävs att man har en bred Afrikapolitik och inte en smal som omfattas av några få människor och några få in-

strument. Det krävs en bredd för att också kunna hantera den problematiken.

Herr talman! Det finns mycket man skulle kunna säga om Afrika. Jag har valt att begränsa mig på grund av tiden. Men vi ska tala om en hel kontinent. Jag har försökt att tala om sådant jag tycker fattas. Men vi har naturligtvis mycket mer. En del av det kommer till uttryck i vår motion.

Vi kommer att längre fram under mandatperioden komma tillbaka med ännu fler förslag och idéer om Afrikapolitiken. Inom det socialdemokratiska partiet pågår ett arbete med att se över vad vi vill med vår Afrikapolitik. Det kommer att leda till förslag som också kommer att debatteras i den här kammaren. Det är jag säker på.

Jag kommer att återkomma med mer förslag. Innan jag lämnar talarstolen skulle jag vilja fråga: Vad menade regeringen med att man vill koncentrera och fokusera på Afrikapolitiken? Jag ser inte det så här långt. Jag ser inte de satsningarna. Tvärtom har man avlövats och bantat den infrastruktur som skulle stödja Afrikapolitiken.

Det finns en enighet om att vi behöver en ny Afrikapolitik. Men sedan går meningarna alltför ofta isär.

Anf. 18 HANS LINDE (v):

Herr talman! Vår bild av Afrika hängs alltför ofta upp på förenklade klichéer. Afrika är antingen den exotiska kontinenten där massajer jagar med spjut och lejon parar sig i solnedgång, eller så är Afrika misärens kontinent, fylld av barn med svullna magar och offer för aidsepidemins härjningar. Men framför allt är Afrika något främmande, en ständig motsats till vårt eget samhälle.

Afrikas komplexitet och mångfald låter sig inte beskrivas på ett rättvist sätt genom förenklade klichéer. I dagens Afrika finner vi både ungdomarna på Internetkaféerna i Johannesburg och småbönderna i Etiopiens högländer som förvägrats ta del av teknikens landvinningar. Här finner vi de stabila demokratierna i Mali och Botswana, men också flera av vår tids värsta förtryckarstater genom Zimbabwe och Sudan. Här finns både världens sista koloni Västsahara och världens sista kolonialmakt Marocko. Här finner vi en rikedom vi i Sverige nog bara kan drömma om sida vid sida med en fattigdom jag tror få av oss kan föreställa sig och än mindre förstå.

Lika lite som Afrika kan beskrivas genom ett fåtal klichéer, lika lite kan de många utmaningar som Afrika står inför lösas genom förenklade ekonomiska modeller.

Vänsterpartiet ser att hindren för utveckling och fattigdomsbekämpning är många och komplexa för Afrika. Det kommer därför inte att finnas några enkla lösningar. Utveckling och fattigdomsbekämpning i Afrika kommer att kräva skuldavskrivningar, ett ökat bistånd, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk för vapenhandel, en reformering i grunden av IMF och Världsbanken, tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler med mera. I grunden krävs en ny ekonomisk världsordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från den rika världen till Afrika.

I Vänsterpartiets motion och de reservationer vi har lämnat in har vi försökt visa på en del av de många grundläggande förändringar som

måste till för att Sverige ska bli en röst för utveckling, jämställdhet och rättvisa i Afrika. Jag vill lyfta två av våra reservationer och yrkar bifall till reservationerna 1 och 3.

Herr talman! I regeringens Afrikapolitik ska frihandel, tillväxt och utländska investeringar rädda Afrika. Det är av avgörande betydelse att nord avvecklar sina handelsmurar och upphör med sina omfattande jordbrukssubventioner. Ska fattigdomen i Afrika minska krävs en hög tillväxt under lång tid framöver. Men samtidigt kommer inte tillväxt, handel och investeringar ensamt att kunna ge Afrikas fattiga värdiga liv. I många afrikanska länder ser vi i dag en skyhögt tillväxt uppdriven av höga råvarupriser. Men i alltför många fall har det blivit en tillväxt i lyxhotell i huvudstäderna och nya bankkontor men inte en tillväxt i antalet barn som går i skolan eller i vårdcentraler.

Inte heller kommer utländska investeringar med automatik att leda till fattigdomsbekämpning, något som många afrikaner bittert har fått uppleva. För ett par veckor sedan arrangerades den årliga Afrikadagen här i riksdagen. Talare efter talare talade entusiastiskt om de vinster som kunde göras i Afrika, men ingen frågade vem som skulle få ta del av vinsterna. Vilken glädje kommer afrikanerna att ha av investeringar och utländska företag om vinsterna hamnar på huvudkontoren i Europa och Nordamerika och det som lämnas kvar åt afrikanerna är tomma gruvor, utfiskade vatten och nedhuggna skogar?

Ett Afrika som förpassas till att vara producent av råolja, kakao och billig arbetskraft kommer aldrig att vara ett Afrika där hungern och fattigdomen utplånas. En grundläggande förutsättning för att Afrika ska utvecklas och fattigdom bekämpas är att man får möjlighet att förädla sina råvaror, industrialiseras och diversifiera sin ekonomi. Tyvärr går utvecklingen i motsatt riktning.

Sedan 80-talet har vi sett hur det har skett en avindustrialisering i många afrikanska länder genom den politik man har påtvingats. Med den handelspolitiska grundsyn som den här regeringen har kommer man att förstärka den utvecklingen. Möjligheten att skydda nystartade företag under ett inledningsskede motarbetas med kraft. Ett väveri i Mali eller ett kafferosteri i Uganda ska från dag ett konkurrera på en global marknad med multinationella företag med obegränsade resurser. Vem som går vinnande ur den konkurrensen behöver man ingen ekonomexamen för att förstå.

Det är tyvärr en politik som dömer Afrika till en ständig roll som leverantör till vårt välstånd.

En förutsättning för att tillväxt, investeringar och handel ska leda till utveckling och fattigdomsbekämpning i Afrika såväl som i Sverige är att de nya ekonomiska resurserna fördelas rättvist, kommer hela samhället och alla medborgare till del och används till nödvändiga investeringar i infrastruktur, utbildning och hälsovård. Handelspolitiken måste kombineras med ett tydligt jämställdhetsperspektiv för att handeln ska gynna både män och kvinnor på lika villkor. I dagens handelspolitik, med den här regeringen, är handeln en frizon från jämställdhetsanalys. I regeringens skrivelse blundar man för behovet av en tydlig omfördelning av resurser inom Afrika. Därför riskerar regeringens nya Afrikapolitik att förstärka den omfattande ojämlikhet som råder i Afrika mellan män och kvinnor, fattiga och rika.

*Sverige och Afrika –
en politik för gemensamma
utmaningar
och möjligheter*

Herr talman! Vänsterpartiets utgångspunkt är att varje land och varje folk har rätt att välja sin egen väg. Vi är övertygade om att de som verkligen sitter inne med svaren till hur Afrika ska utvecklas inte är ekonomer i korridorerna på Internationella valutafonden, de är inte biståndsexperter i Europa och inte heller ledamöter av riksdagens utrikesutskott. De som sitter på svaren är småbönderna i Tanzania, gruvarbetarna i Zambia och kvinnorna på marknaden i Lagos. Afrikas befolkning måste tillåtas att formulera sina egna mål och sina egna visioner och styra sin egen utveckling. Vi måste vara beredda att lyssna.

Varje land har sin egen historia och sin egen unika situation. Därför måste besluten om ett lands utveckling tas av invånarna själva. Det är grunden för demokrati, och det är grunden för utveckling. Det största hindret för utveckling i Afrika är och har varit att Afrika saknat makt över sina egna samhällen, sina egna naturtillgångar och sin egen utveckling. Alltför många gånger har försök till fattigdomsbekämpning slagits i spillror av omvärldens krav, multinationella företags plundringar och orättvisa handelsregler.

I alltför många länder där invånarna har kämpat sig till demokrati har man nått valurnorna bara för att inse att värdet på valsedlarna har devalverats och att demokratin har förminskats till en fråga om att välja administratörer av en politik som dikterats i Washington, London och Stockholm.

Bakom retoriken om afrikanskt ägandeskap detaljregleras den politiska och ekonomiska utvecklingen i hög grad av krafter utanför kontinenten. Trots att partnerskap har blivit ett av de nya modeorden i vår relation med Afrika är fortfarande alltför många i nord fast i tanken om den vite mannens börda – detta till synes eviga projekt där européer och nordamerikaner ska rädda afrikanerna från sig själva.

Herr talman! För Vänsterpartiet är partnerskap och ägandeskap inte innehållslösa floskler eller pliktskyldig retorik. Om man menar allvar med ägandeskap och partnerskap måste det också få politiska konsekvenser. Då går det inte att som den borgerliga regeringen okritiskt ge sitt stöd till att IMF och Världsbanken ställer omfattande och rigida makroekonomiska krav på stater i Afrika. Då borde man i stället, som Norge, Storbritannien och Italien, kräva en tydlig reformering av de internationella finansinstitutionerna. Då borde man frikoppla biståndet från krav på samarbete med IMF och Världsbanken.

Om man menar allvar med partnerskap går det inte heller att under hot om indraget bistånd och forcerade förhandlingar försöka påtvinga Afrika ett handelsavtal som i stort sett ingen på kontinenten vill ha. EU kallar sitt nya handelsavtal för ekonomiskt partnerskapsavtal, EPA, men partnerskapet har under förhandlingarna lyst med sin frånvaro. Protesterna från bondeorganisationer, fackföreningar och sociala rörelser i Afrika har varit omfattande. De afrikanska regeringar som stöder detta handelsavtal är lätt räknade.

Afrikas ägande av sin egen utveckling gäller uppenbarligen bara så länge som man fattar rätt beslut, och man är tydligen bara beredd att lyssna på Afrika så länge de säger det vi vill höra.

Herr talman! En framgångsrik Afrikapolitik förutsätter att den rika delen av världen ser sin del i och sitt ansvar för Afrikas fattigdom och att vi ser att de klimatförändringar som nu så skoningslöst drabbar Afrikas

fattigaste har skapats av utsläpp från oss i den rika delen av världen. Vi måste ta vårt ansvar för att många av de blodiga konflikter vi i dag ser i Afrika förs med vapen som producerats i Europa. Vi måste se att de omfattande problemen med korruption som finns i delar av Afrika lika mycket handlar om de icke-afrikanska företag och icke-afrikanska stater som besticker, som om dem som tar emot mutorna i Afrika.

Det är ett ansvar som nord alltför länge flytt undan. I decennier har stater, privata banker och internationella finansiella institutioner lånat ut pengar till diktaturer i Afrika med vetskapen att pengarna aldrig skulle komma befolkningen till del. De senaste 15 åren har det svept en våg av demokratisering över Afrika, som jag tror att vi alla kan glädjas över, men alltför många av Afrikas nya demokratier har ärvt gårdagens diktators skulder. Det är skulder som i många fall måste betraktas som illegitima eftersom långivarna inte tog sitt ansvar när skulderna uppkom.

Låt mig ge ett exempel.

I det demokratiska Sydafrika var kostnaderna för räntor och amorteringar under de första åren efter apartheids fall den näst största budgetposten i statsbudgeten. Den nya demokratin i Sydafrika skulle med andra ord betala tillbaka de skulder som hade tagits av förtryckarregimen några år tidigare i stället för att göra nödvändiga satsningar på bostäder, sjukvård och utbildning.

Sydafrika är inte det enda exemplet. I dag beräknar man att 98 procent av Demokratiska republikens Kongos skulder, 62 procent av Liberias och 61 procent av Kenyas är illegitima.

För Vänsterpartiet är detta en oförsvarbar ordning. Det är hög tid att nord i dag tar det ansvar man inte tog när skulderna uppkom. Därför behöver vi i Sverige erkänna förekomsten av illegitima skulder och skriva av dessa skulder, och kräva att andra länder skriver av dessa skulder utan villkor och utan att det belastar biståndsbudgeten.

Herr talman! Regeringen har haft som ambition att differentiera bilden av Afrika, men går tyvärr på många områden i samma fälla som så många andra gått i förut. Det breda angreppssätt man talar om till trots fastnar man i förenklade och ensidiga lösningar. Regeringen har i sin Afrikapolitik utgått från den liberala ekonomins teorier, standardmodell 1A. Lika lite som Afrika kan beskrivas genom klichéer om parande lejon och svältande barn, lika lite kommer liberala ekonomiska klichéer att lösa Afrika utmaningar. Det är en politik som visserligen säkert kommer att glädja svenska företag och en del av den afrikanska eliten, men det är långt kvar till en svensk Afrikapolitik som leder till utveckling och fattigdomsbekämpning.

Anf. 19 BODIL CEBALLOS (mp):

Herr talman! Att komma sist av oppositionen, det vill säga som parti nummer tre, är inte alltid så lätt. Det man själv tänker säga är för det mesta redan sagt. Som nummer tre måste man tänka efter så att man säger något annat än det som redan har tagits upp. Jag förstod till exempel att EPA-avtalen skulle komma upp. Jag förstod att jämställdhet skulle komma upp.

Västsahara ligger norr om Sahara och inryms därför egentligen inte i den här frågan. Afrikaskrivelsen tar ju inte upp annat än det som är söder om Sahara.

Hans tog upp en annan sak som jag tycker är viktig, nämligen det här med utländska investeringar och att risken är så stor att de resurser som skapas inte stannar kvar i landet i fråga utan försvinner någon helt annanstans. Det har vi sett på många håll i världen.

När jag i går satte mig ned och funderade på vad jag skulle ta upp började jag med att läsa rubriken på Afrikaskrivelsen, *En politik för gemensamma utmaningar och möjligheter*. Så kallar regeringen sin Afrikaskrivelse. En rubrik ska spegla innehållet och kanske sätta tankarna i rullning: Vilka är de här gemensamma utmaningarna?

Menar regeringen att det är många av de afrikanska länderna som har stora utmaningar framför sig och att vi egentligen har andra? Eller är det så att EU och Afrika identifierat gemensamma utmaningar som till exempel migrationen? Eller är det klimatpåverkan och livsmedelskrisen som är de gemensamma utmaningarna?

Den största gemensamma utmaningen som jag ser är att båda parter i framtiden ska se sig som jämbördiga parter i stället för som givare och mottagare. Det handlar om en attitydförändring både hos dem och hos oss.

Det är lättare att identifiera möjligheterna. Afrika är en så kallad tillväxtmarknad och potentiell partner inte bara för Kina utan också för det svenska näringslivet. Efter det besök som några av oss gjorde i Västafrika häromveckan är det min uppfattning att det finns en stor potential för våra svenska små och stora innovatörer inom den förnybara energitekniksektorn, om de inte låter de stora multinationella företagen hinna före och bygga fossilberoende elsystem kors och tvärs över kontinenten förstås. Gasen är på frammarsch.

I Sverige är vi inte världsbäst på att marknadsföra oss, och Jante sätter många käppar i hjulet. Vi måste också våga tala om att vi kan och vill.

Att göra rätt i stället för fel redan från början bör vara en prioriterad uppgift i regeringens och Sveriges Afrikapolitik. All elenergi i till exempel Liberia kommer i dag från fossila bränslen samtidigt som de allra flesta i landet inte har någon el alls i nuläget. De börjar nästan från noll, och i det läget borde uppbyggnad av fossilberoende energi vara uteslutet. Där kan Sverige spela en roll innan någon annan gör det.

Herr talman! Regeringen inleder sin Afrikaskrivelse med meningarna: ”Afrikas utveckling är en gemensam, global angelägenhet. Den är också en av den svenska regeringens främsta utrikespolitiska prioriteringar.”

När man läser inledningen ger den intryck av ett uppifrånperspektiv. Vi talar om en hel kontinent i tredje person. Vi talar om Afrika, inte med Afrika. Är det egentligen inte så att hela världens utveckling är en gemensam, global angelägenhet? Utvecklingen i den rika delen av världen är också i högsta grad en gemensam, global angelägenhet. Tänk bara på den globala uppvärmningen som vi åstadkommit men som Afrika drabbats allra mest av. Den är absolut en gemensam, global angelägenhet. De afrikanska länderna borde utkräva ansvar av oss om det fanns någon rättvisa i världen, men jag vet ju att det inte finns det.

En idé är kanske att vi i framtiden tar emot klimatflyktingar i förhållande till de utsläpp vi åstadkommit under årens lopp. Då blir det många flyktingar till USA men också till oss. Det allra bästa är naturligtvis om vi kan undvika att människor tvingas flytta från sina hem på grund av

den rika världens ovilja att minska sina utsläpp. Där har vi verkligen en gemensam utmaning. Jag undrar förresten om Mali eller Tanzania också har Sverigeskrivelser eller Sverigestrategier.

Herr talman! Afrika har varit glömt av världen under en alltför lång tid. Nu, med ökande priser på olja, gas och mineraler, ökar omvärldens intresse att ta del av alla dessa rikedomar som bara ligger där och väntar på att exploateras för att sedan exporteras av den som har råd att göra det.

Att Afrikas utveckling plötsligt är en gemensam, global angelägenhet är därför inte så konstigt. I länderna i den rika delen av världen arbetar vi nu alla samtidigt ut Afrikastrategier eftersom vi långt om länge har förstått att vi inte har ensamrätt på att ensidigt exploatera Europas bakgård, utan att även andra aktörer, till exempel Kina, fått tillträde till den här så rika kontinenten. Jag undrar hur det känns för de forna kolonialstaterna.

Är det förresten någon som har tänkt på hur nära det är mellan Afrika och Latinamerika? Ändå måste man åka via Europa för att ta sig från till exempel Bamako i Mali till São Paulo i Brasilien. Det fick mina gröna kolleger i Mali göra för att åka till Global Greens kongress för några veckor sedan. Likadant såg det ut för de andra gröna i andra afrikanska länder. Det kanske finns något bolag som kör direkt, men jag har inte hittat något. Tänk vilken mängd extra utsläpp det här innebär och hur svårt det är att skapa kontakter mellan de här två kontinenterna när resorna tar kanske tre gånger så lång tid som de borde.

Herr talman! Miljöpartiets engagemang för Afrika och dess befolkning har sin grund i samma tre solidariteter som all vår politik bygger på, det vill säga solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet, solidaritet med kommande generationer och solidaritet med världens alla människor. Miljöpartiets solidaritet bottnar inte i att Afrika är en tillväxtmarknad och kan bli en potentiell partner för det svenska näringslivet. Vår solidaritet utgår från människorna i Afrika och viljan att tillsammans med dem skapa förutsättningar för att nå en rättvisare värld där regeringar tar ansvar för sina medborgare och där inget land skor sig på något annat lands bekostnad.

Herr talman! Om Sverige och övriga Europa menar allvar med sitt engagemang i Afrika måste vi också förstå att det är dags att vara en jämbördig part på riktigt, att se på utvecklingen i de afrikanska länderna ur deras, inte vårt, perspektiv och att förstå att det finns lika många perspektiv som länder i Afrika. Det som fungerar i Sydafrika behöver inte nödvändigtvis fungera i Somalia. Vi kan inte heller se på framgångsfaktorer när vi själva lyfte vårt land ur fattigdom en gång i tiden eller hur länder i Asien gjort och tro att detsamma gäller i Afrika. Varje land har sin egen utveckling.

Herr talman! Vi brukar diskutera vad som kommer först. Leder demokrati automatiskt till att människor får äta sig mätta eller måste man först äta sig mätt för att orka kräva demokrati? Vi vet att demokratiutvecklingen gått bättre i Afrika än i Asien men att den ekonomiska tillväxten gått bättre i till exempel Kina och Vietnam trots på bristen på demokrati. Diskussionen lär fortsätta.

Miljöpartiet menar att mat i magen är A och O för all utveckling och vill därför att den mänskliga rättigheten rätten till mat ska ges större tyngd i Sveriges Afrikapolitik. Rätten till mat fokuserar på regeringarnas skyldighet att se till att medborgarna får möjlighet att äta. Det räcker inte

att människor har rätt att välja sitt parlament om de styrande sedan inte har möjlighet att prestera det de lovat eller om de i stället berikar sig själva.

Vi menar också att vi i vår Afrikastrategi bör ha konkreta strategier för hur vi ska kunna få med de fattigas perspektiv, som ju är grunden för vår politik för global utveckling, så att det styr inriktningen på biståndet och politiken i allmänhet. Vi menar också att korruptionen ska bekämpas vid källan, vilket, precis som Hans nämnde, i många fall är företagen i de rika länderna. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Herr talman! Ghana har också nämnts. Det är ett land som gått från mycket stor fattigdom till relativt välstånd på kort tid. En bidragande orsak är de skuldavskrivningar som genomförts och som gett regeringen större handlingsutrymme. Vi är mycket positiva till skuldavskrivningar, men däremot inte till att de belastar biståndsbudgeten, och i synnerhet inte när det gäller illegitima skulder, det vill säga de skulder där Sverige inte tagit fullt ansvar vid utlåningen utan lånat ut till icke-demokratiska regimer.

Vi är också skeptiska till de villkor Världsbanken och IMF ställer upp för långivning, bland annat privatiseringar. Därmed inte sagt att alla privatiseringar är av ondo. Om villkoren strider mot målsättningarna i politiken för global utveckling, att de fattigas perspektiv ska vara vägledande, och inte tar hänsyn till de demokratiska processerna i mottagarländerna bör Sverige ta avstånd från dem. Jag yrkar därför också bifall till yrkande 3.

Herr talman! Förutom klimatkrisen har nu livsmedelskrisen tornat upp sig som en alltmer överhängande fara för utvecklingen i hela världen. Den är egentligen inte ny, men effekten har börjat märkas även i vår egen del av världen, till och med på skolmatsedeln i våra svenska kommuner.

Livsmedelskrisen är onekligen en gemensam utmaning. Hur ska vi klara omställningen till förnybara bränslen och samtidigt inte ta jordbruksmark för livsmedelsproduktion i anspråk? Det är två angelägna frågor som plötsligt står som varandras motsatser. Den ekvationen måste vi lösa snarast, och den måste lösas med utgångspunkt i människors rätt till mat utan att ge upphov till ökad användning av fossila bränslen.

Sveriges politik i Afrika bör därför också ge förutsättningar för en hållbar och energieffektiv produktion av livsmedel i stället för uppbyggnad av till exempel storskalig etanoltillverkning för export. Ekologisk livsmedelsproduktion ger mindre utsläpp än den konventionella. Inhemska trädslag och växter klarar klimatet bättre än andra.

Jag är väldigt oroad över hur länderna som till stora delar ligger i Sahara ska klara av att försörja sin befolkning i framtiden när vi vet att nederbörden minskar år för år och öknen sprider sig allt längre söderut.

Det måste till smarta lösningar nu, innan det är alldeles för sent. Det måste till nya lösningar, anpassade till dagens problem. De gamla duger inte längre. Vi måste ha lösningar som är anpassade till den specifika situationen, inte bara stora gammaldags lösningar som dammbyggen, kärnkraftverk, nya olje- och gaskraftverk etcetera. Det är dags att släppa fram lite yngre förmågor med nya idéer i stället och skrota de gamla storskaliga modellerna. Jag yrkar därför också bifall till reservation 4.

Anf. 20 GUSTAV BLIX (m):

Herr talman! Hösten 2005 beslutade riksdagen att regeringen skulle presentera en ny Afrikastrategi som en följd av att mycket hänt sedan riksdagen för drygt tio år sedan senast behandlade frågan. Inte minst har vi i Sverige utarbetat en ny politik för global utveckling. Denna politik, som vi till vardags kallar PGU:n, genomsyrar också den strategi för Sveriges politik gentemot Afrika söder om Sahara som regeringen nu presenterar.

Det är bra att alliansregeringen nu tar viktiga steg för en sammanhängande politik. Sverige har höga ambitioner i både utrikes- och biståndspolitiken. Vi vill vara ett land som bidrar till att sprida fred, frihet och försoning. Sverige är därför också ett av endast fem länder som lever upp till FN:s biståndsmål om att satsa 0,7 procent av bni på utvecklingsbistånd.

Regeringen väljer också att prioritera inom ramen för biståndet. Vi kan och ska inte göra allt överallt. Men där vi ska vara ska vi också vara seriösa, långsiktiga, effektiva och samarbeta väl med både ländernas regeringar och andra partner.

I själva verket ligger nära hälften av de länder som Sverige ska bedriva bilateralt utvecklingssamarbete med i Afrika. Det är ett kvitto på Sveriges stora engagemang, både historiskt och framöver. Afrika är prioriterat i svensk utrikespolitik. Vi har och ska ha ett nära och jämbördigt samarbete mellan Sverige och Afrikas länder.

Därför, som en följd av det stora intresset för Afrikafrågor, tillsatte vi i riksdagens utrikesutskott för drygt ett år sedan en Afrikagrupp med representanter från samtliga sju riksdagspartier. Under ett år har vi genom seminarier, föreläsningar och diskussioner utvecklat vår syn på och vår förståelse för de utmaningar som finns i relationen mellan Sverige och Afrika.

Vi genomförde också i månadsskiftet maj/juni en studieresa till Västafrika för att lära oss mer. Resan gick till tre olika länder som sinsemellan är oerhört olika. Mali är ett franskspråkigt land och ett av de nio afrikanska länder där Sverige ska bedriva ett långsiktigt utvecklingssamarbete. Ghana är ett engelskspråkigt land som har haft en bättre utveckling än många andra jämförbara länder på kontinenten men som ändå präglas av hjärtskärande fattigdom och stora utmaningar. Liberia är ett av sex afrikanska länder i konflikt eller postkonflikt som Sverige har valt att ha ett långsiktigt samarbete med. Där har ekonomin visserligen varit starkare, men inte stark i vår mening, och den har fullständigt raserats under de senaste decenniernas konflikt och inbördeskrig.

Som en grund och bakgrund till de beslut vi fattar nu har vi också arbetat med en bred ansats i Afrikagruppen. Denna breda ansats märks också i skrivelsen där vi diskuterar säkerhetspolitik, bistånd, handelspolitik, miljö och klimat, jordbruk, ekonomisk tillväxt, hälsa, utbildning och inte minst demokrati, rättsstat och jämställdhet. Det beror på att allt detta hänger samman. Se på Sverige!

Visserligen med en grov förenkling kan man hävda att Sveriges grund ligger i de förändringar vi gjorde i jordbruket. En rationalisering där i kombination med näringsfrihet och frihandel lade grunden till en hög ekonomisk tillväxt i Sverige för över hundra år sedan. Det var den tillväxten och de resurser som den skapade som var viktiga bidragande

Prot. 2007/08:124
9 juni

*Sverige och Afrika –
en politik för gemensamma
utmaningar
och möjligheter*

orsaker till att vi också kunde satsa på hälsovård och utbildningsreformer som i sin tur har accelererat vår ekonomiska utveckling och förbättrat vårt samhälle.

Vägen mot ett gott samhälle tas steg för steg, men vi lär oss på vägen. Det gör att jag är optimistisk och tror att de afrikanska ländernas resa till demokrati och välstånd ska gå snabbare. Det finns en hel del att lära av vår historia. Ett sådant exempel finns i EU-samarbetet som har bidragit till att sprida fred, frihet och ekonomisk utveckling på vår kontinent. Lärdomen från Europa är med den franske liberalen Bastiats ord att om inte varor korsar gränserna kommer soldater att göra det. Afrikas länder behöver handla mer, framför allt med varandra. Här krävs bättre vägar, järnvägar och hamnar. Det är oacceptabelt att det i dag kan kosta mer för en afrikansk företagare att sälja sina varor i ett grannland än att skeppa dem till en annan världsdel.

Det andra som EU har att lära ut är vikten av att ställa krav på varandra. Här har vi, inte minst genom utvidgningen, förmått att sprida demokrati, marknadsekonomi och respekt för mänskliga rättigheter över vår kontinent. Att ställa krav är att bry sig, heter det i skoldebatten. Jag hävdar att detsamma gäller här. Men kraven ska vara rimliga, begripliga och ge goda möjligheter till dialog och anpassning.

Detta har också förbättrats, både vad gäller Världsbanken och IMF och i handelspolitiken. Men det är viktigt att vi inte alltför mycket anpassar villkoren efter lokala förutsättningar. Då riskerar vi samtidigt att bygga hinder gentemot länderna att handla med varandra. Målet måste vara att alla världens presumtiva kunder och leverantörer ska kunna mötas fritt på en fri och gemensam marknad utan att politiker och byråkrater, vare sig europeiska eller afrikanska, lägger alltför många hinder i vägen.

Det är samtidigt viktigt att länderna för en ansvarsfull ekonomisk politik. Vi vet av erfarenhet vilka enorma konsekvenser det får när man reglerar sönder, förstatligar eller bedriver en oansvarig ekonomisk politik. Vill vi låna till en bostad ställer banken krav på oss att vi tar ansvar för vår ekonomi. På samma sätt ska skuldavskrivning baseras på skuld-hållbarhet och en god reformpolitik.

Herr talman! En stabil grund är nödvändig för att en ekonomi ska kunna växa. En växande ekonomi är grunden i kampen för att utrota fattigdomen. Afrikas länder behöver en uthållig hög ekonomisk tillväxt. Till sitt förfogande har många av dessa länder stora naturresurser. Det är tillgångar som till ganska stor del förklarar den förbättring som ändå har skett i ett antal länder men som, vilket flera har påpekat i debatten, inte alltid kommer hela befolkningen till del.

Ska man på allvar knäcka fattigdomen i Afrika och i andra delar av världen måste man ta till vara den allra viktigaste resursen, nämligen den egna befolkningen i landet. I första hand handlar det om att förbättra den sektor som merparten av världens fattiga är sysselsatta inom, nämligen jordbruket. Därför måste Sverige och andra aktörer lämna hjälp till de länder som vill reformera sina jordbrukssektorer. Det är inte minst viktigt ur ett jämställdhetsperspektiv. I dag produceras 90 procent av all mat i Afrika av kvinnor. Det handlar om gödningsmedel, vattenförsörjning och andra expertkunskaper som vi kan bidra med.

Men i grunden handlar det om äganderätt eller bruksrätt och fungerande marknader. Det är marknader som måste fungera inte bara i de afrikanska länderna. Här i Europa har vi ett stort ansvar att se till att reformera vår egen jordbrukspolitik och avskaffa både jordbrukstullar och exportsubventioner. Detta, mina vänner, tror jag kan lägga grunden till en afrikansk grön revolution.

En ekonomisk utveckling kräver också investeringar. Därför är det viktigt med fungerande finansmarknader på både mikro- och makronivå. Socialdemokraterna lyfte förtjänstfullt fram frågan om flera afrikanska börser. Det är bra och också en stor skillnad mot hur Socialdemokraterna historiskt har behandlat utvecklingspolitiken. Vi välkomnar det, men börser räcker antagligen inte. Vi måste också arbeta med mikrokrediter. De har i flera fall varit viktiga, inte minst för kvinnors möjlighet att utveckla sina företag och förbättra sin livssituation.

Herr talman! Sverige ska fortsätta och intensifiera arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa och för rättigheter på detta område. Det är viktigt inte minst i kampen mot hiv/aids, men det är också en avgörande jämställdhetsfråga. Sverige ska vara en tydlig röst för kvinnors rättigheter världen över, inte minst i arbetet för att förbättra mödrahälsovården och för att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor.

När Liberias medborgare för första gången tillfrågades av den nya regeringen vad de ansåg vara de viktigaste frågorna att prioritera i det framtida utvecklingsarbetet fick de tre svar: vägar, hälsovård och utbildning. Vägar och hälsovård har jag berört, om än inte så djupt. Men en bra utbildning, inte minst läskunnighet, är nyckeln till så mycket annat. Det handlar inte bara om ekonomisk utveckling och stärkt demokrati. Utbildning är också en av de effektivaste åtgärderna för att motverka spridningen av hiv/aids. Hälsovård, jämställdhet och utbildning ingår alla som viktiga delar i FN:s millenniemål. De åtta ställningstaganden som görs där är oerhört viktiga för världens befolkning. Men viktigt är också att vi sätter mål för demokrati och mänskliga rättigheter. Alla människor har rätt att fritt yttra sig, utöva sin religion, äga sin bostad eller sitt företag samt ha möjligheten att delta i fria och rättvisa val.

Tyvärr är det många afrikanska länder som fortfarande allvarligt kränker de mänskliga rättigheterna. Dessa kommer vi i huvudsak att debattera den 11 juni, när riksdagen behandlar regeringens skrivelse *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik*.

Men det går inte en dag som denna att blunda för den synnerligen oroväckande utvecklingen i Mugabes Zimbabwe, där regimen nu gör allt för att stoppa oppositionskandidaten Morgan Tsvangirais kampanj inför den andra omgången av presidentvalet den 27 juni.

Det går heller inte att blunda för den fortsatta flyktingkatastrofen i övergreppens Darfur i Sudan eller i angränsande Tchad, där nu svenska soldater på allas vårt och på FN:s uppdrag försöker skydda flyktingar och bidra till fred och försoning.

Nu hotas dessutom miljontals människor i Somalia och Etiopien av svält, samtidigt som de stigande livsmedelspriserna är en utmaning för hela kontinenten.

Fru talman! Dessa och andra svåra utmaningar och problem till trots har Afrika en enorm potential. Det finns ingen anledning till att inte fat-

tigdomen skulle kunna utrotas i hela Afrika. Men det kommer inte att ske i morgon. Därför är det ännu viktigare att vi börjar arbetet redan i dag.

Sverige gör redan mycket för att bidra till fred, frihet, försoning och fattigdomsbekämpning i Afrika, men vi kan göra mer. En inriktning finns i den nya politik för Afrikastrategi som regeringen nu lägger fram och som vi fattar beslut om här i dag. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag när det gäller utrikesutskottets betänkande nr 4 *Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter*.

Anf. 21 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Föga förvånande pratade Gustav Blix från Moderaterna väldigt okritiskt om ekonomisk tillväxt, om handel och investeringar som enkla lösningar för Afrikas komplicerade och svåra problem. Han beskrev den svenska historien som att det skapades tillväxt som skapade resurser, och plötsligt hade vi bra sjukvård och utbildning.

Han glömde någonting någonstans på vägen, nämligen att en nyckel i Sveriges historia till att vi är ett land där det finns ytterst få fattiga, att vi har skola till alla, att vi har sjukvård till alla i landet var att vi hade en medveten politik, möjligtvis en politik som Moderaterna då motsatte sig, men trots allt en politik som grundade sig på omfördelning. Staten omfördelade från de rikaste till de fattigaste. Man byggde upp en gemensam välfärd.

En central del var också att vi hade starka svenska fackföreningar som kunde garantera att vinsterna från företagen i Sverige kom de anställda till del. Omfördelningspolitiken och fackföreningarna var centrala för att Sverige skulle bli det land det är i dag och inte ett utfattigt land. Trots det saknas de här perspektiven helt i skrivelsen.

Vart tog fackföreningarnas roll vägen? Tycker inte Moderaterna att det här är en viktig del, inte bara av en omfördelningspolitik utan också en demokratisering av Afrika? Vart tog omfördelningspolitiken vägen? Hur ska Afrika kunna utvecklas, bekämpa de stora klyftorna inom sina länder och mellan sina länder och den rika världen om man inte har starka fackföreningar, om man inte har välfärdssatningar?

Gustav Blix tog också upp de krav som omvärlden ställer på Afrika. Han sade att de måste vara rimliga och begripliga. Det är väldigt svårt att beskriva de krav som i dag ställs på Afrika som just rimliga och begripliga. Många av de krav som ställs av de internationella finansinstitutionerna och den svenska regeringen handlar om att begränsa de afrikanska staternas möjligheter att satsa på sjukvård, att satsa på utbildning och att satsa på infrastruktur genom att kräva lönetak i offentlig sektor, genom att ställa så rigida krav att inte biståndspengarna ens satsas där de behövs mest. Det skulle vara intressant att höra hur Gustav Blix ser på dessa krav.

Anf. 22 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag håller inte med om att jag uttalade något okritiskt lovord till den ekonomiska tillväxtens välsignelse. Däremot skulle jag nästan kunna göra det. Vi behöver ekonomisk tillväxt för att vi ska kunna bekämpa fattigdomen.

Men det faktum att jag inte har nämnt allt innebär inte att jag har glömt något. Det är självklart så att rätten att organisera sig är en mänsk-

lig rättighet. Det behandlar vi också i det MR-betänkande som vi har att fatta beslut om på onsdag. Om jag inte minns fel nämns även möjligheterna till och vikten av mänskliga rättigheter på flera håll i Afrikaskrivelsen och i det betänkande som vi har utformat.

Jag tror att nyckeln till en god utveckling är ekonomisk tillväxt i kombination med demokrati och mänskliga rättigheter. Det går inte att välja bort det ena och bara välja det andra. Det tror inte jag.

Men jag tror heller inte att nyckeln och lösningen ligger i socialism, i förstatligande eller i en ansvarslös ekonomisk politik. Det är inte framtiden. Jag tror att det handlar om att hitta en egen väg utifrån de demokratiska prioriteringar som man gör men som också ligger i linje med vad vi faktiskt vet från forskning och annan vetenskap om vad som ger en god utveckling.

Äganderätt, stabila makroekonomiska förutsättningar, låg inflation, visst, det är jätteviktigt. Men det är också viktigt med fri företagsamhet och att man bekämpar korruptionen. Vägen dit tror jag ligger i ett partnerskap där vi alla jobbar tillsammans, men där vi också kan dela med oss av de erfarenheter och lärdomar som vi har gjort i Sverige, i Europa och på annat håll i världen om hur man bygger ett gott samhälle.

Anf. 23 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Gustav Blix pratar om att Afrikas utveckling skulle grunda sig i demokratiska prioriteringar. Uppenbarligen får Afrika i dag enligt den borgerliga regeringen prioritera så länge man prioriterar rätt och på ett sätt som tillfredsställer den här regeringen och dess ideologiska ryggsäck.

Det är inte så att man demokratiskt kan prioritera att till exempel ha ett starkt statligt inflytande över ekonomin. Man kan inte heller prioritera att ha en utbyggd offentlig sektor. Det är inte heller så att man på olika sätt kan garantera välfärden för hela sin befolkning. Det är sådana demokratiska prioriteringar som inte går att göra med den totala utvecklingspolitik som den här regeringen har gentemot Afrika.

Vi kan tycka olika saker, om det är rätt eller fel att man ska ha statliga företag. Jag tycker att det är bra att vi har demokratisk styrning av ekonomin. Där skiljer det mellan oss två. Men den frågan ska ju avgöras i demokratiska val i parlamenten. Det måste väl vara upp till vart och ett afrikanskt land att göra sina vägval.

Både jag och Gustav Blix besökte nyligen Liberia och träffade demokratiskt valda parlamentariker. Varför ska de parlamentarikerna inte ha möjligheten och rätten att välja sin ekonomiska modell på samma sätt som vi har valt vår i det här landet? De måste väl också själva kunna få välja vilka företag som ska vara privata och vilka företag som ska vara statliga, precis som vi i den här kammaren har röstat och beslutat om vilka företag som ska säljas ut och vilka vi ska ha kvar i gemensam ägo.

Trots de vackra orden om utveckling och tillväxt är det här en oerhört ensidig skrivelse där man glömmer bort rätten att organisera sig fackligt, behovet av fackföreningar, som också skapar tillväxt och skapar jämlikhet. Och man glömmer bort behovet av omfördelning, att se till att de vinster som nu skapas runt om i Afrika också kommer hela Afrika och alla afrikaner till del. Det är någonting som Gustav Blix och hans regering uppenbarligen har glömt.

Anf. 24 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag minns också en diskussion som vi hade i Liberias parlament, där de liberianska parlamentarikerna förespråkade införandet av dödsstraff. Det står dem fritt att göra. Vi kan inte hindra att man i en demokrati återinför dödsstraffet. Men det kommer att få konsekvenser. Det får konsekvenser i vår relation till Liberia.

På samma sätt skulle jag säga att en ansvarslös ekonomisk politik också får konsekvenser för dem som ska låna pengar. Men det är klart att länderna själva väljer sin politiska framtid i en demokrati och att vi respekterar de val de gör. Men det är klart att de val de gör också får konsekvenser, på samma sätt som Sverige hade svårt att låna när vi hade en ansvarslös ekonomisk politik under tidigare år. Sådan är verkligheten, och det går inte att blunda för den.

Men verkligheten är också den att vi inte har sett ett enda land resa sig ur fattigdomen med den politik som Hans Linde och hans parti förespråkar för Sverige och för resten av världen. Vi vet att det har krävts liberaliseringar. Det har krävts handel för att länder ska resa sig ur fattigdom. Det är vägen för Sverige. Det är vägen för Europa. Det är vägen för de länder i Asien som nu också tar steget och där vi bekämpar fattigdomen. Jag tror att den vägen är möjlig. Jag tror att den är lämplig också för de afrikanska länderna. Men jag tror inte att Hans Lindes politik kommer att ge de resultaten.

Om att få naturresurser och annat att komma hela befolkningen till del och om fördelningspolitiken hade vi också bra diskussioner. Framför allt med parlamentariker från Ghana talade vi om möjligheten att titta på de goda erfarenheter som vi också har i Europa av hur man till exempel kan fördela naturtillgångar, som Norge har gjort, genom att sätta undan pengarna, fondera dem, och inte göra av med dem med en gång. Samtidigt måste vi också ärligt erkänna att det för ett land som Ghana, om man får stora oljeinkomster, innebär enormt mycket större utmaningar än vad Norge hade när de hittade sin olja.

Det är klart att det är svårt. Det är därför det är viktigt att vi bidrar med den erfarenhet vi har, men också lämnar möjlighet att utveckla nya verktyg. Jag håller med om att Europas väg inte nödvändigtvis leder till välstånd i Afrika. Däremot finns det lärdomar att dra och att dela med sig av.

Anf. 25 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Gustav Blix som för majoritetens räkning nu äntligen har förklarat vad man menar med att man ska prioritera Afrika.

Prioriteringen landade i att av det reducerade antalet länder – det är alltså färre länder vi ska samarbeta med – är majoriteten belägna i Afrika. Det var prioriteringen. Jag tror att det var många fler än jag som hade förväntat sig att prioriteringen av Afrika skulle vara vidare än så och skulle innefatta så mycket mer. Men det är bra att få det beskedet.

Det kanske förklarar varför man har valt att titta smalare på hur samarbetet ska utformas. Jag tror tvärtom att för att stödja en afrikansk process, för att stödja alla dem som här i Sverige känner att de vill vara en del av ett ökat utbyte och en ökad utveckling av kontakterna mellan våra länder, ska vi ta del i det genom att kanske finnas i en kyrka eller i en

idrottsförening. Det kan vara Gothia Cup som samverkar med Kongo-Brazzaville. Det kan vara fackföreningsrörelsen. Det kan vara kvinnorrörelsen. Då måste man känna att man har regeringens stöd och när man själv inte kan bära hela delen av samverkan också ha möjligheter att få stöd när man har bra program.

Jag är orolig för att man aviserar att man ska förändra stödet till egeninsatserna vid biståndsarbete från 10 till 20 procent. Redan nu har man plockat bort en stor del av informationsanslagen. Det sker försämringar som försvårar det samarbete som jag skulle önska.

Man ser också efter den trista hanteringen av Riksrevisionen och en del trista kommentarer från majoritetens sida att det har blivit en försiktighet, att man känner sig räddare, att man inte vet om man har stöd, att man inte vet på vilket sätt man ska våga gå vidare i samverkan.

Här har regeringen ett ansvar. Om man ändå tänker om, om man vill se bredden i ett samarbete och inse vikten av det, ska man skapa förutsättningar och stötta det. Inte minst kvinnor behöver ha stöd – kvinnor har mindre pengar och mindre förutsättningar att samverka.

Anf. 26 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag uppfattade ärligt talat inte någon riktig fråga från Carina Hägg, men jag ska beröra några av de saker hon nämnde, nämligen landfokuseringen.

Jag tror att det är nödvändigt att vi i Sverige nu väljer att fokusera för att få ut mer av de insatser vi gör. Men vi ska komma ihåg att parallellt med detta har vi också ett brett samarbete med multilaterala organisationer och med andra länder där vi samarbetar och bidrar på olika sätt. Det svenska bidraget till utveckling i Afrika sker inte bara genom det bilaterala utvecklingssamarbetet.

Carina Hägg nämnde Riksrevisionen. Det har förekommit en del oklarheter när det gäller frågan om Riksrevisionens granskning, och tyvärr har en del reaktioner på sistone varit väldigt märkliga. Det Riksrevisionen sade i sin rapport var att Sida inte har koll på processen. Ingenting av det vi har sett som följt detta har på något sätt underminerat den kritiken, att Sida inte hade koll på processen.

Däremot visade det sig glädjande nog att en del av de fall som Riksrevisionen upptäckte men som Sida inte upptäckte i sin egen kontrollverksamhet var falskt alarm. Det är gott så! Problemet var dock att Sida inte hade system för att upptäcka bristerna från början. Det är det som den här regeringen nu tar krafttag för att komma till rätta med, och det tycker jag är välkommet och bra.

Jag vill nämna en sak till, utöver det samarbete som vi har inom det bilaterala eller multilaterala utvecklingssamarbetet, nämligen allt det andra samarbete som Sverige har och kommer att bedriva med olika länder och framför allt människor i Afrika. Det handlar om företag, kultur, handel och resor, turism. Det är nog så viktigt att vi här har en utveckling och att man tar till vara den allt större afrikanska diaspora som vi har i Sverige.

Anf. 27 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag välkomnar att man i betänkandet tar till vara vårt motionsförslag om att ta vara på diasporan. Jag tror att det är väldigt

viktigt. Diasporan i Sverige har verkligen önskat det och berättat vilka insatser de kan bidra till. Det tycker jag är väldigt positivt.

Jag tycker också att det är självklart att vi ska finnas på handelssidan, att vi ska jobba genom multibiståndet, att vi ska jobba genom EU och att vi ska jobba på många olika sätt. Men mycket av det andra arbetet bärs ju av att det finns ett individuellt engagemang, att man är verksam i en organisation och på något sätt har en kontakt. Man kanske har varit där som volontär eller på en turistresa, men det finns ett engagemang som bygger upp underifrånpolitiken och stöd för det vi vill utträta. Vi kan inte reducera det.

Jag uppfattar inte att majoritetens företrädare här genom Gustav Blix värderar och uttrycker sitt stöd för det breda folkrörelseengagemanget, som jag tror är oerhört viktigt för att vi ska ha en stark Afrikapolitik på sikt.

Om det inte uppfattas som någon konkret fråga kan jag bara beklaga det. Men för många människor som i dag är engagerade i olika delar av den afrikanska kontinenten och olika frågeställningar är det en viktig fråga: Vilka ekonomiska förutsättningar kommer man att kunna arbeta med och vilket stöd kommer man att få?

När jag konkret har tagit upp situationen för fackliga företrädare – jag har varit i Etiopien och i Tanzania – känner jag inte att finns något engagemang. Jag tror att det är nödvändigt att arbeta med demokratiska fackliga organisationer för att skapa bra samhällen och för att se till att man får bra arbetsvillkor men också en fördelning. Det behövs också en kritisk granskning på det sätt som fackföreningsrörelsen kan utgöra.

Vi behöver se att mer av biståndet går till kvinnors organisering. I dag är det bara 0,2 procent av biståndet i världen som går till kvinnor. Män möter män, och män löser många av frågorna mellan sig utan att kvinnor kommer i närheten av att påverka politiken. Då har vi ett ansvar att försöka balansera det så att vi inte bidrar till att stärka manliga maktstrukturer och ställa kvinnor utanför. Då räcker det inte med punktinsatser, utan det måste vara något som genomsyrar politiken.

Anf. 28 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag håller med om att det är väldigt viktigt att ta till vara det enskilda starka engagemang som vi ofta ser i Sverige, inte minst i utbytet med olika delar av den afrikanska kontinenten. Grunden till det engagemanget kommer dock oftast från människorna själva och inte från en biståndsorganisation, från biståndsmedel eller någon annanstans ifrån. Det handlar om vad jag som individ vill göra med mitt liv, med min tid, med mitt engagemang men också med mina pengar. Det är väldigt viktigt och bra, och det är också grunden för hela det här – att människor frivilligt väljer att engagera sig i detta.

Till detta ska vi naturligtvis också föra en möjlighet att göra insatser inom ramen för den svenska biståndspolitik, men det huvudsakliga måste fortsatt vila på den enskilda individens engagemang. Om vi tar över för mycket med politiken, med skattepengarna och med statliga insatser och myndighetsstrukturer riskerar vi att underminera eller i värsta fall till och med döda det engagemang som faktiskt fanns. Det vore oerhört olyckligt.

Jag håller med Carina Hägg om vikten av att vi arbetar med kvinnors organisering. Jag tycker att det är en viktig fråga. Jag har redan belyst den, och jag gissar att den kommer att tas upp i MR-debatten på onsdag också.

Jag vill återigen hänvisa till att vi tycker att det är viktigt att arbeta med breda ansatser i jämställdheten som kommer att färga alla delar av svensk bistånds- och utrikespolitik. Det går alltid att begära att man ska göra mer, men jag lovar att vi gör så mycket vi kan.

Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att läsa en bit ur Afrikaskrivelsen, under rubriken ”Afrikas resursrikedom och omvärldens intresse”:

”Afrikas tillväxtpotential och resursrikedom får allt större genklang i omvärlden. Det växande intresset illustreras väl av Kinas engagemang i Afrika, men också Indien, Brasilien och andra länder i syd ökar sina aktiviteter på kontinenten. Investeringar, krediter och export av afrikanska naturresurser ger en injektion till den afrikanska utvecklingen och inbegriper ofta stöd från tredje länder för uppbyggnad av afrikansk infrastruktur.

Afrikas attraktionskraft kan beskrivas i ekonomiska termer. – – – Afrika har fått en ökad strategisk betydelse för omvärldens behov av att såväl tillförsäkra sig leveranser av naturresurser som att få avsättning för egen export. I den meningen är Afrika en del av vår tids globaliserade värld.”

Det var lite grann andemeningen i det som låg till grund för mitt tidigare inlägg. Jag ser det som väldigt cyniskt att många länder nu ägnar tid och kraft åt att göra Afrikaskrivelser och vill ha en politik för Afrika därför att det är en tillväxtsektor i världen. Men det sker också väldigt mycket på våra egna villkor, som vanligt. Det är inte utifrån Afrikas perspektiv.

Det handlar om export, men vilka är det som exporterar? Jo, det är de företag och länder som har kunnat investera. Vem är det som berikar sig på exporten och investeringarna?

Naturligtvis är det många afrikaner som arbetar inom till exempel turismsektorn – det är ju en sektor som är på frammarsch även i Afrika – och får inkomster där, men de stora pengarna går någon annanstans. Jag skulle vilja att du, Gustav Blix, utvecklar din syn på det.

Anf. 30 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Tack, Bodil Ceballos! Jag tyckte att det stycke du läste upp innehöll en stor och viktig sanning, men det är inte hela sanningen. Det är klart att det finns andra perspektiv som man kan ha när man analyserar ett så brett frågeområde som Sveriges relationer till en hel kontinent.

Samtidigt är det en viktig fråga som vi måste hantera ur både ett svenskt och ett afrikanskt perspektiv. Också den fråga vi har berört tidigare om hur man ska se till att naturresurser kommer hela befolkningen till del tror jag är en central frågeställning att ha med sig både i biståndspolitik och i utrikespolitiken i övrigt. Men samtidigt ska man komma ihåg att det är långt ifrån alla länder i Afrika som har den typen av naturresurser och har sådana möjligheter. Man ska också komma ihåg att

Europas rikaste land, Schweiz, inte heller har det. Det är alltså också andra faktorer än naturresurser som avgör om ett land blir rikt.

Man kan också lägga till att det inte bara är naturresurser och sådana företagsintressen som Bodil nämner som ligger till grund för vår relation med Afrika ur ett aktualitetsperspektiv. Även flyktingfrågorna är oerhört centrala i den ekonomiska utvecklingen, och de flyktingströmmar som den genererar är en fråga som vi i Europa och Sverige har att möta.

Men – och nu kommer vi till själva kärnan – det grundläggande i vår ansats är något annat, som är mycket större och viktigare, nämligen universella mänskliga rättigheter som gäller alla. Det är den ansats vi har. Det är det sätt vi arbetar på i bistånds- och utrikespolitiken. Det är det sätt vi arbetar på inom FN-systemet och inom EU, men vi ser också till att vi utvecklar ekonomierna.

De investeringar som företagen gör är inte alltid bara av ondo. De ser till att vägar byggs, att elen kommer fram och att vattnet går att dricka. Det är också väldigt viktiga saker för de människor som bor i dessa fattiga länder.

Jag tror att vi behöver ha en bred palett och en bred ansats, och jag tycker också att det är vad den här Afrikaskrivelsen är ett uttryck för.

Anf. 31 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker också att vi ska ha en bred ansats. Men jag tänker på det som vi såg i Liberia och som vi diskuterade med kongressledamöter – i Liberia, tror jag – angående Kinas och övriga länders roll och det svar som vi då fick: De bygger vägar. Man behöver vägar, och det är de som gör det medan vi gör något helt annat.

Du sade förut att man prioriterar vägar, hälsovård och utbildning. Det är oerhört viktiga områden, men om man ska kunna bygga upp till exempel Liberia igen behövs verkligen infrastruktur. Det såg vi alla. Vad är då vår inställning till detta i vår politik för Afrika? Är infrastruktur ett område där vi skulle kunna spela en större roll? Ska vi alls låta bli det här med Jante som jag tog upp förut och faktiskt markera att vi är med i det här projektet?

Flera menade att man inte ser att Sverige är med. Vi är med i flera olika projekt, men det finns ingen flagga någonstans eller något som talar om att vi är med. I stället ser man att det är andra som gör saker.

Du talade om att liberaliseringar är en förutsättning för att det ska bli bättre. Jag tror också att man i många fall måste göra det. Liberaliseringar är inte bara av godo och inte bara av ondo. Man måste hitta en balans där man låter länderna skydda sina egna råvaror och sin egen produktion och inte bara sälja ut allting.

Jag har ett skräckexempel. I Chile har man till exempel sålt ut hela vattensektorn. Det spanska elbolaget äger 80 procent av allt vatten. Övriga 20 procent äger andra utländska bolag.

Det finns mycket vi kan göra.

Anf. 32 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Det är viktiga frågor som Bodil ställer, inte minst frågan hur vi kan bidra till en bred ansats i många sektorer.

Det är rätt få vägar i Afrika som har svensk flagga. Jag tror inte att det nödvändigtvis kommer att förändras. Däremot bidrar vi på många andra sätt, inte minst i det multilaterala samarbetet, till att se till att kapital finns tillgängligt för att bygga vägar och infrastruktur.

Frågan om behovet av expertis dyker oftare upp. Det var väl en lärdom vi kunde dra av besöken i Liberia och andra länder. Där tror jag också att Sverige kan bidra, men det gäller inte bara ingenjörer inom väg och vatten, utan det finns ett skriande behov även inom säkerhetssektorn och av jurister med mera. Där tror jag att vi har en hel del att bidra med, på samma sätt som vi faktiskt har gjort det inom ramen för EU:s utvidgningsprocess, där vi har bidragit med kunnande till nya medlemsstater. Jag tror att det är bra.

Jag tror som sagt att det är fel att tro att vi kommer att ha ett vägnät i Afrika med svenska flaggor. Jag tror inte heller att det är det prioriterade. Jag tror att vi behöver en balanserad ansats.

Som jag nämnde i mitt anförande tycker jag att de två viktiga överväganden vi ska göra när vi ger oss in i ett land för att bidra är:

1. Kan vi vara här långsiktigt, och kan vi satsa och bidra med något?
2. Kan vi samarbeta med andra och se till att projektet är så effektivt som möjligt?

Jag tror att det är hopplöst för ett lands regering att ha en hel skog av olika partner att förhandla med om enstaka vägbyggen eller andra enstaka projekt här och där. Jag tror att det är bättre att vi försöker samarbeta.

Det tycker jag också är ett genomgående tema i Sveriges nya politik för global utveckling.

Anf. 33 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! En femtedel av jordens landområden talar vi om. Tre gånger Europas yta – så stor är kontinenten Afrika. Mer än 900 miljoner människor – det är också Afrika. Det är den kontinent som vi nu behandlar en strategi för – 53 stater plus ett antal autonoma områden.

Sverige har långvariga relationer med många av de afrikanska staterna. Traditioner ska man vårda, men man måste också våga värdera och omvärdera om behov finns.

På riksdagens bord finns, vilket har framgått av den tidigare debatten, ett resultat av just modet att värdera och omvärdera. Det är en ny politik för gemensamma utmaningar och möjligheter. Det är en ny politik efter tio år med den gamla regeringens skrivelser.

Jag vill också understryka vad någon annan sade tidigare, nämligen värdet av att regeringen har hörsammat ett tillkännagivande som gjordes här i kammaren 2005, när riksdagen uttalade ett önskemål om en ny strategi, en ny Afrikapolitik. Som en följd av detta är fokuseringen viktig – att inte göra allt överallt utan i stället våga fokusera.

Det handlar om 15 länder och långsiktiga relationer – att försöka förändra och göra skillnad i postkonfliktområden och i konfliktområden. Det handlar om selektivt samarbete när det gäller tre länder. För övriga 35 stater finns Exportrådet, EU, FN, företag, organisationer och människor. Det är samarbete i nya former.

Här finns en insikt om att bistånd är ett stödjande komplement. Verklig förändring kommer via kompetensuppbyggnad, utbildning, ny teknik, handel och tillväxt, en fungerande rättsstat och mänskliga rättigheter. Det handlar om politik för global utveckling, som tas upp i ett betänkande som vi så småningom kommer att behandla här i riksdagen.

Det handlar också om insikten om lokalt ägarskap, det vi har varit överens om i Parisagendan, nämligen att bygga underifrån.

Det är extra spännande i dessa dagar när biståndet faktiskt utmanas. Biståndet utmanas. När man hör den här debatten, fru talman, låter det ibland som att vi kan göra jättestor skillnad. Vi borde göra så, och vi borde göra så. Men låt oss se att biståndet faktiskt utmanas av den politik som finns i vår omvärld.

När vi pratar syd-syd, handel och utveckling är det inte bistånd. När vi pratar Kina och Kinas närvaro i Afrika är inte heller det bistånd. Det är helt nya sätt att jobba. Så måste också vi göra om vi ska nå millenniemålen. Det handlar om att klara fattigdomsbekämpningen och att klara de övriga sju millenniemålen.

När vi möter Afrika och den afrikanska utvecklingen är det, fru talman, intressant med den rapport som Oxfam gjorde för en tid sedan som visade att lika mycket som satsats i bistånd på den afrikanska kontinenten hade använts i krig och konflikter. Det är klart att det är en jättestor utmaning att bygga samhällen på den afrikanska kontinenten som klarar konflikthantering.

Fattigdom är naturligtvis en av de centrala grunderna för konflikter. När det gäller att komma till rätta med det är jordbruket en nyckelfaktor, precis som tidigare har sagts.

När det gäller livsmedelsförsörjningen och den utmaning som finns där måste vi vara med och stötta och åstadkomma förändringar. Det handlar om att komma till rätta med äganderätsfrågor, så att människor vågar investera. Det handlar om att få lån och mikrokrediter. Det handlar mycket om kvinnors vardag. Det handlar om utsäde och gödning. Men det handlar också om ekonomiska strukturer som inte släpper fram handel, som inte skapar förutsättningar, fru talman, för en lokal livsmedelsmarknad och som inte tar vara på möjligheterna i att utveckla en regional marknad för livsmedel. I stället tar man vara på möjligheterna att få in tullar till statskassan. Det är naturligtvis en viktig uppgift att försöka åstadkomma en förändring och vara med och bidra i det sammanhanget i dialog med de afrikanska staterna.

Ett annat område som är centralt för att man ska klara konflikt- och säkerhetsfrågor är miljöområdet. Vi har sett många exempel på konflikter som har uppkommit som har en grund i bristande miljöförutsättningar. Vi har sett ökenspridningen. Vi ser klimateffekterna när det gäller vatten. Vi ser riskerna som kommer till följd av avsmältning av de höga glaciärerna. Här finns alltså stora risker i en framtid om vi inte arbetar aktivt för teknisk utveckling, för kompetensöverföring, för att hitta ett partnerskap för klimatåtgärder och för att försöka göra rätt från början eller i alla fall göra rätt i fortsättningen, fru talman.

Bristen på mänskliga rättigheter är naturligtvis också en källa till konflikt. Det handlar om mänskliga rättigheter som är universella, som är odelbara men som så ofta inte får fullt genomslag på den afrikanska kontinenten. Det handlar om en rättsstat som inte fungerar men som

måste fås att fungera. Det handlar om att försöka skapa de gemensamma ytor i parlamenten som gör att människor kan komma samman och lösa konflikter på andra sätt än med vapen i hand.

Parlamenten har naturligtvis en oerhört central funktion i en utveckling av mänskliga rättigheter och i en utveckling av bra, fungerande samhällsstyrning i de afrikanska staterna.

Visst finns det också hopp! I många länder har val faktiskt kunnat lösa en del konflikter. Fru talman! Låt oss hoppas, trots det som händer i Zimbabwe, trots de uppenbara övergrepp som sker dagligen mot oppositionen, mot människor som försöker säga sin mening, att vi får se ett val i Zimbabwe som kan lösa en långvarig förskräcklig regims oförrätter mot människor och att vi får en förändring i Zimbabwe. Det skulle vara oerhört viktigt för en stor del av södra Afrika, också när det gäller att åstadkomma en lång rad andra saker i de områdena, att vi får en regim i Zimbabwe som fungerar.

Vi står, som sagt, inför många utmaningar i vårt arbete med de afrikanska staterna. Vi står inför utmaningar när det gäller vårt bistånd men också när det gäller många av de andra områdena. Men de afrikanska staterna står också inför stora utmaningar och möjligheter.

Naturresursekonomin, som är så tydlig i många länder, måste komma vidare. Det handlar om att man kommer vidare i förädling, att man kommer vidare i det ekonomiska utbytet av sina naturresurser. Men då handlar det väldigt mycket om att få kompetens, om att utveckla kompetens och om att klara av att lösa de utmaningar som ligger inte minst på utbildningsområdet.

Det handlar om hållbara alternativ, att det finns hållbara alternativ för utveckling. I vår fokusering måste vi kunna göra skillnad och visa på att det finns möjliga lösningar.

I det samarbetet är det viktigt att vi arbetar för att få med nya aktörer, nya aktörer som kan göra skillnad, så att det inte bara är de gamla projektaktörerna som medverkar, om vi ska kunna åstadkomma verklig förändring.

De afrikanska länderna, fru talman, har kraft att handla själva. Vi ska stötta från Sveriges sida via vårt eget arbete, via EU och via FN. Men vi ska också fortsatt våga tänka nytt. Det är en utmaning för oss och för biståndet men också en möjlighet att åstadkomma en vinn-vinn-utveckling och ett nytt Afrika utan bistånd.

Jag yrkar bifall, fru talman, till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 34 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag förstår av Kerstin Lundgrens anförande att hon delar bilden av vad en starkare fokusering på Afrika står för. Det står egentligen för att man bland ett mindre antal länder huvudsakligen kommer att ha de här förlagda i Afrika. Och man tunnar ut infrastrukturen.

Kring det ställde jag en fråga i mitt inledningsanförande. Men den är obesvarad. Därför återkommer jag nu. Frågan gällde Angola där jag vet att Kerstin Lundgren själv har varit på plats.

Jag tycker att stängningen av ambassaden var olycklig. Den kom olyckligt i tiden. Det fanns starka möjligheter att vara väldigt aktiv. Jag tänker på kopplingen till näringslivet och de möjligheter som finns att

konstruktivt bidra till samverkan på näringslivsområdet och till jobb och utveckling i Angola. Vi har stängt dörren utifrån.

Har Kerstin Lundgren, efter hemkomsten, en annan bild, att det här var en stängning av en ambassad som välkomnades av det svenska näringslivet, av engagerade personer på plats? Tyckte man att det här var ett klokt beslut? Har Kerstin Lundgren eventuellt tagit intryck av något som hon mötte i Angola, så att vi kan se någon förändring framöver? Eller står hon fast vid att det var en klok politik att stänga ambassaden i Angola?

Anf. 35 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Carina Hägg! Det är välbekant att den här kammaren och speciellt vi som sitter i utrikesutskottet gärna skulle se att vi hade en ambassad i varje land. Det vore naturligtvis idealt. Men även här, fru talman, är det viktigt att våga fokusera och våga tänka nytt och omvärdera. Det har, trots vad man ibland hör från Socialdemokraterna, varit lite problem med det från Socialdemokraternas sida.

Angola är ett utvecklingsland, fru talman. Det händer oerhört mycket där. Jag tyckte att det var spännande att besöka Angola – att möta den kinesiska vardagen där, att höra om de problem och möjligheter som den angolanska regimen uppfattar och att möta svenska företagare och naturligtvis ambassaden. Det är väl inte konstigt om de som verkar på ambassaden inte precis jublar över att man stänger.

Men, fru talman, man såg också möjligheter. Det tycker jag är viktigt. Jag såg och hörde om möjligheter från dem som fanns där och jobbade med att förstärka och utveckla Exportrådets verksamhet. Det skulle verkligen byggas upp och byggas ut. Det är i det man ser möjligheter framöver, med utvecklad handel och fler svenska företag som får möjligheter och kontakter den vägen in. Man såg också framför sig att kanske kunna finna en nordisk lösning för företagare och handelskammersystem.

Det tyckte jag var spännande, och jag sade till presidentrådgivaren där att det här var en stängning men en stängning som innebär en början på något nytt. Och han nickade och såg också det nya framför sig.

Låt oss hoppas att även Carina Hägg kan se den möjligheten!

Anf. 36 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Då konstaterar jag att Centerpartiet uppfattade att det enbart var ambassadpersonalen som hade kritiska synpunkter och att övriga tyckte att det här var en start på andra vägar och ökade möjligheter. Då är det upp till majoriteten och Kerstin Lundgren att återkomma och bevisa att det verkligen blir så. Men jag måste säga att jag har hört mycket mer av kritiska röster där man ser att mycket av de investeringar som vi har gjort nu faller i en stat där det mycket handlar om stat-till-stat-relationer där bistånd har en roll – inte minst för att utveckla näringslivet, jordbruket och sådant som kan ge varaktiga jobb på ett uthålligt sätt. Jag vill alltså tacka för det svaret.

Jag vill också fråga om Kerstin Lundgren delar den bild som Gustav Blix gav: att folkrörelsebiståndet, som gör att engagerade människor kan göra en insats också i någon annan del av världen, i detta fall Afrika där man annars inte skulle ha klarat av det, dödar engagemanget. Att ge stöd till folkrörelser, kyrkor och idrottsföreningar – är det att döda ett enga-

gemang? Jag tycker att det är oerhört viktigt att få klarlagt om detta också är Centerns uppfattning.

När Kerstin Lundgren talar om nya aktörer i stället för projektarbete, som jag tror hon sade, undrar jag vad det står för. Är det ytterligare ett steg från det som är folkrörelseengagemang i bred bemärkelse till något annat? Men vad ska vi tala om i stället? I det här sammanhanget talar vi inte om EU-samverkan, bistånd eller Sverige, utan det här handlar om det breda engagemanget som jag tror är en viktig förutsättning för att kunna göra allt det andra.

Anf. 37 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det är alldeles klart att flera av dem vi mötte i Angola tyckte att det var trist att ambassaden stängdes. Det var inte bara ambassadpersonalen, men man såg faktiskt också möjligheterna bortom beslutet. Beslutet är taget, och nu gäller det att utveckla exportmöjligheterna och handeln, därför att det är det man framför allt ser framför sig.

Det finns också utmärkta möjligheter för företag och andra att vara med och arbeta i Angola om man så önskar. Det fanns en stor efterfrågan på kompetensutbyggnad. Det är också en sak jag vill betona när det gäller andra aktörer – att vara med och arbeta för utveckling av kompetens. Där tror jag det finns en nyckelfaktor för Sverige och för EU att agera och etablera samarbete mellan högskolor och universitet och på det sättet vara med för att försöka skapa kompetens i länderna, där man har stora bekymmer. Många jag pratade med i Angola och Sydafrika såg framför sig vikten av att få in andra aktörer än just de statliga eller de små som kanske inte riktigt kunde göra skillnad.

När det gäller folkrörelsebiståndet vet jag inte om vi var i samma kammare när vi lyssnade på Gustav Blix. Jag uppfattade inte att han pratade om att det dödade engagemanget. Jag uppfattade tydligt att folkrörelsebiståndet är en viktig del men att det inte är det som gör skillnad. Folkrörelsebiståndet bygger på att människor engagerar sig. Folkrörelsebiståndet bygger på att människor vill ha kontakter, oavsett om det är fackliga organisationer eller våra partier.

Anf. 38 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! I Sverige såväl som i Afrika är mannen norm i väldigt många sammanhang, och kvinnan är undantaget. I synnerhet gäller det i politiken. När man beskriver politik med könsneutrala begrepp utgår man alldeles för ofta från mäns erfarenheter, villkor och perspektiv.

Det gäller även handelspolitiken; den är inte på något sätt ett undantag. Vi ser från internationell forskning att handelspolitik har olika konsekvenser för män och för kvinnor. När man avreglerar handeln innebär det att småföretagare och småbönder måste anpassa sin verksamhet. Den manliga företagaren får oftast mycket lättare krediter och kan ta lån för att anpassa sig, medan kvinnor har betydligt svårare att göra detta och därför missgynnas när förändringarna sker.

Vi ser också i Afrika hur män och kvinnor är verksamma i olika delar av ekonomin. Män är mer aktiva inom gruvindustrin – ytterst få kvinnor jobbar som gruvarbetare i Afrika – medan kvinnor dominerar inom jordbrukssektorn. Handelspolitiken påverkar dessa områden på olika sätt och riskerar därför också att påverka män och kvinnor på olika sätt.

Jag tror att vi i den här kammaren är alldeles eniga om handelns centrala betydelse för Afrika och för utvecklingsfrågor. Just för att det är en så central fråga för utvecklingen är det också avgörande att jämställdhetsperspektivet finns med – att vi inte för en så kallad könsneutral handelspolitik som utgår från mäns erfarenheter och villkor och därigenom också förstärker de ojämlikheter som finns i Afrika mellan män och kvinnor.

Därför vill jag fråga: Var är jämställdhetsperspektivet på regeringens handelspolitik? Jag hittar den inte någonstans. I denna skrivelse där man så tydligt pratar om handelns betydelse för Afrika lyser jämställdhetsperspektivet när det just gäller handelsfrågorna med sin frånvaro.

När det gäller EPA-avtalet som kanske är en av de mest centrala delarna av vårt förhållande till Afrika just nu och som kommer att påverka de afrikanska samhällena i grunden, varför har man över huvud taget inte analyserat detta avtal utifrån ett jämställdhetsperspektiv och utifrån FN:s konventioner om avskaffande av all diskriminering av kvinnor?

Anf. 39 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Hans Linde verkar se regleringar och minskad frihandel som en väg till att hjälpa och stötta kvinnor.

Jag delar inte det perspektivet, fru talman. För mig är det självklart att en satsning på kompetensutveckling och kvinnors större möjligheter i skolan – grundskoleutbildning – som till exempel behandlas i den här skrivelsen handlar om jämställdhet. När vi talar om möjligheten för jordbruket att få utvecklas handlar det i många stycken just om att stötta och underlätta för kvinnor att få lån, att få äga, att få handla, att få bygga upp kapital, att få ta steget vidare för att förändra sin vardag, sitt samhälle och sitt land. Vi talar om kvinnliga parlamentariker och att vara med och stötta i det sammanhanget.

Jag tycker, fru talman, att Hans Linde måhända stirrar sig för blind på könsneutrala analyser och ser för lite på verkligheten och vad konsekvenserna blir för övriga förslag som finns med här.

Anf. 40 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Det är tur att man ibland har hört biståndsministern prata om jämställdhetsfrågor – jag vet att biståndsministern har ett stort engagemang i dessa frågor och att det finns ett sådant engagemang på UD.

Annars hade jag blivit lite oroad när jag hör Kerstin Lundgren säga att det här med att kräva jämställdhetsperspektiv inom handelspolitiken är detsamma som att kräva handelsmurar. Då har man nog inte riktigt förstått vad ett jämställdhetsperspektiv är eller varför det är viktigt att ha med.

Vänsterpartiet har i en motion till Afrikaskrivelsen krävt att man ska ta med en könsmaktsanalys i anknytning till alla handelsavtal. Utskottet svarar att genderfrågor endast marginellt förefaller vara berörda, åtminstone i interimis-EPA.

Det är vad ni själva konstaterar i betänkandet. Ni konstaterar att det här perspektivet har sänkts när man förhandlat om EPA. Man har inte ställt några krav på jämställdhetsperspektiv och jämställdhetsanalys i EPA. Jag har inte sagt eller dikterat vad som ska bli resultatet av analysen. Men jag kräver att den blir gjord, att man tar det seriöst och ser

vad EPA kommer att få konsekvenser för män och kvinnor i Afrika, för kvinnliga och manliga företagare och för deras förutsättningar att leva ett värdigt liv. Svaret blir att man säger från utskottets sida: Javisst, vi har inte gjort någon jämställdhetsanalys. Och sedan är det punkt. Det kommer ingenting mer konkret i betänkandet.

Om man tycker att det är viktigt att ha ett jämställdhetsperspektiv med i handelspolitiken, varför kommer man inte med några konkreta förslag? Det är bra att man stöttar kvinnliga parlamentariker, det är bra att kvinnor får möjlighet att gå i skolan. Det är inte det vi diskuterar. Vi diskuterar handelspolitiken.

Jag tycker att Kerstin Lundgrens inlägg understryker det som jag själv känner en väldigt stor oro för, nämligen att svensk handelspolitik i dag är en frizon för jämställdhetsperspektiv. Därför understryker det den stora ojämlikhet som finns mellan kvinnor och män i Afrika. Det är bara att beklaga att det inte finns större engagemang för kvinnors rättigheter när det kommer till handelspolitiken.

Anf. 41 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Möjligheten för kvinnor att förändra sitt liv handlar om att kunna få tillgång till utbildning, att få tillgång till högre utbildning, att få tillgång till kapital, att få rätten att äga, att få rätten till sin sexuella och reproduktiva hälsa. Många av dessa faktorer är helt avgörande för att kvinnor ska kunna vara ute, för att kunna handla, för att starta företag och för att kunna bli självständiga.

Jag tycker att Hans Linde inte ser vad som finns i betänkandet. Han stirrar för ensidigt och söker vissa ord. Det är ungefär som när man har sökmotorn på och frågar efter ett ord. Hittar man inte det ordet när man letar finns det inte. Hans Linde har sökt på ”könsneutral” eller ”gender-analys”.

Men när man tittar på det verkliga innehållet ser man att det handlar om att skapa möjligheter för kvinnor och att rasera murar, mentala, fysiska och också ekonomiska samt kompetensmässigt för att förändra vardagen. Det är viktigt för barnen, för kvinnorna och för utvecklingen. Kvinnorna utgör ju nyckeln till förändring i många av våra utvecklingsländer, så också i Afrika, fru talman.

Anf. 42 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Kerstin Lundgren sade precis samma sak som jag, att det är viktigt att göra rätt från början. Därför vill jag återkomma till energisektorn.

Kerstin pratade om de relationerna mellan länderna i syd. Det är oerhört positivt att länderna i syd samarbetar mer och att de stöttar varandra för att få en bättre utveckling. Det som jag oroar mig för är att många av länderna i syd också är länder som bygger hela sin ekonomi på fossilberoende. Jag oroar mig för att de kommer att föra den politiken med sig i det här samarbetet.

Därför är det oerhört viktigt att Sverige är med på banan med den nya rena energiteknik som vi har utvecklat här i landet. Vi har ändå kunnat bli av med en väldigt stor del av vårt fossilberoende i energisektorn, även om vi har det kvar inom till exempel transport. Där tycker jag att det är viktigt att Sverige är med och att vi är med nu.

De sade till oss i Liberia till exempel att vägar, hälsovård och utbildning var det viktigaste. Elektrifiering var inte lika viktig, den kan komma sedan, var det någon som sade till mig när jag frågade. Men jag tror ändå att elektrifiering är en viktig del av utvecklingen. Om de själva inte prioriterar det så mycket just nu kan vi ändå vara med där redan från början.

Jag skulle vilja fråga Kerstin Lundgren om hon som företrädare för regeringspartierna kommer att driva det exempelvis i Sidas styrelse att vi ska arbeta mycket mer med att hjälpa till att få det rätt från början när det gäller energisektorn.

Anf. 43 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Först och främst: Sida har ingen styrelse längre, Sida har ett insynsråd. När det gäller vad som ska göras från svensk sida handlar det, om vi pratar bistånd, väldigt mycket om att hitta det lokala ägarskapet och att hitta de långsiktiga strategierna. I det sammanhanget är miljö- och klimatfrågorna ett av de prioriterade områdena för regeringen och självklart för oss. Det ska naturligtvis vara med i arbetet i de länder som vi långsiktigt samarbetar med.

Sedan är det viktigt att vi tillsammans i EU och i FN-systemet försöker hitta en efterföljd till Kyoto där de afrikanska länderna är med och där man hittar vägar till förnyelse som inte slår undan benen men som skapar möjligheter. Det är en utmaning, och det är en utmaning som jag hör att många efterfrågar partnerskap runt. Jag hörde när jag var i Sydafrika och i Angola att man talar mycket om svensk miljöteknik och är intresserad. Det är klart en möjlighet för oss och en möjlighet för andra länder att i partnerskap utveckla den. Det finns inte minst solenergimöjligheter som är intressanta, fru talman, när vi pratar om den afrikanska kontinenten.

Anf. 44 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det står i skrivelsen att en central utmaning består dessutom i att omvandla den potential som vilar i Afrikas enorma energiresurser, inte minst sol och vatten, i en ökad produktion och användning av el till stöd för den ekonomiska tillväxten. Så det har ni med här i er skrivelse.

I de länder som ligger söder om Sahara och som till stor del består av öken är solen en ständigt flödande energikälla. Afrika har en enorm potential att utveckla sin egen energiproduktion, men det behövs naturligtvis dels stöd till investeringar, dels stöd med teknik etcetera. Det finns mycket att göra för att de inte ska falla i fällan att göra fel i stället för rätt från början.

Behoven är enorma. Det kunde alla vi som var där se och uppleva själva. Naturligtvis kan man inte bara med bistånd rätta till de problem som finns, utan det måste till väldigt mycket annat, bland annat den attitydförändring som vi talade om tidigare. Man måste se varandra som jämbördiga parter och inte i ett uppifrån-och-ned-perspektiv.

Ett annat stort problem i Afrika är regnskogsskövlingen. En människa som är fattig och behöver laga sin mat går naturligtvis ut och ser till att få ved för att laga den med. Det är väldigt små och få som än så länge är skyddade; det skulle behöva skyddas väldigt mycket mer. Regnskogsskövlingen leder till utarmad biologisk mångfald men naturligtvis också

till klimatpåverkan. Kerstin Lundgren tog själv upp ökenspridningen i norr.

Det här är verkligen gemensamma utmaningar som vi måste arbeta med. Jag undrar: Hur tänker Kerstin Lundgren arbeta med regnskogsskövlingen och ökenspridningen?

Anf. 45 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Precis som Bodil Ceballos nämnde omfattar vår skrivelse i utskottets betänkande möjligheterna på energi- och miljöområdet. Jag utgår från och hör ingenting annat än att det finns önskemål och förväntningar från många stater att i partnerskap med svenska företag eller svensk forskning försöka hitta spännande lösningar. Låt oss bejaka detta, och låt oss se att här finns det möjligheter för afrikanska stater, för medborgare där men också för Sverige och svenska medborgare. Det handlar om ekonomisk utveckling, ny teknik och handel.

Jag tror att där finns en del av nyckeln till att hitta alternativa lösningar till skövling av regnskogar. Jag tror inte att vi ska, och framför allt tror jag inte att vi har möjlighet, att peka finger, utan det gäller att hitta lösningar i de egna staterna och för de egna människorna som gör att det finns alternativ inom ekonomisk utveckling.

Då handlar det naturligtvis om att få ett ägarskap som fungerar, om att få en kapitalförsörjning som fungerar och om att få en möjlighet att hitta lösningar inte bara för stunden utan lösningar som är långsiktigt hållbara.

Jag tror, fru talman, att en ny politik för Afrika och de nya strategier som skisseras i det här betänkandet och i regeringens skrivelse är en god grund för vårt bidrag i den utvecklingen.

Anf. 46 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Vi har detta med Barack Obama och med att Afrikas självförtroende är lågt – med att man oftast ser sig som väldigt lågt stående på den globala rankingslistan. Det kommer att ha, och har redan haft, en enorm betydelse inte bara i Förenta staterna utan också i Amerika att en son till en svart kenyan nu mycket sannolikt kan bli Amerikas president. Jag tror inte att man under den närmaste tiden ska diskutera Afrika utan att ständigt komma ihåg detta som kan vara en mycket viktig attitydförändring inte minst i Afrika när det gäller synen på sig själv och när det gäller att stärka det egna självförtroendet och då också bli mer effektiv i sina relationer med omvärlden.

Afrika skildras alltför ofta som en fullständigt hopplös kontinent. Ofta generaliserar man ju väldigt mycket om dessa 60 länder. Jag ska säga några ord om det ekonomiska som några här har varit inne på.

Det är intressant att den afrikanska utvecklingen nu visar på en med några procentenheter högre tillväxttakt än tillväxttakten i den globala ekonomin. Den globala ekonomin går ned och den afrikanska går något upp. I detta ligger fröet till stora ekonomiska omvälvningar för Afrika, kanske till och med positiva omvälvningar – jag skulle tro det. Men det hänger naturligtvis på hur man fördelar de vinster som finns att göra.

De höga priserna på olja och mineraler gynnar alla länder som är producenter och exportörer – men lätt vunnet, lätt försvunnet. Kommer de priser vi nu ser att bestå för framtiden? Det vet vi inte. Om Afrika och

Afrikas regering lyckas fånga tillfället i flykten och utnyttja dessa snabbt ökande vinster – man sitter ju med armarna i kors och ser priserna på olja, mineraler och så vidare gå upp och man får mer eller mindre arbetsfria inkomstökningar – beror på samhällsstyrningen, på *governance* som det nu för tiden heter i Sverige, och i sista hand på mänskliga rättigheter.

Jag tillhör ett parti – alliansregeringen bygger på fyra partier som har samma inställning – som har inställningen att en fullständigt central komponent i en god samhällsstyrning är mänskliga rättigheter och demokrati. Eftersom många afrikanska länder inte har dessa egenskaper är risken naturligtvis väldigt stor att de här inkomst- och förmögenhetsökningarna slösas bort. Men det finns i alla fall möjligheter till en motsatt utveckling. Det är väldigt viktigt inte minst för oss i Sverige att, i den mån vi kan, främja att de tillgångar och rikedomar som nu snabbt ackumuleras i Afrika används på ett för majoriteten bra sätt.

Då kommer man också in på Kina. Kina söker sig till Afrika, inte minst utifrån något slags gammal imperialistisk syn, att man ska behärska utvinningen av råvaror, inte handla med dem, utan man måste även äga gruvorna och oljefälten. Detta har vissa goda egenskaper, som någon här var inne på. Det gäller då en ökad infrastruktur, tekniköverföring och sådana saker. Men det finns också negativa aspekter.

Naturligtvis kommer Kina inte att vara intresserat av att driva frågor om mänskliga rättigheter eller demokrati i Afrika. Tvärtom kan afrikanska länder som känner sig pressade av Sverige, Europa eller Nordamerika ta skydd bakom kineserna och så att säga använda dem som en sköld mot kraven på ökade mänskliga rättigheter och mer demokrati. Det minskar också möjligheterna att få en god användning av de ökade inkomsterna i länderna i fråga. Vi har ju sett att Kina har haft en negativ inställning till exempel till utvecklingen i Sudan och ansträngningarna att komma till rätta med konflikten där.

Flera talare har varit inne på frågan om matpriserna. Det är på samma sätt där. Det är bra om man är producent och dåligt om man är konsument. Prisökningarna beror på många olika faktorer, inte minst på utvecklingen på lång sikt i Kina och Indien men också på en felaktig subventionspolitik, framför allt i Nordamerika men också i Europeiska unionen.

Tack och lov har det inte så mycket varit uppe i den här debatten, men det finns en dubbel inställning. Många fördömer de här prisökningarna. Jag tycker att det är fel. Vad vi i många år har efterfrågat är ju att Europeiska unionens jordbrukspolitik ska reformeras så att de låga världsmarknadspriserna ersätts av högre, icke dumpade världsmarknadspriser.

Nu ser man högre priser. Det gynnar människor på landsbygden, bland annat i Afrika. De får en högre produktivitet och högre inkomster. Det gäller inte bara jordbrukare utan även dem som servar jordbrukssektorn och dem som är daglönare. Dock skadar det konsumenterna i städerna. De måste få bistånd. De ska inte primärt få mat annat än i detta akuta skede därför att då drivs priserna ned igen för de inhemska bönderna i dessa länder, utan en bättre köpkraft är nyckeln.

I den akuta situationen sker prisstegringarna väldigt snabbt, och människor har väldigt stora svårigheter att anpassa sig till de stigande priserna. Men på sikt blir effekten bland annat – om nu priserna ligger kvar på en hög nivå – en återmigration från de monstruösa städerna i Afrika, Asien och Latinamerika till landsbygden. Kanske kan man i framtiden tjäna till sin försörjning på ett bättre sätt på landsbygden om de högre livsmedelspriserna består än man i dag kan göra.

De här livsmedelspriserna och den förändring som de innebär – jag tror att detta blir bestående eftersom det är en extremt stark långsiktig efterfrågan från länder som Kina och Indien – kommer, tror jag, på ett väldigt grundläggande sätt att ändra delar av bland annat Afrika och medföra en återmigration till landsbygden och bättre försörjningsvillkor på landsbygden. Diskussionen inte minst om infrastrukturen kommer att bli ännu mer påtaglig och viktig i ljuset av detta.

Bodil Ceballos var också inne på detta med rörsocker och rörsockeretanol. Vi har dels frågorna om regnskogen och om den ökade skövlingen av denna, dels risken för hungersnöd som drivs på av försöken att minska den internationella handeln med livsmedel genom olika exportförbud, exportskatter och sådana saker.

Ett klassiskt argument som jag kan påminna Hans Linde om är just argumentet att man om det är missväxt i ett land kan importera till det landet från andra länder. Med en reglerad handel har man inte den säkerheten.

Sedan gäller det Bodil Ceballos fråga om vad marken alternativt skulle ha använts till. Ja, då kan man säga att i stället för att producera etanol hade mat producerats. Men då ska man veta att den som producerar etanol kanske får så stora inkomstökningar att den personen kan köpa mat från de bönder i omgivningen – i närheten, i närområdet – som producerar mat.

Jag tycker inte att man ska vara negativ till etanolproduktion som sådan, utan man får titta närmare på vad som är orsaken till eventuella problem. Ja, jag tror att jag nöjer mig med det.

Hans Linde hade en nattsvart beskrivning av Afrika. Det började med att Hans Linde räknade upp ett antal orsaker till att situationen i Afrika är så problematisk. Gemensamt för det som beskrevs var att det gällde externa faktorer. Skuldavskrivningar fattades. Det gällde också vapenhandel, utländska investeringar, Världsbankens krav, IMF:s krav och handelspolitiken.

Det landade i den faktiska slutsatsen, även om den inte utsades, att inhemska reformer inte spelar någon roll, att det bara är den icke-afrikanska världens agerande som bestämmer Afrikas utveckling. Jag har hört detta många gånger. Jag saknade ordet kolonialism här, men det var väl bara en tillfällighet. Men vi kan inte bygga vår syn på Afrika på att afrikanerna inte skulle ha något ansvar för den egna utvecklingen.

Hans Linde säger att de inte får förädla sina råvaror och att det har skett en avindustrialisering i Afrika. I själva verket är problemet att det i många av länderna inte har skett en industrialisering – man kan ju inte avindustrialisera något som aldrig har blivit industrialiserat – och att det skulle motverkas av frihandeln.

Hans Linde säger att Afrika är dömt att vara en leverantör. Ja, men det är i så fall bland annat Kina som är den största exploatören av detta. Annars kan man se många länder i tredje världen som inte har brutit sig ur ett sådant förhållande, framför allt i Asien men också på andra håll. Det är en otroligt nattsvart bild av Afrika som Hans Linde ger uttryck för.

Sedan säger han att i stället – det är hans alternativ – ska besluten fattas av invånarna själva. Då tänker man: Aha, här finns i alla fall en viss insikt om att småbönder, gruvarbetare och kvinnor på marknaden ska få fatta de här besluten. Men sedan kommer han över till nästa fråga: Vad är demokrati i Afrika? Ja, det är ingen riktig demokrati. Det är bara det att man samlas och sedan väljer de administratörer som ska genomföra den politik som bestäms i Washington och i Stockholm. Demokrati i Afrika är alltså att Gunilla Carlssons förtryckarmentalitet ska vidarebefordras genom de afrikanska parlamenten. Men vad är detta? Afrikanerna kan ju inte ens ordna sin egen demokrati, utan den förkvävs av omvärlden. Det är hela tiden omvärlden som förstör Afrika. Ingenting kan afrikanerna sköta eller ordna själva, enligt Hans Linde. Jag vänder mig naturligtvis mot detta.

Jag har tre frågor.

För det första: Vad är egentligen Hans Lindes inställning till demokrati i Afrika? Är det meningslöst?

För det andra: Hur bedömer Hans Linde Kinas roll i Afrika? Är den positiv eller negativ?

För det tredje: Frågan om kvinnor och frihandel togs upp här. Se på Asien och på hur många miljoner kvinnor i Asien som har gått in i teko-, sko- och annan industri. De har fått sin egen inkomst. De har kunnat välja sina egna män när de har kommit upp en bit över 20. De har fått en självständighet att kunna välja när de ska skaffa sina första egna barn. De har inte bött kvar på landsbygden och tvingats gifta sig när de varit 16–17 år med den person som deras föräldrar har pekat ut.

I själva verket har industrialiseringen i tredje världen inneburit en befrielse för hundratals miljoner kvinnor. Dessutom kan man se att den feodala inställningen till kvinnor är olönsam. Inte minst i Indien har det uppmärksamats att det har varit en befrielse av kvinnan genom att man har brutit sönder feodala mönster vad beträffar sysselsättningen.

Jag ska återgå till min huvudtext, fru talman. Antalet väpnade konflikter i Afrika har minskat ganska dramatiskt. För tio–tolv år sedan var det ungefär tio–tolv konflikter som var i gång, i dag är det tre. Och demokratin i Afrika går faktiskt framåt om än på skakiga ben. År 1976 var det bara några få afrikanska länder som var demokratier, och två tredjedelar var diktaturer. Det går alltså framåt i Afrika, även på det politiska området.

Alliansregeringens Afrikapolitik, som kommer till uttryck i skrivelsen och i utskottsbetänkandet, betonar det afrikanska ansvaret för den egna utvecklingen. Den tycka-synd-om-mentalitet som bland annat Hans Linde gör sig till för har ofta vunnit framför att ställa krav på demokrati och gott ledarskap, oavsett om det gäller bistånd, handel eller mänskliga rättigheter. Men jag menar att vi måste en gång för alla säga att det finns ett styressätt som är värdigt människor. Det kallas för demo-

krati. Det finns ett ekonomiskt system som fungerar. Det kallas för marknadsekonomi.

Jag håller med om mycket av det som Bodil Ceballos sade. Men det var någonting där som jag tycker är väldigt problematiskt, och det är den av Bodil Ceballos efterfrågade attitydförändringen att vi ska vara en jämbördig part på riktigt. Jag tror att det är självbedrägeri. Vi är rika. De vill ha vårt bistånd och våra resurser. Om man då uppträder som att man inte har förstått denna grundläggande olikhet tror jag att man lurar sig själv. Jag tror att man i stället hela tiden måste ha en annan attityd och acceptera att vi inte är jämbördiga så länge som vi är så ekonomiskt olika. Vi ska se utvecklingen ur de fattigas perspektiv, ur de diskriminerades perspektiv och ur barnens perspektiv. Det är det som ska vara det grundläggande förhållningssättet, inte att tro att vi är jämbördiga.

Vi kan inte vara jämbördiga med många av de här länderna. Varför? Jo, därför att de är förtryckare av sitt eget folk. Vi ska inte vara jämbördiga med diktaturer. Vi ska inte söka den rollen i förhållande till dem eller till slösare eller plundrare som sitter vid makten i vissa länder. Det är ett olyckligt förhållningssätt.

Vi måste vara glasklara när det gäller diktatorer som till exempel Robert Mugabe. En fjärdedel av befolkningen har redan flytt hans land. Inflationen är inte längre mätbar. Det är en bytesekonomi. Den andra valomgången i presidentvalet kantas som bekant av mord och övergrepp på oppositionen. Och Sydafrika samtycker genom sin tystnad. ANC har medverkat till att Mugabes diktatur har kunnat fortsätta. Sydafrika är medskyldigt till situationen i Zimbabwe sedan många år. Mbeki och Mugabe påminner på sätt och vis om Neville Chamberlain och om Hitler i München 1938. Detta måste kunna sägas.

För att uppmärksamma det internationella samfundets ansvar för att stödja kampen för en demokrati i Zimbabwe arrangerar Folkpartiets Birgitta Ohlsson – det är därför hon inte är här i dag och jag ersätter henne – ett seminarium i riksdagen i dag med det demokratiska oppositionspartiet MDC, Movement for Democratic Change. Stöd till den demokratiska oppositionen i kombination med ett starkt externt tryck gentemot förtryckande regimer har i många fall visat sig vara positivt för den demokratiska utvecklingen i det enskilda landet och i vissa fall i hela regionen.

Folkpartiet menar att det svenska biståndet starkare bör kopplas till framväxande internationella åtgärder för ett civilt samhälle för att stödja kampen för demokrati och mänskliga rättigheter. Det svenska biståndet kan på detta sätt bidra till att främja regimskiften i de länder där situationen för mänskliga rättigheter är som mest allvarlig.

Anf. 47 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det finns många frågor som vi har anledning att återkomma till i debatter längre fram. Men det finns också en debatt som ligger nära i tiden, nämligen MR-debatten. En del av de aktuella frågorna, inte minst den som handlar om Zimbabwe, kommer då att debatteras. Vi har försökt att avstå från att föra in dessa frågor och i stället ha ett annat och lite mer långsiktigt perspektiv i den här debatten. Det är viktigt att det sägs här.

Det kommer också ett handelsbetänkande, vad jag har förstått. Då kommer vi att återkomma till många av de frågor som Carl B Hamilton lyfter fram här. Handelsfrågorna är naturligtvis oerhört viktiga och vi lägger stor vikt vid dem.

Men jag noterade att det var så gott som genderfritt och att kvinnors frigörelse handlade om att bryta ned feodala strukturer. Jag kan hålla med om att de är ett problem, men riktigt så enkelt är det inte. Det finns mycket mer än så.

Att ge kvinnor rätt till en egen inkomst är något som jag har sett att Folkpartiet oftast fjärmar sig från i dag, men det är ju välkommet att det åtminstone gäller kvinnor i Afrika. Vi får följa upp det vidare.

Jag har noterat i debatter under tidigare mandatperioder att Folkpartiet har lyft fram och lagt stor vikt vid jämställdhet, SRHR-frågor, HBT, våld mot kvinnor, trafficking och prostitution. Men i dag är det inte så, vilket jag beklagar. Jag kan förstå det, för i dag har vi en regering som inte är feministisk. Det finns säkert också en sådan majoritet här i kamraren. Man tonar ned de här frågorna i utrikespolitiska kontakter. Man lyfter inte upp dem bilateralt. Man driver dem inte. Som sagt var: De har fått en lägre prioritet. Det präglar naturligtvis också Afrikapolitiken men också förutsättningarna för att driva de frågor som ändå riksdagen lägger vikt vid och prioriterar. Jag tycker att det är bekymmersamt. Detta är inte något som bara jag säger, utan det finns ju så väl belagt.

1325 kanske är det som oftast lyfts in, men vi har ändå sett i flera texter från regeringen att det fattas. Vad säger Carl B Hamilton om Carl Bildts, utrikesministerns, totala frånvaro av genderperspektiv, jämställdhet, SRHR och kvinnors rättigheter i sina texter?

Anf. 48 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Carl Bildt får väl svara för sig själv. Det finns rikligt med tillfällen att fråga honom om hans kvinnosyn, om det är det som Carina Hägg är ute efter.

Att påstå att Folkpartiet inte ägnar sig åt denna fråga kan möjligen vara rätt på så vis att det landar i nästa punkt i mitt anförande. Jag ska ta upp det. Eftersom jag redan hade dragit över talartiden gjorde jag inte det.

Men låt mig innan dess säga att det är struntprat, inte minst med tanke på Birgitta Ohlssons engagemang, att hävda att Folkpartiet inte skulle driva genderfrågorna i biståndspolitiken och utrikespolitiken.

I Afrika är det faktum att 1 av 22 kvinnor dör av graviditets- eller förlossningsskador jämfört med 1 av 7 300 i våra länder. Det är djupt tragiskt. Diskriminering av kvinnor hämmar regionens utveckling.

Jag kan gå vidare på detta tema som jag tycker är en dimension av genderfrågorna som kommer bort. Man kan se det som en rättighetsfråga, men man kan också se det som en ekonomisk fråga i den meningen att det är ett oerhört slöseri med människor som den här diskrimineringen av kvinnor innebär. Det här är ett exempel på det. Det finns på många andra håll också.

Det var synd att Birgitta Ohlsson inte är här. Att påstå att hon inte skulle bevaka Folkpartiets syn på genderfrågorna i de här sammanhangen är struntprat.

Anf. 49 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna på Carl B Hamiltons försök att försvara den nuvarande politiska linjen genom att säga att det är struntprat det som vi för fram. Jag sade även inför valrörelsen 2006 att jämställdhetsfrågorna inte var inkluderade i någon arbetsgrupp och det inte fanns något uttryck som skulle ge stöd för att om det blev en borgerlig majoritet de frågorna skulle prioriteras på ett sätt som vi hade rätt att förvänta oss från riksdagens kammare då.

Det har besannats. Det är så i dag. Det är ett nedprioriterat område, och det kommer till uttryck i Carl Bildts aktivitet. På det sättet är det relevant i det här sammanhanget. Vi har en regering och en majoritet som understöder det. Vill Carl B Hamilton och Folkpartiet något annat har man alla möjligheter här att distansera sig, att ta andra initiativ och klarlägga hur man ser på den problematik som vi har i dag. Det är inte så att de här frågorna har den tyngd de borde ha.

Könsmaktsanalys och beskrivning av maktstrukturer är utmönstrat. Man tonar ned frågorna. Man lyfter inte upp dem. I förlängningen får det här området inte den kraft som kvinnornas situation, inte minst i många delar av Afrika, kräver.

Vi ser en demografisk utveckling som följer den som vi har funnit på andra håll och i Europa, men den följer efter långsammare. Behoven är fortfarande oerhört stora. Jag saknar de initiativ och ambitioner som jag hade förväntat mig att Carl B Hamilton skulle säga att han ändå till viss del är överens om och delar. Men så blev inte fallet. Jag beklagar det. Vi får väl återkomma vid ett senare tillfälle.

Anf. 50 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte att det var någon fråga här utan bara ett allmänt fördömande av både Folkpartiet och Carl Bildt. Så jag avstår från replik.

Anf. 51 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista delen av vad Carl B Hamilton tog upp tidigare som gällde vad jag hade sagt. Det var jämbördig part på riktigt. Anledningen till att jag valde det uttrycket är den rubrik som vi har för hela betänkandet – gemensamma utmaningar och möjligheter. Det andas att vi vill vara en part och inte en givare i relation till mottagaren.

I resten av skrivelsen har man ändå bilden av att vi fortfarande är givaren och att de är mottagare. Det handlar inte bara om att vi måste förändra vårt synsätt. Det är också från den andra parten. Du talade om att de ser sig själva som en hopplös kontinent. Det handlar om deras självkänsla, och det handlar om vår syn på Afrika.

Alla länder är väldigt olika. Du tog upp ett antal länder som man helst inte vill ha så mycket med att göra när det gäller regimerna i dem.

Men jag ville egentligen ta upp matpriserna. Jag håller med dig om att på lång och medellång sikt är det väldigt bra att priserna går upp. Människor kan leva på det de producerar. Människor kan tycka att det är lönsamt att flytta från kåkstäderna utanför de stora städerna i olika delar av världen och ut på landsbygden för att börja odla igen.

Men i det korta perspektivet kan det här leda till svältkatastrofer. Bland annat talar man om att det kan bli svält i Kabul i Afghanistan, mitt i staden.

Vi måste hitta en modell. Vi måste få ekvationen att gå ihop. Vi måste både ha livsmedelsförsörjning och ställa om till alternativa bränslen. Jag tror inte att vi kan ha riktigt storskalig produktion bara av etanol. Vi måste ha olika lösningar.

Anf. 52 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det är två jättefrågor som Bodil Ceballos tar upp här. Jag har ingen lösning på det. Å ena sidan vill vi ha det här partsförhållandet, å andra sidan vet alla att vi är rika och givare. De andra vet att de är mottagare.

Det stora problemet, som jag uppfattar det med min egen erfarenhet, är just att rollen att vara mottagare skapar ett dåligt självförtroende hos de länderna, hos deras företrädare. De ska vara kaxiga men ändå vara medvetna om att om de inte uppför sig i relationerna får de inte så mycket biståndspengar som de kanske skulle vilja ha. Det gäller inte bara gentemot Sverige. Det gäller gentemot Världsbanken, IMF, Storbritannien, och så vidare.

Det finns ingen riktigt bra lösning på detta. Jag kan inte se den. Men jag tror att det är viktigt att man inte är för naiv. Man måste vara medveten om att de två rollerna finns. Det är bättre att försöka gå in på frågan om att bevaka de fattigas intressen och olika grupper som är utsatta.

Svälten i Kabul beror inte primärt på brist på mat. Det beror på brist på köpkraft hos människorna. Det blir snabba förändringar i köpkraften som till exempel beror på att priserna på mat går upp eller att inkomsterna faller av något annat skäl.

På längre sikt är den metod som finns att öka produktiviteten i jordbruket. Jag håller med Bodil Ceballos om att man får vara väldigt mycket mer försiktig än vad vi hittills har varit i att driva fram en produktion av biodrivmedel som är baserad på etanol. Vi vet inte riktigt vilka de långsiktiga effekterna är.

Anf. 53 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Vi är överens, verkar det som, om att det här är två svåra frågor och att det inte finns någon lätt lösning. Det finns eget svar egentligen.

Vi har diskuterat mycket i Afrikagruppen om relationen mellan givare och mottagare och om jämbördig part. De här länderna ser ofta Kina som en part, medan vi är givare och de är mottagare.

Det har en historisk koppling naturligtvis. För mig handlar det om att nu råkar vi vara rika. Vi har varit fattiga en gång i tiden. När vi är rika är det vår skyldighet att dela med oss till andra länder. När vi var fattiga har vi också fått hjälp, bland annat av de migranter som gav sig av härifrån.

Det handlar om att ge och ta. Ibland är det vi, ibland är det de. Vi vet inget om framtiden. Det kanske är människorna i Afrika som en gång kommer att ge oss bistånd framöver. Det vet vi inget om.

I vissa länder är det brist på mat, i synnerhet i de länder som är drabbade av klimatpåverkan redan i dag, där öknen brer ut sig. Vi behöver faktiskt inte gå så himla långt för att veta att skördarna slår fel. I södra

Europa har under flera års tid många av de grödor som odlas där slagit fel på grund av klimatet.

Det är inte bara köpkraften. Det är också brist på mat i vissa fall.

Vi måste verkligen försöka hitta bra lösningar. Det möte som hölls här för några dagar sedan är en bit på vägen, men ändå inte tillräckligt. Vi måste hitta någonting som gör att vi löser detta mycket snabbare och att alla ställer upp.

Hjälporganisationer klarar inte heller av att få ut all den mat man skulle behöva på grund av att priserna har gått upp så mycket. En stor del av prisökningen på maten beror på att också de fossila bränslena har blivit mycket dyrare. Vi har ännu större anledning att få alternativa bränslen – men var hittar vi dem?

Anf. 54 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Den akuta effekten av de stigande oljepriserna är att det är svårt att finansiera konstgödsel i många länder. Därmed sjunker produktiviteten.

Detta är en blandning av kortsiktiga och långsiktiga orsaker. Jag pekade på det här med Kinas och Indiens ökade efterfrågan. Vi har också det mer kortsiktiga med australiensisk missväxt och sådana saker.

Man kan också fokusera på det som vi faktiskt kan göra; man kan ta bort subventionerna till majsodling för etanol i Nordamerika. Det är den enskilt viktigaste orsaken. Enligt vissa uppskattningar beror 30 procent av prisstegringen på detta. Vi har motsvarande stöd i Europa. Man stöder odling för etanol av spannmål, raps och betsocker, vilket också driver upp priserna på mat.

Nu blir det komplicerat här, men jag ska bara säga att när man bedriver politik får man titta på det som man kan åstadkomma dels på kort sikt, dels på lång sikt. På lång sikt är det en ökad produktivitet och minskade subventioner som konkurrerar med matodling, som jag var inne på.

Anf. 55 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Att lyssna på Carl B Hamiltons anförande var lite som att befinna sig i uppochnedvända världen. Vi kanske ska påminna om några saker för att göra det tydligt i protokollet och för dem som eventuellt lyssnar till debatten: Det är Folkpartiet som vill att nord ska detaljreglera den ekonomiska politiken i Afrika. Det är Vänsterpartiet som vill att den afrikanska demokratin ska fyllas med innehåll. Det är Folkpartiet som vill att man ska inskränka och begränsa handlingsutrymmet för alla de nya och spirande demokratierna vi ser i Afrika. Det är vi i Vänsterpartiet som vill att Afrika och de afrikanska demokratierna ska ha samma möjlighet att göra sina vägval som vi en gång i tiden hade här i Sverige.

Så vem är det i den här kammaren som inte har förtroende för att afrikaner kan ta ansvar för sin egen framtid, sitt eget samhälle och sina egna visioner?

Jag vill också ställa en fråga till Carl B Hamilton i den här debatten. Just nu pågår valrörelsen i Zimbabwe. Det finns stora förhoppningar bland annat från oss i Vänsterpartiet om en demokratisering i Zimbabwe. Tyvärr ser vi att Zimbabwe i dag inte bara är en auktoritär diktatur. Det är också en stat med stora skulder. Det är skulder som har uppkommit under år av diktatur när banker, enskilda stater och internationella och

finansiella institutioner har lånat pengar till Mugabes diktatur väl medvetna om situationen i landet och väl medvetna om att de pengar man har lånat ut till Zimbabwe inte skulle komma befolkningen till del.

Vi ska komma ihåg att under stora delar av 90-talet var diktaturen i Zimbabwe en av IMF:s största favoriter. Det var ett land som lyftes fram på grund av Mugabes arbete med strukturanpassningsprogram och genomförande av ekonomiska reformer, bland annat privatiseringar, avregleringar och liberaliseringar. Det är sådant som Folkpartiet brukar gilla.

Det var uppenbarligen så att IMF, Världsbanken och andra delar av omvärlden inte tog sitt ansvar när Zimbabwes statskulld uppkom. Nu när vi har förhoppningar om en demokratisering i Zimbabwe – anser då Carl B Hamilton att den nya regimen vid ett regimskifte i Zimbabwe ska betala de gamla förtryckarnas skulder? Eller vill han liksom vi i Vänsterpartiet att Zimbabwe ska få omfattande skuldavskrivningar den dagen demokratin införs?

Anf. 56 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det handlar om nationell demokrati i Afrika. Enligt vad Hans Linde tidigare har sagt innebär demokrati i Afrika att man är begränsad till att välja administratör av politik som utformas i Washington och i Stockholm.

Är det fortfarande så? I så fall är demokrati i Afrika för Hans Linde någonting meningslöst. Den är ju från början definierad såsom att dess innehåll ändå kommer att bestämmas av andra. Därför blir det konstigt att påstå att han själv är den enda i denna kammare som är för demokrati i Afrika. Det är en nattsvar bild av Afrika både ekonomiskt och politiskt som Hans Linde nästan rullar sig i här. Jag vänder mig kraftigt emot den. Det är fullständigt utan hopp för Afrika när man hör Hans Linde och Vänsterpartiet.

Det andra gäller Zimbabwe. I det ögonblick som Zimbabwe blir demokratiskt – eller mindre odemokratiskt skulle jag nästan vilja säga – står hela världssamfundet färdigt att gå in i Zimbabwe med stöd i alla möjliga olika former. Det gäller både akut och mer långsiktigt. Sverige har en särskild roll som potentiell samordnare av det internationella stödet till Zimbabwe i det ögonblicket, som Hans Linde säkert vet. Då blir frågan om skulderna av andra rangens ordning.

Anf. 57 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Skulderna skulle vara av andra rangens ordning, säger Carl B Hamilton. Jag ser i alla fall i det Zimbabwe som jag själv har besökt att det är ett land med omfattande sociala problem. Det gäller inte bara inskränkt demokrati och mänskliga rättigheter, utan det är också ett land i akut behov av satsningar på utbildning, sjukvård, vägar, infrastruktur och så vidare.

De satsningarna kommer inte att vara möjliga om en framtida demokratisk regim samtidigt ska betala tillbaka på alla de skulder som har uppkommit under Mugabes regim. Det är skulder som har uppkommit därför att nord inte har tagit sitt ansvar när pengarna lånades ut. Det är ingen sekundär fråga. Det är en förutsättning för att Zimbabwe ska kunna resa sig igen och för att man ska kunna bekämpa den enorma fattigdom som har uppstått i landet under de senaste åren.

Därför kan vi inte ducka i den frågan. Och därför skulle det vara intressant att få veta detta från ett parti som slår sig för bröstet för att man har engagemang och solidaritet med Zimbabwes folk: Anser man att folket ska betala tillbaka den gamla diktatorns skulder den dag Zimbabwe blir en demokrati? Ja eller nej, Carl B Hamilton? Det borde ni väl ändå kunna svara på.

När vi pratar om demokrati i Afrika måste vi nog ändå se att demokratin är kraftigt begränsad. Jag står fullständigt fast vid att vi i dag ser hur Världsbanken, IMF och internationella givare detaljreglerar vilken ekonomisk politik man ska föra i Afrika.

I Sverige har vi under vår historia haft möjligheter att välja vilka företag som ska vara statliga och vilka som ska vara privata. Hur mycket vi ska satsa på vår välfärdssektor? Ska skolan vara gratis eller vara belagd med avgifter? Alla dessa är frågor som vi har avgjort genom demokratiska val och demokratiska beslut. Där har Afrika i dag inte makten. På alla de områdena dikteras Afrikas politik av andra aktörer.

Carl B Hamilton! Jag tror att du behöver fundera igen. Vad är det för demokrati du vill ha i Afrika? Är vi verkligen beredda att lämna över ansvaret för Afrikas framtid till afrikanerna? Är vi beredda att lyssna på afrikanerna? Om Carl B Hamilton skulle vara beredd att lyssna på afrikanerna skulle han få höra en tydlig röst som kritiserar konditionaliteten och vill ha ökat handlingsutrymme och ökade möjligheter att avgöra sin egen framtid.

Anf. 58 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Hans Lindes beskrivning av Afrika i dag är att Afrika är maktlöst inför omvärldens krav och att demokratin i Afrika inte fungerar därför att den innebär att man bara väljer byråkrater som genomför omvärldens politik.

Jag säger att skulderna tillhör en andra rangens ordning i det ögonblick som Zimbabwe blir demokratiskt. Då kommer nämligen bistånd och olika typer av andra resursöverföringar att stå helt i fokus. Då kommer säkert frågan om vad man ska göra med de gamla skulderna att lösas i sinom tid i Parisklubben och så vidare. Det är egentligen inte den akuta frågan. Den akuta frågan är hur man ska stoppa hungern, svälten och flykten från Zimbabwe. Då blir skuldavskrivningsfrågan något för framtiden. Den kommer att lösa sig; det är jag helt övertygad om.

Hans Lindes beskrivning är festlig när han säger att Zimbabwes problem har uppstått därför att nord inte tog sitt ansvar en gång i tiden när man lånade ut pengar. Men Hans Linde är ju emot att nord ska ställa krav – eller hur? Nord ställde ju krav på budgetbalans. Det är ett faktum att Zimbabwe inte har följt enkla råd. Det behöver inte vara råd från Internationella valutafonden, utan det skulle kunna vara råd från en Icahandlare som ser till att inflationen inte blir 100 000 procent. Den är ju inte ens mätbar längre. Om Zimbabwe hade följt de enkla råden hade man inte varit i dagens situation med svält, där en tredjedel av befolkningen har lämnat landet. De där kraven kanske inte är så pjåkiga att ha i alla fall till en del.

Problemet för Hans Linde är att man inte ens får ställa krav på att undvika en situation som den som råder i Zimbabwe i dag. Jag vet inte i vilket slags ekonomisk situation Zimbabwe hade befunnit sig i om Hans

Linde hade fått bestämma. Men det hade väl varit om möjligt ännu värre, med tanke på att ingen får säga någonting av betydelse om hur den ekonomiska situationen ska vara.

Anf. 59 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till alliansens förslag till beslut i detta betänkande. *Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter* är rubriken på detta betänkande.

Som ni redan har hört har åtta av utrikesutskottets ledamöter nyligen besökt Västafrika under sju dagar. Vi kom hem förra tisdagen.

Förra måndagen satt jag på flygplatsen i Liberias huvudstad Monrovia för att resa hem efter att ha fått en liten inblick i detta lands situation, ett av världens fattigaste länder, och även en inblick i Malis och Ghanas situation dagarna före. Efter detta känns rubriken på detta betänkande *gemensamma utmaningar och möjligheter* som en väldigt bra rubrik på vad vi har att göra framöver i Afrika, vilka utmaningar som vi har i dessa länder och vilka möjligheter vi också har att samarbeta med dessa länder när vi nu fokuserar mer på färre länder och därmed kan göra mer kraftfulla insatser. Här behövs verkligen kraftfulla insatser på bred front.

9 av de fattigaste 20 länderna i världen finns just i denna del av världen.

Vi kristdemokrater ställer oss bakom regeringens sammanhållna syn på svensk Afrikapolitik. Det handlar om biståndspolitik, handelspolitik, säkerhetspolitik, frågor om miljö och klimat, hälsa, social utveckling, demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Fru talman! Som gammal småföretagare är jag speciellt glad över att handelspolitiken numera lyfts fram som ett viktigt verktyg för att ett land ska utvecklas. Därför vill jag åter från denna talarstol ta upp handelns betydelse. Den insikten har saknats i mycket av svensk biståndspolitik tidigare.

Det är, precis som i Sverige, när många små företag varje år skapas som grunden läggs för en växande handel, för fler arbetstillfällen och för växande välfärd.

Ett positivt företagsklimat behöver skapas i ett land för att fler ska vilja starta företag, för att dessa små företag sedan ska vilja växa och bli medelstora och några växa vidare och bli storföretag.

Den insikten har delvis saknats i svensk näringspolitik och än mer i svensk biståndspolitik för att fattiga länder ska få en bra utveckling.

Nu ändrar vi på detta i svensk näringspolitik och uppmuntrar nyföretagande och uppmuntrar företagen att växa.

Vi ser nu också till att detta tänkande genomsyrar utvecklingssamarbetet med ett trettiotal fattiga länder i världen. Där behövs nyföretagande än mer för att lyfta människor ur fattigdom och förnedring.

Fru talman! Det är inte bara 32 miljarder i biståndsbudgeten som hjälper utvecklingsländerna att utvecklas. Fler och fler svenska företag gör stora insatser i många av världens fattiga länder genom att etablera sig i dessa länder eller ha underleverantörer där.

Om man då på dessa arbetsplatser tar ett socialt och etiskt ansvar gör man stor nytta för att landet ska utvecklas positivt.

Många svenska företag gör tillsammans just nu större insatser för att lyfta fattiga ur fattigdom än det traditionella svenska utvecklingsbiståndet.

Man ansluter sig till FN:s Global Compact och lovar att följa kriterierna för etisk handel, vilket handlar om att följa ILO:s grundkriterier om sjysta löner, bra arbetsmiljö, reglerad arbetstid, inget barnarbete som hindrar skolgång, rätt till fackligt engagemang med mera. Dessutom engagerar sig fler och fler av dessa företag i det frivilliga nätverket CSR, Corporate Social Responsibility.

Fru talman! Över 50 procent av Sveriges chefer jobbar i dag i företag som är aktiva i CSR-nätverk. Det är mycket bra.

Dessa nätverk inbjuder även företag från tredje världen för att de ska börja förstå att ett socialt och etiskt ansvarstagande blir mer och mer viktigt om de framgångsrikt ska kunna exportera sina varor till väst.

Detta ger resultat som blir till glädje för miljontals anställda i dessa länder som går från inkomster på mindre än 1 dollar per dag till kanske 4–5 dollar per dag. Dessutom får de en hälsosammare arbetsmiljö.

Dessutom finns det en växande rörelse för småproducenter, *Fairtrade*-rörelsen, som har lyft över sex miljoner fattiga ur fattigdom och som växer med ungefär 40 procent per år just nu. Bland dessa småproducenter skapas det sedan medelstora och stora företag och kooperativ.

Vid vårt besök i Ghana för en och en halv vecka sedan fick vi träffa ledningen för ett mycket lyckosamt *Fairtrade*-projekt. Det var ett kooperativ som producerar kakao. Kooperativet heter Kuapa Kokoo och har i dag 45 000 kakaofarmare anslutna.

Närmare 300 000 människor i Ghana lever nu ett mycket bra liv tack vare detta *Fairtrade*-projekt. Det är ett kolossalt stort och framgångsrikt projekt.

Efter alla problem som vi har fått ta del av under vår resa i Västafrika var detta ett uppmuntrande möte. Det är ett projekt som fungerar och växer utan att ytterligare pengar behöver skjutas till. Det räckte med några mikrokrediter i starten, och sedan utvecklade sig projektet på egen hand och är nu självfinansierande.

Dessa projekt i enlighet med CSR, Global Compact och Rättvis Handel handlar just om handel och inte bistånd. Detta är fungerande marknadsekonomi där producenterna har sett till att deras produkter har fått ett mervärde som man kan ta betalt för. Mervärdet är att produktionen har skett under etiskt och socialt ansvar.

Ju fler konsumenter som efterfrågar etiskt ansvarig produktion, desto fler människor kan ta sig ur fattigdom. Sedan får tankesmedjan Timbro skrika sig hes om att det inte fungerar. Vi har sett att det fungerar.

En av de ansvariga för kakaoprojektet i Ghana kommer eventuellt till Norge och Sverige i höst. Då hoppas jag att vi i riksdagen kan anordna ett seminarium om detta sätt att utrota fattigdom.

Fru talman! Precis som flera biståndsgivare nu har upptäckt att mikrokrediter är effektiva för att skapa nyföretagande i syd är etisk handel i storföretagarsammanhang och rättvis handel i småföretagarsammanhang vinnande koncept som i mycket högre grad bör utvecklas.

Jag förutsätter att UD och Sida nu går från att tala om handelns betydelse till att visa att handeln också är ett av de effektivaste sätten att utrota fattigdom.

Bistånd är nödvändig konstgjord andning för att föra människor ur fattigdom, medan handel är den långsiktiga lösningen på samma problem.

Jag är glad över att vi i alliansen nu ska visa att det i fattiga länder är bara företag som kan bygga ett varaktigt ekonomiskt välstånd, precis som i Sverige.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag dock påpeka att handel är ett bra redskap för utvecklingen enbart om det är utvecklingsfrämjande för de fattiga länderna.

Med oro har vi följt förhandlingarna om EPA-avtalet, och vi menar att om EU ska få exportera subventionerade varor till fattiga länder till låga tullar eller inga tullar alls kommer detta att vara förödande för de fattiga ländernas bönder.

Här måste Sverige vara tydligt på EU-nivå. Vi borde tvärtom se till att jordbrukssektorn i Afrika utvecklas och att denna världsdel blir en ledande exportör av jordbruksprodukter. Det finns stor potential för detta.

Fler av dessa varor borde också i högre grad förädlas i Afrika. Det vore bra om exempelvis kakaon, som jag tidigare talade om, kunde förädlas i Afrika för att skapa fler arbetstillfällen och inkomster för denna världsdel.

Fru talman! Sverige och Afrika står inför stora utmaningar men har också stora möjligheter att skapa en god utveckling för många afrikaner under de närmaste åren.

Anf. 60 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Detta var ett mycket intressant anförande. Jag tror att jag skulle kunna instämma i det mesta. Det kändes väldigt inspirerande att lyssna på detta anförande. Tyvärr känner jag inte att detta riktigt är den politik som regeringen i dess helhet och majoriteten i dess helhet i den här kammaren står för. Men det är bara att önska lycka till så att vi tillsammans kan försöka baxa politiken i den riktning som har angetts.

Jag tror på Global Compact och Rättvisemärkt och att skapa möjligheter till entreprenörskap. Sedan ser förutsättningar väldigt olika ut i de olika länderna. Ibland behöver man landreformer. I andra länder behöver man möjligheter att investera och göra lagförändringar. På andra håll handlar det mer om attityder.

Jag ska ställa en fråga som jag tycker har kommit bort i denna debatt. Jag nämnde i mitt inledningsanförande migrantarbetarna. Vi har migrantarbetare som kommer flyende över Medelhavet. En del kommer dessvärre aldrig fram. Vi ser papperslösa som i dag flyr från Sydafrika av oro för sin egen säkerhet. De har sett framtiden omöjliggöras i det landet under överskådlig tid.

Vi vet att situationen i Zimbabwe gör att många välutbildade inte ser någon möjlighet att finnas kvar i det egna landet. Man har *brain drain* på grund av den politiska situationen. Andra flyr för att söka mat för dagen.

När jag var i Etiopien sade man att det var fler etiopiska läkare i Washington än som var kvar i Etiopien.

Det som jag lyfte fram inför EU–Afrika-toppmötet var att vi måste lyfta fram detta med *brain drain*, hur vi dränerar Afrika på utbildade personer. Det kan vara inom hälsosektorn och inom andra områden. Det är de enskilda människorna som gör sina egna val, att flytta, att byta land och att byta arbetsplats.

Men om man systematiskt drar ned på till exempel utbildningen i europeiska länder för att kunna dra nytta av utbildade människor i andra länder och att, som Göran Hägglund vad jag förstår har öppnat upp för, multinationella vårdföretag ska kunna rekrytera vårdpersonal, vill jag fråga: Vad är Kristdemokraternas linje i den här frågan?

Anf. 61 LARS LINDÉN (kd) replik:

Fru talman! Fanns det någon fråga här? Jag tyckte att det var ett föredrag.

Skämt åsido är vi tydligen överens, Carina och jag, om etisk handel. Det är bra. Det är nog alliansregeringen också. Det är viktigt att handeln bedrivs på ett etiskt bra sätt, och det främjar att fler får bra lön och arbetsmiljö. Där finns det ingen motsättning i alliansregeringen, tror jag, om du är rädd för det.

Brain drain är ett problem, det är klart. I de länder vi besökte förra veckan vittnade många om att mycket duktigt folk lämnar landet. Här är det väl bra om vi kan hitta en politik där vi kan hjälpa dem tillbaka och kanske på något vis inspirera och ge någon stimulans så att de verkligen kommer tillbaka. En del kommer ju tillbaka, men de känner ju, så länge det är så här fattigt, att de måste hjälpa till med försörjningen av slakten i det fattiga landet. Därför jobbar man och sliter dygnet runt i väst. Men det vore bra att hitta ett sätt. Vi är positiva till att man vänder den strömmen, även om vi inte vill förbjuda folk att flytta för att jobba och tjäna pengar.

Anf. 62 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Beträffande den första tråden: När jag har försökt få kontakt med Svenskt Näringsliv om uppförandekoder mot prostitution och trafficking har man varit kallsinnig, och likadant när det gäller uppförandekoder för våld mot kvinnor. Det finns alltså mer att göra, och här kanske vi förhoppningsvis också kan ta ytterligare initiativ tillsammans för att få med flera ur svenskt näringsliv på viktiga områden.

När det gäller den andra delen av min fråga, om *brain drain*, har jag känt en oro för att den politik vi för inte ska hänga ihop med det vi har sagt om politik för global utveckling, som har mycket bäring på den afrikanska relationen. Om man från EU och Sverige fyller på genom att medvetet nästan begå rovdrift på den utbildade arbetskraft som finns i Afrika så är det klart att det är ett bekymmer. Då bidrar vi ju till att förstärka en problematik i stället för att hitta ett sätt att reglera de här frågorna oss emellan, mellan AU och EU, och att stödja och bidra till en utveckling på den afrikanska kontinenten.

Det här är svåra frågor, för de berör så många olika individer och så många olika förhållanden. Det handlar inte om att begränsa den enskilde arbetstagarens egna uttryck för vad de vill och möjlighet att försörja sig. Jag har flera gånger kritiserat till exempel Storbritannien där man inom den offentliga sektorn har förbud mot att direkt importera arbetskraft från hälsosektorn i Afrika, men då går man via de privata företagen. Jag ser att det har funnits tendenser till att man vill gå samma väg i Sverige, och det är det jag känner oro för. Jag hade hoppats att vi skulle ta upp det under toppmötet mellan EU och Afrika, men därav blev intet. Därför tycker jag att det är viktigt att ställa de här frågorna och lyfta fram dem i det här sammanhanget.

Jag skulle vilja få synen från majoriteten på de här frågorna. Delar man oron, och är man beredd att göra något konkret för att vi inte ska agera som en del andra när det gäller att dränera Afrika på utbildad personal i viktiga sektorer?

Anf. 63 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Det är klart att det finns många afrikaner som önskar att få komma till rikare länder och jobba för att tjäna pengar. Om vi inte säger att de får komma till Sverige så åker de någon annanstans. Vi löser inte det problemet genom att vi sätter stopp. Det är väl bra om de kommer till ett land där man har förståelse för att de egentligen bör återvända när situationen blir bättre i landet.

Många är ju en resurs så länge de är här. De kan öppna våra sinnen för de problem som finns i de här länderna. När vi jobbar i folkrörelser med bistånd och utvecklingsfrågor är det ofta afrikaner är med i olika sammanhang. De bor här och känner till förhållandena. De är en tillgång när vi ska hjälpa de här länderna och kan råda om vilken biståndspolitik som är bäst.

Jag ser alltså inte det här som ett stort problem, men det är ju viktigt att vi uppmärksammar det här och uppmuntrar dem att resa tillbaka så småningom. Man kan kanske hitta någon möjlighet att stimulera återvändande.

Anf. 64 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag måste inleda med att säga att jag också instämmer i väldigt mycket av det Lars har talat om här. *Fairtrade* och rättvis handel är oerhört viktigt. När vi diskuterade frågan med kakaobönderna häromdagen tog jag upp en fråga som för mig också är väldigt viktig, och det är att det inte bara ska vara rättvisemärkt, utan det ska också vara ekologiskt. I valet mellan att köpa ekologiskt eller rättvisemärkt kan människor, konsumenter, hamna i ett etiskt dilemma, så att säga. Personligen vill jag allra helst ha ekologiskt, men jag vill också att det ska vara rättvisemärkt, och det är inte alltid det finns att få.

Jag vet också att det är väldigt dyrt att skaffa sig de här märkena, och jag undrar, eftersom Lars Lindén är väldigt engagerad i *Fairtrade*-rörelsen, vad som görs för att underlätta för *Fairtrade*-rörelsen att också skaffa sig de andra miljömärkningarna.

Carina tog upp det här med migration. Att arbeta mer med *Fairtrade* i fattigare länder är ju också ett sätt att motverka den migration som vi ser i och med att människor har en bättre möjlighet att försörja sig på hemmaplan.

Men när det gäller *brain drain* och möjligheter för till exempel studenter att komma till Europa och arbeta under somrarna, vilket var möjligt förut, innan vi stängde gränserna i syd, var det ju faktiskt så att väldigt många av dem som studerade i Afrika till läkare, arkitekter och diverse annat, kom till Spanien, Italien och andra länder under sommartid och arbetade. De tjänade pengar och kunde sedan komma tillbaka. Vår migrationspolitik har alltså absolut inte bidragit till att göra situationen i Afrika bättre. Jag kunde inte låta bli att nämna det nu när jag hade chansen.

Det jag skulle vilja veta av Lars Lindén är vad han egentligen tycker om EPA-avtalen. Jag upplevde att det var en viss kritik mot regeringens politik i den frågan från Lars sida.

Anf. 65 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Hur uppmuntrar *Fairtrade*-rörelsen ekologisk odling? Det görs genom att odlarna får en extra premie som är värdefull för dem om de går över till ekologisk odling. Redan i grunden är det så att för att vara rättvisemärkt måste arbetsmiljön vara bra. Då kan man inte hålla på och hantera så mycket giftiga ämnen. Det är alltså rätt nära att man tar det steget.

Anledningen till att man nu var tveksam i Ghana är att kakao är den tredje största exportprodukten i det landet. Då hade man från landets och statens sida varit orolig för att man skulle börja riskera att produktionen skulle bli sämre om man gick över till ekologisk odling.

Kakaokooperativet ville ju gärna gå över, men de fick inte. Först skulle de undersöka om det verkligen skulle gynna produktionen så att landet inte tappade sin tredje största exportnäring till kanske 20 procent. Det fanns alltså en oro för att det inte skulle fungera. Och visst är det problem på en del ställen när de går över, genom att produktionen kan blir mindre, men de ville ändå gärna göra detta. De påpekade också för oss att produktionen var så nära ekologisk som den bara kunde. Det var väldigt lite gifter som användes.

Anf. 66 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag frågade också om EPA-avtalen, men jag återgår till det här med *Fairtrade*.

I väldigt många fall är de rättvisemärkta produkterna väldigt nära ekologisk märkning. Det skulle kunna gå att få en ekologisk märkning, men många menar att det är för dyrt. Det är en situation jag har hamnat i många gånger. När jag har frågat säger man: Nej, det är för dyrt.

Det kostar att få *Fairtrade*-märkning, men också den ekologiska märkningen kostar naturligtvis. Det vore bra om man kunde hitta någon form av lösning så att det inte bara blir någon extra premie utan att det faktiskt också skulle ingå i *Fairtrade*-märkningen att det är ekologiskt, när det nu ändå är så nära för det allra mesta.

Du talade också om jordbruksprodukter för export i Afrika. Det är naturligtvis väldigt bra om Afrika kan exportera jordbruksprodukter, men samtidigt måste vi också se till att försörja den egna befolkningen, vilket man inte kan i väldigt många länder. Så hur ska vi lösa det problemet? Har du någon lösning på hur vi ska kunna få i gång produktionen? Ska det gå först till export och sedan till den egna befolkningen, eller ska man först hitta till den egna befolkningen och låta överskottet gå på export? Hur tänker du dig det?

Anf. 67 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Kakao är ingenting folket i Ghana kan leva på. Det är en exportprodukt. Visst går det åt en del kakao i landet, men det måste vara marginellt när det handlar om livsmedel för att överleva. Man får se det som en exportprodukt.

Nu ägde det aktuella kooperativet nästan 50 procent av förädlingsbolaget i England, vilket var en bra lösning för dem. Förädlingen bör ske i landet för att de ska kunna tjäna pengar. Vi försöker få många länder i tredje världen att själva förädla så mycket som möjligt. Det är ett sätt att få ut mer pengar.

När det gäller EPA har jag inte fördjupat mig så mycket i det mer än att jag hört kritiken inom partiet, det vill säga att om man ska tillåta europeiska länder att skicka subventionerade varor till tredje världen blir det verkligen ett sätt att slå ut dem. Nu har man skyddat sig genom tullar och avgifter, men om de ska bort blir det problem.

Anf. 68 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka utskottets ledamöter för ett seriöst betänkande, en mycket bra debatt och ett starkt engagemang. Jag är glad om Afrikaskrivelsen kunnat stimulera detta. Det lägger en grund för hur vi nu tillsammans utvecklar och stärker svenska relationer med Afrika.

Herr talman! I en globaliserad värld är alla utmaningar och möjligheter gemensamma. Länder och människor knyts närmare och blir alltmer beroende av varandra. Sveriges regering känner ett starkt engagemang för Afrika och dess befolkning. Vi vet att det går att bidra till Afrikas utveckling. Det ligger också i Sveriges eget intresse. Ett exempel kan hämtas från Demokratiska republiken Kongo. Presidentvalet som hölls hösten 2006 var ett första viktigt steg mot fred, stabilitet och demokrati. Stödet från det internationella samfundet, inklusive Sverige, var helt avgörande för att valet skulle kunna genomföras. Vårt engagemang slutar emellertid inte där. Mycket återstår. Fred, säkerhet och utveckling i Demokratiska republiken Kongo spelar roll för de utsatta kvinnorna och barnen, för hela den afrikanska kontinenten och för vårt gemensamma klot, vårt klimat och vår miljö.

Jämfört med för tio år sedan uppvisar Afrika i dag betydligt fler positiva förändringstendenser. Antalet väpnade konflikter har minskat, och många går mot en lösning. Respekten för mänskliga rättigheter förbättras och demokratier stärks. Den ekonomiska utvecklingen är framgångsrik i många afrikanska länder. Tillväxten för kontinenten som helhet har ökat. Under perioden 1998–2006 mer än fördubblades tillväxten i Afrika. Många människor har tagit sig ur fattigdom och förtryck även om undantagen är många och variationerna stora. Denna utveckling stärks ytterli-

gare av det allt starkare regionala samarbetet inom Afrika. Det ökade afrikanska ansvarstagandet och insikten om kontinentens möjligheter är bidragande orsaker till den överlag positiva utvecklingen.

Samtidigt måste vi vara realistiska. Utvecklingen utgår ofta från låga nivåer, kantas av många svårigheter och är på flera håll väldigt bräcklig. Dagens situation på Afrikas horn är ett tragiskt exempel på detta. Framsteg och framgångar förbyts inte sällan i bakslag. Hälften av Afrikas invånare lever i extrem fattigdom. Det kvarstår stora utmaningar för Afrika att uppnå FN:s millenniemål till 2015. Fortfarande är det för få afrikaner som får ta del av globaliseringens vinningar.

För en hållbar utveckling krävs att Afrikas potential tas till vara. Det finns goda förutsättningar för detta. Omvärldens intresse för kontinenten har tilltagit. Den ökade globala efterfrågan på naturresurser har skapat tillväxt. Allt fler aktörer ökar sitt politiska och ekonomiska engagemang i Afrika. Kina omnämns ofta i detta sammanhang, men den ökade närvaron i Afrika sker snart från varje del av världen. Samtidigt har afrikanska företag klivit in på en internationell marknad. Afrika deltar alltmer i globaliseringen.

En central utmaning består i att främja en utveckling som kombinerar ekonomisk tillväxt med fortsatt demokratisering, ökad respekt för mänskliga rättigheter och en social och miljömässigt hållbar utveckling.

Herr talman! Det är mot denna bakgrund som regeringen stärker sitt fokus på Afrika. Genom landfokuseringen inom det bilaterala utvecklingssamarbetet gavs fortsatt prioritet åt ett stort antal afrikanska samarbetspartner. Särskild vikt läggs vid konflikt- och postkonfliktländer samtidigt som vi utvecklar samarbetsformer för att öppna upp för ett selektivt samarbete via aktörssamverkan i andra delar av kontinenten. Det nya utvecklingssamarbetet ska ske i färre antal sektorer, och med ökad sektorkoncentration kan Sverige bli en ledande aktör i enskilda länder. Områden där Sverige uppvisar komparativa fördelar som utgår från samarbetsländernas behov ska stå i förgrunden.

Det är också mot bakgrund av den nya bilden av Afrikas verklighet som regeringen presenterar en ny Afrikapolitik. En central utgångspunkt är politiken för global utveckling, PGU. Utrikes- och säkerhetspolitiska, biståndspolitiska och handelspolitiska samt miljö- och klimatpolitiska satsningar utgör integrerade och ömsesidigt förstärkande delar i den nya svenska Afrikapolitiken. I linje med PGU ska olika politikområden samverka för att stärka Sveriges samlade bidrag till global utveckling. Detta är en ny ansats som visar på just ett brett angreppssätt. Samtidigt stärks fokus på långsiktig fattigdomsbekämpning genom ekonomisk tillväxt. Regeringen menar att en Afrikapolitik som sätter ekonomisk tillväxt i förgrunden måste vara bred. Biståndet är naturligtvis viktigt, men det är bara en del i vår relation till Afrika. Afrika får inte reduceras till en biståndsberoende problemkontinent långt borta.

Ekonomisk tillväxt är en nödvändig förutsättning för att minska fattigdomen. Det är grunden för välstånd och hållbar utveckling. I förlängningen är det en avgörande faktor för att säkerställa politisk stabilitet. Detta gäller globalt, såväl i Sverige som i Afrika. Denna utgångspunkt genomsyrar regeringens Afrikaskrivelse. Den förnyade, tillväxtorienterade och breda Afrikapolitiken har flera tongivande inslag:

*Sverige och Afrika –
en politik för gemensamma
utmaningar
och möjligheter*

Freds- och säkerhetsaspekterna får en annan dimension, mycket tack vare att Afrikanska unionen spelar en allt viktigare roll. I vår Afrikapolitik betonas också det svenska agerandet i EU. Afrikafrågorna blir allt viktigare för EU, och Sveriges kunskap och erfarenhet är efterfrågad.

Demokrati och ett brett folkligt deltagande i utvecklingen är av central betydelse. Kenya är ett tragiskt och varnande exempel på det sönderfall som uppstår när demokratins spelregler sätts ur spel. Sveriges engagemang för stärkt demokrati sker på alla nivåer.

Respekt för mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning handlar om människors levnadsvillkor. Det handlar också om att skapa en miljö som möjliggör utveckling. Kollapsen i Zimbabwe utgör ett förfärande exempel på motsatsen och bekräftar vikten av ett uthålligt och tydligt engagemang för mänskliga rättigheter. Jag kan glädja riksdagens ledamöter med att det i Stockholm just nu pågår ett planeringsmöte om Zimbabwe som Sverige leder. Samlade är de största givarna och aktörerna i Zimbabwe.

Kvinnors och barns rättigheter är starkt åsidosatta i flera afrikanska länder. Insatser för att förhindra övergrepp och uppnå ett rättfärdigt och jämställt förhållande mellan kvinnor och män är centrala. Det är nödvändiga förutsättningar för att minska fattigdomen och för att nå en hållbar utveckling. Kvinnors kraft är en av de mest outnyttjade resurserna i Afrika, och deras rättigheter och möjligheter är därför helt centrala för att tillväxt och välbefinnande ska kunna skapas.

Klimat och miljö uppmärksammas. Afrika bidrar endast i ringa mån till det globala klimathotet men kommer sannolikt att drabbas hårdast. Det svenska engagemanget i Afrika inriktas därför på att bidra till miljöanpassningar och de omställningar som krävs.

Handelsfrågorna och regional integration lyfts fram som centrala för hållbar utveckling. Sverige stärker därför det svenska engagemanget för handelsrelaterat bistånd. Afrikaskrivelsen visar att Afrika blir allt viktigare för Sverige. Vårt samarbete ska bygga på gemensamma intressen och på bredden av svensk kompetens. Vår utgångspunkt är våra starka värderingar och vår erfarenhet av hur Sverige blev rikt samt, som Gustav Blix påpekade, den nytta vi haft av ett regionalt samarbete i Europa. Vi vill på detta sätt assistera till utvecklingen men också se behoven, lidandet och, inte minst, människor på flykt som väcker ett starkt engagemang.

Migrationsfrågorna är därför en utmaning för Sverige och EU. Afrika, Europa och Sverige har allt att vinna på att gemensamt maximera vinsterna och de positiva effekterna av migrationen, inklusive att överföra det erfarenhetsutbyte och den kunskapsutveckling som migrationen för med sig. Dessutom krävs det att vi bättre kan motverka de negativa effekterna av migrationen. Människor utnyttjas och flyr.

Herr talman! Samarbetet med Afrika bygger på relationer som sträcker sig långt tillbaka i tiden. Regeringen känner ansvar för att värna dessa relationer och samtidigt förnya kontaktytorna. Antalet afrikaner i Sverige ökar. Den afrikanska diasporan är en stor tillgång för vårt land. Under de senaste åren har det kulturella utbytet breddats och fördjupats. Inte minst här i Stockholm har vi haft förmånen att få besöka ett antal prestigefyllda utställningar och möta afrikanska kulturutövare. Från svensk sida ser vi ett ökat intresse för Afrika på olika sätt. Den svenska turismen till konti-

zenten ökar, och svenskt näringsliv visar ett allt större intresse för regionen. Själv har jag dansat till underbar musik från Mali under helgen. Exemplet på utbyte ökar. Det är positivt.

EU:s strategiska partnerskap med Afrika innebär ett viktigt forum för Sverige. EU är en tongivande säkerhetspolitisk aktör liksom en omfattande biståndsgivare och handelspartner i Afrika. Sverige tillhör kärnan i EU och använder detta för att kunna påverka EU-politikens inriktning för att stärka EU:s agerande i Afrika. Jag kan inte nog understryka det som ledamöterna har diskuterat tidigare i dag: det afrikanska ägarskapet men också vikten av afrikanskt politiskt ledarskap.

Den gemensamma EU–Afrika-strategin med tillhörande handlingsplan från 2007 är vägledande. Den lägger grunden för ett viktigt mervärde i svensk Afrikapolitik. Vårt medlemskap i multilaterala organisationer erbjuder plattformar som ska utnyttjas för en effektiv Afrikapolitik. I centrum står Förenta nationerna med sin stora säkerhetspolitiska normativa och biståndsgivande roll i Afrika. De finansiella institutionerna, såsom Världsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken, är också betydande plattformar och kanaler för vårt stöd till Afrika.

Regeringen arbetar också flexibelt i olika landkonstellationer. De nordiska länderna är en given och prioriterad grupp länder som vi arbetar nära med i samarbetet med Afrika. Vår relation till stater som på senare tid har ökat sin närvaro i Afrika bör kunna utvecklas ytterligare. Icke-statliga aktörer, såsom enskilda organisationer, vetenskapliga institutioner och förbund, är prioriterade samarbetspartner för regeringen.

Också från afrikansk sida ökar antalet aktörer. Det finns en mångfald av motparter. Det gäller både regionala institutioner och nationella aktörer. Ett särskilt viktigt inslag i denna utveckling är den ökade regionala integrationen i Afrika. Jag tänker främst på framväxten av Afrikanska unionen, AU, och de subregionala organisationerna. AU har på senare år visat att organisationen är en nyckelaktör. Vår förhoppning är att AU ska kunna agera som en förändringsaktör.

Den afrikanska integrationen innebär förbättrad afrikansk kapacitet på flera områden, inte minst inom fred och säkerhet. Ett starkare AU ger också det internationella samfundet bättre förutsättningar att föra en dialog med och verka i de afrikanska länderna. Den positiva utvecklingen i Afrika skulle inte ha varit möjlig utan ett ökat regionalt samarbete. Det är därför regeringens ambition att i ökad utsträckning uppmärksamma och stödja denna utveckling liksom ökat syd–syd-samarbete. Sverige och EU kommer att ha en fortsatt nära dialog med AU och andra regionala organisationer.

Herr talman! Ett samlat svenskt engagemang ska öka effektiviteten och ge bättre genomslag i vårt samarbete med Afrika. Genom våra landspecifika samarbetsstrategier definierar vi vårt stöd i varje enskilt samarbetsland. Vi kan alla se att Afrika står inför en kombination av stora möjligheter och svåra utmaningar. En del av detta har vi täckt i dagens debatt.

Jag vet att kontinenten har goda utsikter att på lite längre sikt nå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Med en sådan utveckling får också Afrika en naturligt stark position i en globaliserad värld. Vi har alla ett ansvar. Sverige drar sitt strå till stacken med en sammanhållen politik för att stödja den afrikanska utvecklingen. Rege-

ringen vill också bidra till att Afrika tar full och aktiv del i det globala samarbetet kring gemensamma utmaningar och möjligheter.

Kontaktytorna mellan Sverige och Afrika måste vidgas och främjandet av svenska intressen och skapandet av uthålliga samarbeten för ömsesidig nytta stärkas. Också genom ökad dialog och samarbete med afrikanska organisationer genom vårt arbete i EU och FN finner vi vägar för att bidra till Afrikas fortsatta utveckling. Regeringens nya Afrikapolitik visar tydligt att Afrikas utveckling förblir en gemensam angelägenhet. Den visar också att Sverige ser varje enskilt land i Afrika som en jämbördig partner i arbetet för en rättvis och hållbar global utveckling.
(Applåder)

Anf. 69 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag har tidigare, i mitt inledningsanförande, välkomnat Gunilla Carlsson till debatten. Det är väldigt viktigt och uppskattat att regeringen ser det här som en så viktig fråga att den också är representerad.

Vi har understrukit att biståndet är viktigt, men att relationerna till Afrika är bredare än biståndsrelationerna. Jag hoppas att det faktum att man har valt att biståndsministern ska närvara här i dag inte innebär att man anser att vi ska reducera det bredare samarbetet och fokusera enbart på biståndet utan att regeringen representeras på det här sättet i dag av praktiska skäl.

En annan fråga, som jag inte har fått besvarad under de tidigare replikskiftena, gäller det bekymmersamma konstaterandet att regeringens företrädare utrikesministern, som själv inte är närvarande, visar att jämställdhetsfrågorna och genderanalysen inte finns med på agendan.

Det är något som jag varnade för redan före valet. Då fanns det inte någon arbetsgrupp som belyste de frågorna. Sedan har jag pekat på det i kammaren, och det har föredömligt belagts av Kvinna till kvinna, vilket jag har läst i en debattartikel.

Det här är illavarslande. Om vi ska få genomslag för en Afrikapolitik som än tydligare lyfter fram genderperspektiv, brister på jämställdhet, SRHR och våld mot kvinnor måste vi också ha någon som bär det budskapet i relationerna bilateralt med institutioner och enskilda företrädare samt i internationella forum där vi möts. Jag hoppas att vi kan få detta klarlagt här och att jag kan få stöd från biståndsministern mot utrikesministerns hittillsvarande linje.

Jag har fått ett svar på en annan fråga. Jag har ofta lyft fram villkoren i förhållandet till Zimbabwe och vikten av att man utformar någon form av omstartspaket. Det har jag fått nej på. Men nu kom ett besked om att ett sådant är på gång. Jag välkomnar den omsvängningen från regeringens sida.

Anf. 70 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag är ledsen att Eskil Erlandsson, Maria Larsson, Anders Borg, Lars Leijonborg och Maud Olofsson inte kunde vara med här i dag. Men till skillnad från i den förra regeringen väljer ansvariga statsråd att närvara i kammaren när centrala dokument ska diskuteras enligt den ansvarsuppdelning vi har inom regeringen.

Jag nämner dessa namn för att berätta för er hur skrivelsen har arbetats fram. Det har varit ett antal viktiga möten i Afrika och Stockholm med utrikesutskottet och med ett gediget engagemang från hela regeringen för att ha en samlad bild av Afrikapolitiken.

Carina Hägg kanske tillmäter Carl Bildt lite för stort ansvar och betydelse; jag vet inte. Vi är en samlad regering som för Afrikapolitiken vidare.

Engagemanget för kvinnors rättigheter och förmåga att bidra bättre har avsevärt stärkts med Carl Bildt som ansvarigt statsråd i UD. Nu har vi förmåga, mod och möjlighet att prioritera inte minst kvinnor och barn i utvecklingssamarbetet på ett sätt som inte gjordes tidigare. Det resulterar också i mycket tydligare strategier och vägledning till dem som ska utföra inte bara utvecklingssamarbetet utan också utrikespolitiken och regeringens samlade politik. Det är lika viktigt med ett globalt förhållningssätt och att vi gör de rätta sakerna i forskningsfrågorna, i klimatfrågan och i handelspolitiken.

Därför skulle jag vädja till Carina Hägg att inte bara fokusera på Carl Bildt utan inse vad den här regeringen har inneburit för ökat jämställdhetsengagemang.

Anf. 71 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Det är möjligt att jag har alltför stora förväntningar och förhoppningar om att en utrikesminister också ska driva den linje som det fattas beslut om här i riksdagen. Men jag får väl tänka om och ställa större krav och öka förväntningarna på att övriga regeringen ska göra det som utrikesministern inte har ambitionen att göra. Då har vi i alla fall fått svar på det området.

Gunilla Carlsson lyfte vidare upp vikten av regionala organisationer. På vilket sätt stöder regeringen Sadc när man stänger ambassaden i Botswana? Var har man i stället att erbjuda? Sadc spelar en roll för att hantera situationen i Zimbabwe. Därför är det viktigt att ha den frågan utredd utan vidare fördröjning. Det talas om ett bredare samarbete. Vad är det, och när kommer det i så fall?

Anf. 72 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara konstatera det engagemang som bland annat vår utrikesminister visar för internationell fred och säkerhet och den ambition han har för en global ekonomi som växer och skapar nya förutsättningar när han reser till USA för att diskutera Afrika.

Allt detta handlar inte minst om att stötta kvinnor. Det är kvinnor som framför allt drabbas av krig och konflikter. Det är kvinnor som inte tillräckligt väl kommer till sin rätt när ekonomin växer, när inte rättsstaten utvecklas och när mänskliga rättigheter kränks.

Detta engagemang finns. Att sedan Carl Bildt väljer att inte använda genderord eller att ständigt påtala detta och att jag kanske har en ökad roll att spela är något som ledamoten Hägg verkar avstå från att se. Tyvärr fokuserar debatten om Afrika i inlägg efter inlägg på om Carl Bildt talar om genderfrågor eller inte. Låt oss tala om Afrika.

Låt oss tala om Sadc och vikten av Sadc. Det är fantastiskt vilken förutsättning Sverige har att kunna påverka. Det är också en nödvändighet att vi gör de rätta sakerna. I en utrikesförvaltning som ärvde ett un-

derskott på 100 miljoner kronor var det rätt viktigt att ta tag i ett skenande budgetunderskott och stänga en ambassad, den i Botswana. Därmed för man över ansvarsområdena till Pretoria, och de handlar också om relationerna till Sadc.

Jag har själv rest i regionen och haft omfattande samtal. Vi har inte minst med den kris som nu finns i Zimbabwe en anledning att jobba väldigt nära Sadc. Vi stänger inte ned några relationer. Vi utvecklar ett bredare samarbete med en ökad aktörsamverkan.

En strategi för detta vad gäller Botswana, Namibia och Sydafrika kommer att antas av regeringen den här veckan. Den kommer Carina Hägg att kunna läsa mer om. Det är en tydlig politik för hur vi utvecklar och går vidare bortom biståndet med dessa länder som är så centrala för Afrikas utveckling.

Anf. 73 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag vill även i detta replikskifte lyfta fram frågan om Afrikas ägandeskap, det vill säga dess möjlighet att äga sin egen utveckling. Jag gör det därför att det är en central fråga just för utvecklingen men också för demokrati.

Ägandeskapet handlar om att man ska ha möjlighet i Afrika att avgöra sin egen framtid. Det handlar också om biståndet och utvecklings-samarbetets effektivitet. Vi som har följt biståndet vet att när mottagarna äger sin egen utveckling blir också biståndet så mycket effektivare.

Jag vill lyfta fram den frågan därför att jag känner oro när jag läser regeringens Afrikaskrivelse. I en tid när jag känner att vi borde stärka Afrikas ägandeskap över sin egen utveckling och stärka Afrikas perspektiv går man i den motsatta riktningen.

Det kan inte vara någon hemlighet om man lyssnar på den här debatten att vi var många från utrikesutskottet som förra veckan besökte Ghana, Liberia och Mali. Det är tre spirande demokratier i Västafrika. De är inte utan problem, men det är tre länder som är på väg i rätt riktning.

Det är viktigt – ja, helt avgörande – att Sverige stöder varje steg mot demokrati och ökad respekt för mänskliga rättigheter i Afrika. Just därför att vi ska respektera den afrikanska demokratin har jag också så svårt att förstå varför man från regeringens sida så hårdnackat är beredd att ställa krav på Afrika.

När man ställer krav på mänskliga rättigheter och demokrati finns det inga kontroverser. Men det gäller här krav på makroekonomin, privatiseringar och vilken ekonomisk politik man ska föra. Kanske är det så att om vi lämnar över ansvaret till Afrika att de själva ska föra sin ekonomiska politik kommer de att fatta dåliga beslut. Men det är demokratins spelregler.

Demokratier fattar ibland dåliga beslut. Det är också den här regeringen ett exempel på. Norge har frikopplat sitt bistånd från makroekonomiska policykrav om privatiseringar. Varför kan inte den svenska regeringen göra detsamma? Varför kan man inte ha förtroendet för afrikanerna att de kan göra sina egna val?

Jag är övertygad om att ett och annat av de valen kommer att vara felaktigt. Men det kommer i slutänden att leda till ökad demokrati och ökad utveckling för Afrika att de får öka sitt handlingsutrymme.

Anf. 74 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Det är väldigt bra att vi i den här debatten också har berört en del frågor om biståndseffektivitet. Det handlar mycket om att se att biståndsberoende i många av de afrikanska länderna kanske just har undanröjt detta. Det handlar om vikten av afrikanskt ledarskap och att afrikaner tar ett ökat eget ansvar för kontinenten.

Det är väldigt viktigt för att biståndet ska kunna göra nytta att det är förutsägbart och också kan föras vidare. Kerstin Lundgren sade tidigare i debatten att målsättningen är att det inte längre ska vara ett biståndsåtagande att ha relationer med Afrika. Det är bra att vi har den visionen. Vi vet att afrikaner har en egen kraft själva, men de måste också ta det egna ansvaret.

Det är också väldigt viktigt med ansvarsutkrävande. Det gäller inte minst eftersom vi hanterar svenska skattebetalares pengar. Det är också väldigt viktigt att vi bidrar med de erfarenheter och den inspiration som den svenska utvecklingen har kunnat uppvisa i att gå från väldigt omfattande fattigdom under 1800-talet till att bli en av världens rikaste och bästa nationer.

Att kunna föra över de erfarenheterna och den inspirationen är väldigt viktigt i det politiska ledarskapet från svensk sida. Därför arbetar jag nu med att stärka biståndets effektivitet och legitimitet genom att göra det förutsägbart och långsiktigt och genom att göra rätta saker.

Samtidigt gäller det att också se till att vi assisterar med de kunskaper och erfarenheter vi har. Det är inte att undanröja den demokratiska legitimiteten i Afrika självt, utan det är att stötta i utveckling med de svenska skattebetalarnas pengar.

Anf. 75 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för ett svar på det här området som ändå höll sig inom helhetens gränser, till skillnad från tidigare talare i den här debatten.

När det gäller de frågor som biståndsministern tog upp börjar vi med frågan om ansvarsutkrävande. När nu omvärlden ställer väldigt tydliga krav på Afrika, hur ska afrikanerna kunna ställas till ansvar?

Burkina Faso är ett land där 10 procent av kvinnorna i åldern 15–24 år har hiv och aids. I detta land går Världsbanken in och kräver att Burkina Faso ska köpa in ett speciellt dataprogram och utbilda sin personal i just det dataprogrammet för att de ska kunna få resurser som är helt avgörande för dess hälsosektor. Hur ska befolkningen i Burkina Faso kunna avkrävas ansvar av dem som har påtvingat landet just det kravet?

Biståndsministern talar om förutsägbarhet. Var är förutsägbarheten i ett bistånd där man ställer detaljerade krav som oftast upplevs som helt godtyckliga? I Uganda krävde IMF att Uganda skulle se över sin skolidrottspolicy för att de skulle få ut helt nödvändigt bistånd. Är det ett bra och förutsägbart sätt att bedriva biståndspolitik? Jag tycker skolidrott är viktigt. Men det är inte så viktigt att vi ska villkora avgörande resurser som behövs för utbildning, hälsovård och infrastruktur i Afrika.

Hur effektivt är det att som IMF gjorde i Mali kräva att landet skulle flytta sitt regeringskontor för landfrågor från en byggnad i Bamako till en annan byggnad i Bamako för att man skulle få resurser som är helt nöd-

vändiga för ett av världens fattigaste länder att kunna utvecklas och bekämpa sin fattigdom?

Detta är trots allt exempel på de krav som vi i Sverige med den borgerliga regeringen är med och understöder. Var ligger det rimliga i det? Är det ett sätt att stärka den afrikanska demokratin att ställa krav på var regeringskontor ska vara lokaliserade, hur skolidrottspolicyerna ska se ut i Uganda eller vilka dataprogram man använder i Burkina Faso?

Anf. 76 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Man kan säkert göra sig lustig över enskildheter i olika aktiviteter som IMF och Världsbanken bedriver. Låt mig ge en interjör från helheten.

När vi har höst- och vårmöten i Washington med IMF och Världsbanken handlar det väldigt mycket om hur man tillsammans utvecklar policyer och strategier för att gemensamt bekämpa fattigdomen. Världsbanken ser sig ännu mer som en kunskapsbank och erfarenhetsbank. Man försöker hitta vägar för att kunna inspirera till de rätta besluten.

Jag tycker att jag ser alltmer av detta i Afrika. Jag ser alltmer av en förståelse för vad den globala ekonomin kräver för att man ska kunna ta språnget och komma närmare, eftersom Afrika har blivit så förfärligt eftersatt.

Därför är det nu så viktigt att gemensamt se till att vi kan uppnå biståndseffektivitet genom att fullfölja de åtaganden som vi utvecklade länder har gjort. Men det gäller också att se till att vi gör de rätta sakerna.

Där tycker jag att Världsbanken och IMF har en roll att spela när man gör det på ett bra sätt för de finansiella systemen för privatsektorutveckling och för att anta klimatutmaningar på många olika sätt.

Frågan om ansvarsutkrävande och biståndsberoende har diskuterats för lite. Jag tror att det har varit skadligt för det politiska ledarskapet till exempel i ett land som varit så nära Sverige som Tanzania att under 40 år vara mer beroende av svenska givares ibland bristande förutsägbarhet än att vända sig till den egna befolkningen.

Det är därför jag jobbar för att biståndet nu kan och ska göra nytta, för att det ska nå fram och för att det inte bara ska komma med pengar utan också med våra erfarenheter och vår kunskap och vårt välkomnande till att upprätta genuint partnerskap med utvecklingsländerna.

Anf. 77 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med en fråga som jag har diskuterat med biståndsministern flera gånger tidigare, nämligen rätten till mat. I Afrikaskrivelsen finns det ett avsnitt under Jordbruket där man betonar jordbrukets och fiskets viktiga roll för utvecklingen i Afrika. Man tar faktiskt också upp rätten till mat. Man skriver så här: Rätten till mat, det vill säga regelbunden tillgång till mat som är näringsriktig, tillräcklig och kulturellt anpassad är eftersatt i Afrika. Kvinnor är speciellt utsatta.

Det är ju sådan situationen är. Det som inte framkommer lika tydligt är vad regeringen tänker göra i sin politik för att komma till rätta med det här problemet. Därför skulle jag vilja att biståndsministern utvecklar det lite mer.

En annan fråga gäller ägarskap, som Hans Linde tog upp tidigare. I det bistånd vi har ställer vi ju upp ett antal kriterier. När vi var i Liberia var det, som jag har sagt vid något tillfälle tidigare, infrastruktur – alltså vägar, skola och hälsovård – som var de tre viktiga frågorna. Vi har ju inte i vårt bistånd direkt skrivit ut att just vägar är så viktigt. Vi har skrivit demokrati, jämställdhet, miljö och en del annat. Det är inte riktigt deras agenda. När vi talar om elektrifiering säger de att det inte behövs ännu. Först handlar det om vägar, skola och hälsovård. Jag menar att elektrifiering är väldigt viktigt. Jag menar också att demokrati och jämställdhet är väldigt viktigt. Vi har en motsättning i detta – vad vill vi åstadkomma med vårt bistånd och vad är det som dessa länder prioriterar?

Det skulle jag också vilja att ministern utvecklar lite mer.

Anf. 78 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Det som är nytt med den nya utvecklingspolitiken är bland annat att vi gör mycket tydligare samarbetsstrategier som identifierar var Sverige kan göra skillnad och vad som är vår roll i en givarsamordning som måste bli bättre i världen.

Att Sverige inte satsar på infrastruktur innebär inte att inga andra gör det. Jag tror att Sverige har allt att vinna på att ha en ökande roll att stå upp för demokrati och byggande av rättsstat, att göra mer för kvinnors utsatthet och jobba mer för jämställdhet i utvecklingssamarbetet och att nu inte tappa miljö- och klimatagendan.

Därför vill jag utveckla det svenska kunnandet och engagemanget i just dessa nyckelområden i länder där det är efterfrågat och behövs.

I de samtal vi för när vi utvecklar samarbetsstrategierna tittar vi därför på vilka de svenska mervärdena är och vad vi kan tillföra. I våra samtal med Liberias ledarskap tittar vi också på vad som efterfrågas.

Jag tycker att det också illustrerar det dubbla ansvaret. Det är med svenska skattebetalares pengar som vi ska se till att göra rätt saker så att hjälpen når fram och är effektiv, men vi ska också se till att det blir uthålligt. Vad kan vara mer uthålligt för fattigdomsbekämpning i Liberia än demokrati?

Vägar är viktigt, men demokrati och mänskliga rättigheter lägger grunden för en effektiv fattigdomsbekämpning.

Rätten till mat och de bekymmer som Afrika brottas med, inte bara hunger och svält utan också undernäring som inte skapar de bästa förutsättningarna för de uppväxande generationerna, är alltså en stor utmaning. Det handlar om att få ett effektivare och bättre fungerande jordbruk och fiske och bättre handelsvägar. Vi har lärt oss mycket av den som sade: Om du vill hjälpa en fattig man, ger du honom en fisk eller ett fisknät?

Jag tror att det är väldigt viktigt att vi inte fastnar i att skapa ett beroende och att vi kommer med maten. Vi ska skapa förutsättningar för ökad matproduktion i Afrika. Det är därför det är så viktigt att slå fast att rätten till mat är en av de grundläggande rättigheterna. Vi har i det svenska utvecklingssamarbetet i dag en ökad prioritering på de medborgerliga och politiska rättigheterna.

Anf. 79 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Om man ger fiskaren ett fisknät ger man fiskaren möjlighet att försörja sig i framtiden. Om man bara ger en fisk är det för stunden. Men det är ingen motsättning i det.

Vi prioriterar klimatanpassning till exempel. Jag tog tidigare upp svensk miljöenergiteknik. Jag upplever ett väldigt stort intresse för miljö- och energifrågor över huvud taget när man talar med människor i andra delar av världen, bland annat Afrika. Det finns en vilja att göra saker, men pengarna finns inte.

För inte så länge sedan besökte jag en innovatör här i Sverige som har utvecklat en solcellsanläggning som är lätt att montera, liten och inte särskilt dyr. Jag frågade om han var intresserad av att sälja sin produkt eller investera för att få den lanserad på andra kontinenter eller inom biståndet. Han menade att det är alldeles för krångligt: Det kostar för mycket för mig i slutänden att engagera mig i ett biståndsprojekt.

Han säljer sina anläggningar till Spanien, där man ju också har mycket sol.

Det vore bra om vi kunde satsa på alla dessa innovatörer som kommer med de här smarta nya lösningarna i stället för att överlåta den marknaden till de stora bolagen som gärna bygger stora kraftverk och dammar. Vi har ett kunnande. Vi kan dela med oss av det kunnandet. Det gör att marknaden för de fossila bränslena blir så mycket mindre i framtiden. Det är viktigt för mig i vår politik för global utveckling.

Anf. 80 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Bodil Ceballos tar upp något mycket sympatiskt, tycker jag. Hur kan vi använda innovatörer och småskalighet för att mycket snabbare få ut de tekniska lösningar som behöver komma inte minst Afrika till del? Hur kan vi motverka det krångel som har funnits när vi försökt bredda engagemanget för en riktig utvecklingspolitik? Det är det som den här regeringen ägnar sig åt. Vi går bortom biståndet och funderar över hur vi ska kunna göra det lättare för afrikaner i Sverige att inte bara återsända pengar – bara det är ibland svårt – utan också återföra kunskap och bidra med affärsutveckling och annat.

Hur kan vi se till att de smarta tekniklösningar vi har i Sverige blir överkomliga i pris och kan användas också i utvecklingsländerna?

Därför måste vi ha en sammantagen politik, en politik för global utveckling som gör att olika politikområden samverkar på ett annat sätt än vad som har varit fallet tidigare. Det är det som regeringens skrivelse om Sverige och Afrika handlar om. Den handlar om att använda politik för global utveckling för att se alla de utmaningar och möjligheter som finns i Afrika, underlätta för småskalighet och underlätta för innovatörer att skapa en bredd i vårt djupa och långsiktiga engagemang för och med Afrika.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2007/08:TU14
Riskutbildning för körkortsaspiranter och andra trafiksäkerhetsfrågor
(prop. 2007/08:128).

*Riskutbildning för
körkortsaspiranter
och andra trafik-
säkerhetsfrågor*

Anf. 81 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m):

Herr talman! Trafiksäkerheten beror på många olika faktorer som utformas av samspelet mellan väg, fordon och människa. Sedan 1993 ansvarar Vägverket för trafiksäkerhetsarbetet i Sverige. Vägar ska utformas så att yrkestrafikanter, bilister, motorcyklister, cyklister och gående inte utsätts för onödiga säkerhetsrisker.

Tack vare den tekniska utvecklingen av fordon minskar risken att dö eller invalidiseras med 1–2 procent per år. Trots att våra vägar blir bättre och våra fordon säkrare måste vi komma ihåg det stora ansvar som ligger på varje förare. De vanligaste riskfaktorerna är för hög hastighet, slarv med bilbälte, droger och trötthet.

Höga krav måste därför ställas på förare och på dem som vill bli förare. Med anledning av detta föreslår regeringen i propositionen *Riskutbildning för körkortsaspiranter* att man måste genomgå en utvecklad riskutbildning innan man avlägger förarprov. Riskutbildningen föreslås utökas med information om riskbeteenden som till exempel påverkan av trötthet, alkohol och droger samt fortkörning.

Regeringen föreslår att tillstånd från Vägverket krävs för att bedriva riskutbildning. Enligt propositionen ska bestämmelserna träda i kraft den 1 oktober 2008 och tillämpas först den 1 april 2009 för körkort kategori B och den 1 november 2009 för körkort kategori A och A 1.

Förutom propositionen debatterar vi i dag även andra trafiksäkerhetsfrågor som väckts i 40 motioner från den allmänna motionstiden. 13 reservationer bifogas betänkandet.

Herr talman! Med förhoppning om en inspirerande debatt och på sikt färre allvarliga olyckor på vägarna lämnar jag över ordet till våra debattörer.

Anf. 82 MARIE NORDÉN (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 3. Vi stöder naturligtvis samtliga våra reservationer men väljer att yrka bifall till dessa för att vinna tid.

Tio och ett halvt år har gått sedan riksdagen fattade beslutet om en nollvision i trafiken. Kunskapen och medvetenheten om trafiksäkerhet har ökat. Omfattande insatser har gjorts under åren för att öka säkerheten på våra vägar. Antalet dödade och allvarligt skadade i trafiken har minskat, men vi har inte nått det mål vi satte upp, vilket känns mycket olyckligt. Det visar att vi måste fortsätta vårt arbete och fråga oss vad vi inte har gjort och vad vi kan göra bättre.

Trots att vi inte har uppnått våra mål är den svenska nollvisionen och vårt trafiksäkerhetsarbete en förebild och modell som många länder har tagit efter. Sverige har spelat en viktig, för att inte säga avgörande, roll för det internationella trafiksäkerhetsarbetet.

När nollvisionen utvärderades förra året av världsledande trafikforskare var den tio år gammal. Man kunde konstatera att det beslut som vi fattade var viktigt, har spelat en stor roll och ökat medvetenheten men att det också finns en hel del kvar att göra. Många kloka förslag lades fram i rapporten, och jag har uppmärksammat ministern på det. Jag hoppas fortfarande att ministern kommer att ta del av rapporten och ta till sig förslagen och att vi sedan får se dem i kammaren. Men hittills har vi tyvärr inte kunnat se några konkreta förslag från regeringen.

De stora åtgärderna för att nå nollvisionens mål har varit inriktade på att göra vägarna säkra. Det arbetet är långt ifrån avslutat och kommer troligtvis aldrig att vara det. Nu måste vi lägga mer fokus på den enskilde individens ansvar och beteende. Vi vet att det finns mycket att göra här. Ingen kan känna sig nöjd.

Det förslag som vi kommer att fatta beslut om i dag om en utökad riskutbildning i körkortsutbildningen är positivt. Det kommer förhoppningsvis att leda till att nyblivna förare är bättre rustade för riskerna i trafiken, men det räcker inte. I betänkandet behandlas ett antal motioner om trafiksäkerhet. Ett antal konkreta förslag avslås också av den borgerliga majoriteten.

Det största problemet i dag i trafiken och det som orsakar flest olyckor är alkoholen och drogerna. Att så många väljer att köra alkohol- eller drogpåverkade är ett stort problem. Försöksverksamhet med alkolås har visat väldigt goda resultat, men det är fortfarande alldeles för få rattfylleridömda som frivilligt deltar i verksamheten. Vad gör vi då med alla dem som väljer att köra drog- eller alkoholpåverkade och som inte har dömts för rattfylleri? Hur ska vi förhindra det? Där vet vi att alkolås är en effektiv metod.

Vi, Socialdemokraterna tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet, vill införa krav på alkolås i alla nya bilar så fort som möjligt men senast 2010 för tung trafik och 2012 för personbilar. För att det ska vara möjligt behövs det ett undantag från de EU-gemensamma reglerna på området. Den förra regeringen utredde frågan om alkolås. Det finns ett förslag om EU-strategi. Det finns lagtexter och övrigt underlag som behövs för att gå vidare från ord till handling.

Det var med otroligt stor frustration och besvikelse som vi kunde konstatera att ansvarig minister Åsa Torstensson förra sommaren valde att backa in i frågan, eller vi kanske ska säga dra i handbromsen, då hon meddelade att hon inte tänkte driva frågan. Hon tänkte inte ens försöka pröva om Sverige kunde gå före i EU och bli ett försöksland för alkolås i personbilar. Förvåningen och besvikelsen i Trafiksäkerhets-Sverige var stor. Vi är många som inte förstår hur den borgerliga alliansen tänker i denna fråga, men det kanske vi kan få svar på i debatten i dag.

Vi undrar naturligtvis varför borgarna med Åsa Torstensson i spetsen säger nej till alkolås i alla personbilar. Varför vill man inte driva frågan i EU? Vi vet att vi har andra länder med oss om vi bara är beredda att driva frågan. Varför säger ni nej till någonting som vi vet skulle rädda så många liv?

Vi vill även att det ska vara krav på alkolås i alla skolskjutsar. Alltför få kommuner ställer krav på bilbälten och alkolås vid upphandling. Därför vill vi ha en lagstiftning som kräver att säkerhetsbälten och alkolås införs i bussarna i takt med att nya bussar tas i trafik.

Herr talman! Som jag sade inledningsvis har de stora krafterna i trafiksäkerhetsarbetet lagts på att göra våra vägar säkrare, vilket också har varit viktigt och avgörande för att minska antalet döda och skadade. Fordonen har blivit allt säkrare och intelligentare, vilket också har hjälpt oss i arbetet med nollvisionen.

Samtidigt kan vi se att trafikkunskapen blir allt sämre bland allmänheten. Speciellt de unga saknar ofta en grundläggande trafikkunskap. Men många gånger gäller detta i flera generationer. Jag tror att vi alla skulle behöva en uppfriskning.

När jag växte upp på 70- och 80-talet hade vi Anita och Televinken och polisen i skolan. Min pappa, som var polis hemma, besökte regelbundet skolan i byn för att prata om och lära ut trafikkunskap. Han pratade cykling och promenader i trafiken för elever på låg- och mellanstadiet. Han pratade moppe för dem i högstadiet. Nu är min pappa pensionär, men de sista åren han arbetade som polis var polisens besök inte lika efterfrågade, och skolan slutade att höra av sig. Jag vet att det ser likadant ut i de flesta skolorna.

Här måste det till en förändring. Vi har inte lagt fram några yrkanden i det här betänkandet om hur vi ska förbättra trafikundervisningen i skolan, men jag vill ändå lyfta upp den frågan i förhoppning om att ministern, som läser vårt protokoll, och den borgerliga alliansen tar till sig frågan till hösten när regeringen, som man säger i betänkandet, ska återkomma just när det gäller trafiksäkerhetsfrågor.

Herr talman! Det finns en osäkerhet om vad som gäller för bilister i rondeller. Reglerna om hur man ska köra i cirkulationsplatser, när man ska blinka och vilken fil man ska lägga sig är otydliga och skapar väldigt många problem.

Det är också ett problem att cyklister som ska korsa en bilväg tror att man har samma rättigheter som en fotgängare. De tror att bilisterna har skyldighet att lämna företräde och betar sig därefter. Bilisterna, som inte har skyldighet att lämna företräde om man fortfarande är kvar på cykeln, ställs inför en väldigt svår situation. Man kan också se att antalet olyckor just på övergångsställen ökar. Här måste regelverket bli mycket tydligare och kommuniceras bättre än i dag. Även i denna fråga får vi väl vänta till hösten och se om regeringen tänker återkomma med ett förslag.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag ta upp en fråga som är aktuell igen nu under våren och sommaren. Jag har tappat räkningen – jag räknade faktiskt i början – hur många motorcyklister jag har sett på vägarna de senaste veckorna. Jag ska erkänna att jag jättegärna skulle ha suttit på pallen och fått uppleva den frihet som man bara kan känna på en motorcykel. Det är ett fantastiskt sätt att ta sig fram i Sommar-Sverige. De flesta åker ansvarsfullt, följer hastighetsgränserna och utsätter inte sig själva eller någon annan för onödiga risker.

Men det finns de som anser att hastighetsgränserna inte gäller dem och att man kan köra fritt och hur fort man vill utan att bli registrerad av hastighetsövervakningskameror då de inte har någon registreringsskylt där fram. Principen om att vi är lika inför lagen är precis lika viktig här

som någon annanstans. Nu tittar Vägverket på möjligheten att kräva registrerings skylt fram även på motorcyklar, men vi vet att det också skapar problem.

Därför anser vi att regeringen i samarbete med Vägverket och organisationer bör ta fram åtgärder i syfte att förbättra möjligheten att se hur fort motorcyklisterna kör. Där kan man till exempel titta på ny teknik. Vi måste få en högre trafiksäkerhet just för motorcyklister. Vi vill inte uppleva fler svarta somrar när det gäller antalet döda i trafiken.

Herr talman! Regeringen har lovat att återkomma i många frågor under hösten. Jag hoppas och förväntar mig att trafiksäkerhetsfrågorna står högt på dagordningen. Regeringen utsåg 2007 till trafiksäkerhetsår. Men det gav inga avtryck i politiken, och det kom inga konkreta förslag från regeringen. Jo, en sak hände. NTF fick besked om kraftiga nedskärningar i anslaget och att det var dags att montera ned organisationen.

Snart är det halvtid för det borgerliga styret. Jag förväntar mig att man vill att bokslutet ska ha mer att visa än det man har hittills. Jag vill tro att det inte råder någon större oenighet i trafiksäkerhetsarbetet. Jag förväntar mig ändå att det kommer konkreta förslag från regeringen och att de visar vad man vill med trafiksäkerhetsarbetet i framtiden.

Anf. 83 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Till att börja med kan vi från Vänstern konstatera att ett av våra yrkanden, nämligen att komplettera den obligatoriska riskutbildningen med riskerna med alkohol och droger, har blivit tillgodosett. Det är inte alltid man får känna sig nöjd och kan avstå från att reservera sig, men nu kunde vi göra det. Det är mycket glädjande. Det är värt lite beröm att man har tagit detta initiativ.

Men Vänstern har ett antal reservationer, antingen tillsammans med andra partier eller på egen hand. Jag står bakom samtliga, men för tidsvinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

När det gäller alkohol i trafiken står vi helt bakom de formuleringar och den argumentation som Marie Nordén från Socialdemokraterna hade. Jag behöver därför inte upprepa de argumenten.

Vi väljer dock att liksom tidigare lyfta fram barns säkerhet i trafiken i en reservation, nr 4. Det sägs att det pågår en massa projekt, arbeten, utvärderingar, barnkonsekvensanalyser och så vidare. Vi tycker inte att det är tillräckligt. Vi vill ha ett nationellt säkerhetsprogram för barn vad gäller trafik. Vi har drivit den frågan i några år. Vi kvarstår vid den ståndpunkten.

När det gäller äldre i trafiken har vi sagt att de trafikmedicinska centrum som finns i några län skulle kunna finnas på fler ställen. Det skulle kunna möjliggöra en stor expertis och kunskap som kan bedöma om man av någon anledning, till exempel ålder, sjukdom eller något annat, har viss nedsatt förmåga att köra bil. Då ska inte valet behöva vara att antingen få behålla eller bli av med körkortet. Man kan tänka sig att hitta en medelväg där man i sin närmiljö till exempel kan framföra ett fordon och känna sig trygg och säker även om man inte fullt ut skulle vara trygg på en väg i en helt ny miljö. Det är viktigt att forskningen möjliggör kvalificerade bedömningar av olika människors förmåga att framföra ett fordon.

När det gäller motorcykelfrågorna är det inte särskilt konstigt att hävda att samma hastighetsregler ska gälla oavsett om man kör bil eller motorcykel. Att slå till med att sätta registreringsskylt fram eller på annat sätt ha ett ägaransvar är vi mycket tveksamma till. Vi tycker att det finns en viss tendens att tro att övervakning och teknik ska lösa alla problem. Hederligt polisarbete borde kunna komma till rätta med en stor del av dessa problem.

Det finns, vilket också påpekas i betänkandet, utredningar som visar de svårigheter som finns med att införa ett rent ägaransvar. Det innebär att om man inte vet vem som framfört ett fordon som parkerats fel eller körts för fort får den som äger fordonet betala eller stå för konsekvenserna. Vi tycker inte att det stämmer överens med de rättsprinciper vi har i övrigt. Det måste åtminstone övervägas mycket noga innan vi går vidare i den riktningen.

Andra åtgärder borde kunna vidtas. Kan man mäta hastigheten på ett fordon som närmar sig en kamera borde man väl kunna mäta hastigheten på ett fordon som passerat en kamera. Motorcyklar har bevisligen registreringsskyltar bak. Det kanske går att hitta något slags teknisk lösning som gör att man kan mäta i vilken fart en motorcykel försvinner från kameran snarare än hur den möter kameran.

Herr talman! Vad gäller mobiltelefoni finns det olika utgångspunkter. Här spretar bedömningarna ganska mycket om hur bra eller dåligt det är.

Vår utgångspunkt är att utifrån den kunskap vi har tagit del av kan man inte säga att det är bättre att prata i mobiltelefon med handsfree än att prata som vanligt. Forskning visar att det är själva samtalet och att man får ett visst tunnelseende när man pratar i mobiltelefon som är den stora faran. Det är kvalitativ skillnad jämfört med att till exempel lyssna på radio eller prata med en medpassagerare. Att då införa något slags förbud mot mobiltelefon om man inte använder handsfree ser vi som en mycket tveksam åtgärd som inte löser själva grundproblematiken.

Då kan man säga att man förbjuder mobilsamtal helt och hållet. Men vi ser stora svårigheter i den uppfattningen. Hur ska man kunna efterleva lagen? Det är en klar fördel om man har möjlighet att vidta nödvändiga åtgärder.

Vi har kommit fram till ståndpunkten att om det är så att man pratar i mobiltelefon och blir inblandad i en olycka ska det anses vara en allvarligt försvårande omständighet. Förorsakar man eller är inblandad i en olycka och det kan bevisas genom till exempel samtalslista att man har pratat i telefon under färden bör det vara en försvårande omständighet. Det kan vara ett sätt att få en viss skärpning vad gäller att ringa och svara i mobiltelefon när man kör ett fordon.

Det finns andra frågeställningar som jag avstår från att lyfta upp.

Cykelhjälmsanvändningen är en klassiker. Där hoppas vi fortsatt på att vi genom upplysning kan få allt fler, inte minst vuxna, att använda hjälm när nu glädjande många cyklar. Man måste få information om vad det innebär om man av olika anledningar blir inblandad i en olycka, ramlar omkull och slår i skallen. Det kan få enormt drastiska konsekvenser oavsett om man cyklar sakta. Vi är även här tveksamma till att gå in med lagstiftning. Vi hoppas att ökad information och diskussion kan förbättra läget. Jag kan konstatera att det verkar som om de som cyklar i vår hu-

vudstad är förhållandevis duktiga på att använda hjälm, oavsett ålder och kön. Ätminstone i detta sammanhang är stockholmarna ett föredöme.

Anf. 84 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Från Miljöpartiets sida står vi givetvis bakom alla reservationer vi har skrivit under, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara på reservationerna 2, 10 och 12.

Trafiksäkerhet ägnar sig tyvärr en rätt begränsad grupp människor åt att diskutera. Vi är inte så många som engagerar oss i detta. Det är egentligen mycket sorgligt. Summerar man antalet döda och svårt skadade är detta ett samhällsproblem. Sammantaget handlar det om en Estoniaolycka varje år i antal döda räknat. Men det blir en sorts individuella tragedier som blir notiser i tidningen. Skulle man addera alla dessa och dessutom se vilka ekonomiska kostnader detta får i form av sjukhusvård, uteblivet arbete och personliga tragedier är jag övertygad om att vi skulle vara fler som engagerade oss i dessa frågor.

Jag skulle vilja instämma i det Marie så värtaligt uttryckte om att det är mycket förvånansvärt att regeringen backar från de tidigare ståndpunkter som vi ändå var rätt överens om i trafikskottet. Det borde inte vara en ideologisk eller blockskiljande fråga att förhindra att människor omkommer i trafiken.

Det gäller till exempel alkohol där vi under de två förra mandatperioderna utarbetade en enighet. Samtliga partier utom Moderaterna var överens om att det ska finnas en teknisk anordning i bilen som förhindrar att den startar om den som sitter bakom ratten har alkohol i utandningsluften. De frivilliga åtgärder som införs nu införs på många ställen i yrkestrafiken där man har ett stort engagemang och vill kvalitetssäkra transporterna. De som behöver alkoholäsa allra mest kommer inte med. Om man tittar på de dödsolyckor som faktiskt sker där man kan koppla orsaken till alkohol ser man att persontrafiken är helt dominerande. Jag tror inte att det var mer än tre fall i förföl där man såg att det var en förare av ett yrkesfordon som var vållande till olyckan. Resten handlar om privatpersoner. Då är det häpnadsväckande att infrastrukturminister Åsa Torstensson betonar yrkestrafiken i sina ambitioner. Alla de här bilarna behöver alkoholäsa, men när det gäller personbilarna kommer det inte att finnas andra drivkrafter. De som behöver dem minst är de som installerar alkoholäsa. Så är det tyvärr.

Det är också märkligt att man väntar på en utveckling i EU. Hur blir det en utveckling i EU? Det blir det genom att enskilda länder driver på. Det skulle Sverige kunna förväntas göra med tanke på den tidigare historia vi har när det gäller trafiksäkerheten.

Jag tänkte också kommentera några av de andra frågorna. Peter Pedersen tog upp en gemensam reservation som vi har när det gäller barn och trafik. Tittar man på vad vi har skrivit i den reservationen kan man säga att det rätt grundläggande egentligen är hur trafiken fungerar i framför allt våra tätorter. Ingen kan med bästa vilja i världen påstå att till exempel Stockholms innerstad är planerad för barnens behov i första hand.

Vi vill att de oskyddade trafikanterna ska vara norm i trafikplaneringen, att det ska vara som förr då man gick eller cyklade till skolan. Det är bra både för klimatet och för hälsan. Men då måste det vara säkert att göra det, och så är inte fallet i dag. Man planerar för bilen i stället för barnen. Det perspektivet måste ändras både för barnens skull och för klimatets skull.

Det har varit en diskussion och finns en reservation om hastigheter och motorcyklister. Vi kan se i statistiken att antalet döda har ökat. Det handlar ofta om hastighetsöverskridande, inte små utan ganska stora hastighetsöverskridanden. Till följd av att vi inte har något ägaransvar och till följd av att många slipper undan den kontroll som åtskilliga personbilsförare är väl medvetna om, och som har haft stor positiv effekt, det vill säga den automatiska trafikövervakningen via kamera, slipper motorcyklisterna alldeles för billigt undan. Vi vill att det ska införas ett ägaransvar så att man uppger vem som kört fordonet om man inte har gjort det själv. Det skulle med stor sannolikhet sänka hastigheten i trafiken även för motorcyklister.

Vi har också i en reservation tagit upp kompetens för uttryckningsfordon. Sverige hade tidigare en särskild utbildning, krav och test för dem som skulle köra blåljusfordon. Det avskaffades i samband med Sveriges EU-inträde. Då hade man ju tänkt sig att det var ett EU-direktiv på gång i frågan. Det är det kanske, det känner jag inte till. Men det har i alla fall inte blivit något EU-direktiv.

Vägverket har mål, men det är upp till varje myndighet som har blåljusfordon, antingen det är försvaret, sjukvården eller någon annan, att själv ordna med den utbildningen. Det finns heller inget prov. Jag tycker att det vore rimligt att alla förare av blåljusfordon hade en utbildning och fick erlagga prov innan de gav sig ut med sirenerna på.

Jag tänkte också ta upp frågan om mobiltelefoner. Det är sant som det är sagt här att huruvida man har handsfree eller inte kanske inte är det väsentligaste för om mobiltelefonsamtalet avleder föraren från det som han borde vara uppmärksam på för att förhindra att det blir olyckor. Det kan vi kanske diskutera rätt mycket här i kammaren. Jag kan bara notera att nu när det är dags för semestrar och de olika tidningarna publicerar guider för vad bilförare ska tänka på när de ger sig ut i Europa finns det en sammanställning som visar att 31 länder har gjort en annan bedömning än Sverige. Där får man inte prata i mobiltelefon utan handsfree eller över huvud taget.

Sverige och Ryssland är de enda länderna i Europa där det är tillåtet. Jag vet inte riktigt om Ryssland ska bli vårt nya ideal när det gäller trafiksäkerhet. Det kanske det ska bli när det gäller alkohol i trafiken också, om vi ska följa den som jag tycker rätt starka ambitionssänkning som har skett sedan förra valet när det gäller trafiksäkerheten. Jag hoppas att det inte är så. Jag kanske är fördomsfull, men jag tror inte att vi har jättemycket att hämta där. Jag tycker att det är rimligt att man följer de exempel som vi har i resten av Europa. Jag tror att det blir förvånande för många när de kommer ut i Europa på sin semester och upptäcker att det som vi har tillåtit är förbjudet i många andra länder.

Det jag tänkte ta upp slutligen handlar om hastighet i trafiken. Förra veckan lades en doktorsavhandling fram vid Lunds universitet. Det är rättssociolog Måns Svensson som undersökt attityder i trafiken och kommit fram till att det är stor skillnad när man jämför hastighet med annat. Om man tittar på bilbälten, alkohol i trafiken och hastighet ser man att det i dag inte finns ett tillräckligt stort stöd för de normer och hastighetsgränser vi har.

Det kan man också se om man tittar på hur lagefterlevnaden är. Det är bara en av alla hastighetsgränser som minst 50 procent av förarna respekterar. Det har att göra med att det finns en attityd som framför allt handlar om den manliga könsrollen. Det är häftigt att köra fort. Det är häftigt att ta risker. Dessutom finns en reklam för krocksäkra bilar som gör att man tror att har man bara en sådan så klarar man sig. Det här måste vi göra något åt.

Det visade sig i debatterna som följde på avhandlingen att dagens hastighetsböter inte är tillräckliga för att beivra brott. Av den anledningen vill vi att man inför det prickkortssystem de bland annat har i Danmark. Indraget körkort blir konsekvensen av tre prickar – detta för att verkligen minska det som är den största anledningen till att människor omkommer i trafiken, det vill säga hastighetsöverträdelser.

Anf. 85 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m):

Herr talman! Låt mig först bara nämna några siffror: 13 000, 471, 270 och 60. Det här är ingen matematisk talserie utan nedslående siffror ur trafiksäkerhetssynpunkt.

Ungefär 13 000 bilresor sker dagligen med en alkohol- eller drogpåverkad förare. 471 står för de människor som dog i trafiken 2007, och 270 är det etappmål för antal döda 2007 som inte uppnåddes. Under förra året dog 60 motorcyklister.

Innan jag fortsätter vill jag tala om att vi företrädare för alliansen har delat upp den här debatten mellan oss, vilket gör att vi kommer att gå in lite mer detaljerat på vissa av områdena men inte på andra.

Hösten 1997 beslutade riksdagen om nollvisionen inom vägtrafiken, och 1998 fastställde vi etappmålet för 2007. Målet med nollvisionen är att vår vägtrafik ska vara så säker att ingen ska riskera att dödas eller skadas svårt. Man har satsat pengar, genomfört massor av åtgärder och spritt information. Trafiksäkerheten har förbättrats. Som redan nämnts ligger vi i topp i EU när det gäller trafiksäkerhetsarbetet. Men jämfört med nollvisionens etappmål 2007 om antal döda har vi en bra bit kvar att gå.

Vägverket har gjort en utvärdering av det tidigare trafiksäkerhetsarbetet sedan vi införde nollvisionen. Utvärderingen visar att det är viktigt med en tydlig styrning, tydliga uppdrag till berörda myndigheter och andra parter för att kunna nå uppställda mål. Det konstaterades också att den tidigare regeringen och Vägverket var sena i starten med arbetet, trots ambitiösa mål och program.

För oss i alliansen är trafiksäkerhet en viktig och prioriterad fråga. Trafikolyckor med allvarlig utgång och i värsta fall dödsfall är en personlig tragedi. Men det är även en tragedi för samhället i stort, kanske speciellt när barn och unga drabbas. Det ska vara säkert att vistas i trafiken. Vi kan aldrig tillåta oss att acceptera att folk inte håller hastigheterna eller

att man kör under påverkan av alkohol, droger eller annat, eller att man inte följer de lagar och regler som finns.

Fysiska åtgärder och lagstiftning är en viktig del av trafiksäkerhetsarbetet. Men trafiksäkerhetsarbetet är så mycket mer. Det handlar om det personliga ansvaret och engagemanget, om attityder och respekten för gällande lagar och regler men också för alla medmänniskor i vårt samhälle.

Kontrollinsatser och trafikövervakning måste förstärkas och förbättras, men de måste också utvecklas för att göra bästa nytta. Frivilliginsatser och teknikutveckling får vi inte heller glömma bort. De har i vissa fall visat sig mer effektiva än lagstiftning. Exempel på det är utvecklingen av trafiksäkra bilar där fordonstillverkarna i dag slåss för att vara bäst.

Herr talman! Vikten av att arbeta med attityder och folks förhållningssätt till lagar och regler har Karin Svensson Smith redan tagit upp. Det visar inte minst den doktorsavhandling som presenterades av Måns Svensson vid Lunds universitet förra veckan. I avhandlingen konstateras, som redan har nämnts, att våra sociala normer i Sverige är starka när det gäller att använda bilbälte och att inte köra onykter. Men fortkörning är ett socialt accepterat lagbrott i Sverige. Det är skrämmande när vi vet att så många som 100–150 liv per år kunde räddas om folk skulle hålla hastigheten.

Vi kan göra, och vi gör, mer. Alliansregeringen arbetar intensivt med flera frågor, och vi har redan genomfört förändringar med syfte att förbättra trafiksäkerheten. Vi kan till exempel nämna införandet av möjligheten att anpassa vägens hastighet efter vägens standard, om ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri samt även dagens proposition om en ny riskutbildning för körkortsaspiranter.

Vi vet att unga förare är överrepresenterade vid dödsolyckor och olyckor med svårt skadade i trafiken. Den proposition som behandlas i dagens betänkande innebär att den tidigare riskutbildningen utökas för att omfatta flera riskfaktorer förutom halt underlag, som fanns med i den gamla, nämligen även risker med alkohol och droger, påverkan av trötthet, hög hastighet och i övrigt riskfyllt körsätt. Det här är exempel, men andra riskfaktorer kan komma att ingå. Glädjande nog kommer utbildningen att utökas till att också omfatta blivande motorcykelförare.

Just riskerna med trötthet belystes i går i Svenska Dagbladet. Ett resultat från en genomförd studie på VTI visar att upp till 40 procent av trafikolyckorna kan orsakas av att föraren är trött eller sömnig. Vi pratar om samma orsaksnivå som alkohol och droger.

Det pågår ett omfattande berednings- och utredningsarbete inom Regeringskansliet när det gäller flera viktiga frågor inom trafiksäkerhetsområdet. Alliansregeringen har aviserat att man ska återkomma angående frågor som rör bland annat alkohol och droger. Bland annat förslag om alkohol kommer att tas fram, och vi kan då ta ställning till den frågan. Alliansregeringen har aviserat att man ska återkomma när det gäller trafiksäkerhet för barn samt mopedfrågor. Det pågår också en samlad körkortsutredning, och till hösten kommer den nya infrastrukturpropositionen.

Vägverket har levererat förslag till nya etappmål för 2020 och för nollvisionen, och Sika kommer i slutet av juni att lämna förslag till reviderade transportpolitiska mål. Ett handlingskraftigt trafiksäkerhetsarbete

bygger på prioriteringar och åtgärder som är faktabaserade och kan utformas på ett effektivt sätt för att accepteras av trafikanterna. Det är otroligt viktigt att det fortsatta trafiksäkerhetsarbetet är inriktat på ett sådant sätt, och baserat på fakta, att det verkligen kommer att accepteras av trafikanterna. Annars kommer det inte att göra någon nytta.

Jag tänker nu gå över till några av reservationerna. Mina alliansvänner kommer att gå in på några av de andra som jag inte nämner.

Som jag redan har nämnt pågår ett intensivt arbete inom regeringen med olika trafiksäkerhetsfrågor, och jag kan inte annat än konstatera att flera av reservationerna handlar om att slå in öppna dörrar.

Flera talare före mig har redan tagit upp den utsatta gruppen motorcyklisterna i vår trafikmiljö. Det är en av de utsatta grupperna. Som jag redan har nämnt omkom 60 motorcyklisterna förra året. Vägverket gör djupstudier av alla dödsolyckor och har då konstaterat att många av motorcykelförarna har bedömts köra mycket över tillåten hastighet. Förståelsen och respekten för hastighetsgränserna måste öka, inte bara för motorcyklisterna utan för alla trafikgrupper. Vägverket arbetar aktivt och intensivt med flera organisationer just när det gäller information, attityder och beteenden hos motorcykelförarna.

Herr talman! Den nya utökade riskutbildningen, som också kommer att omfatta blivande motorcykelförare, är en viktig del i detta arbete.

I en av reservationerna tas också frågan om säkra mitträcken för motorcyklisterna upp. Man har tagit fram riktlinjer och rekommendationer, och Vägverket har ett aktivt samarbete med berörda organisationer just för att beakta denna fråga.

Trafikövervakningen är ett av de mest effektiva och viktiga verktygen för att förbättra trafiksäkerheten. Frågan om ägaransvar vid trafikbrott för motorcyklisterna är redan utredd. Det konstaterades då att det inte var möjligt eftersom det skulle uppstå konflikter med grundläggande straffrättsliga principer.

Jag går sedan över till mobiltelefonfrågan. Forskningen visar tydligt att det är samtalet i sig som har betydelse, inte om man håller i själva telefonen eller använder en handsfreeutrustning. Det är väsentligt att forskning inom området ökar innan frågan diskuteras vidare. Utvecklingen ska följas noga. Det finns mycket annat som också kan vara störande under bilkörning – hålla på med bilstereon och gps-systemen. Även passagerarna kan vara störande.

Herr talman! Det finns ju inget som hindrar att riskerna med till exempel mobiltelefonerande, andra samtal eller aktiviteter under bilkörning tas upp i den nya riskutbildningen.

I betänkandet tas också vissa trafikbestämmelser upp. Tydliga regler är viktiga för ökad efterlevnad. Man ska veta hur man ska agera i en trafiksituation, men det finns också ett eget ansvar. Vägverket har ett tydligt ansvar att fortlöpande se över trafikreglerna och se till att de är tydliga och enkla att förstå. Det ingår även i Vägverkets uppdrag och ansvar att göra informationsinsatser. Men det är också upp till den enskilde individen att kontinuerligt hålla sig uppdaterad på de regler som gäller.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 86 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Malin Löfsjögård nämnde mobiltelefonen. Miljöpartiet är inte det parti som brukar ivra för EU-harmonisering, men det här är ett område som jag tror skulle lämpa sig väl. 31 av 33 länder – utöver EU – har kommit fram till att mobiltelefon inte ska vara tillåten. Det är inget annat land som accepterar det mer än Ryssland. Det är märkligt att vi ska sitta och vänta på mer forskning när de andra tycker att det finns tillräckligt för att ha ett förbud. Jag förstår inte Malin Löfsjögårds resonemang. Hur många fler ska dödas innan vi kan ansluta oss till de regler som gäller i andra länder?

Det gläder mig att Malin Löfsjögård har tagit del av avhandlingen. Läs då hela avhandlingen, framför allt vad Måns Svensson föreslår. Han menar att risken att åka fast är försvinnande liten och att sanktionerna är för svaga. Det är därför som vi inte kan etablera en acceptans hos medborgarna att risken att köra för fort inte är acceptabel i förhållande till konsekvenserna.

Måns Svensson föreslår ett prickkortssystem. Har Malin Löfsjögård något annat förslag? Det konstateras också, bland annat från Rikspolisstyrelsen, att nuvarande böter inte räcker. Det sker inte någon dämpning av överskridandet av hastigheter, särskilt inte hos mc-förare. Förslaget om ett prickkortssystem togs från början upp i riksdagen av en centerpartist. Sedan anslöt jag mig till det. Jag kan inte riktigt se problemet med att den som äger ett fordon också ansvarar för det, precis som den som äger ett vapen ansvarar för det. Det vore rimligt att ta konsekvenserna.

I fråga om alkohol kan man betona individens ansvar. Men det är lite väl många andra som får sätta livet till för att det finns de som inte tar ansvar och låter bli att köra när de är berusade. Finns det något som Malin Löfsjögård kan tänka sig utöver riskutbildning? Ska vi ha det för narkotika för att beivra brott? Det är väl bra att ha något legalt system?

Anf. 87 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Karin Svensson Smith tar upp viktiga frågor. Vi alla verkar för en säker trafik och att ingen ska drabbas, det vill säga att ingen ska skadas svårt eller dödas. Det är innebörden av nollvisionen.

Det finns många olika frågor och faktorer att jobba med. Det är inte accepterat att någon kör med alkohol eller droger i kroppen eller inte håller hastighetsgränserna.

När det gäller mobiltelefonfrågan visar forskningen att det stora problemet ligger i samtalet i sig. Om man då ska införa ett förbud där måste man också se att det kan sanktioneras och övervakas, och man måste fundera på hur förbudet ska se ut.

Jag tolkar Miljöpartiets reservation så att ni vill förbjuda även hela samtalet. Ska ni då också förbjuda samtal mellan passagerare i bilen? Att ha barn i bilen är en väldigt stor risk, liksom att man numera har dvd-spelare i bilen och ska meka med dem när man kör så att barnen kan titta. Frågan är inte så enkel.

När det gäller avhandlingen är det absolut inte bra att risken att åka fast är liten. Därför är det bra att man har infört högre bötesbelopp, att man har sänkt rapporteringsgränsen samt att polisen sedan 2006 jobbar enligt en ny strategi- och handlingsplan. Man måste också bli effektivare i hastighetsövervakningen. Ett prickkortssystem har föreslagits i flera ut-

redningar sedan 1970-talet och övervägts av flera regeringar. Det pågår nu en utredning av körkortsfrågan, och jag förutsätter att detta finns med i den utredningen.

Anf. 88 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Nej, Miljöpartiet vill inte förbjuda samtal i bil. Men det finns ett visst samband mellan mobiltelefon och risken att ta uppmärksamhet från föraren. Även om man inte kan komma åt alla åtgärder behöver man inte avstå från en åtgärd. Det är väl den slutsatsen 31 länder i Europa har dragit när de har lagt in förbud mot mobiltelefon för bilförare. Jag förstår inte varför vi ska ha särregler i Sverige när vi ingår i en europeisk gemenskap.

Sedan till frågan om alkohol. Här finns det förslag, och det är väl framarbetat. Jag förstår inte vad man väntar på. Det gäller framför allt de unga förarna. Tänk om vi hade samma resonemang när det gäller narkotika! Okej – vi ser att av 490 döda kanske en tredjedel kan förklaras med alkohol, och då ska vi ha mer information och utbildning. Jag tror inte att någon hade nöjt sig med det eller trott att riksdagen menar allvar.

Man måste göra mer än att ha mer riskutbildning. Det finns tekniska lösningar. Den förra majoriteten och regeringen hade bra förslag, och jag förstår inte vad man väntar på för att införa det.

Måns Svensson säger i sin avhandling väldigt tydligt att det krävs bättre övervakning och starkare sanktioner. Om man frågar polisen, som har kommenterat hans avhandling, säger de att de kunde se en liten nedgång när böterna höjdes men att det sedan har gått upp igen. Det räcker uppenbarligen inte. Antalet döda är väl bevis nog för att det sanktionssystem eller övervakningssystem vi har inte är effektivt. Moderaterna brukar inte dra sig för det i övrigt, och jag förstår inte varför man är släpphänt just på trafikområdet.

Anf. 89 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Alkohol och droger är inte accepterat i trafiken. Vi i alliansen jobbar med frågan och tar krafttag för att bekämpa det. Vi har bland annat beslutat om ökade möjligheter att ingripa mot rattfylleri och sjöfylleri. Vi har även den nya riskutbildningen, som vi debatterar i dag.

Som jag nämnde i mitt anförande pågår ett omfattande utrednings- och beredningsarbete när det gäller alkohol och droger. Som grund finns bland annat den alkoholutredning som Karin Svensson Smith själv har gjort. Regeringen bereder alltså frågan om alkohol och återkommer till riksdagen med konkreta förslag. Då kommer vi att ta ställning till den frågan.

Jag och vi i alliansen ser att det finns mer än lagstiftning att arbeta med. Samarbete och dialog är minst lika viktigt, och ibland kanske ännu viktigare för att få till stånd en utveckling i en viss riktning. Inom flera branscher inför man nu frivilligt alkohol i sina fordon. Vi kan jämföra med utvecklingen inom fordonstillverkarnas trafiksäkerhetsarbete, som jag redan nämnt. Krockkuddar är ett bra exempel på det.

Sedan gäller det att se över attityderna hos människor och jobba med informationsinsatser. Allting kan inte lösas bara genom att man installerar en liten sak i ett fordon, utan man måste fundera på andra vägar att gå också.

Jag kan inte annat än notera att Karin Svensson Smith pratar om särregler i EU när det gäller mobiltelefonfrågan. Alkolås är väl att införa en särregel i EU, eftersom inget annat land jobbar med den frågan på det sättet just nu.

Anf. 90 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Lika ofta som man möter en taxi i Stockholm möter man någon som kör påverkad av alkohol eller droger. Det är ungefär så enkelt.

Malin Löfsjögård pratar hellre om attitydförändringar än lagstiftning i det här fallet och säger att man bereder frågan om alkolås i Regeringskansliet. Vi får dubbla besked från Regeringskansliet och den borgerliga alliansen. För knappt ett år sedan gjorde vår infrastrukturminister klart för oss att hon inte var intresserad av att driva frågan om alkolås i personbilar. Där tycker jag inte alls att det känns tillfredsställande.

Det är också intressant att vi har gått från en tämligen enig riksdag när det gäller alkolås. Tittar man tillbaka i gamla protokoll, interpellationer och frågor ställda till tidigare regering finns det väl inte något parti som inte sagt hur viktigt det är att vi kommer någon vart med alkolås. Och nu har alliansen tvärbromsat. Jag skulle gärna vilja höra vad Malin Löfsjögård säger om det.

Vi ska börja jobba med attityder. Det rimmar väldigt illa med att man samtidigt som man ska öka det arbetet slår undan benen på den organisation som har haft det största uppdraget och varit som en paraplyorganisation för alla trafiksäkerhetsorganisationer. Jag pratar om NTF. Jag tycker att man spretar och egentligen inte vill ta något ansvar över huvud taget.

Jag skulle också vilja höra vad Malin Löfsjögård säger om det hon tidigare sagt, att det är viktigt att vi har en acceptans för de trafikregler som vi instiftar, samtidigt som vi har genomgått en stor förändring vad gäller hastighetsgränser i landet, den acceptansen och möjligheten att följa upp hur man följer hastighetsgränserna. Jag skulle gärna vilja höra Malin Löfsjögårds resonemang kring de frågorna.

Anf. 91 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Alkohol och droger har jag redan diskuterat flera gånger och tagit upp i flera inlägg, dels i mitt anförande, dels i replikskiftet med Karin Svensson Smith.

Alkohol och droger är inte accepterat i trafiken. Vi jobbar aktivt med frågan, och det finns olika vägar att gå. Jag tror inte att det finns någon i den här kammaren eller någon annanstans som är emot alkolås. Frågan det handlar om är om varenda bil ska ha ett alkolås eller inte och i så fall när. Den frågan bereds, och man återkommer till riksdagen när det gäller alkolås. Då tar vi ställning till de förslag som kommer att läggas fram.

När det gäller attityder tar man i den avhandling som presenterades vid Lunds universitet förra veckan upp att trötthet kan vara en lika stor orsaksfaktor som alkohol och droger. Såvitt jag vet finns det ingen manick att sätta in i en bil för att motverka trötthet. Alltså är det väldigt viktigt att jobba med attitydfrågor. De går inte att vifta undan.

NTF kan visst få sina pengar. Men de måste gå via Vägverket. Det måste väl ändå vara så att statliga medel som kommer från varje enskild

skattebetalare ska man inte bara generellt dela ut, utan de måste gå till trafiksäkerhetsprojekt som vi vet kommer att få nytta. NTF har samma rätt som alla andra att söka de pengarna från Vägverket, och om de jobbar på som de troligtvis har gjort tidigare och har bra projekt kommer det inte att vara några problem för dem att söka och få pengarna.

Anf. 92 MARIE NORDÉN (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det vittnar om en okunskap om hur NTF har arbetat, hur NTF:s organisation ser ut och konsekvenserna för NTF när man ändrade sättet att ge bidrag.

Det finns olika vägar att gå, säger Malin Löfsjögård, och hon likställer trötthet med valet att sätta sig bakom ratten drog- eller alkoholpåverkad. Nej, det kanske inte finns någon manick. Det finns system i vissa bilar som varnar när man ska fika och varnar om bilen börjar svaja. Men vi vet att det finns en manick som kan tala om för föraren när han inte får köra bil.

Ministern har tydligt klargjort för oss att hon är beredd att se över möjligheterna att ha alkohol i tung trafik. Att då stå i kammaren och säga att man bereder frågan vad gäller personbilar går helt emot det ministern har sagt tidigare. Man har sagt nej till alkohol i personbilar. Man har sagt nej till att använda det underlag och den strategi som redan finns framtagna i den utredning som har gjorts tidigare. Det ligger serverat på bordet, och ändå väljer man att inte använda det underlaget.

Jag skulle vilja veta varför. Är det av prestige som man bestämmer att man inte ens vill driva frågan? Vi vet mycket väl att det behövs ett undantag i de gemensamma reglerna, men det finns ju möjlighet att pröva frågan och se om vi kan få andra länder med oss.

Jag tycker inte att det känns tillfredsställande att man tror att man kan säga något annat än det ministern har gett besked om. Att man bereder frågan om tung trafik vet vi, men här gäller det personbilar. Vad är problemet med att testa frågan i EU?

Anf. 93 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Frågan om alkohol bereds och det ska komma förslag. Det finns ingen anledning för mig att i dag ta ställning när jag inte har sett förslagen.

Tittar man på utvärderingen av det trafiksäkerhetsarbete som har gjorts kan man se att där pekas på att det finns flera saker som borde ha gjorts bättre och där man borde ha tänkt efter före. Jag tycker att det är viktigt att vi avvaktar de utredningar som pågår för att kunna göra kraftfulla insatser. Men det hindrar inte att man kan installera alkohol på frivillig väg under tiden.

Alkohol är väl inte så allmänt kända i andra EU-länder. Frågan diskuteras, och jag förutsätter att ministern också för fram den i diskussionerna.

Anf. 94 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Malin Löfsjögård. Den handlar om frånvaron av statistik och analys från Vägverket och från majoriteten. Ingenstans nämner man hur trafiksäkerheten ser ut för det kollektiva resandet.

Malin började med att redovisa hur många som kör onyktra eller drogpåverkade och hur många bilister och motorcyklister som hade dött och så vidare. Om man summerar siffrorna på s. 14–15 kan man konstatera att det inte blir speciellt många som kan ha omkommit i det kollektiva resandet. Man får räkna bort bilister, bilpassagerare, mopedister, motorcyklister, gående och så vidare. Jag tolkar detta som att det kollektiva resandet är förhållandevis säkert.

Då skulle man önska att det fanns en politik som gick ut på att av klimatskäl och av trafiksäkerhetsskäl se till att få en omfördelning av resandet så att allt fler människor kan och vill välja det kollektiva resandet. Jag skulle vilja veta hur Malin Löfsjögård ser på den problematiken.

På s. 15 kan vi konstatera att trafikarbetet har ökat från 67 000 miljoner fordonskilometer 1998 till 78 000 miljoner fordonskilometer 2007. Tyvärr ser vi en trend att privatbilismen ligger på en fortsatt hög nivå. Kollektivresandet ligger fortfarande på en alltför låg nivå. Delar Malin uppfattningen att om vi kunde få en större andel kollektivt resande skulle det automatiskt innebära en högre trafiksäkerhet? Det kan man nämligen läsa ut av statistiken.

Anf. 95 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Peter Pedersen kan ha rätt i detta. När man åker kollektivt åker man oftast tåg eller buss. Om vi tittar på rubrikerna i medierna kan vi se att antalet döda är mindre i de trafikslagen.

Just kollektivtrafikåkandet har många andra fördelar, inte bara när det gäller trafiksäkerhet utan också när det gäller miljö. Det ligger i allas intresse, också för oss i alliansmajoriteten, att få folk att åka kollektivt av miljöskäl, av trafiksäkerhetsskäl och så vidare. Vi jobbar för att få folk att åka kollektivt.

För att till exempel lösa trafikproblemen i Stockholm är det viktigt att vi får folk att åka kollektivt. Då får vi sammantaget en del andra bra bieffekter utifrån det.

Anf. 96 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Det låter ju positivt. Men tyvärr tycker jag inte att den inriktningen märks i betänkandet. I utskottsmajoritetens text finns det inget om det, och det finns inte heller något om det när vi pratar om kollektivtrafikfrågor i allmänhet.

I Vägverkets etappmål till 2020 är man inne på en massa saker som i och för sig är jätteviktiga – nyktra förare, att det inte ska vara trötta förare och så vidare – men ingenstans står det något om att vi måste minska transportarbetet med personbil för att komma till rätta med klimatfrågan eller med trafiksäkerhetsfrågorna. Man verkar utgå från att man ska ha samma utveckling som vi alltid har haft, och sedan ska man sätta in olika tekniska åtgärder för att se till att man orkar hålla sig vaken, att man inte är onykter och så vidare.

Från vår sida vill vi i det här sammanhanget ändå påpeka vikten av att om vi kan få fler människor att resa kollektivt kommer det att ha en positiv effekt. Då skorrar det lite falskt när Malin Löfsjögård säger att de också tycker att det vore bra. Då ska man väl inte ha den inriktning på investeringssidan som man har, alltså att man satsar mer på väg än på järnväg?

Anf. 97 MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik:

Herr talman! Nu går inte all kollektivtrafik på spår. Vi behöver också vägar för att komma fram. Vi har busstrafik som måste ta sig fram. Det är inte så enkelt att vi bara kan bygga spår.

När vi gör infrastruktursatsningar i framtiden kommer det att inbegripa både spår och väg. I Täby i Stockholm, där jag bor, skulle det aldrig vara möjligt att dra spår hem till mig. Jag måste fortfarande ta bussen halva vägen för att sedan sätta mig på tunnelbanan. För att komma åt köproblematiken där måste man titta på väglösningar som inbegriper investeringar i vägar.

Man kan inte stå och säga att detta att få folk att åka kollektivt bara handlar om att satsa på järnväg. Det handlar om en kombination. Man måste satsa på både-och.

Anf. 98 SVEN BERGSTRÖM (c):

Herr talman! Jag vill precis som Marie Nordén inleda mitt inlägg i debatten med att erinra om att det nu är nästan precis tio år sedan riksdagen i maj 1998 i bred enighet beslutade att transportpolitiken i vårt land måste utformas så att den är förenlig med en långsiktigt hållbar utveckling. I detta beslut betonades trafiksäkerheten och dess nollvision som ett viktigt delmål. Här ställdes också kravet att hela transportsystemet ska utformas och fungera så att vi får en god och hälsosam livsmiljö för alla, alltså ett folkhälsomål.

Det finns anledning att påminna om detta när vi i dag debatterar riskutbildning för körkortsaspiranter med anledning av regeringens proposition i frågan samt trafiksäkerhet med anledning av ett antal motioner. Som centerföreträdare har jag i ett antal riksdagsdebatter på detta tema flera gånger understrukt behovet av ett bredare folkhälsomål när vi debatterat trafiksäkerheten. Det handlar inte endast om de 400–500 människor som omkommer i trafiken i Sverige varje år eller om de ca 5 000 som skadas svårt på vägarna. Det handlar också om de ungefär lika många som årligen dödas av den försämrade livsmiljö som främst biltrafiken i våra tätorter åstadkommer genom ökade luftföroreningar. Det är inte lika enkelt att räkna antalet döda i denna smygande död, men det är de facto ungefär lika många människor som drabbas.

Därför är det viktigt att bredda den här debatten så att den utöver insatser för att förbättra trafiksäkerheten genom bättre riskutbildning och allmänt förbättrad trafiksäkerhet som många här har talat om också handlar om hur vi kan introducera miljöriktiga bränslen, hur vi kan göra fordonen mer energieffektiva, hur vi kan främja kollektivtrafiken och hur vi kan förbättra vägstandarden, så att man kan ta sig fram utan att människor och fordon formligen skakar sönder längs undermåliga vägar på olika håll i landet.

Mitt parti, Centerpartiet, har i flera år drivit frågan om att det efter år 2015 inte ska få säljas några nyttillverkade fordon som endast är fossilbränsle drivna. Då gäller det att skapa incitament för en övergång till miljövänliga alternativ, till exempel en miljöbilspremie, som regeringen har infört.

Herr talman! Det företagsamma, kretsloppsanpassade och trafiksäkra samhälle som vi inom allianspartierna eftersträvar förutsätter ett grönare transportsystem där hela folkhälsan står i centrum och inte bara de akut

döda på våra vägar. Därför behöver vi utveckla kollektivtrafiken – buss- och tågtrafiken – men också flytta mera gods från lastbilar på vägarna till sjötransporter och järnväg. Vi vill också skapa bättre förutsättningar för säker gång- och cykeltrafik med ökad användning av cykelhjälm. Ökad gång- och cykeltrafik har det goda med sig, utöver att det minskar fordonstrafiken, att folkhälsan stärks genom att allt fler människor rör sig rent fysiskt.

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det behövs en målmedveten och offensiv trafiksäkerhetspolitik för att långsiktigt minska antalet döda och svårt skadade i trafiken, i synnerhet som trafikarbetet ökar varje år – det ökar 1–2 procent årligen.

Som framgår av ett diagram i dagens betänkande har antalet fordonskilometer i Sverige de senaste tio åren ökat från 67 000 miljoner till 78 000 miljoner. Det är en ökning med 16–17 procent. Men om vi hade kunnat få respekt och acceptans för det som betyder mest för trafiksäkerheten skulle vi ha klarat delmålet om högst 270 döda år 2007.

Det kan finnas anledning att erinra om detta och också repetera några av de viktigaste åtgärderna för ökad trafiksäkerhet. För det första handlar det om acceptans och respekt för gällande hastighetsbestämmelser. För det andra måste bilbältet alltid användas. För det tredje ska det sitta bra däck på de fordon som används. För det fjärde, som redan har debatterats mycket här i dag, handlar det om nykterhet i trafiken.

När det gäller den fjärde punkten om nykterhet i trafiken behövs det väldigt tydliga besked. Onyktra eller drogpåverkade bilförare kan aldrig accepteras. Det råder det en bred politisk enighet om.

För att man ska komma åt rattfylleriet behövs det en skarp lagstiftning, förstärkta kontrollåtgärder, opinionsbildande verksamhet, förändrade rutiner vid offentlig upphandling samt förbättrad utbildning i körskolorna och i skolan. Användningen av alkolås är också ett effektivt verktyg i detta arbete, även om vi i det här betänkandet skiljer oss åt – det finns en reservation från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet.

Det är glädjande att flera branschorganisationer ställer sig positiva till att så snart som möjligt få in alkolås i alla fordon som används i yrkesmässig trafik, till att börja med.

Som framgår av betänkandet var det ett enigt trafikutskott som i februari 2007 välkomnade det pågående beredningsarbetet inom Regeringskansliet om att komplettera den nuvarande riskutbildningen för körkortsaspiranter med obligatoriska moment om alkohol och droger.

Redan för fyra fem år sedan aviserades i proposition 2003/04:160 *Fortsatt arbete för en säker vägtrafik* att riskutbildningen skulle utvecklas till att omfatta övriga risker såsom trötthet och användande av alkohol och andra droger. I vårt betänkande då framhöll trafikutskottet att en sådan komplettering av körkortsutbildningen var angelägen, inte minst mot bakgrund av att unga förare är överrepresenterade i olycksstatistiken och oftare än andra förare är inblandade i olyckor där de förlorat kontrollen över bilen, olyckor med anledning av hög fart, alkoholpåverkan och trötthet. Vi kan tyvärr även i dag konstatera att unga förare fortfarande är starkt överrepresenterade i olycksstatistiken, och antalet omkomna motorcyklister fortsätter att öka. Därför är det bra och tillfredsställande att vi nu har ett förslag om en utökad riskutbildning för körkortsaspiranter.

Regeringens förslag omfattar faktorer som i samband med körning påverkar körbeteendet och ökar riskerna för olyckor. De riskbeteenden som nämns är körning under påverkan av trötthet, alkohol och andra droger, körning i hög hastighet samt ett i övrigt riskfyllt körsätt. Det är mycket angeläget att komma till rätta med de här riskbeteendena, men utskottet utesluter inte att det finns ytterligare faktorer som kan behöva beaktas inom ramen för den utökade riskutbildningen.

En fråga som har uppmärksamrats alltmer under senare tid är just trötthet. Trötthet bedöms utifrån genomförda olycksundersökningar vara en bakomliggande faktor vid 15–30 procent av alla olyckor med motorfordon. 15–30 procent beror på trötthet. Problemen är störst bland unga förare och yrkesförare.

Herr talman! Jag ska säga några avslutande ord om det som på danska kallas *klippkort* och som nu i Sverige kallas pricksystem. Där finns det också en reservation, nr 12, från Miljöpartiet.

I augusti 2005 infördes *klippkortet* i Danmark. Det medförde en sänkning av medelhastigheten på olika vägar med 2–3 procent. Enligt de beräkningsgrunder som forskare över hela världen är överens om innebär det också en minskning av antalet olyckor med 4–6 procent, en minskning av antalet svårt skadade med ännu mer, 6–9 procent, och en minskning av antalet dödade med 8–12 procent. Det är alltså en stor framgång för trafiksäkerhetsarbetet.

Klippkortet innebär helt enkelt att trafikförseelserna är kopplade till ett poängsystem, och när ett visst antal poäng uppnåtts dras körkortet in för en viss period.

Utskottet är positivt till det systemet. Som utskottet påpekar har frågan om pricksystem i den svenska körkortslagstiftningen varit föremål för utredning vid några tillfällen. Senast var det Vägtrafikinspektionen som i mars 2008 presenterade en förstudie om pricksystem.

Utskottet har också noterat att inom ramen för Vägverkets förslag till nytt etappmål för högst antal dödade och skadade i vägtrafiken är införande av ett pricksystem en av de åtgärder som behandlas för att nå målet.

Utskottet har erfarit att såväl Vägtrafikinspektionens som Vägverkets förslag kommer att bli föremål för beredning inom Regeringskansliet. Det tycker vi är bra, och vi nöjer oss med detta.

Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motioner.

(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

CU18 Bostadsförsörjningsfrågor

Punkt 1 (Allmännyttans villkor)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

137 för utskottet

130 för res. 1

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 1: 100 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 2 (Miljonprogrammets bostadsområden)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 3 (v)

Votering:

139 för utskottet

19 för res. 3

109 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 3: 1 s, 18 v

Avstod: 97 s, 12 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 3 (Behovet av hyreslägenheter)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

137 för utskottet

131 för res. 5

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 5: 101 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 7 (Boende för äldre)

1. utskottet
2. res. 9 (s, v, mp)

Votering:

138 för utskottet

129 för res. 9

1 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 9: 99 s, 18 v, 12 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Veronica Palm (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU19 Hyresrätt och bostadsrätt m.m.

Punkt 2 (Hyressättning m.m.)

1. utskottet
2. res. 3 (v)

Votering:

139 för utskottet

18 för res. 3

110 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 3: 18 v

Avstod: 98 s, 12 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 17 (Kooperativ hyresrätt – kunskap och information)

1. utskottet
2. res. 17 (s, v, mp)

Votering:

136 för utskottet

131 för res. 17

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 17 kd

För res. 17: 101 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 19 (Förutsättningarna för ombildning m.m.)

1. utskottet
2. res. 18 (s, v, mp)

Votering:

137 för utskottet

131 för res. 18

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 18: 101 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU14 Barnpolitiken och dess inriktning

Punkt 2 (Barnkonventionen som svensk lag)

1. utskottet
2. res. 2 (v, mp)

Votering:

236 för utskottet

30 för res. 2

1 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 2: 18 v, 12 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 4 (Barnombudsmannen)

1. utskottet

2. res. 4 (s)

Votering:

149 för utskottet

100 för res. 4

19 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd, 11 mp

För res. 4: 100 s

Avstod: 18 v, 1 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 5 (Lokala och regionala barn- och ungdomsombud)

1. utskottet
2. res. 6 (mp)

Votering:

242 för utskottet

12 för res. 6

12 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 73 m, 21 c, 24 fp, 18 kd, 6 v

För res. 6: 12 mp

Avstod: 12 v

Frånvarande: 30 s, 24 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Elina Linna (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 10 (Sexuella övergrepp mot barn)

1. utskottet
2. res. 11 (s, v, mp)

Votering:

138 för utskottet

129 för res. 11

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 11: 99 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 14 (Barnfattigdom)

1. utskottet
2. res. 15 (s, v, mp)

Votering:

137 för utskottet

131 för res. 15

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 15: 101 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU31 Krisberedskap i betalningssystemet

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

137 för utskottet

130 för res.

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res.: 100 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

CU20 Naturresursfrågor och vattenrätt

Punkt 4 (De orörda nationalälvarna)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

136 för utskottet

113 för res. 2

18 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 17 kd

För res. 2: 101 s, 12 mp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 5 (Riksintresse av områden för jordbruk och vindkraft)

1. utskottet

2. res. 3 (mp)

Votering:

237 för utskottet

12 för res. 3

18 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 3: 12 mp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter

Punkt 1 (Sveriges roll och förutsättningar)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

234 för utskottet

30 för res. 1

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 74 m, 21 c, 23 fp, 17 kd

För res. 1: 1 s, 18 v, 11 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 5 fp, 7 kd, 4 v, 8 mp

Punkt 2 (Folkrörelser och politiska partier)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

167 för utskottet

101 för res. 2

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd, 18 v, 12 mp

För res. 2: 101 s

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 3 (Instrument och kanaler)

1. utskottet

2. res. 3 (v, mp)

Votering:

235 för utskottet

31 för res. 3

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 74 m, 21 c, 23 fp, 18 kd

För res. 3: 1 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 30 s, 23 m, 8 c, 5 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 4 (Tillväxt – för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling)

1. utskottet
2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

137 för utskottet

131 för res. 4

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 4: 101 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 6 (Vissa tillväxtfrågor)

1. utskottet
2. res. 5 (s)

Votering:

155 för utskottet

101 för res. 5

12 avstod

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd, 18 v

För res. 5: 101 s

Avstod: 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 11 (Jämställdhet och SRHR)

1. utskottet
2. res. 9 (s, v)

Votering:

137 för utskottet

131 för res. 9

81 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 74 m, 21 c, 24 fp, 18 kd

För res. 9: 101 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 29 s, 23 m, 8 c, 4 fp, 6 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 99 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att rätta till ett misstag. Jag vill ändra mina yrkanden och yrka bifall till reservationerna 2 och 3, inte 1. Detta sagt för protokollets skull.

När riksdagen fattade beslut om en nollvision i trafiken måste vi se det som ett historiskt beslut. Det var före sin tid. Det har heller inte varit självklart för alla att beslutet är verklighetsförankrat. Jag har mött många människor som ifrågasatt beslutet. Jag tror att trafiksäkerhetsarbetet och nollvisionsarbetet förlorar på det resonemang som Sven Bergström för i sitt anförande, alltså att vi ska baka in fler komponenter i det arbetet. Det tror jag gör att vi riskerar att tappa fokus på trafiksäkerhetsarbetet.

Jag är den första att säga att vi måste få fler myndigheter att känna ansvar i trafiksäkerhetsarbetet, men jag vill ta upp frågan om alkohol. De borgerliga partiernas företrädare i alliansen verkar nästan lite lättade över att vi nu kan visa på att även trötthet är farligt i trafiken. Det är inte något nytt. Jag ställer mig frågande till varför man ska försöka flytta fokus från alkohol och droger i trafiken till trötthet i trafiken. Det ena utesluter naturligtvis inte det andra.

Vi försöker hela tiden hitta nya tekniker. Det är jättebra att bilbolagen gör det. Volvo ligger långt framme i det arbetet. Det gäller att försöka förhindra att förare kör när de är trötta. Varför då inte sätta fokus på alkohol? Och varför vill man inte säga ja till det arbete vi var överens om före valet?

Anf. 100 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Vi inom allianspartierna trodde för ett ögonblick att Socialdemokraterna svajade när de inte yrkade bifall till sina egna reservationer, men nu är ordningen återställd när Marie Nordén yrkar bifall till åtminstone någon reservation.

När det gäller nollvisionen har vi i denna kammare under tioalet år varit eniga om att ha en mycket hög ambition i arbetet med trafiksäkerheten, och nollvisionen är en del av det. Jag vet inte riktigt vad Marie Nordén syftar på i mitt anförande. Kanske är det att jag tog upp att miljö- och hälsopåverkan i biltrafiken är en lika stor orsak till dödstaten i trafiken. Det är ett faktum som ingen kan bestrida, och därför är det viktigt att kraftsamla för att reducera miljöpåverkan även i transportsektorn och trafiken.

Vi vill inte flytta fokus vare sig i fråga om alkohol eller detta. Det som orsakar olyckor i trafiken, i synnerhet dödsolyckor, ska naturligtvis bekämpas på olika sätt. Faktum är att jag tog till i underkant när jag redovisade procentsiffrorna för trötthet. Jag fick en erinran om att VTI nu kommit med en rapport där det sägs att uppåt 40 procent av trafikolyckorna orsakas av trötthet. Tröttheten skulle alltså rent av orsaka fler svåra olyckor än alkohol- och drogpåverkan. Ur trafiksäkerhetssynpunkt är det alltså lika allvarligt att köra trött som att köra alkoholpåverkad; då är man en stor olycksrisk.

Dessutom arbetas det med teknik för att kunna avslöja, detektera, både alkoholpåverkan och trötthet. Tekniken går snabbt framåt, och bland

annat de svenska biltillverkarna har jobbat med metoder för att med teknisk apparatur i bilen kunna fånga upp både alkoholpåverkan och trötthet. Då är det väl bra att även ha med det, utan att för den skull förringa alkoholens betydelse i sammanhanget.

Anf. 101 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Om det är någon som svajar i debatten om dessa frågor är det, som jag ser det, den borgerliga alliansen.

Om vi tar frågan om alkohol kan vi gå tillbaka och titta på tidigare debatter, före det senaste valet. Då var vi rörande överens om behovet av alkohol i fler bilar. Vi har ett gediget arbete som är gjort. Det är ordentligt utrett. Det finns förslag framlagda. Det är för den sittande regeringen och ministern egentligen bara att ta tag i frågan och fatta beslut. Men de väljer att slänga det arbetet åt sidan och utreder frågan igen. Det gäller den tunga trafiken och den yrkesmässiga trafiken snarare än personbilstrafiken. Där ser vi en svajning.

Jag tycker fortfarande att det är ett problem att man bakar ihop trötthet med alkohol- och drogpåverkan. Trötthet är en fara för trafiksäkerheten. Det är vi medvetna om, och fler måste bli medvetna om att man inte sätter sig bakom ratten när man är trött. Men om man tittar på acceptansen för att köra berusad visar det sig att den blivit allt större, framför allt bland yngre människor.

Att då inte gemensamt kunna gå fram och kräva att vi måste få alkohol i nya bilar, att som i många andra trafiksäkerhetsfrågor inte kunna vara överens om att alkohol är den metod som säkrast förhindrar människor att berusade sätta sig bakom ratten känns sorgligt. Det känns sorgligt att vi inte kan vara eniga även i den frågan.

Ministern, Sven Bergströms partikamrat, har sagt att hon inte vill driva frågan om alkohol i personbilar. Hon riktar in sig på den tunga trafiken. Vad säger Sven Bergström om det?

Anf. 102 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna är alltid stora i orden nu när de sitter i opposition. Det vore klädsamt att även idka lite självkritik. De kom inte till skott ens när det gällde riskutbildning för körkort. Den nuvarande regeringen har på kort tid lagt fram ett konkret förslag på detta område.

När det gäller alkohol kan jag erinra om infrastrukturministerns hållning, för den tycks de heller inte vara riktigt på det klara med. I april 2007 presenterade Åsa Torstensson inriktningen för regeringens arbete för att förhindra rattfylleri. Några viktiga punkter som hon då erinrade om var att försöken med alkohol som villkor och reglerna för körkort efter rattfylleri ska utvärderas. Utgångspunkten är att rattfylleridömda ska få tillbaka sitt körkort bara om de använder fordon med alkohol. Teknik som upptäcker och varnar för om förare är påverkade av alkohol, droger eller trötthet ska bli standard i alla fordon; observera att det också gäller trötthet.

Ett obligatoriskt krav på alkohol eller annan teknik som förhindrar rattfylleri ska i ett första steg, sade Åsa Torstensson, införas för alla nya bussar och lastbilar genom ändring av EU:s regler. För att skynda på utvecklingen kan Sverige söka EU:s godkännande för ett tillfälligt undantag. Det är vad infrastrukturministern har sagt.

Man kan också, med tanke på de nya fakta som har kommit om tröttheten som en väldigt viktig faktor, hitta en modell, ett tekniskt system, som fångar både rattonykterhet och trötthet. Saab har bland annat jobbat med en modell där man försöker detektera ögats rörelser antingen man är alkoholpåverkad eller påverkad av trötthet, en modell som skulle kunna fånga drogpåverkan, rattonykterhet och trötthet i samma system. Det är väl fantastiskt bra om man kan komma åt båda de stora orsakerna till olycksstatistiken på våra vägar.

Synsättet tror jag är gemensamt för oss. Vi ska vara offensiva och driva på. Men ni låser er vid ett visst datum för bara alkolås. Vi vill ha en mer offensiv attityd.

Anf. 103 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Jag måste börja med en sak där jag delar Sven Bergströms uppfattning, nämligen att man ska se trafiksäkerheten i ett folkhälsoperspektiv. Ibland är åtgärderna delvis desamma. Låt oss titta på hoten i städerna. En ökad andel kollektivtrafik och en minskad andel privatbilism skulle leda till att båda åtgärdades. Där är vi överens.

Däremot vill jag erinra om att Maria Larsson, som nu är folkhälsominister, när hon höll tal på folknykterhetens dag sista gången före valet hävdade att införandet av alkolås var en av de viktigaste folkhälsoåtgärderna för Kristdemokraterna. Hon hade ett väldigt bra citat som jag använder i min motion som motivtext till varför man ska ha obligatoriska alkolås. Hon menade att det var ett svek mot de anhöriga till offren som alkoholdöden hade skördat på vägarna att inte vidta alla åtgärder för att förhindra att fler omkom i trafiken på grund av alkohol. Jag delar helt hennes uppfattning. Om hon själv har den kvar vet jag inte.

Jag fick ofta frågan om alkolås när jag var utredare: Blir det någon förändring ifall det blir maktskifte i Sverige? Jag svarade, lite naivt, inser jag efteråt: Nej, det blir ingen förändring. Sex av sju partier hade öppet deklarerat i riksdagen att vi ska använda tillgänglig teknik för att förhindra att berusade förare kan starta motorn. Det var den uppfattning vi hade i trafikutskottet då, och det var också det beslut vi fattade i riksdagen.

Man satte vid Volvo Lastvagnar och Trollhättefabriken i gång att arbeta med detta. Det kanske kunde vara en fördel för svensk fordonsindustri internationellt om Sverige var föregångare här, ansåg man. Precis som det var med bilbältena fanns det då också ett motstånd. Man sade att det behövs mer upplysning.

Jag vet inte om Sven Bergström kan se analogin i det här. Det räcker inte med upplysning. Den som är berusad måste förhindras att starta fordonet, punkt slut.

Anf. 104 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Det gläder mig att vi har ett gemensamt synsätt när det gäller vikten av att beakta folkhälsoperspektivet i sammanhanget. Det som orsakar död och skada på folkhälsan ska naturligtvis bekämpas, oavsett om det är via utsläppen i avgasröret eller akuta olyckor.

På samma sätt ser vi på det här med att fånga det som orsakar olyckorna, oavsett om det gäller alkohol, droger eller trötthet. Jag noterar att Karin inte närmare kommenterar att tröttheten enligt de senaste rappor-

terna är en ännu större orsak till olyckor på våra vägar än alkohol och droger. Det vore väl idealiskt om vi kunde hitta en modell som fångar trötthet, alkohol och drogpåverkan genom att den avslöjar ett körsätt som inte är normalt.

Herr talman! Samtidigt vill jag även för Karin Svensson Smith understryka det som jag sade i en tidigare replik: Åsa Torstensson har varit solklar om att teknik som upptäcker och varnar om föraren är påverkad av alkohol, droger eller trötthet ska bli standard i alla fordon. I ett första steg vill vi ha krav på alkolås eller annan teknik som förhindrar rattfylleri i bussar, lastbilar och så vidare.

Jag förstår att Karin Svensson Smith är otålig. Man blir dessutom lite otåligare om man sitter i opposition. Det var vi också när vi var i opposition. Men det långsiktiga målet, ambitionen och inriktningen tror jag att vi är alldeles överens om.

Anf. 105 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Min otålighet har faktiskt ingen som helst ideologisk grund. Den har en djupt humanitär grund. Har man träffat föräldrar som blivit av med sina barn på detta sätt tycker man att det här är en oerhört viktig fråga.

Jag förstår inte varför Sverige inte har lämnat in en formell ansökan. Remissinstanserna var oerhört positiva till det här och sade att man kunde göra någonting. Tekniken var tillräckligt mogen. När det gäller trötthet och droger är inte tekniken mogen. Ska man kunna införa något, typ bilbälten eller alkolås, måste folk veta att det fungerar. Den tekniken är inte framme på de andra områdena, och då kan man inte införa detta. Det är klart att man ska fortsätta utredandet, men bara för att man inte har hela fältet täckt ska man inte låta bli att göra det man redan kan.

Därför undrar jag, Sven Bergström: När tror du att Åsa Torstensson kommer att lämna in en formell ansökan? Jacques Barrot var här och var positiv till att några länder gick före. Han menade att om fordonsdirektivet ska ändras måste man försöka i några enskilda länder. Han välkomnade att vi var så långt framme. Men den formella ansökan har inte lämnats in. Varför inte det, om nu Åsa Torstensson är så positiv till detta?

Tröttheten är också ett problem. Men i stället för att lösa de problem vi har springer ni på ett annat problem. Försök att åstadkomma resultat i stället! Det är trots allt det som väljarna och folket i trafiken värderar.

Anf. 106 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Jag kan förstå otåligheten. Jag har också, Karin Svensson Smith, mött föräldrar som har mist anhöriga och barn i tragiska olyckor. Men om de orsakats av trötthet, alkohol eller annat slarv i trafiken är egentligen ointressant för den som drabbas. Tragedin är lika stor. Därför är det väl ändå viktigt att försöka göra det optimala i ett sådant här läge.

Jag noterar att Miljöpartiets logik inte är helt glasklar. När det gäller alkolås tycker ni att vi ska vara avvikare i Europa. Ni är inte lika ambitiösa om att vi ska få hela Europa med oss på den punkten. Men när det gäller mobiltelefonin är det precis tvärtom. Ni får fundera på om det inte kan vara en poäng att se till att vi får hela EU med oss på ett tillförligt och bra system där vi kan rädda väldigt många fler liv i hela Europa än

om vi bara gör en insats i Sverige som kanske inte blir optimal och inte fångar tröttheten, som också är en väldigt stor orsak.

Som jag sade tidigare har vi långt utvecklad teknik på gång, bland annat vid Saab. Man försöker fånga både tröttheten och alkohol- eller drogpåverkan. Det är väl en optimal lösning om man kan få den på plats i ett slag.

Anf. 107 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag vill precis som Malin Löfsjögård börja med några siffror: 30, 50, 70 och 90. Det handlar inte om jämna födelsedagar, utan om några vanligt förekommande hastighetsbegränsningar på våra vägar.

Jag bor i närheten av en 90-väg, en inbjudande raksträcka på fem kilometer mellan två orter på landsbygden, en landsbygd där också rådjur, älg och vildsvin trivs. Inte sällan upplever jag från min trädgård hur såväl bilister som motorcyklister tycks hålla näst intill dubbel hastighet. Jag bor bara ett fåtal meter från vägen och kan uppleva hastigheten. Olyckor inträffar och liv skördas.

Det krävs ett större grepp med utökad riskutbildning som regeringen nu föreslår i sin proposition, ett helhetsgrepp där risk i trafiken handlar om mer än halka, där hastigheter, alkohol och andra droger och trötthet, som har diskuterats mycket här i dag, men också riskfyllt körsätt tas upp som en stor fara i trafiksäkerhetssammanhang. Det krävs definitivt attitydförändringar för att kunna öka hänsynstagandet och riskmedvetandet hos många förare.

Vänsterpartiet har motionerat om en riskutbildning som inkluderar alkohol och andra droger, något som nu finns med i regeringens förslag. Jag noterade en nöjd Peter Pedersen på den punkten. Utbildning av nya förare är ett mycket viktigt instrument för att förbättra trafiksäkerheten. Då är en särskild riskutbildning, som inkluderar såväl bilförare som motorcyklister, särskilt angelägen och välkommen.

En ökad riskutbildning är ett väsentligt steg i rätt riktning i det reformarbete som nu pågår. Det är ett reformarbete som har till syfte att minska antalet olyckor inte minst bland unga förare. Alkoholens negativa påverkan på trafiksäkerheten kan inte nog betonas. Här krävs det många insatser och inte minst kraftfulla kampanjer riktade mot unga personer.

Jag nämnde lite grann om viltskador med älg, rådjur och vildsvin. De är också orsaken till många olyckor, liksom trötthet som nämns här. Det pågår en utredning om hur man kan förbättra det nuvarande systemet i Sverige. Erfarenheter från andra länder är otroligt viktiga i detta samarbete och arbete.

Därför har Vägtrafikinspektionen genomfört en förstudie i flera EU-länder. Inspektionens bedömning är att inte minst det stegvisa förarutbildningssystemet är intressant och bland annat bör vara föremål för en närmare undersökning.

Som pedagog vet jag att en utsträckt inlärningsperiod med tid emellan för erfarenheter och reflexion är väsentligt. Under innevarande år 2008 uppger inspektionen att man har för avsikt att utreda hur man skulle kunna förbättra det nuvarande systemet i Sverige. En stegvis förarutbildning föreslås för övrigt också i en Miljöpartimotion.

Fru talman! Det pågår dessutom en samlad översyn av 2007 års körkortsutredning där Vägverket framfört behov av att inrymma värderings-

inslag i körkortsutredningen, med andra ord en ökad bredd. Vägverket arbetar fortlöpande med utvecklingsarbete i syfte att göra körkortsutbildningen mer flexibel.

Viss provverksamhet kan exempelvis utföras av privata aktörer. Man satsar på ett bättre sammanhållet prov med teori och praktik. Man arbetar också intensivt för att minska behov av omprov, något som tar otroligt stora resurser i anspråk. En likvärdig bedömning är givetvis A och O. Därför sker nu forskning och arbete på detta område bland annat i samverkan med ett universitet.

Det är flera motionärer som har berört dessa frågeställningar. De kan säkert med detta konstatera att synpunkterna rimmar väl med regeringens förslag.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med några sifferbegrepp. Jag vill avsluta på samma sätt: 50 000, 25 000, 471, 270 och 0. Antalet döda i trafiken inom EU uppgår till det ofattbara antalet 50 000 personer varje år. Inräknar man familjemedlemmar, släkt, vänner och arbetskolleger blir antalet drabbade väsentligt många fler.

Att EU antagit ett halveringsmål för antalet döda i trafiken fram till år 2010 är givetvis välkommet. Men vi kan förstås inte slå oss till ro innan antalet minskat dramatiskt mycket mer. I Sverige antog vi år 1997 en nollvision. Det var ett viktigt beslut då stort fokus och ökad medvetenhet sedan ägnats åt de frågorna.

Ett delmål på högst 270 omkomna till år 2007 sattes. Det är ett delmål som dessvärre inte uppnåtts trots en mängd åtgärder. År 2007 omkom 471 personer. Utskottet har pekat på en del brister i nollvisionen, även om den var en otroligt viktig satsning.

De brister man har pekat på är bland annat att det inte har varit tillräckligt omfattande eller effektiva åtgärder. Vägverket fick i sitt regleringsbrev för år 2008 krav på att genomföra kostnadseffektiva åtgärder som leder till att antalet trafikdöda minskas med minst 20 personer jämfört med år 2007. Ett nytt offensivt etappmål är nu under utarbetande med bättre klagörande av ansvarsområdena.

Den nya riskutbildningen torde vara en värdefull pusselbit för att öka trafiksäkerheten och därmed rädda liv och minska antalet svårt skadade i trafiken. Andra pusselbitar handlar givetvis också om minskad andel tung transport på väg, särskilda cykelleder och ökat kollektivt åkande. Det gäller både ur säkerhetssynpunkt och ur miljösynpunkt.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga motionsyrkanden och reservationsyrkanden. Ändå bör flera av motionärerna finna att deras förslag rimmar väl med förslaget i betänkandet.

Anf. 108 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag delar Anita Brodén syn att vi måste lägga ned mer jobb på attityder till att köra bil drog- och alkoholpåverkad. Anita har precis som flera av de borgerliga företrädarna räknat upp antalet döda. Det är mycket siffror.

En stor del av dem som har dödats i trafiken genom alla dessa år har dödats på grund av att föraren har valt att köra alkohol- eller drogpåverkad. Folkpartiet har alltid varit vår vän i den här frågan. Frågan måste därför ställas även till Anita Brodén: Hur ser hon på regeringens hållning

*Riskutbildning för
körkortsaspiranter
och andra trafik-
säkerhetsfrågor*

när det gäller alkohol? Är det så att det nu ska blandas in en till variabel som trötthet?

Trötthet är en av orsakerna, men innebär det att vi ska säga nej till den teknik som finns i dag? Är det beskedet till de anhöriga? Det är en stor grupp som kräver alkoholås i våra bilar därför att de inte vill att andra anhöriga ska behöva gå igenom vad de har gått igenom.

Det handlar inte bara om statistik och siffror som kan låta hemska. Det handlar om att vi har ett redskap för att förhindra att man sätter sig bakom ratten alkoholpåverkad. Vi måste använda det redskapet. Vi har utrett frågan, och det finns förslag som går att använda.

Vad anser Anita Brodén? Anser hon också, precis som Centerpartiet och Moderaterna nu har deklarerat, att trötthet är en lika stor orsak, och därför ska vi vänta tills vi har ett redskap som förhindrar både-och? Eller tycker hon att vi ska använda den befintliga teknik som finns i dag?

Anf. 109 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att bakom varje siffra som jag nämnt finns en människa. Det är väldigt viktigt att vi tänker på det så att det inte bara blir en siffra bland många andra, utan där döljer sig en djup tragedi och en människa.

Jag tog upp frågan om attityder, och flera har nämnt det här. Vi måste arbeta dubbelt upp med attitydförändring men givetvis också med att ta vara på tekniska hjälpmedel. Regeringen ser positivt på alkoholås. Jag tycker att Sven Bergström var otroligt tydlig i replikskiftet. Han upprepade flera gånger vad Åsa Torstensson har sagt i den här frågan.

Alkoholås ska vara standard i alla fordon. Ett första steg ska vara i den tunga trafiken. Vi har också varit öppna för en frivillighet där man gärna på så sätt kan gå före. Givetvis driver Folkpartiet på. Vi är otroligt positiva till detta. Vi vill naturligtvis inte att detta ska förhållas. Vi känner oss trygga med att infrastrukturministern har varit tydlig i den här frågan. Frågan kommer att återkomma. Det arbetas med den i Regeringskansliet.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att kommentera detta. Alkohol har ju funnits i ganska många år. Bilister och motorcyklister har funnits i många år. Varför drev man inte frågan under s-regeringens tolv år vid makten? Tekniken har ju också varit framme ett antal år. Jag måste ändå kontra med det.

Låt oss nu tillsammans hjälpas åt, precis som vi har gjort tidigare i den här frågan. Vi är angelägna om att lösa den.

Vad gjorde ni under de tolv åren?

Anf. 110 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag har väntat på det. Nu kom det: Varför gjorde ni ingenting under de tolv åren?

Tekniken har faktiskt inte funnits hela tiden. Det har varit ganska stora insatser för att man skulle få en teknik som verkligen fungerar. Det argumentet håller inte den här gången, Anita Brodén.

Bakom varje siffra döljer sig en människa och en anhörig. Bakom varje fråga döljer sig antingen en politiker som vill agera och använda den teknik som finns eller en som väljer att ludda till det och blanda in andra faktorer är dem som vi har teknik för. Vi har teknik att stoppa

människor från att sätta sig bakom ratten alkoholpåverkade. Vi har i dag inte teknik för att göra det som flera har lyft upp när det gäller trötthet.

Varför sinka frågan? Man kan göra deklARATIONER och säga att vi i ett första steg tar den tunga trafiken. Det finns faktiskt möjlighet att lämna in en ansökan utifrån det arbete och underlag som redan har gjorts. Den här regeringen väljer att inte använda det materialet. Därför sinkar man möjligheten att få in alkoholås i alla nya personbilar.

Vi har varit överens. Varför är vi inte överens nu? Varför är inte den här regeringen beredd att använda det material som finns? Det är inte undermåligt på något sätt. Man väljer att driva frågan halvvägs. Jag undrar varför man väljer bort personbilar.

Det har inte varit en tydlighet från ministern. Ministern har gett många olika besked. På Tylösandskonferensen var hon väldigt tydlig och sade: Jag tänker inte driva frågan om personbilar och alkoholås i EU. Hon var också den stora besvikelsen på den konferensen.

Anf. 111 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag upprepar det som infrastrukturministern har sagt: Det ska vara standard i alla fordon. Vi tar ett helhetsgrepp. Om man snabbt kan få en teknik där man kan få andra parametrar är det mycket positivt.

Utredningen får visa hur nära i framtiden det ligger. Det är annars detta som gäller: Alkoholås i alla fordon, i ett första steg i den tunga trafiken. Det finns dessutom krav som gäller den som redan har kört alkoholpåverkad. Då finns det krav på alkoholås för att man ska få tillbaka sitt körkort.

Jag anser att regeringen tar ett starkt grepp om de här frågorna och ett helhetsansvar när det gäller trafiksäkerhetsfrågor. Det gäller bland annat det vi diskuterar i dag om en utökad riskutbildning. Där lyfts de här frågorna fram.

Attitydfrågor, som vi började diskutera, lyfts fram på ett alldeles särskilt sätt. Det gäller att arbeta brett med flera frågor samtidigt.

Anf. 112 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Anita Brodén började med det internationella perspektivet. Jag kan spä på med att WHO har konstaterat att den vanligaste dödsorsaken för ungdomar i världen inte är hiv; det är trafik. Det finns all anledning att göra något.

Jag undrar hur Anita Brodén och Folkpartiet anser att saker och ting ska förändras i EU. Sitter man bara och väntar på att något ska komma uppifrån eller att alla länder unisont ska börja med något?

När jag som utredare tittat på EU-strategin har det alltid varit så att några länder har gått före. De har testat saker, och om erfarenheterna har varit tillräckligt goda har man kunnat övertyga övriga om att det blir ett gemensamt EU-regelverk. Så borde man göra här också.

Det enda som behövs är att regeringen lämnar in en ansökan. Allt är upplagt. Utredningen är remissbehandlad. Remissinstanserna var positiva. Bollen är upplagd på straffpunkten – om vi ska uttrycka oss i de termer som är aktuella i dessa tider. Det är bara att skjuta.

När det gäller huruvida detta är starkt eller inte föredrar jag att lita på vad MHF och de andra organisationerna som är ideellt aktiva på trafiksä-

kerhetsområdet säger. De ger inte regeringen något särskilt bra betyg när det gäller alkohol och trafik, tvärtom.

Många av oss som bor i Skåne minns olyckan där en lastbilschaufför släckte en hel familj. Det gjorde att många bestämde sig för att det inte får upprepas. Vi som lagstiftare i Sveriges riksdag har möjlighet att förhindra detta genom att kräva att alkohol blir obligatoriskt. Trots den olyckan är faktiskt persontrafiken ett ännu större problem per personkilometer räknat. Där finns det ingen arbetsgivare som har ett intresse av att förhindra att den alkoholpåverkade sätter sig i bilen och kör. Per personkilometer är den trafiken ett ännu större problem och det är ännu mer angeläget att täppa till hålen i den trafiken än i yrkestrafiken.

Jag förstår mig inte riktigt på Folkpartiet som säger sig vara ett humant parti och ger upp i den här frågan.

Anf. 113 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan. Vi ger verkligen inte upp. I regeringssamarbetet pågår det självklart allvarliga diskussioner om de här frågorna. Alkohol är ett av vårt lands stora gissel. Det gäller i trafiken och i sjöfarten. Alla känner säkert till det mycket hårda arbete som inte minst min företrädare Elwe Nilsson har bedrivit under många år för att få till stånd en lag mot sjöfylleri.

De här frågorna är några av våra hjärtefrågor. Vi arbetar intensivt inom regeringen med de här frågorna.

Det finns nu ett förslag från infrastrukturministern där hon tydligt har sagt – jag upprepar det för tredje gången – att alkohol ska vara standard i varje fordon. Självklart får inte detta förhalas. Vi måste hela tiden framföra det i vår dialog med infrastrukturministern. Tillsammans puffar vi på i det här viktiga ärendet.

Det krävs kontroller. Det krävs fler poliser för att kunna utföra dessa viktiga kontroller. Det krävs också något som sällan tas upp i de här sammanhangen, nämligen civilkurage. Hur många av oss som ser och anar att någon i vår närhet inte kör helt nykter har civilkurage nog att ta ifrån den personen bilnyckeln? Blundar vi för det vi anar? Här tror jag att vi kan jobba på många olika sätt.

Vi ger, som sagt, definitivt inte upp i den här viktiga frågan.

Anf. 114 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Det är klart att man som civilperson ska ha kurage. Det hoppas jag att både Anita Brodén och jag har. Det som vi och 347 till har gemensamt är att vi kan stifta lagar.

Låt mig jämföra med bilbältena igen. Det var tidigare inte en obligatorisk utrustning. Tänk om vi skulle gå tillbaka och säga att vi behöver mer information till dem som ska ta körkort om att man bör använda bilbälte, vi bör uppmana till frivillig användning och vi behöver ha bättre kontroller. Jag tror inte att någon i dag – inte Anita Brodén heller – skulle tycka att det vore en bra idé att det inte var obligatorisk utrustning i bilar. Jag tror att efterkommande generationer kommer att se likadant på alkoholen när de väl är införda i bilarna.

Jag tror säkert att ni har en bra diskussion i regeringen. Det hade vi i den förra regeringen också. Skillnaden är att det blev ett resultat av det. Jag kan inte se att Ulrica Messing missade något tillfälle att ta upp de här frågorna. Man hade tydliga direktiv och arbetade intensivt med frågan. Det var också därför som hela fordonsindustrin aktiverades och gjorde vad den skulle.

Varför ska det ske en olycka innan man stoppar den alkoholpåverkade? Visst är det bra att de som har blivit dömda ska ha alkoholås, men varför inte sätta in alkoholåset innan olyckan har skett, innan någon har blivit tagen för rattfylla? Det är ju då man förhindrar olyckor.

Anf. 115 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag hade själv flera debatter med Ulrica Messing om just infrastrukturfrågor och också om alkoholfrågor. Hon var oerhört engagerad, men obligatoriska alkoholås har vi ändå inte sett.

Det handlar om standard i nya fordon. Vi kommer att ha begagnade bilar under ganska många år. Därför är det viktigt att vi nu arbetar dubbel. Vi måste arbeta med attityder, civilturage och oerhört mycket påverkan. Regeringen kommer självfallet att driva på så att detta blir verklighet.

Anf. 116 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Vi inom alliansen har delat upp detta betänkande mellan oss. Jag kommer att fokusera på barn och äldre i trafiken samt på kompetenskrav för utryckningsförare.

Trafiksäkerheten är ett prioriterat område. Nollvisionen var ett sätt att kraftsamla för att minska antalet döda i trafiken samtidigt som trafiksäkerhetsåtgärderna ökade. När det gäller visionen nådde man inte ända fram till max 270 omkomna 2007. Dock lyckades man minska antalet omkomna barn under tidsperioden från 51 omkomna barn 1996 till 32 barn 2007.

Att antalet omkomna barn minskar är särskilt glädjande eftersom barn har dåliga förutsättningar för sin vistelse i trafikmiljön. Genom att de är korta, har sämre vidvinkelseende och inte har fullt utvecklad hörsel har de inte samma uppfattning av den närliggande trafikbilden som vuxna. Barn är också spontana i sina beslut och kan följa med en snabbt rullande boll ut i gatan. De flesta barn som dog under 2007 var dock i åldern 15–17 år. Mönstret är att de flesta olyckor bland barn inträffar i samband med att de får tillgång till egna fortskaffningsmedel som moped och snöskotrar.

Vi är alla överens om att barnsäkerheten i trafiken måste öka. Därför har riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen redan 2001 bett regeringen att återkomma till riksdagen med en samlad redovisning av de åtgärder som bör vidtas för att öka säkerheten för barn i trafiken. En sådan redovisning ska ha sin utgångspunkt i FN:s barnkonvention och i riksdagens beslut om nollvisionen. Det är därför glädjande att alliansregeringen nu aviserat att inkomma till riksdagen med denna redovisning under 2008. Arbetet med att säkerställa trygga och säkra skolskjutsar för barn kommer att vara av särskilt intresse i denna redovisning.

Alliansregeringen har i regleringsbrevet till Vägverket 2007 pekat ut barns trafiksäkerhet som ett prioriterat område. Vägverket har också under 2007 genomfört 400 åtgärder som berör tillgängligheten och trafiksäkerheten för barn som går och cyklar. Vidare har verket genomfört barnkonsekvensanalyser helt eller delvis i åtta olika projekt.

VTI genomför också ett spännande projekt under mars till december 2008 om smartare och säkrare skolbussar. Försöket bedrivs i Kristianstads kommun med två extrautrustade skolbussar och hållplatser där man med hjälp av sensorer kan se var barn befinner sig för att undvika olyckor.

Det finns två reservationer i betänkandet som rör barn i trafiken. I den ena reservationen vill Socialdemokraterna att det ställs nationella krav på bilbälten och alkoholås vid upphandling av skolskjutsar och att nya bussar har detta som standard.

I den andra reservationen vill Vänsterpartiet och Miljöpartiet att ett nationellt säkerhetsprogram för barn tas fram samt att gång- och cykeltrafik prioriteras vid trafik- och bostadsplanering.

Reservanterna tar upp viktiga frågor, och barns säkerhet i trafiken har en hög prioritet. Detta visas inte minst genom att ett av de tre prioriterade områdena inom ramen för den nationella samlingsen för ökad trafiksäkerhet har varit barn och unga. Det är glädjande att när det gäller de riktigt små barnen, alltså under 14 år, visar Vägverkets statistik att nollvisionen har uppfyllts. Där har en halvering skett av antalet omkomna från 22 barn 1996 till 10 barn 2007. Men även 10 barn är 10 barn för mycket.

Vägverket har under 2007 publicerat skriften *Skolan medverkar i barnkonsekvensanalyser: genom studier i närsamhället*. Det är en publikation där man tar upp exempel på hur barn kan kartlägga problem i sin trafikmiljö och medverka i planeringen på sina villkor.

För övrigt vill vi i alliansen avvakta regeringens redogörelse om ökad trafiksäkerhet för barn som kommer till hösten och är inte i dagsläget beredda att ge några tillkännagivanden om nationella åtgärder eller samlingar.

Fru talman! Nu går jag över till de äldre i trafiken. Det är viktigt att slå fast att som grupp betraktat orsakar inte äldre bilförare fler olyckor än övriga grupper. Äldre förare är däremot överrepresenterade i olycksstatistiken eftersom risken för äldre att skadas och dödas vid en olycka är större än för andra trafikantgrupper. De är skörare och har en längre rehabiliteringstid efter en olycka än yngre personer. De äldres fysiologi förklarar till en del varför de utgör cirka hälften av alla dödade oskyddade trafikanter.

Den rörelsefrihet som äldre åtnjuter så länge de kan framföra ett fordon motverkar isolering och beroende i form av färdtjänst. Därför är det eftersträvänsvärt att äldre kan ges möjlighet att fortsätta i trafiken trots att de drabbats av nedsättningar i körförmågan som förhindrar dem att delta i komplicerade trafikmiljöer. Med begränsade körkort får äldre möjlighet att fortsätta köra i miljöer som är bekanta men geografiskt begränsade. Men det är viktigt att man inte har personer körande i trafiken som inte har rätt omdöme på grund av sjukdom, mediciner eller kroppsliga nedsättningar.

Till detta avsnitt har två reservationer lämnats av Vänsterpartiet och Miljöpartiet som berör trafikmedicinska centrum och läkares anmälningsskyldighet. Motionärerna uppmärksammar angelägna frågor.

Vägverket har haft ett regeringsuppdrag som omfattar läkares anmälningsskyldighet, trafikmedicinska centrum samt möjligheten att utfärda körkort med begränsad behörighet. När det gäller läkares anmälningsskyldighet har en särskild utredare tillsatts och ska avrapportera till regeringen den 1 oktober i år. Denna utredning ska även bereda trafikmedicinska centrum samt geografiskt begränsade körkort. Eftersom regeringen är i full gång med att bereda de frågor som reservanterna berör är alliansen inte beredd att ta några initiativ i dessa frågor, utan vi avvaktar regeringens utredare som ska vara klar till hösten.

Fru talman! Låt mig till sist säga några ord om en reservation från Miljöpartiet som berör kompetenskrav för utryckningsförare. Reservationen liknar den reservation som Miljöpartiet lämnade förra året där man ville att Vägverket skulle få i uppdrag att fastställa en plan för utbildning av dessa förare.

Nu har Vägverket tillsammans med Arbetsmiljöverket, Räddningsverket, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen utarbetat ett förslag till grundläggande kompetensmål för utryckningsförare. Ambitionen är att ge tydliga incitament för utbildare och berörda organisationer att se till att det finns en god förarkompetens vid utryckningskörning. Kompetensmålen har publicerats i en publikation i januari 2008. Av förslaget framgår det att det är varje arbetsgivares ansvar att säkerställa en god arbetsmiljö och se till att arbetstagaren har nödvändig utbildning och kompetens för uppgiften. Enligt Vägverket finns det utbildningsplaner för större utryckningsorganisationer som till exempel polisen.

Alliansen utgår från att de förslag som gemensamt har tagits fram av berörda myndigheter kommer att övervägas vidare inom ramen för det fortsatta arbetet att kvalitetssäkra utryckningstransporter och är inte beredd att i dagsläget ta några ytterligare initiativ i denna fråga.

Anf. 117 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Det är bra att det finns en plan för utbildning av utryckningsfordonsförare och ett mål. Men när det gäller till exempel körkort för allmän fart på väg nöjer vi oss inte med att det finns en utbildning och ett mål. Man måste erlagga ett prov för att visa att man har tagit till sig utbildningen. Annars skulle man nog inte släppa ut folk med körkort. Det krävs ett prov också. Vi saknar att den som ska köra blåljusfordon får erlagga ett förarprov.

Anledningen till att jag har engagerat mig i detta är att jag blev uppringd av en brandman som berättade att detta låg under kommunen. Den hade ett sparbetning, och då sparade man in utbildningen för utryckningsfordon. Det var upp till varje huvudman att själv avgöra hur mycket pengar man lade på utbildningen och hur mycket man fick träna innan man blev utsläppt i trafiken. Jag tror att de flesta av oss som ser blåljus på stan förutsätter att alla har utbildning och har genomgått någon sorts prov, men så är faktiskt inte fallet. Det är anledningen till att vi har tagit upp frågan och reserverat oss.

*Riskutbildning för
körkortsaspiranter
och andra trafik-
säkerhetsfrågor*

Det är inte så konstigt att jag är engagerad i frågan om alkoholås, men det är inte någon fråga som jag har varit ensam om. En av Annelie Enochsons företrädare, Johnny Gylling, och kristdemokrater i allmänhet har varit mycket aktiva i detta. När vi första gången enades i trafikutskottet var det med anledning av en motion från riksdagens nykterhetsgrupp där samtliga partier utom Moderaterna skrivit på att man måste ha en teknik som förhindrar att föraren kan starta fordonet när vederbörande är berusad. Det initierade ett utskottsinitiativ som regeringen sedan svarade på med en utredning.

Frågan har en lång historia. Det är dags för resultat nu.

Anf. 118 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Jag börjar med den första frågan om grundläggande kompetensmål för utryckningsförare. När en liknande motion lämnades för ett år sedan fanns inte detta. Nu har man tagit det initiativ som Karin Svensson Smith efterlyste för ett år sedan. Det är bra och positivt. Det visar också att Karin Svensson Smith har lyckats i sin ambition. Man kan naturligtvis gå ett steg vidare, men detta är en bra början. Vi ser med tillförsikt på vad kompetensmålen kommer att innebära. Det känns som vi är på rätt väg. Jag är glad över det arbete som Vägverket har tagit.

När det gäller alkoholåsen vet jag att jag hade en mycket duktig företrädare i trafikutskottet, Johnny Gylling. Han och jag var till och med i samma förening, riksdagens nykterhetsgrupp. Vi är inte mer än 14 stycken, så det är roligt att höra att denna lilla grupp kan göra så mycket.

Jag vill referera lite till den utredning som Karin Svensson Smith gjorde och som lämnades till regeringen i juni 2006. Det står i utredningen: Vidare konstateras att det krav på alkoholås i alla nya personbilar som registreras från 2012 och i alla lastbilar som registreras från 2010 förutsätter någon typ av medgivande från EU.

Detta har alltså Karin Svensson Smith skrivit, och det är precis vad vi jobbar med nu. Det är också det vår infrastrukturminister arbetar med. Hon vill att det ska vara ett EU-gemensamt beslut om detta. Hon tar som ett första steg att det ska införas på alla nya bussar och lastbilar genom ändring av EU:s regler.

Som kristdemokrat skulle jag vilja driva detta lite hårdare. Men vi driver detta även inom regeringen, och vi är glada för de steg som har tagits.

Anf. 119 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Fru talman! Det är bra att det finns en utbildning för dem som kör utryckningsfordon. Det är självklart bättre än att det inte finns någon utbildning alls. Men jag tror att vi skulle bli rätt besvikna om man avskaffade proven för körkort och nöjde sig med att folk gick igenom utbildningen. Det är klart att man måste ha ett förarprov också. Jag hoppas att det kommer. Men det verkar inte komma så många förslag, så vi får nog skärpa opinionsarbetet där.

Det är tacknämligt att få bli refererad i kammaren. Jag vet vad jag har skrivit. Vi äger inte den frågan själva, men om saker och ting ska förändras i EU måste någon gå före. Problemet här är att man inte har lämnat in en ansökan och att infrastrukturministern har sagt att hon vill koncentrera sig på yrkestrafiken. Hon tror mer på frivillighet och utbildning när det

gäller alkohol i personbilar. Det är detsamma som en ambitionssänkning, vilket också har noterats av de olika biltillverkarna.

Det kommer förfrågningar från både Nordamerika och Japan: Vad blev det av detta? Ni skulle gå före och förändra systemet i EU. Varför händer inget? Jag vet inte vad jag ska svara på den frågan. Jag har inte förstått motiven till att man inte fortsätter. Varför skjuter man inte när bollen ligger på straffpunkten? Jag begriper det fortfarande inte, trots alla inlägg från er sida.

Ska man invänta en teknik som fångar alla problem lär man få vänta. Det finns en teknik som kan fånga alkohol. Den ska användas. Jag förstår inget annat.

Anf. 120 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kommer från den stora bilstaden Göteborg och har haft en del kontakter med Volvo. Jag vet hur de jobbar med alkohol. De har tekniken. Man kan köpa en Volvo med alkohol monterat från början.

Samtidigt finns det som både Sven och Malin tog upp om tröttheten och att det finns många andra tekniker. Den ena utesluter inte den andra, men de som själva tillverkar bilar säger att det kanske är bättre om vi kan få flera system ihop.

Man behöver inte ha lagstiftning för att de som är producenter av bilar ska göra något bra. Ett exempel är krockkuddar. Det finns ingen lagstiftning på att alla bilar ska ha krockkuddar. Ändå har i stort sett alla bilar krockkuddar. Där har de som är producenter insett att det är något som är ett måste. Man kan hoppas att det blir så med alkohol. Vi ska driva frågan, och vi driver den. Men krockkuddar är ett exempel på när producenterna ser att behovet att öka trafiksäkerheten ligger i linje med att de själva kan få vinst genom att göra det i sin egen forskning.

Anf. 121 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Orsaken till att vi tar upp frågan om bilbälten och alkohol i skolskjutsar i vår reservation är att vi ser att kommunerna inte tar upp det i sin upphandling. De ställer inte de kraven. Det finns vissa kommuner som gör det, men de är alldeles för få. Vi tycker att det borde vara riksdagens ansvar att se till att vi får en lag som gör att våra barn får bilbälten när de sitter i bussen och att de vet att de har en nykter chaufför bakom ratten.

Att ni inte är beredda att ta några initiativ i denna fråga är ert stående svar och framför allt när det gäller alkohol. Det hela känns spretigt. Annelie Enochson sade något om att hon tyckte att det var bra med alkohol i bilar men kom tillbaka till tröttheten, precis som flera talare från alliansen.

Det känns som att man förhalar hela processen genom att inte lämna in den ansökan som ligger på regeringens bord. Man har möjlighet att driva frågan och inte bara prata intensivt om den. Man kan lämna in ansökan utan att blanda in trötthet och en teknik som vi ännu inte har.

Ja, det krävs ett medgivande från EU. Det visste Karin när hon skrev det. Vi vet det, den förra regeringen visste det och den sittande regeringen vet det. Varför lämnar man inte in ansökan, Annelie Enochson? Vad gör Annelie Enochson för att påverka resten av alliansen eftersom hon har ställt sig bakom alkohol i personbilar, om jag tolkar henne rätt? Vad

gör hon för att påverka ministern? Vad ska hon göra åt spretigheten hos alliansens företrädare?

Anf. 122 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Det är betecknande för Socialdemokraterna att de alltid vill ha en konfrontationslinje och försöker hitta en splittring. Vi är fyra olika partier. Vi samarbetar mycket bra, men vi är inte ett parti. Då är det väl inte konstigt att vi har vissa avvikande meningar. Men alla i alliansen vill självklart ha alkohol i bilar. Frågan är bara när. Det är det vi diskuterar. I ett första steg har man sagt att man ska börja med nya bussar och lastbilar genom ändring av EU:s regler. Det tycker jag är en ganska sund inställning.

Det är lite grann att slå in öppna dörrar att säga: Varför kan man inte? Varför är man så seg?

Vi har ett tillkännagivande sedan 2000 eller om det är 2001 där vi säger att vi vill att regeringen ska redovisa barns säkerhet i trafiken. Det har alltså inte hänt någonting sedan 2000 eller om det är 2001. Jag vet bara att det var under det riksmötesåret. Men nu kommer alltså regeringen under detta år att redovisa vad man tänker göra, vad som har gjorts och hur framtiden kommer att se ut. Det är ingen senfärdighet.

När Marie var uppe i talarstolen sade hon: Det finns inga konkreta förslag. Jag tror att hon sade det två eller tre gånger. Jag hörde henne även i replikskiften med mina allianskolleger. Men vi har ju stått i talarstolen och rabblat förslag på förslag. Vi pratar om att Vägverket har kommit med 400 olika förslag tack vare att vi i regleringsbrevet sade att man skulle jobba med barnsäkerhetsfrågor. Jag förstår inte om inte Marie lyssnar eller om hon hela tiden vill söka en konfrontationslinje. Vi har gjort väldigt mycket, och vi kommer att fortsätta att göra väldigt mycket.

När det gäller alkohol tror jag faktiskt att vi är överens. Det är bara tidpunkten vi diskuterar.

Anf. 123 MARIE NORDÉN (s) replik:

Fru talman! Orsaken till konfrontation ligger i att det finns en frustration över att vi hade ett förslag som är väl utrett. Det ligger färdigt för att lämnas in till EU för att man ska kunna driva frågan om alkohol i personbilar.

Det är klart att det inte finns någon anledning att hymla med att den här ministern, som har ansvaret för frågorna i dag, inte är beredd att driva frågan på samma sätt som den tidigare regeringen och den tidigare ansvariga ministern. Där har hon varit väldigt tydlig. Sedan har hon ju svajat fram och tillbaka.

Jag tycker också att det finns anledning att vara kritisk när det handlar om en regering. Det är inte bara fyra samarbetspartier. Man har bildat en regering. Då ska man också ha *en* linje. Det är skönt att kunna säga jag tycker men min minister tycker inte. Men man måste kunna ta ansvar för den politik som regeringen och den ansvariga ministern driver.

Sedan tycker jag faktiskt att man har svajat när man har blandat in en ny del i den här tekniken. Man säger att vi nu ska vänta. Det är flera av dina allianskamrater som har sagt att nu ska vi vänta tills vi har en teknik som vi kan använda för något mer än alkoholen. Tröttheten måste finnas med. Det måste vi försöka tolka på något sätt. Innebär det att vi inte ska

driva frågan om alkolås i tunga fordon för att sedan ta ett steg till personbilar? Nu ska vi invänta den tekniken.

Jag konfronterar därför att jag tycker att konfrontation behövs i de frågor där vi inte är överens. Hade vi varit överens hade ni använt det material och det underlag som utredaren, Lagrådet och alla har behandlat. Då hade ni använt det för att sedan gå vidare till EU. Då hade ni inte vänt i frågan och bestämt er för att först gå vidare med tung trafik för att sedan få ett helhetsgrepp.

Anf. 124 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror nog att man ska se lite proportioner i det här, Marie Nordén. Den här utredningen kom i juni 2006. Nu är det juni 2008. Under den här tiden har det varit regeringsskifte. Vi har aviserat att vi kommer att se till att de som är rattfulla inte får tillbaka körkortet för rån de installerar alkolås. Vi har alltså redan varit i gång med ett antal av de här punkterna. Det är bara två år sedan utredningen kom.

När det gäller ny teknik är det faktiskt Volvo som säger detta. De har installerat alkolås men de funderar på om man inte i samband med detta ska gå vidare. Vi vet att alkolåsen har begränsningar i och med att man kan låta kompisen vid sidan om blåsa i stället. Det finns en teknik där man i stället kan känna om det är någonting i luften i själva hytten. Det finns till och med teknik för att känna från huden. Det finns alltså oerhört mycket teknik som är på gång.

Självklart ska man lyssna på vad som händer med tekniken. Men det hindrar inte, ungefär som med krockkuddar, att utvecklingen av den teknik som finns går framåt. Det kommer den att göra här också. Därför jobbar vår infrastrukturminister mycket hårt med att få en ändring av EU:s regler för att, som vi har sagt innan, i ett första steg se till att få in detta när det gäller bussar och lastbilar.

Samtidigt vill jag ta upp det som några andra har tagit upp, och det är tröttheten. I går hade Svenska Dagbladet en debattartikel där bland annat Maria Spetz från Motormännen och Ludger Grote från Sahlgrenska i Göteborg nämner just detta. "Sömnöd härjar på vägarna" är rubriken. Man säger att upp till 40 procent, alltså fyra av tio, av trafikolyckorna beror just på sömn. Då kan man tycka att det här väl är någonting som vi borde uppmärksamma när vi har debatt i kammaren dagen efter. Och det är det vi gör. Men vi har inte fått någon respons från er på detta. Ni bara säger: Ja, ja, ni tar upp nya saker. Det är ju därför vi har debatten.

Anf. 125 CHRISTINA AXELSSON (s):

Fru talman! Trafiksäkerhet är engagerande. Det visar inte minst dagens debatt. Det visar också den internationella uppmärksamhet som nollvisionen har rönt. Vi har arbetat med nollvisionen i drygt tio år nu, och ganska eniga har vi varit från utskottets sida också. Hela tiden har vi jobbat för att driva regeringen framför oss. Men det verkar vara slut med det nu.

Någon frågade efter civilkurage. Ja, riksdagen har faktiskt möjlighet att ge regeringen till känna vilken mening man har om saker och ting. Men icke numera. De borgerliga ledamöterna förhalar och säger: Vi avvaktar. Det kommer, det kommer. Ja, ja, sedan har det kommit färdigt.

Prot. 2007/08:124
9 juni

*Riskutbildning för
körkortsaspiranter
och andra trafik-
säkerhetsfrågor*

Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla nollvisionen. Det är därför som vi också i betänkandet har flera reservationer. Där har vi bland annat lyft upp behovet av kompetenskrav för förare av utryckningsfordon. Det var inte bara Miljöpartiet utan också Socialdemokraterna som stod bakom den reservationen.

Utryckningsfordon framförs ju i hög hastighet. Det är orimligt att man inte kan ställa särskilda krav från samhällets sida. I dagsläget kan faktiskt någon som just har tagit körkort framföra ett utryckningsfordon i hög fart på gator och vägar. Precis som Karin Svensson Smith sade tidigare är det viktigt och angeläget att vi från riksdagen sätter ned foten och talar om vad vi tycker och att vi faktiskt får en ändring till stånd, även om Vägverket har tagit ett steg i den riktningen.

Men, fru talman, snart är det dags för semester. Det är inte bara riksdagsledamöter som får några välförtjänta veckor att vila utan även andra. Många hoppas jag har möjlighet och kommer att resa lite grann, både här hemma och runt omkring i övrigt.

För dem som har tänkt sig att resa med bil i Europa vill jag påpeka att ni måste vara måna om att ha rätt utrustning. Nu är det så att flera länder har infört krav på att man förutom varningstriangel också ska ha en varselväst eller reflexväst, som vi har kallat den. Det heter ju lite olika, men ni vet att det är en fluorescerande sak som gör att man syns när det är mörkt. Man kan till och med få böter i flera länder, i Italien, Spanien, Österrike, Kroatien, Slovakien, Belgien och Frankrike från och med den 1 juli. Också i Andorra, Montenegro och Portugal kan man få böter. Norge har en rekommendation om reflexväst.

Men inte ens här vill utskottet gå med oss socialdemokrater och föra trafiksäkerhetsfrågorna ytterligare framåt. Här hänvisar man bara till att man har samma åsikt som förra gången vi behandlade frågan. Jag tycker att vi faktiskt från riksdagens sida också får lov att driva regeringen framför oss. Då är det väl oerhört viktigt att det i en sådan fråga som om reflexväst också kan vara riksdagens mening att ge regeringen till känna.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 14.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

14 § Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU17
Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi (prop. 2007/08:63).

Anf. 126 HELEN PETTERSSON i Umeå (s):

Fru talman! I dag ska vi diskutera miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 17, som handlar om djurskyddskontroll i statlig regi. I betänkandet behandlas frågan om att flytta över ansvaret för djurskyddstillsynen från landets kommuner till länsstyrelserna. Vi socialdemokrater tycker att det är fel väg att gå.

Djurskyddstillsynen är en viktig fråga. Vi läser i tidningarna alltför ofta om hur det finns djurägare som försummar sina djur. Det är något

som upprör alla mycket. Det är av avgörande betydelse att det finns en fungerande tillsyn över hela landet. På vissa håll i landet har det funnits problem. Det sticker inte heller vi under stol med. Viss kritik har förekommit om att tillsynen har sett lite olika ut på olika platser. Så ska det absolut inte vara. Men det är inte enligt oss rätt att tro att man löser problemet genom att flytta över ansvaret för tillsynen till en annan instans.

Den förra socialdemokratiska regeringen tog djurskyddet på största allvar. År 2004 tillsattes Djurskyddsmyndigheten för att genom samordning förbättra skyddet av djuren i stort, se till att djurskyddslagen följdes, arbeta med utredningar, utvärderingar, forskning och kunskapsinhämtning och dessutom spridning av dessa kunskaper.

En av den borgerliga regeringens absolut första åtgärder var att lägga ned den nystartade myndigheten. Genom att lägga den proposition vi ser i dag på riksdagens bord ser vi också hur man tar ännu ett steg mot att försämra förutsättningarna för ett gott djurskydd.

En alldeles uppenbar konsekvens av att flytta djurskyddstillsynen från kommunerna till länsstyrelserna är att det rent fysiska avståndet mellan djurskyddsinspektörer och tillsynsobjekt, det vill säga djuren själva, blir långt. I vissa fall kan det handla om mycket långa sträckor. Det försvårar möjligheterna att göra snabba utryckningar när det behövs. Det kan ta hela dagar att ta sig från en sida av ett län till en annan sida. Det är en sträcka där man verkligen kan behöva ta sig fram fort i akuta situationer.

Det här innebär att det kommer att krävas mer tid och mer resurser för att bibehålla en effektiv djurskyddstillsyn. Det riskerar också att antalet oanmälda och spontana besök på vissa orter kan minska radikalt. En annan lika uppenbar och kanske ännu viktigare konsekvens av de långa avstånden och organisationsförändringen blir att lokalkännedomen om de olika djurbestånden kommer att minska. I betänkandet kan man läsa att ett möjligt sätt att bemöta detta är att placera djurskyddsinspektörerna i olika kommuner. För mig låter det som att arbetssituationen för de enskilda inspektörerna blir densamma som i dag, vilket är något som man i andra stycken i betänkandet säger sig vilja ändra på.

I betänkandet resoneras heller ingenting om vad som kan komma att ske beroende på hur Ansvarskommitténs betänkande hanteras av regeringen. De geografiska ytorna som ska täckas kan bli mycket större i framtiden än vad de blir nu.

I dag finns redan ett organiserat samarbete mellan många kommuner för djurskydds kontrollen. Det är positivt. Vi uppmuntrar gärna till en utökad samverkan mellan kommunerna, men att föra över kontrollen till en länsstyrelse blir kontraproduktivt. Effektiviteten minskar, och samarbetet mellan kommuner som ligger på olika sidor om länsgränser kommer att försvåras. Därtill försvåras den hittills mycket effektiva samordning som finns mellan många kommuners djurskydds kontroll och deras miljö- och hälsoskydds kontroll. Ett flertal inspektörer har i dag bägge typerna av kontroll som arbetsuppgift. När miljö- och hälsoskydds kontrollen fortsättningsvis ska ligga kvar i kommunerna, vilket vi tycker är bra, och djurskydds kontrollerna förändras, kommer samordningseffekterna att minska. Avgifterna för de olika kontrollerna blir dessutom olika. Det är svårt att se var förenklingsvinsten ligger i den omorganiseringen.

Om regeringen framhårdar i sitt förslag att lägga djurskydds kontrollen i statlig regi kräver förändringen ökade resurser, framför allt under

övergångsperioden. De medel som i dag har aviserats är enligt oss och många av remissinstanserna inte tillräckliga för detta.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 127 WIWI-ANNE JOHANSSON (v):

Fru talman! Man kan fråga sig vad det är för vits att föra över kontrollen av att djurägare sköter sina djur på ett sätt som följer djurskyddslagen från kommunerna till länsstyrelserna. Det är inte helt solklart att det blir bättre. Men det har också funnits brister i hur kommunerna har haft möjlighet att sköta tillsynen av djur och livsmedel. Framför allt är det i dag stora skillnader i hur tillsynen sköts eftersom det är upp till de enskilda kommunerna att avgöra hur den ska utföras i praktiken.

Vänsterpartiet menar att det är viktigt att kontrollen är av hög kvalitet och att den är likvärdig över hela landet. Vi stöder det. Men att kontrollen automatiskt ska komma att bli bättre bara för att den förs över till länsstyrelsen finns det naturligtvis inga garantier för. Vi uttrycker ett försiktigt ja till att göra så. Vårt motiv är att öka likvärdigheten, det vill säga att kontrollen ska vara lika över hela landet.

Men det är viktigt att länsstyrelserna ska få resurser för att sköta kontrollen så att den inte blir sämre utan får bättre kvalitet. Det finns det inga garantier för.

Vi anser inte att det finns någon anledning att ta bort avgiften för dem som ska kontrolleras enligt djurskyddslagen, livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter. Den moderatledda regeringen vill ta bort avgiften med motiveringen att det kommer att stärka företagets konkurrenskraft. Men vi menar att det inte finns anledning att ta bort avgiften eftersom den på närliggande områden är okej. Då kan den väl vara okej här också, tycker vi. Vi tycker inte att den tillsynen ska bekostas med skattepengar.

Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

Vi tycker också att det är viktigt att öronmärka finansiering av djurskyddet eftersom det finns risk för att en del av pengarna annars kommer att användas till andra ändamål och att problemen med bristande djurskydd kan urholkas och bli sämre. Jag yrkar därför också bifall till reservation 5.

För övrigt anser jag att det var mycket oklokt av regeringen att lägga ned Djurskyddsmyndigheten.

Anf. 128 TINA EHN (mp):

Fru talman! Vi har alltså miljö- och jordbruksutskottets betänkande nr 17 på bordet i dag.

Det svenska systemet för djurskyddskontrollen som vi nu debatterar kan enklast beskrivas som att kommunerna ska kontrollera de som håller djur, länsstyrelserna ska stödja och kontrollera kommunerna och sedan är det centralmyndigheten som ska stödja de efterföljande leden och kontrollera länsstyrelserna. I dag är det Jordbruksverket. Tidigare var det Djurskyddsmyndigheten. Det är i princip samma system som gäller för annan tillsyn, till exempel miljötillsynen.

Regeringen konstaterar att systemet för djurskyddskontrollen inte har fungerat tillräckligt väl. Det har också EU-kommissionen konstaterat och även dåvarande Djurskyddsmyndigheten samt tidigare Riksrevisionen.

Men problemet är att det har brustit i alla led. Det är inte bara hos kommunerna det har brustit. Även länsstyrelsernas och periodvis centralmyndighetens kontroll har brustit. Samtidigt har det funnits kommuner och länsstyrelser där djurskyddet har fungerat väl.

Om det brister i politisk vilja resulterar det också i brist på resurser och brist på tydliga uppdrag och uppföljning. När Djurskyddsmyndigheten inrättades var det uttryck för en ökad politisk vilja, en resursförstärkning till djurskyddet och en ökad politisk ambition på statlig nivå.

Men bakslaget kom med den nya regeringen, som valde att avveckla en myndighet som inte fått tid att sätta sig.

Nu har man sagt att djurskyddet ska flytta till länsstyrelserna, och anledningen sägs vara en ojämn, bristande kontroll.

Länsstyrelserna ska alltså få ta över djurskyddskontrollen, men vi undrar så klart: Hur vet vi att det blir bättre och mer enhetligt med det? Om nu länsstyrelserna har haft synpunkter på hur kommunerna har skött sina åtaganden har länsstyrelsen haft möjlighet att ta kommunerna i hampan och tala om att det inte duger. Har länsstyrelsen använt sina möjligheter?

Det vi i dag debatterar är överföringen från kommunerna till länsstyrelsen. Men dessutom handlar förslaget om en förändring i finansieringen av djurskyddstillsynen. Miljöpartiet är inte övertygat om att något av de här förslagen i första hand kommer att leda till ett förbättrat djurskydd.

Förvisso får de djurhållande näringarna en annan service. Men samtidigt lägger man kostnaderna på skattekollektivet i stället för hos djurhållarna. Som det är och har varit fram till nu har kommunerna själva fått räkna över hur man vill finansiera djurskyddet, och det kommunala självstyret har gällt.

Vad som är allvarligt och oklart i det liggande förslaget är vem som tar ansvaret för djurskyddet för sällskapsdjuren. Den här oron uttrycker flera av de djurskyddsinspektörer som jag har varit i kontakt med.

Det finns också speciell kunskap i kommunerna om att det inte är ovanligt med situationer där djurskyddet brister rejält och det dessutom finns sociala problem. Då blir frågan inte bara en djurskyddsfråga utan även en fråga om en människa som behöver hjälp.

Talet om att djurskyddet inte har fungerat är inte rättvisande. I till exempel min del av landet har det varit väldigt väl fungerande. Där finns ett samarbete mellan kommunerna där man täcker upp varandra och hjälps åt vid behov. Man är inte så långt borta, och man är flera som delar på frågorna. Man upplever sig ha ett arbetssätt som fungerar.

Det här har man inte hört sägas någonting om. I flera av våra kommuner i Västsverige har ett djurskyddsarbete arbetats fram som fungerar väldigt väl. Det är klokskap som råder, erfarenhet och ibland samarbete i svåra frågor. Möjligheten att samarbeta på detta sätt var något som Djurskyddsmyndigheten banade väg för. Har man tagit det i beaktande över huvud taget?

Regeringen säger sig vilja ha ett gott djurskydd i Sverige. Men vad är det som händer i verkligheten?

Man lägger ned Djurskyddsmyndigheten.

Man river upp förslag om en skärpning av reglerna för att hålla mink som gör att minkarna inte alls får möjlighet till sitt naturliga sätt att vara.

Man sparar pengar på djurskyddet.

Man vill med dagens förslag lägga över djurskyddet från kommunerna till länsstyrelserna, och dessutom vill man gå från avgiftsfinansiering till att ta kostnaderna via skatten, så att alla får vara med och betala näringens djur.

Risken för underfinansiering av djurskyddet hos länsstyrelserna är uppenbar.

Sällskapsdjuren faller mellan stolarna.

Färre inspektörer är att vänta, och det blir längre mellan djurägare och inspektör.

Alla dessa förändringar skulle man kunna kalla försämringar, i alla fall för djuren och djurskyddet – kanske inte för näringen. Men djurskyddet måste väl i första hand vara till för att skydda djuren.

Vad vill man egentligen med det svenska djurskyddet? Vart är man på väg? Dessa frågor finns det nu alla möjligheter att besvara.

Miljöpartiet anser att djurskyddskontrollen ska vara kvar hos kommunerna. Det nuvarande systemet kan fungera väl om den politiska viljan finns. Men tydliga resurser och uppdrag saknas. Om dessa saknas kommer det inte att fungera bättre även om kontrollen förstärkas.

Med det här vill jag avsluta och säga att jag efter att folk från olika partier har ställt sig bakom olika reservationer kan yrka bifall till reservation nr 3.

Anf. 129 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! När jag åkte upp med tåget i dag från Småland till Stockholm för vi fram i strålende solsken, genom böljande landskap med oregelbundna fält och gröna färgskalor. Växternas mosaik upphör aldrig att fascinera. Insprängda som oregelbundna, olikfärgade färgklickar i dessa gröna nyanser framträdde mularnas bärare i form av unga kalvar som lite omoget studsade omkring, hästar som blänkte i kapp med ett nybonat golv, kor som målmedvetet betade eller lugnt idisslade.

Inget av dessa djur hade en aning om att vi i dag skulle diskutera en fråga som direkt berörde dem. Än mindre hade de en susning om att det här förslaget heter någonting så torrt som 2007/08: MJU17.

Fru talman! Från denna landskapsbeskrivning går jag in på den vardag som vi arbetar med men som har direktkoppling till djurens välfärd.

Jag ska först yrka att riksdagen måtte ställa sig bakom det förslag som framförs i betänkandet och i övrigt avslå de reservationer som finns.

Jag tänkte uppehålla mig vid de tre: na, nämligen effektivt, ekonomiskt och EU-anpassat.

Om jag börjar med effektivt konstaterar jag att även om djurskyddet på många ställen i landet har fungerat alldeles utmärkt har det funnits brister. Därför påstår jag att det här förslaget är ägnat att förstärka djurskyddet i Sverige.

Jag tycker att det är viktigt att poängtera det, därför att vi har från alliansens sida fått klä skott för att vi skulle nedrusta djurskyddet på grund av att vi plockade bort Djurskyddsmyndigheten. Men här har vi det synliga beviset på att det är precis tvärtom. Genom detta har vi bättre möjligheter att få en mer likformig tillämpning.

Om vi då tittar på vad länsstyrelsen har för kompetens kan vi konstatera att det under samma tak, under samma myndighet, finns juridisk kompetens, byggnadsteknisk kompetens, veterinär kompetens och erfa-

renhet. Dessutom har man både smittskydd och livsmedelshantering inom samma väggar.

Detta, fru talman, tycker jag borgar för att det här har förutsättningar både att det blir mer likformigt och att det finns en kompetens.

Dessutom minskar man både det dubbelarbete och den dubbelkontroll som kan förekomma. Inte minst blev detta väldigt tydligt när tvärvillkorskontrollen överfördes till länsstyrelserna den 1 januari i år. Det innebär att man skulle kunna kontrollera samma sak minst två gånger.

Det blir också enhetligare. Om man minskar från ca 300 myndigheter till 22 finns det ändå administrativt större förutsättningar att få det här enhetligt. Dessutom har Jordbruksverket och länsstyrelserna gemensamt skapat en organisation för att förbereda ett övertagande från den 1 januari 2009, så man är alltså väl förberedd.

Detta om effektiviteten.

Rent ekonomiskt torde det bli mer ekonomiskt att hantera det i färre myndigheter än tidigare. Dessutom är det en samhällsekonomisk vinst, bland annat därför att en bättre tillsyn skapar bättre ekonomi hos de djur som mår bra. Det blir färre djur som mår dåligt. Den samhällsekonomiska vinsten ligger naturligtvis också i en lägre samhällskostnad, vilket jag utgår från att vi kan visa i framtiden.

Det som dessutom är intressant just när det gäller ekonomi är den nya finansieringsprincip som förs in i detta, nämligen att om man sköter sig ska man inte behöva betala för den kontroll som samhället har ålagt en.

Jag tycker att detta är en oerhört viktig princip, och det är viktigt att den får genomslag i den svenska administrativa hanteringen. Detta är också en viktig signal till det politiska systemet. Så länge det är någon annan som betalar är det oerhört lätt att komma med nya pålagor på varandra, men så fort det drabbar den egna budgeten tänker man till en extra gång, så att det blir balans mellan behov och kostnad. Jag har upplevt att den har saknats tidigare.

På det ekonomiska planet är det också viktigt att lyfta fram den stärkta konkurrenskraften i det här sammanhanget. Sveriges bönder har av tidigare regeringar fått en ryggsäck som har varit väsentligt tyngre än den som andra lantbrukare i Europa har haft att bära, trots att vi har samma marknad. Den stärkta konkurrenskraften uppgår till 34–35 miljoner per år eller 430 kronor per lantbrukare. Det kan tyckas att det är småsaker, men ryggsäcken har ändå sammantaget varit för tung, och nu hjälper alliansregeringen till att minska bördan.

Den tredje delen i mitt anförande handlar om EU-anpassningen. Vi kan tvingas konstatera att det är lite skämmigt att vi har ådragit oss allvarlig kritik från EU. Lite skämmigt tycker jag att det är. När en tredjedel av kommunerna inte ens lämnade in rapporter ger det en anledning för EU att agera. Det gjorde man. Man har också sett att transparensen varit dålig med så många myndigheter. Därför kommer den nu att öka.

Dessutom påstår jag att konsumentskyddet ökar genom att tillsynen nu blir mer likformig. Detta kommer i sin tur att stärka EU:s varumärke runt om i världen. Det är en ökad kvalitetssäkring som i sin tur gör att livsmedel från Europa kommer att kunna betraktas som ännu säkrare i framtiden.

Fru talman! Vi får inte glömma det jag inledde med, nämligen att det är djuren det handlar om och inte bara administration och regelverk. Det

viktiga är att djuren har det bra där ute. Bra omsorg ger bra djur. Bra djur ger bra avkastning, och det trivs både djuren och ägarna med.
(Applåder)

Anf. 130 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Det är alltid intressant att höra Bengt-Anders entusiasm för olika saker som regeringen föreslår. Det här förslaget handlar trots allt väldigt mycket om ekonomi. När du talar om det är det väldigt mycket ekonomi. Samtidigt säger du att djurskyddet är det viktiga.

Jag förstår inte riktigt: Vari ligger det bättre djurskyddet i det här? Det framgår inte riktigt klart, utom möjligen att det kanske skulle kunna ha att göra med något slags rationell samordning som leder till att det hela går snabbare eller smidigare, vilket allting faktiskt talar emot eftersom det blir färre inspektörer och efter vad jag vet heller inte så mycket resurser. Vari ligger det förbättrade djurskyddet?

Anf. 131 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Tina Ehn! Jag tror att jag och Tina Ehn kan vara överens om en sak, nämligen att djurskyddet i det här landet inte har fungerat fullgott. Det har vi samfällt fört fram kritik mot tidigare.

Som jag sade i mitt anförande har en tredjedel av kommunerna inte ens rapporterat. Jag vet att vissa kommuner har haft som regel att inte vidta någon form av inspektion såvida det inte har funnits någon anmälan. Det har alltså funnits 290 olika möjligheter att lägga upp olika rutiner. Men genom att man krymper ned detta till 22 myndigheter med Jordbruksverket som sammanhållande har man ökat förutsättningarna för att vi ska få det likvärdigt över hela landet.

Vi ska inte göra avkall på det som har varit. Det ligger lite grann i undertonen i Tina Ehns anförande att vi skulle sänka kraven på djurskyddet. Så är inte fallet. Vi ska höja det till den nivå som riksdag och regering har bestämt. Det tror vi att man gör bäst genom att få färre aktörer på marknaden.

Anf. 132 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Bengt-Anders Johansson, för svaret! Jo, jag hör att regeringen och regeringspartierna säger att man vill ha ett högt och bra djurskydd. Jag vill verkligen tro på det, men de förslag som har lagts fram övertygar inte mig riktigt.

Om man ska höja ambitionerna tycker jag att man ska gå till väga på något annat sätt. Bengt-Anders nämnde att det var en tredjedel som inte hade rapporterat in enligt EU. Det var faktiskt bara 18 av 290 som inte hade lämnat in rapporter, enligt vad jag har läst.

Nu ska man minska myndigheternas antal till 22, och på det sättet ska man få en likvärdig behandling, säger man. Men det finns ju inget som säger att det med automatik blir en likvärdig behandling för att man minskar antalet myndigheter. Jag har pratat med en del djurskyddsinspektörer som säger att de har jobbat upp detta väldigt bra. Det är inget som sker med automatik, utan det är en process där man på många håll i landet har jobbat över kommungränserna och utvecklat system som bara blir bättre hela tiden. Hur kan det här förslaget göra att djurskyddet i Sverige blir bättre?

Anf. 133 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! Tina Ehn inledde med att säga att man skulle höja ambitionen. Ambitionen är ju höjd när man försöker få samma nivå överallt när det inte har varit så tidigare. I så måtto är det en höjd ambition. Men om Tina Ehn menar att man ska höja den ännu mer talar hon om något helt annat.

Det är inte säkert att det blir likvärdigt bara för att det är färre myndigheter. Nog är det väl så, Tina Ehn, att sannolikheten för att 22 går i takt är något större än att 290 gör det? Jag är alldeles övertygad om att med de utfästelser som är gjorda och det underlag som vi har haft tillgång till – där utgångspunkten har varit att det går åt lika många människor som i det nuvarande systemet – torde inte resurserna på något sätt minska. Det är definitivt inte mindre pengar till verksamheten än tidigare. Dessutom åtar vi oss gentemot EU i grundstatuterna för detta med djurskyddstillsyn att det ska tillställas erforderliga medel för att man ska kunna genomföra de krav som ställs.

När det nu läggs fram ett bra förslag förstår jag att argumenten blir lite tomma. Men de blir inte bättre bara för att de är tomma.

Anf. 134 ERIK A ERIKSSON (c):

Fru talman! Jag är rädd för att det finns mer än en verklighet ibland. Om det finns två verkligheter och den ena verkligheten är politikernas och myndighetsutövarnas och den andra verkligheten är djurägarnas och deras som arbetar med djur och dessa båda verkligheter inte går tillsammans är jag djupt oroad.

Vi ser kanske spåren av detta nu. Vi har haft en politik som har varit driven med goda ambitioner, men den har inte gått i paritet med djurägarnas och djurskötarnas verklighet. Jag är rädd att det är så.

Jag har tagit på mig en hemläxa. Om den är rätt utförd eller inte ska inte jag bedöma. Jag har tagit på mig hemläxan att ta kontakt med människor som arbetar med djur på olika sätt.

För mig är det enkelt. Jag börjar med djurägare. Sedan är det veterinärer och husdjurstekniker och de andra som är anställda och arbetar med djur. Därefter är det myndighetspersoner. Sedan lyssnar jag även av medborgare som kanske egentligen inte har så mycket med frågan att göra.

Jag tycker att vi ska ta det i den ordningen. Jag är rädd att politiken lyssnar alltför mycket på myndighetspersoner och människor som är beredda att läsa texter tills någon, hin håle eller någon annan, kommer och avlöser dem i stället för att fundera över hur det är i verkligheten. Jag är väldigt bekymrad för att det har varit så.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande. Det gör jag med glädje.

Jag har tidigare debatterat frågan om djuromsorg och djurskydd. Den är viktig. Jag har själv stått här och sagt att den är viktig, och jag står fortfarande för det. Vi ska ha ett starkt djurskydd i Sverige. Vi ska bibehålla det, och vi ska utveckla det. Vi ska inte sänka några ambitionsnivåer, absolut inte. De enda förlorare som finns om vi sänker ambitionsnivån är djuren och vi människor som söker livsmedel som är sunda och säkra, om vi pratar om lantbrukets husdjur.

Men hur är det egentligen med de här två verkligheterna? Hur var det förut? Fanns det egentligen dialog mellan Myndighets-Sverige och djurägarna? Jag har hittills inte träffat en djurägare som tycker att det här har fungerat på ett klockrent sätt. Jag har träffat några som tycker att det fungerar okej. Men kom då ihåg att det är djurägare som mer eller mindre har kontrollanter i sin lagård varje dag, inte vartannat eller vart tredje år, utan varenda dag.

Låt mig ta ett exempel. De som har ekologisk mjölkproduktion har i stort sett varje dag en person som på något vis kontrollerar att besättningen mår bra. De är inte satta till det. Men man har seminörer eller veterinärer eller husdjurstekniker eller andra människor i närheten av sin kobesättning som ser om besättningen mår bra. Människor som arbetar med djur har djuröga. Det är rimligt. De allra flesta av oss kan utveckla detta djuröga, denna möjlighet att se hur djur mår. De allra flesta kan se detta på tio meter när det gäller de djur som man lever med. Det kan vara en hund eller kor. Man kan då se om djuret har feber. Sedan kan man gå vidare och ta reda på om så är fallet. Men de allra flesta kan utveckla detta.

Jag har i en tidigare debatt här efterlyst att vi skulle få fler barn och ungdomar att tidigt lära sig att hantera det här med djuröga. Det skulle underlätta betydligt för oss som stiftar lagar, för det är ändå det vi är satta att göra i dag, i arbetet framåt för att stärka djurskyddet.

Jag hoppas att ni läser tidningen Husdjur noggrant. Jag vet många som gör det och därigenom får en fortbildning i sitt yrkesutövande som lantarbetare, djurskötare eller lantbrukare. De belyser ofta frågorna utifrån djurskyddsperspektivet.

Det är hos de friska djuren lönsamheten finns. Det finns väl ändå ingen, hoppas jag, i Sveriges riksdags kammare som har trott någonting annat. Jag hoppas och tror, utan att vi vet, att friska djur ger lönsamhet. Friska djur och trygga djur, oavsett om det är lantbrukets husdjur eller om det är våra sällskapsdjur, mår mycket bättre och kan då vara i samklang med människan. Detta kan också vara ett försäljningsargument i ett vidare perspektiv.

Jag är glad över att vi har ett företagarperspektiv, eftersom det är ett stort antal företagare som berörs av den här frågan, av betänkandet. Då vore det väl ändå märkligt om alliansregeringen bortsåg från att företagare berörs. Det vore tjänstefel. Man har tvärtom gjort helt rätt här, eftersom man har lyssnat på näringen.

Jag var med på Svenska Husdjurs stämma i Uppsala. Det är ett viktigt tillfälle att lyssna in och få synpunkter. Jag är trygg i att alliansregeringen har de goda kontakterna, inte bara med LRF utan även med de organisationer som arbetar med bland annat rådgivning i fråga om våra svenska husdjur.

Vi är ändå en del av EU, som tidigare talare, Bengt-Anders bland annat, har pratat om här. Då är det vår stora uppgift att se till att vi går i bräschen och naturligtvis höjer kraven även inom EU, och det tycker jag att vi gör här.

Det är klokt att flytta det här en nivå, till länsstyrelser från kommuner. Det är många tidigare kommunpolitiker som är ledamöter av Sveriges riksdag. De kan nog vittna om både det ena och det andra i kontakter

med djurägare, vad gäller både lantbrukets husdjur och våra sällskapsdjur.

Den här regeringen vill förbättra och förstärka djurskyddet. Det är någonting som är positivt. Det kan ge goda möjligheter för samhället att ingripa när det behövs, och djur ska ha samma starka skydd oavsett var i landet de finns. Allt annat vore väl ändå befängt.

Att kontrollmyndigheterna minskar i antal är i linje med alliansregeringens löfte om att minska regelkrånglet och att inte ha en massa myndigheter som kanske faktiskt inte behövs. Det är bra att revidera och se över detta. Jag inbillar mig nog att det även kan bildas nya myndigheter framöver, men att en översyn görs är viktigt.

Det här förslaget innebär en mindre sårbar organisation, och det är bra. Det är bra att man har sett på det, för just sårbarheten är viktig. Vad händer när strömmen är borta, när elektriciteten är borta under lång tid och dieseln inte kommer fram till gården? Vad händer om det är så i över en veckas tid?

Vi har en oerhört stark djurskyddslag där djurägare är skyldiga att se till att det fungerar. Djurskyddet är alltså stärkt på flera fronter. Det känner jag mig trygg i när det gäller det arbete som regeringen har visat för riksdagen. Likadant är det när det gäller rättssäkerhet. Det är viktiga delar.

Låt mig, herr talman, få nämna något om kommunerna. En ekomjölkbonde som heter Anders sade så här till mig: Erik! Förklara detta! Jag betalar 4 000 kronor per år och får inte besök eller någon inspektion mer än vart tredje eller ibland vart fjärde år. Hur kan du påstå att detta är självfinansierande, dessa 12 000 kronor, om det nu blir 12 000? Kan du säga att det är självfinansierande?

Nej, Anders, det är det inte, utan du har även varit med och finansierat sällskapsdjuren, och så tycker inte jag att det ska vara.

Vi ska vara renhåriga här. Lantbruket tar sina kostnader, och sällskapsdjuren tar sina. Det är rimligt. Detta blir bättre genom det här förslaget. Det är jag glad över.

Låt mig kort kika lite grann på oppositionens motioner och reservationer. Socialdemokraterna har haft goda ambitioner vad gäller djurskyddsarbetet tidigare. Jag har en gång i tiden sagt i kammaren att jag tycker att man har lite för bråttom. Jag tycker nog ändå att det har tagit sig, men jag tycker inte att Djurskyddsmyndigheten var ett klokt beslut. Det finns en skrivning här i motionen. Det står: "Myndigheten skulle också skapa opinion och fästa uppmärksamheten på behovet av att värna djur."

Det visar också på de politiska skillnaderna mellan blocken, vilket jag tycker är bra. Vi anser inte att vi ska tillsätta myndigheter som bedriver kampanjer och skapar opinion. Det står jag inte bakom.

Sedan står det att man nu skulle avhända sig kontrollen över djurskyddet. Det är precis tvärtom. Vi ser det som att man tidigare inte har haft kontroll. Vad är det då man har avhänt sig? Den retoriken förstår jag inte alls.

Längre ned i texten handlar det om att det fysiska avståndet kommer att öka samtidigt som de arbetsrelaterade kontakterna kommer att minska, att det skulle krävas mer tid och resurser för att utföra kontrollerna. Ja, om det nu har varit för få kontroller, vilket allt tyder på, vad är

det då man relaterar till? Jag undrar återigen över verklighetsförankringen och verklighetskopplingen.

Jag vill helt kort säga något om Vänsterpartiet vad gäller avgiftsfinsansieringen. Vi har naturligtvis en helt annan syn på detta. Jag skulle kunna ägna lång tid åt Miljöpartiet, men det tycker jag inte att det är värt. Jag måste bara få uttrycka att det är det parti som står allra längst ifrån mig när det gäller de här frågorna. Det är det godas bästa vän i alla lägen, men det står tyvärr allra längst ifrån verkligheten. Hur i all världen kan man vara så långt ifrån djurägarnas åsikter? Det är för mig helt fantastiskt.

Låt mig ta upp exemplet med vargen. Jag vet att jag tjarar, herr talman, om vargen. Men jag tänker på att vi nu har 19 kvigor på rymmen som är uppskrämda av rovdjur, och vi har en djurskyddslag som är världens starkaste. Kan man då inte se kopplingen? Det är rovdjuren som driver en flock kvigor och kor på drift. De har sönderrivna spenar. Räddningstjänsten åker ut i en mosse och kan efter fem timmar lyfta upp djuret som dessutom kalvade i mossen. Kan man då inte se kopplingen när det gäller att det är svårt att driva ett företag, att samtidigt uppfylla djurskyddslagen och samtidigt se framåt och tro att människor vill bo i de här bygderna?

För mig är detta fullständigt obegripligt. Det finns ett antal saker som jag skulle kunna prata länge om. Jag tänker på Djurskyddsmyndighetens syn på Revingehed. Där hade djuren gått ute under lång tid utan några som helst tak. De var acklimatiserade i klimatet, men detta tyckte Djurskyddsmyndigheten var galet.

Här finns ett antal olika skrivningar som gör att jag blir mörkrädd. Men, återigen, verkligheterna kan vara många, och det kan vara fascinerande. Jag är glad åt att det finns olika politiska partier att ansluta sig till i Sverige. De som vill kan ansluta sig till Miljöpartiet och vi andra till Centerpartiet eller ett annat alliansparti. Ni är välkomna.

Det finns också någon skrivning i Miljöpartiets motion – jag ska inte citera för mycket, jag tröttnar ut sällskapet – om väljarna. Jag står inte här för väljarnas skull. Det måste vara en felskrivning. Det är väl för medborgarnas bästa och i det här fallet för djurens bästa, inte väljarnas bästa.

Herr talman! För Karl-Johan och Kajsa som är nya som lantbrukare och lyder under världens strängaste djurskyddslag, troligtvis den strängaste, önskar jag att det här kommer att vara till god hjälp. Vi får alla chanser att revidera och se om vi hade rätt eller fel. Det är det bästa med att se framtiden an.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 135 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Först vill jag hälsa jordbruksministern välkommen. Det är positivt att jordbruksministern deltar i ännu en av våra debatter.

Jag vill börja med att lyfta fram det diplom som Sverige helt nyligen fått för sin goda djurhälsa. Jordbruksverkets chefsveterinär Leif Denneberg fick i samband med världsorganisationens generalförsamling, OIE:s möte i Paris, ta emot ett diplom som bevis på den svenska BSE-friheten. Sveriges status som BSE-fritt land, ett av tio länder i världen, kan hänvisas till ett gott djurskydd, ett förebyggande djurskyddsarbete och bra

samverkan mellan näring och myndigheter. Detta diplom, ska tilläggas, har erhållits nu när djurskyddet är inhyst under Jordbruksverkets domän.

Herr talman! Några av talarna före mig har beskrivit orsaken bakom regeringens förslag att flytta över kontrollen av bland annat djurskyddet från kommunerna till länsstyrelsen. Trots en tidigare förstärkning av den kommunala tillsynen visade det sig att det ändå fanns allvarliga brister vad gäller kontrollens omfattning, kvalitet och resurser. Inventering av gårdar saknas exempelvis i många kommuner. Hälften av kommunerna hade inte nått upp till rekommenderad kontrollfrekvens som är vart tredje år.

Det kommunala självstyret finns dessutom. Kommunerna gör sina egna prioriteringar. En del har då nedprioriterat djurskyddet så till den milda grad att endast anmälan ledde till kontroll.

EU:s kritik av återkommande brister, dålig likvärdighet i den kommunala tillsynen och ökat behov av att bättre styra, samordna och följa upp kontrollen är några viktiga argument. Men det allra viktigaste argumentet är en förbättring och en förstärkning av djurskyddet. Djur ska ha samma starka skydd, oavsett var i landet de finns. Mer likvärdig kontroll gynnar såväl djuren som företagen och enskilda.

Tvärvillkorskontrollerna ligger redan under länsstyrelsen. Då är det bra om allt ligger under samma tak för att undvika dubbelarbete.

Vid remissförfarandet var de flesta veterinär- och djurskyddsorganisationer, branschorganisationerna och de statliga myndigheterna positiva. Ansvarskommittén pekar i sina slutsatser i sitt betänkande *Hållbar samhällsorganisation* på att tillsynen i princip bör vara statlig.

Kommunerna var däremot negativa. Vi ska vara ärliga med att säga att det finns fördelar med en kommunal tillsyn som närhet och lokalkännedom. Men fördelarna med att föra över tillsynen till länsstyrelser överväger. Inte minst en förbättrad samordning, likvärdighet och uppföljning väger mycket tungt. Samma resurser, har vi hört av föregående talare, satsas på kontroll som tidigare. Det blir dessutom en kvalitativt bättre kontroll och givetvis en mer effektiv kontroll för samma pengar.

Det bör dock poängteras att regeringen har en ambition att tillvarata de fördelar som den mer lokala tillsynen innebär. Kommunala inspektörer erbjuds att flytta över till länsstyrelserna. Det kan innebära att inspektörerna helt eller delvis kan arbeta från olika platser i länen. Jourberedskapen – och det är inte minst viktigt – kan öka i en större organisation, vilket kan bidra till en ökad möjlighet till snabba utryckningar i akuta situationer. Redan i dag har länsstyrelsen god kännedom om kontrollobjekten inom länet genom sin funktion som samordnande myndighet.

Herr talman! Jordbruksverket som är en central förvaltningsmyndighet har till uppgift att ge stöd, råd och vägledning till övriga kontrollmyndigheter. Jordbruksverket och länsstyrelsen har skapat en gemensam organisation för att förbereda ett eventuellt överförande av ansvaret för djurskyddskontrollen.

Det är några punkter som man redan har börjat att förbereda. Bland annat ser man över möjligheterna att introducera checklistor och även använda dem i så kallade databaserade kontroller med handdator. Man ska kunna använda sig av den nya tekniken på ett smart och effektivt sätt.

Det handlar också om ett gemensamt IT-hanteringssystem där uppgifter kan hämtas inför avrapportering till EU. Det kommer att minska den

byråkrati som vi alla hört talas om. Samtidigt ökar det effektiviteten. Vi kommer att få slippa få skrivet på näsan att vi inte sköter redovisningarna som vi ska.

Man ser också över hur näringens egenkontrollprogram kan utvecklas för att kunna användas i den offentliga djurskyddskontrollen. Och man undersöker hur ett system för överföring av information från branschens program till myndigheter kan utformas.

Man tittar också på ett system för att genomföra kontroller efter riskbedömning. Det är det som verkligen är det smarta. Man ser vilka kontrollobjekt som är de viktiga att titta på. Ett forskningsprojekt har knutits till det här.

Herr talman! Då djurskyddsfrågorna är prioriterade frågor, inte bara för Folkpartiet utan för hela regeringen, är vi givetvis angelägna om att säkerställa att djurskyddskontrollen sker på ett likvärdigt, effektivt och gott sätt. Vi värdesätter också att ett datum har fastställts för en återrapportering till regeringen om hur den nya kontrollorganisationen har fallit ut. Det är den 30 mars 2009.

Vår bedömning är att den nya organisationen kommer att möta dessa krav, varför jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 136 IRENE OSKARSSON (kd):

Herr talman! Den gångna helgen gav möjlighet att njuta av solen och värmen. Man vet inte hur länge det varar. Men en del av oss konstaterade innan debatten började att vi nog önskar lite regn i alla fall.

Helgen gav också tid för reflexion inför den här debatten. Jag hann läsa ifatt en del av de tidningar som jag har samlat på mig men framför allt läsa en bok om en gammal odalman född 1901 och död 2003. Han skrev texten till boken på 80-talet, en mycket intressant läsning.

Där kan man läsa hur livet för djuren på en gård under tidigt 1900-tal tedde sig, att man fick arbeta oerhört hårt för att få foder till djuren och att det var status att kunna släppa ut sina kor sent – ni hörde rätt – långt in i juni månad. Kunde man det hade man tillgång till vinterfoder och god djurstatus. Djuren hade sluppit leva på löv från de träd som stod i slätterängarna.

Ture Ekdahl skriver att man hade en konstig tro att många träd i betena skulle ge bättre gräs, men det var ju fel, konstaterar han lakoniskt. Det kan få en att reflektera över en annan debatt vi har haft här i kammaren om 50 träd och så.

Han beskriver vidare hur han var med och startade föreningsrörelsen: först mejeriet, sedan slakteriet och så naturligtvis RLF. Hans beskrivning av hur djuren hade det visar att det fanns mycket övrigt att önska, sett med dagens ögon, men jag fick ändå en känsla, när jag läste det, av att de som då jobbade med djuren verkligen värnade om dem efter bästa förmåga, därför att djuren var förutsättningen för deras överlevnad.

I dag har utbildning och kompetensutveckling, som vi så vackert kallar det, gett en helt annan grund för djurhållare att stå på, och vi kan med rätta ställa andra krav, därför att kunskapen har kommit mycket längre.

Sverige har genom åren från 1900-talet drivit djurskyddsfrågan starkt. Djuren och djurens väl har debatterats många gånger i den här kammaren och kommer att debatteras framöver.

Det betänkande vi i dag har att ta ställning till kom till därför att det visar sig att det finns brister i djurskyddet vad gäller likvärdighet över landet och i uppföljningen. EU har påtalat detta och konstaterat att det måste vara svårt, om inte omöjligt, att få över 300 myndigheter att göra en likvärdig bedömning och att gå i takt.

Herr talman! Jag kan utifrån erfarenheter från hemmalänet naturligtvis se att det finns kommuner som gör bedömningen väldigt olika. Det är lite knepigt när man talar med en näringsidkare på den ena sidan staketet som får betala x kronor och med näringsidkaren på den andra sidan staketet som får betala y kronor och vars inspektör gör en helt annan bedömning än den andra.

Det förslag som nu föreligger är utifrån detta en logisk följd. Regering och riksdag – vi kan kalla det staten – behöver koppla ett tydligare grepp om de här frågorna, och det kan vi nu göra.

Utifrån detta kan jag inte förstå det Socialdemokraterna skrivit i sin motion: ”Genom regeringens proposition 2007/08:63 *Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi* avhänder man sig nu också kontrollen över djurskyddet.” Enligt min mening är det precis tvärtom. Det är nu vi tydligt kan tala om kontroll, än tydligare därför att vi också har fullständigt mandat över struktur, organisation och ekonomi. Kommunalt självstyre ska finnas, men det har också omöjliggjort en del tidigare.

Det är av stor vikt att den enskilde näringsidkaren och djurhållaren kan känna sig tryggt i att det är samma regler som gäller och samma bedömningar som görs oavsett om verksamheten bedrivs i Vindeln, Aneby eller Skurup.

Det har framförts kritik om att det nu blir längre avstånd mellan myndigheten, inspektören, och det objekt som ska tillses. Ja, så lär det ju bli. Men det är upp till länsstyrelserna att organisera verksamheten på ett sätt så att den lokala kännedomen fortfarande finns kvar, och det kan man göra. Man kan till och med ta lärdom av en organisation som sedan Ture Ekdahls dagar har fått ett nytt namn, LRF. Jag är oerhört imponerad av deras länsombudsmän som kan varenda lantbrukare i länet. Det borde länsstyrelsen också kunna lära sig.

Regeringen skriver också att man är beredd att se över om det ska vara möjligt att på sikt låta länsstyrelserna lägga ut uppdrag till kommunerna för att sköta tillsynen. Jag tror att det kan vara en möjlighet, men precis som skrivs behöver det utredas ytterligare.

Herr talman! Jag vill i detta sammanhang hänvisa, precis som två av de föregående talarna, till Ansvarskommittén och vad som sagts i det betänkandet om vikten av att staten tar ett samlat ansvar för myndighetsutövningen. På s. 250 står det: ”Staten övertar ansvaret för kommunernas tillsynsuppgift. Ett förstatligande av den kommunala tillsynen måste dock föregås av en områdesvis prövning i särskild ordning, eftersom det inom några områden kan finnas särskilda skäl för ett fortsatt kommunalt huvudmannaskap.” Jag håller fullständigt med Ansvarskommittén, och vårt parti står bakom den, som ni vet. Det ska ske en prövning i varje fall, och det har nu gjorts. Det vi nu är på väg att göra är alltså ett led i det arbete som Ansvarskommittén har plockat fram.

Jag vet också av erfarenhet från den kommunala arenan att det finns många kommuner som sköter sig alldeles exemplariskt, men det hjälper inte när praxis inte är likarådande överallt. Att länsstyrelserna sedan årsskiftet också har tillsyn över foder och livsmedelstillsyn i primärproduktionen gör det ännu mer angeläget att sammanföra till en tillsyn.

Det är viktigt att se att länsstyrelserna på detta sätt också slipper ett led i processen – den har vi fått beskriven tidigare – där man kan frigöra resurser och på ett effektivare sätt bedriva tillsyn. Det kommer att bli möjligt för länsstyrelserna att ha specialister på olika typer av näringsidkares verksamhet som handlar om djur. Jag kan se den djurskyddsinspektör framför mig som har 33 procents uppdrag i sin tjänst som innehåller allt möjligt annat, och så ska han hantera detta också. Att nu kunna få specialistkunskap och få hela tjänster som jobbar över ett större geografiskt område, det är kvalitetshöjning med samma ekonomi.

Då kommer vi till den punkt i dagens betänkande som handlar om utgifterna och avgifterna. Vem ska betala? Alliansregeringen har sagt att svenskt jordbruk ska kunna konkurrera på lika villkor med övriga Europas och världens lantbruk. Ett led i det är att ta bort avgiften för tillsynen, men med ett viktigt undantag. Den som inte sköter sig och behöver ytterligare tillsyn ska naturligtvis få betala sin del av kakan. Men den som gör vad han ska ska naturligtvis inte behöva stå för kostnaden. Den ska vi stå för, och jag tycker att Bengt-Anders Johansson tydligt har talat om att det är då vi också får rim och reson i hur vi hanterar vår kontroll.

Det har framförts att detta skulle gynna näringen på ett sätt som inte är acceptabelt, men utifrån vad jag har sagt tidigare finner vi kristdemokrater att det är ytterst angeläget att våra näringsidkare har en avgiftsfri tillsyn. De ska kunna bedriva en säker och trygg verksamhet med kompetens hos dem som kommer för att tillse att de gör det på rätt sätt. De ska också veta att det i den gruppen finns tillräcklig kunskap för att göra det på ett adekvat sätt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 137 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Djurskyddet är något som ligger oss alla – jag vill betona *alla* – varmt om hjärtat. I Sverige är djurskydd en viktig fråga. Väldigt många människor brinner för ett gott djurskydd, och det finns få saker som upprör människor som när djur far illa.

Därför har vi också en väldigt stark lagstiftning i Sverige, som ska se till att djur behandlas väl. Men endast en lagstiftning räcker inte. Någon måste också se till att lagstiftningen följs.

I dag finns det flera instanser i vårt samhälle som ska se till att djurskyddslagen efterlevs. Kommunerna ansvarar för det vi kan kalla den operativa kontrollen av att djurskyddslagstiftningen efterlevs. Länsstyrelsen ansvarar för beslut om bland annat omhändertagande av djur och djurförbud men också förprovning av djurstall. Jordbruksverket är central förvaltningsmyndighet och har till uppgift att ge stöd, råd och vägledning till övriga kontrollmyndigheter. Jordbruksverket meddelar också föreskrifter. Dessutom har vi polisen, som har ansvar för att, när så behövs, omhänderta djur.

Kontrollen av djurskyddet måste fungera, och den måste fungera över hela landet. Som jag ser det ska alla djur ha lika stor rätt till ett starkt djurskydd.

Tyvärr finns det i dag brister i djurskyddskontrollen. I dagsläget har inte alla djur i praktiken samma skydd i vårt land. Det beror främst på att alla kommuner inte klarar av kontrollerna. I sammanhanget vill jag verkligen poängtera att många kommuner sköter sig alldeles utmärkt, men tyvärr är det, enligt min mening, alldeles för många kommuner som tvingas redovisa alltför stora brister i detta avseende.

År 2006 kom en rapport från Djurskyddsmyndigheten om kontrollen. Kontrollen visade på brister i bland annat omfattning och kvalitet. Rapporten visade att många kommuner saknade en inventering av kontrollobjekten i kommunerna. Vissa kommuner saknade helt bedömningar av behov av kontroll eller planer för hur kontrollen skulle genomföras. Somliga kommuner bedrev kontroll endast efter anmälan. Man redovisade också brister i kunskaperna i juridiskt hänseende och vad beträffade handläggningsrutiner.

Djurskyddsmyndigheten drog utifrån detta slutsatsen att kontrollen inte uppfyller de krav på enhetlighet och rättssäkerhet som man rimligen kan ställa på en kontrollmyndighet. Därtill har Sverige fått kritik av EU, som redan påtalats i debatten, för att Sverige har svårt att garantera att EU:s regelverk beträffande kontroll efterlevs. Kraven på kontrollen har ökat sedan vi i EU införde gemensamma bestämmelser om hur kontrollen ska bedrivas. Det gjordes år 2006. Bland annat ställs högre krav på uppföljning och samordning än vad vi i dagsläget klarar av i Sverige.

Regeringen har därför lagt fram förslaget till riksdagen, alltså förslaget att flytta djurskyddskontrollen från kommunerna till länsstyrelserna. Huvudorsaken är att vi ska få ett djurskydd som är likvärdigt över hela landet, där alla djur har rätt till samma starka skydd, men också en kontroll över att skyddet för djuren bedrivs på ett likartat sätt i hela landet.

Vidare vill vi att också djurägarna ska behandlas lika, oavsett var i landet de bor.

Dessutom kan man konstatera att kontrollorganisationen i och med flytten blir mindre sårbar. Semestrar, personalomsättning och sjukdom går att lösa och klara av på ett annat sätt i en något större organisation än vad som är möjligt i en organisation som kanske endast består av en tredjedels person. Det kommer vid varje kontrollmyndighet alltså att finnas flera personer som arbetar med djurskyddsfrågor, vilket innebär att man i en något större organisation också kan specialisera sig på ett annat sätt än vad som är möjligt om man är ensam.

I dag är i genomsnitt en tvåtredjedels tjänst per kommun tilldelad för djurskyddsarbete. Detta arbete fördelas i genomsnitt på två olika personer i dessa kommuner, vilket således innebär att en genomsnittlig djurskyddsinspektör lägger ned en tredjedel av sin arbetstid på djurskyddsarbete. Genom att djurskyddsinspektören kan ägna hela sin arbetstid åt just djurskyddet är det min uppfattning att inspektören blir bättre på sitt jobb. Hon har lättare att kunna fortbilda sig och kompetensutvecklas. Dessutom får hon arbetskamrater som, som sagt, kan täcka upp för semester eller när barnen är sjuka.

Herr talman! Jag kan givetvis inte lova att alla problem som vi i dag har med kontrollen automatiskt löses i och med flytten. Men vi lägger

fram förslaget för att min och regeringens sammanvägda bedömning är att en flytt av djurskyddskontrollen till länsstyrelserna kommer att leda till en mer likvärdig kontroll, en kontroll som är mer förutsägbar och rättssäker för den enskilde, och framför allt en kontroll där alla djur har samma rätt till ett gott djurskydd, oavsett var i landet de finns.
(Applåder)

Anf. 138 HELEN PETTERSSON i Umeå (s) replik:

Herr talman! När man lyssnar på de argument som förs fram av den borgerliga majoriteten andas de en viss misstro mot kommunerna och kommunpolitikernas förmåga att hantera olika bekymmer och verksamheter. Det tycker jag är ganska intressant. Man kan undra om ministern tycker att kompetensen på detta område är större hos länsstyrelserna än hos kommunerna och om det inte hade gått att lösa frågan på något annat sätt än genom att flytta över, eller som ni säger flytta upp, ansvaret till länsstyrelserna.

Antalet djurförbud har i år ökat med 12 procent, läste jag häromdagen. Anledningen till det är inte att folk i dag behandlar sina djur sämre än tidigare utan att tillsynsmyndigheten i dag fungerar bra; det säger till och med Jordbruksverket. Frågan är varför man ska ändra på ett vinnande koncept. Om det nu fungerar bättre än under tidigare år kanske man i stället skulle jobba vidare på de bra modeller som vuxit fram mellan olika kommuner i samverkan.

När det gäller avstånden talas det om att man ska behålla lokalkänndomen om de olika bestånden. Samtidigt ska inspektörerna nu få arbetskamrater fastän de kanske kommer att placeras på olika platser i länet just för att behålla lokalkunskapen. En del län sträcker sig 40–50 mil, från gräns till gräns, och min fråga är: Hur ska organisationen egentligen se ut för att man ska kunna behålla kunskapen om de lokala djurbestånden?

Anf. 139 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att återigen betona att regeringen lägger fram förslaget eftersom vi anser att alla djur har rätt till samma höga skydd. Som jag sade i mitt inledningsanförande tror jag inte att alla problem automatiskt löses i och med detta förslag, men det är ett sätt att komma vidare på den väg som jag är övertygad om att både Helén Pettersson och jag vill gå.

Varför lägger vi då fram detta förslag, mer konkret? Ja, det beror inte på att jag misstror kommunerna. Jag är sprungen ur kommunpolitiken och tror på de nära besluten. Låt mig bara konstatera att verksamheterna blivit betydligt mer specialiserade i dagens samhälle än de var för något decennium sedan. Vi har fått nya produktionsdjur. Som exempel kan nämnas strutsar, där det fordras specialkunskaper. Men vi har dessutom fått en stor mängd nya sällskapsdjur – varaner, sköldpaddor och olika typer av ormar – där det också fordras specialkunskaper. Även de har rätt att få sitt skydd kontrollerat av en behörig myndighet.

Det är lättare om organisationen blir något större, liksom det är lättare att täcka upp för varandra den gången man väljer att byta arbete, har semester eller möjligen måste vara hemma med sjukt barn. Det är inte lätt i den kommun som endast har en del av en tjänst avdelad för detta. Därtill är det helt omöjligt att upprätthålla någon som helst jourverksamhet.

Anf. 140 HELEN PETTERSSON i Umeå (s) replik:

Herr talman! Det är ganska intressant att höra, för om förslaget genomförs torde det landa i att det kommer att finnas ett antal miljö- och hälsoskyddsinspektörer i kommunerna som inte längre kommer att kunna ha heltid. Därmed kommer deras möjligheter att vid sjukdom och annat kunna växla mellan arbetskamrater att bli svårare. Med det kanske man inte har lagt in i förslaget.

Jag håller med Eskil Erlandsson om att alla djur har rätt till samma höga skydd, oavsett var i landet de finns. Det är precis därför jag är så oroad över att man lägger över ansvaret på länsstyrelserna i stället för kommunerna, eftersom vi har ett antal län i detta land som är gigantiska till ytan.

Jag har fortfarande inte riktigt förstått detta. Jag tycker att man talar emot varandra. Å ena sidan ska man ha arbetskamrater. Man ska kunna hjälpa och stötta varandra. Å andra sidan säger man att det kanske är så att det ska finnas någon i Lycksele, någon i Sorsele och någon i Umeå. Men då har man inte arbetskamrater man kan dela de vardagliga bekymren med i jobbet, vilket är något som jag vet att djurskyddsinspektörerna pratar om som anledning till att de tycker att förslaget är bra. Jag har väldigt svårt att inse hur ni ska kunna pussla ihop detta till ett fungerande system.

Jag skulle också vilja höra om ministerns syn på effektivitetsvinster igen. Flera personer i form av olika typer av tillsynsmän ska ut på samma gårdar. Kommer det av jordbrukarna själva att uppfattas som en förenkling att man ska dela upp de olika tillsynstillfällena?

Anf. 141 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Låt mig börja med den sista frågeställningen. Vi har sedan något år tillbaka i vårt EU-regelverk något som heter tvärvillkor. I de villkoren för att man ska få ut jordbruksstöd som går genom EU finns en bestämmelse om att det på gården ska finnas ett gott djurskydd.

Det har varit omöjligt för Jordbruksverket att redovisa detta då inte alla kommuner har den tillsyn som detta regelverk föreskriver. Vi måste enligt min uppfattning se till att åtminstone leva upp till de minimikrav som finns i våra gemensamma EU-regler. Det gör vi inte i dag med den kontrollorganisation som finns för närvarande.

Låt mig därtill än en gång repetera att vi har ganska många nya specialiserade verksamheter i olika skepnader i vårt land i dag som det är svårt för en ensamarbetande människa att vara uppdaterade på ständigt och jämt, speciellt om man inte ens har en heltidstjänst. Det blir något lättare om man kan dela det här på ett större antal människor.

Därtill skulle jag återigen vilja poängtera att länsstyrelserna i dag fattar avgörande beslut kring omhändertagande, djurförbud och förprovningar av djurstallar för produktionsdjur. Man har dessutom all annan kontroll för att få ut jordbruksstöd, vilket innebär att man i viss mån kan rationalisera verksamheten på så sätt att man ändå utövar kontroll över företaget i fråga.

Anf. 142 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja med att prata lite grann om specialkunskaper runt djur och hur djurskyddsinspektörer på många håll jobbar i dag. De jobbar väldigt mycket förebyggande, och det tror jag att vi alla är eniga om är det absolut bästa. Man är ute i skolor och informerar om djur. Det finns en bit där som inte alls omnämns.

Jag tänkte läsa upp lite grann ur ett mejl som jag har fått från en av de inspektörer jag har varit i kontakt med:

Vi inspektörer i alla kommuner i det här området har ett väl fungerande kontaktnät, och vi hjälper varandra. Vi har kontakt via både dator och telefon. Ibland åker vi även över kommungränserna och hjälper varandra fysiskt, om det skulle vara besvärligt. Vi träffas någon halvdag då och då för att lufta våra problem. Vi har en gemensam semesterlista, där även fler kommuner ingår – allt i syfte att ingen kommun ska vara utan djurskyddsinspektör. De vanliga inspektörerna i respektive kommun vet att det någonstans inom området finns en djurskyddsinspektör i tjänst som kan ställa upp med råd eller fysiskt åka över för att ta tag i ett besvärligt ärende. Man har samarbetsavtal som gör det juridiskt okej att komma till de andra kommunerna, skriva förelägganden och så vidare. Vi har det så inom hela miljösektorn. Alla kommuner kan köpa enskilda ärenden eller lite mer omfattande tillsyn av varandra beroende på den kompetens som finns på respektive kontor.

Det är alltså så det går till i många områden i landet. Det är inte alls så stuprörsaktigt att det sitter en ensam inspektör någonstans och väntar på att få arbetskamrater. Man jobbar på ett helt annat sätt. Det här tycker jag inte alls finns med i det som vi diskuterar i dag.

Vad man också är väldigt orolig för är vad som händer med sällskapsdjuren. Jordbruksministern har talat om att alla djur ska ha rätt till samma höga skydd. Är oron befogad?

Anf. 143 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Låt oss konstatera att det är få organisationer och myndigheter i vårt land som bedriver en så omfattande rådgivningsverksamhet som länsstyrelserna. Vi har särskilda pengar till att de ska kunna vara ute för att ge bland annat djurägare råd och råd för förbättring av verksamheten. Men man är också rådgivare i samband med förprovningar av djurstallar. Jag påstår att länsstyrelserna nog är de som har mest kontakter med de produktionsjordbruk som vi har i vårt land. De bör också vara mest lämpade att överta den här verksamheten.

Vad beträffar sällskapsdjuren kan vi först konstatera att det kanske är det som är allra mest eftersatt i dag. Samtidigt ska vi notera att produktionsjordbruken får betala för sin kontroll, vilket sällskapsdjursägarna inte gör. Nu blir det avgiftsfritt för alla djurägare, oavsett om man har produktionsdjur eller bara sällskapsdjur. Därtill har vi en ganska stor mängd

nya – ska vi kalla dem så – djur i vårt land, vilket också kräver specialkunskaper, vilket är svårt att upprätthålla när man har en liten organisation.

Herr talman! Allra sist skulle jag vilja säga att inte alla djur har turen att bo i Tina Ehns område. Jag vill att alla djur i vårt land ska ha det bra och kunna framleva sina liv på ett värdigt sätt.

Anf. 144 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! I debatten har vi hört alla säga att det finns brister i landet och i kommunerna. Men som jag påpekade i mitt inledningsanförande har bristerna varit i alla led. Därför är det lite snedvridet när man skyller på att det bara är i kommunerna det har brustit. Det finns en kedjereaktion här. Detta tycker många inspektörer är en lite orättvis beskylning, skulle jag vilja påstå.

Man har också vittnat om att det är väldigt många sällskapsdjursärenden i vissa kommuner. I en mellansvensk kommun har det bara den senaste veckan varit sju hundanmälningar och sex kattärenden. Alla har varit befogade. Man ser förändringen som att det kommer att bli ett sämre skydd för sällskapsdjuren. Nu fick jag lite svar här, men jag funderar trots allt fortfarande på om vi täcker upp detta.

Jag funderar också på det totala djurskyddet och hur vi kommer att följa upp det utifrån det här. Kan vi verkligen vara säkra på att detta förslag är det som kommer att lyfta upp djurskyddet ännu mer?

Anf. 145 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Låt mig först säga att jag värdesätter den här debatten. Det gäller inte bara Tina Ehn utan samtliga debattörer i dag. Detta är för mig en oerhört viktig fråga, och vi ska försöka hjälpas åt så att det blir så bra som möjligt.

Så till frågeställningarna. En fördel som jag ser apropå sällskapsdjuren är att det blir svårare för den som missköter sitt djur att flytta runt mellan kommunerna.

Det är ganska vanligt, inte minst i de lite större tätortsområdena vi har i vårt land, att man byter kommun och startar från noll i den kommun som man flyttar till. Det arbetet underlättas när vi lyfter kontrollen till länsstyrelsenivå.

Jag har nu ett antal gånger nämnt att det blir betydligt lättare att kompetensutveckla personal. Det blir lättare att ha en samlad rådgivning för djurägare. Det gäller såväl sällskapsdjursägare som produktionsdjursägare.

Slutligen kommer jag till frågeställningen om det är möjligt att följa upp. Det inte bara är möjligt, utan det följs upp. Vi har som land att redovisa till Europeiska unionen hur vi sköter vårt djurskydd. Så här långt har vi tyvärr fått redovisa att alltför många kommuner inte har följt det som de i lag är ålagda att följa. Vi måste göra någonting åt det. Mitt svar på detta är framlagt som förslag i form av en proposition.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU13
Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen (framst.
2007/08:RRS28).

Anf. 146 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra socialdemokratiska yrkanden i ärendet. Det handlar om att Riksrevisionen har skrivit en rapport om arbetsskadeförsäkringen och föreslagit en rad åtgärder som vi försöker fånga upp i vår motion.

Vi socialdemokrater har trott vid något tillfälle – och kanske också i det här ärendet vad gäller arbetsskadeförsäkringen, eftersom den är så viktig – att socialförsäkringsutskottet skulle kunna hitta delar att komma överens om. Det gäller inte minst åtgärder för arbetsplatserna, arbetstagnarna, arbetsmiljön och det förebyggande arbetet.

Det handlar om att hitta delar och skrivningar som gör att vi kunde få en bättre situation på de svenska arbetsplatserna. Så är det icke heller i detta fall. Vi konstaterar att alla våra förslag, allt vårt tankearbete och alla idéer avstyrks. Det gör också Riksrevisionens styrelse, som har skrivit i detta ärende.

Vi vill inledningsvis göra klart och markera från vår sida att vi har ett mycket stort förtroende för Försäkringskassan och dess personal. Den frågan kommer kanske att diskuteras här. Därför vill jag från vår sida omgående göra den markeringen.

Det är likadant med det som vi vid så många tillfällen har diskuterat, nämligen en nollvision i arbetslivet. Där ska man kunna se människan i sin helhet. Jag vill också inledningsvis markera att det finns många bra arbetsgivare. Många gånger framställs det som att det inte finns när man för den typ av diskussion som vi nu ska föra. Det finns många bra arbetsgivare, och det finns de som är betydligt mindre bra. Dem riktar vi naturligtvis kritik mot.

Vi tycker också att det har varit och är bra att det kommer utomstående organ, som i detta fall Riksrevisionen, som gör en genomlysning av tillvägagångssättet, det vill säga det sätt man arbetar.

Man lämnar också förslag på hur man ytterligare skulle kunna få en bättre tillämpning av försäkringarna. Man har andra ögon och öron än de som själva är inne i tillämpningen och hanteringen dagligdags. Av den anledningen har vi också stött och tagit upp vissa delar i deras förslag.

Det är också viktigt att se helheten i människors vardag både privat och i arbetslivet. Ofta gör vi så här i riksdagen att vi diskuterar olika enskilda ärenden. Det kan man tycka är formellt sett bra. Men vid någon tidpunkt måste man också försöka skaffa sig en överblick och kunna se helheten i människors vardag.

Jag ska göra en liten reflexion utifrån förra veckans diskussion om rehabkedjan. Det beslutet förvånar oss opponenter med tanke på den massiva kritik som har väckts från arbetsmarknadens parter, från vår sida men inte minst handikapprörelsens olika organisationer.

Man kan nästan säga att det var om inte en stormapplåd så en rejäl applåd vid beslutet. Vid det tillfället sade jag att sanningen brukar hinna ifatt, och det gör den förmodligen också i ert fall. Men vi har naturligtvis respekt för demokratins regler som de är. Som vi ser det blir ett beslut ovanifrån inte bättre i förhållande till ett utanförskap. Det är inte bra när de hittar varandra, tyvärr.

Herr talman! Tyvärr kommer människor till skada på de svenska arbetsplatserna varje dag, varje månad och varje år. Det handlar om olyckor och arbetssjukdomar, och en del får tyvärr skada och men för livet. En del förolyckas också på arbetsplatserna. Bara för någon vecka sedan var det inte mindre än sex löntagare som inte kom hem till sin familj. De förolyckades på arbetsplatserna.

I en sådan här diskussion finns det anledning att påminna oss om att det kanske inte är omedelbara saker som händer. Det kan också vara gamla skador och arbetssjukdomar, till exempel den typ av skador som orsakades av asbest. Det avlider varje vecka två personer som skadats av sin tidigare dåliga arbetsmiljö. Det handlar om dåliga förhållanden på arbetsplatserna som gjort att de fått lungcancer. Det kan handla om radon, många andra saker vid kemikaliehantering eller andra saker som tyvärr gör att människor avlider.

Alla vi som har tidigare erfarenhet av skador inte minst vad gäller asbest vet att det i många delar fortfarande är aktuellt även i dag. Vi har sett de personerna med sina små syrgastuber i någon typ av handväska eller på ryggen med en slang upp i näsan som för syre ned i lungorna så att de ytterligare ska kunna överleva en dag.

Det är just dessa yrken som vi har försökt fånga upp i vår motion. Det gäller att se till att hanteringen av arbetsskadeförsäkringen blir effektiv och rättssäker.

Ett annat yrkande vi har är att arbetsskadeförsäkringen ska hanteras jämställt. Där har socialförsäkringsutskottet tidigare framfört kritik. Det har man inte gjort denna gång, eftersom ni valde en annan linje. Tidigare har socialförsäkringsutskottet med borgerliga riksdagsledamöter och vi tre från oppositionen samfällt påpekat vikten av att försäkringen ska hanteras jämställt.

Vi har gjort skrivningar tillsammans. Män och kvinnor ska behandlas rättssäkert och likvärdigt utifrån sina förutsättningar. Det har varit jämställdhetsanalyser, genderperspektiv och genusperspektiv. Till sist, för att nå detta, fann vi ordet könskonsekvensanalysperspektivet. Det är ett långt och härligt ord. Men vi konstaterar nu tillsammans med Riksrevisionen att vi inte har nått målet på det sätt som vi hade önskat.

Likadant ställer vi oss frågan: Varför har det blivit en tydlig minskning av antalet arbetsskadeanmälningar och arbetssjukdomar? Är det så att vi ser ett trendbrott nu de senaste fem åren? Eller är det någonting annat som börjar manas fram på våra arbetsplatser, att det inte är lönt att anmäla?

Förra veckan diskuterade vi rehabkedjan. Blir arbetsmiljön bättre och arbetsskadeanmälningarna färre för att det har blivit bättre på de svenska arbetsplatserna? Nej, det kanske inte är så. Förmodligen är det inte ett trendbrott som vi ser. Det kan bero på andra faktorer. Ett av de yrkanden vi framförde gjordes i förhoppningen att ni från den borgerliga sidan

också skulle tycka att det var intressant och viktigt att klara ut hur det låg till, men så blev det inte.

Det gäller också den fråga som ni inte besvarade förra veckan. Vi hade representanter, bland annat Kurt Kvarnström, som ställde minst sju frågor. Jag ställde själv frågor. Blir arbetsmiljön bättre? Blir det tryggare på våra arbetsplatser när ni ger 30 procent mindre i anslag till Arbetsmiljöverket? Blir det bättre när socialförsäkringsnämnder avskaffas och försäkringsdelegationer tas bort? Blir det bättre hantering och tryggare på våra arbetsplatser?

Det är det stora misstag som vi tidigare har anklagat er för och som vi hela den här perioden kommer att förfölja er med genom att fråga: Varför? Ni måste vid något tillfälle besvara frågan. Blir det bättre när 400 forskare i Arbetslivsinstitutet får lämna sin arbetsplats med all sin kunskap, sitt kunnande och sin forskning? Vi skulle kunna diskutera de olika frågorna, kanske tillsammans med er om ni tycker att det är intressant.

Svara på frågan, så att vi kan föra en diskussion vidare! Varför gör ni på det här viset?

Jag ska inte ta upp frågan om sjukförsäkringen utan mer gå över till att fundera över arbetsskadeförsäkringen.

Riksrevisionens styrelse ser allvarligt på de iakttagelser man gör. Man rekommenderar Försäkringskassan att ta ansvar för uppföljning och uppdatering av kunskap om arbetsskadebedömningar, att ta del av forskning om samband mellan skada och arbete samt att förbättra samordningen mellan arbetsskade- och sjukförsäkring.

Vi har funderat mycket och diskuterat detta när man ändå tar upp det som man gör. Även om vi vet att Försäkringskassan det senaste året har förändrat sitt arbetssätt och gjort en omorganisation som vi tolkar till det bättre finns många av de här synpunkterna kvar.

Frågan till er blir naturligtvis: Vad var det som gjorde att ni inte ville gå vidare och fördjupa och förtydliga frågan om forskningen? Forskningen är så viktig och väsentlig när det händer skador på arbetsplatserna och när det blir arbetssjukdomar för att man ska se till att inte fler drabbas. Även om det är hårt för dem som har drabbats ska vi lära för framtiden. Där skulle forskningen kunna göra mycket.

Vi har några tveksamheter som gäller arbetslinjen. Vi är de första att ställa upp på att det är arbetslinjen som ska gälla, bara det inte får den betydelsen för framtiden och att ni funderar i de banorna att själva försäkringen, som är så viktig, får mindre kraft och genomslag för den enskilde. Det är därför som arbetsskadeförsäkringen finns till.

Det är den äldsta av alla försäkringar. Den är från 1901. Redan då insåg den tidens arbetsgivare att det var viktigt att kompensera de arbetare och tjänstemän som på något sätt kom till skada. Vi hoppas att ni fortfarande kan ha kvar den känslan så att inte arbetslinjen i den delen betyder förändringar i tryggheten med bra socialförsäkringar.

Den som har tid och lust kan gå ända tillbaka till 1600- och 1700-talet när det gäller hamnarbete i Sveriges hamnar. Man hade faktiskt också vid den tiden en typ av försäkringslösning. Alternativet var att någon fick gå runt på arbetsplatsen med mössan och be om en skärv till den som hade råkat ut för en olycka.

Vi känner oro över det som kanske inte uttalas, men som finns kvar, nämligen att om ni kör för hårt i försäkringssystemet öppnar man fortare än vad man kanske hade tänkt sig för ett tvåtredjedelssamhälle där två tredjedelar har det bra och en tredjedel har det sämre. Man ska inte leva på försäkringslösningar, arbetsskadeförsäkringen eller någon typ av livränta, men om någon oförskyllt kommer till skada eller får en arbetssjukdom på grund av arbetsplatsens farlighet ska man kompenseras. Om man tvingas att ta ett sämre jobb ska det vara som om man var kvar i det gamla jobbet. Det är viktigt.

Finessen med arbetsskadeförsäkringen är den riskspridning som finns mellan branscher och arbetsplatser. Finessen är också att den omfattar både arbetstagare och arbetsgivare.

Alternativet om man inte har arbetsskadeförsäkringen är att man får träffas i långdragna processer i domstolarna för att klara ut huruvida någon har skuld eller skyldighet till en ekonomisk kompensation. Att alla är kollektivt försäkrade är också väldigt viktigt.

Det har dykt upp en fråga som det finns anledning att väcka. Bara för någon dag sedan stod det i massmedierna att Regeringsrätten i en dom har sagt att kraven för att få a-kassa är att man ska söka arbete i hela Norden. Nu skiljs vi strax inför sommaren. Den här processen kommer naturligtvis att gå vidare på ett eller annat sätt. Kommer ni att analysera den domen? Är ni beredda att göra någon förändring?

Det innebär att man som arbetslös skulle vara skyldig att söka arbete i hela Norden. Det får som konsekvens att man får det landets trygghetssystem. Vad gäller arbetsskadeförsäkringen är den helt annorlunda om man tvingas jobba i Finland eller Norge. De har en helt annan arbetsskadeförsäkring, där en del sjukdomar inte ingår. Jag begär inte att ni ska svara på frågan i dag, men det är en viktig fråga att ta med sig.

Man pekar på att bifallsfrekvensen varierar stort mellan olika län. Bor man i Jönköpings eller Hallands län är det lättare att få en arbetssjukdom godkänd. Är man kvinna och bosatt i Södermanland eller Stockholm är det inte på samma sätt. Varför är samma giltiga försäkring så olika i olika delar av landet?

Försäkringskassan tror att det är externa faktorer. Riksrevisionens styrelse säger att man måste titta på om det är det eller något annat.

Jag ser fram emot den debatt som vi ska ha om varför ni har valt att göra som ni gjorde.

Anf. 147 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Vi behandlar i dag en skrivelse från Riksrevisionen. Det är en skrivelse som kritiserar Försäkringskassans hantering av arbets-skador. Vi har under de två år som jag har varit med fått ta del av och debatterat andra skrivelser från Riksrevisionen där kassan och hanteringen av socialförsäkringen har kritiserats. Riksrevisionens styrelse har i många fall föreslagit förändringar och förbättringar för att komma till rätta med de problem som man har upptäckt. Det är förändringar och förslag som utskottsmajoriteten tyvärr aldrig har tagit till sig.

Att utskottets majoritet avstyrker oppositionens motioner var väl väntat, men jag tycker att det är synd att utskottet i sitt ställningstagande inte tar till sig av Riksrevisionens kritik och tillstyrker deras förslag.

I sin rapport har Riksrevisionen konstaterat stora skillnader i beslut om arbetsskadeersättning till kvinnor respektive män. Man har sett skillnader mellan olika regioner. Samtidigt har man konstaterat att det inte finns några bevis för att bedöma om skillnaderna har sakliga grunder. Vad beror det på att det bedöms så olika? Det finns ingen som kan svara på det.

Det här är allvarlig kritik, men den är tydligen inte tillräckligt allvarlig för att högermajoriteten ska lyssna.

Män får sina arbetsskador erkända i betydligt större utsträckning än kvinnor, precis som vi hörde nyss. Riksrevisionen menar att Försäkringskassan inte har tagit sitt ansvar när det handlar om att sammanställa, uppdatera och sprida kunskap om forskningsrön och de kunskaper som finns i de här frågorna. Det finns trots allt både kunskap och forskning om strukturella skillnader mellan kvinnor och män. Jag är fullt övertygad om att det inte beror på en slump att kvinnor har mycket svårare att få sina arbetsskador erkända än män.

Försäkringskassan har själv tidigare i år lämnat en rapport som heter *Skillnader i beviljandefrekvens vid beslut om arbetsskadelivränta för kvinnor respektive män*. Jag ska citera lite grann ur rapporten: ”Chansen att beviljas livränta varierar mycket mellan olika yrkesgrupper och är relativt hög inom några typiskt mansdominerade yrkesgrupper. Den lägsta chansen att beviljas livränta finns däremot inom en yrkesgrupp med stor dominans av kvinnor. Oavsett vilken yrkesgrupp man studerar beviljas dock större andel av männen livränta.”

Ser man till samtliga som sökt livränta på grund av arbetssjukdom har 14,7 procent av kvinnorna och 31,7 procent av männen fått livränta beviljad. Det är alltså mer än dubbelt så hög andel av männen som av kvinnorna som fått livränta.

De förändringar av försäkringarna som genomfördes 2002 hade som syfte att rätta till de här könsskillnaderna. Men tyvärr har vi inte sett något resultat av det än.

Den rapport som jag pratade om nyss visar också att det förekommer stora skillnader mellan olika län. Frekvensen av beviljande ligger mellan 10,1 och 41,1 procent. Det blir kanske bättre med den koncentrerade handläggningen, men vi vet inte vilka siffror som kommer om ett år. Förhoppningsvis rättar man till en del problem med detta.

Dessutom, precis som vi hörde alldeles nyss, har födelselandet stor betydelse för möjligheterna att få livränta beviljad. Kvinnor och män födda utanför Norden och EU har betydligt lägre chans att beviljas livränta, både vid arbetssjukdom och vid olycksfall. Den allra sämsta möjligheten att få livränta har kvinnor från övriga världen, det vill säga kvinnor som kommer från länder utanför EU och Norden.

Det är precis som vanligt; det lönar sig att vara man. Är man dessutom en svensk man lönar det sig allra bäst.

Herr talman! Den rapport som jag pratar om och den här skrivelsen går lite grann om varandra i tid. Förhoppningsvis kommer Försäkringskassan att ta till sig sina egna slutsatser. Men jag tycker ändå att utskottsmajoriteten skulle ha tagit mer seriöst på den här kritiken och tillstyrkt de förslag som Riksrevisionens styrelse lagt fram. Som det är i dag är hanteringen varken rättssäker eller rättvis.

Det är mycket viktigt att regeringen i kommande uppdrag gör tydligt vilket ansvar som Försäkringskassan har för att analysera de här könsdiskriminerande inslagen när det gäller både arbetsskadeförsäkringens uppbyggnad och den direkta handläggningen. Målet måste vara att avskaffa alla osakliga skillnader och garantera en rättssäker tillämpning av arbetsskadeförsäkringen.

Försäkringskassan bör också ges i uppdrag att integrera könsperspektivet i socialförsäkringarna och göra årliga återrapporteringar. Det här är ingenting som man gör bara en gång, utan det är ett arbete som måste pågå hela tiden och utvärderas allteftersom.

För att det ska vara möjligt att få en mer rättssäker tillämpning är det nödvändigt med en ökad kunskap om könsskillnader. Den måste öka generellt hos Försäkringskassans personal. Även i andra undersökningar har vi sett att det finns brister i den kunskapen. De grundläggande kunskaperna finns inte. Det är också avgörande för att värna likvärdigheten och rättssäkerheten i bedömningarna att handläggarna har den här fördjupade kunskapen. Det finns arbetsskaderisker som präglar vissa kvinnodominerade yrken.

Jag hoppas verkligen att Försäkringskassan tar till sig detta. Jag tycker att det är synd att ni inte ställer upp på den kritik som finns, för då skulle det kanske ha hänt någonting.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 148 MATS G NILSSON (m):

Herr talman! Låt mig inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkande SfU13 och avslag på motionerna.

Dagens betänkande behandlar en framställning från Riksrevisionen om Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen. Av rapporten framgår, som tidigare talare refererat, ett antal brister i handläggningen. Av rapporten går också att utläsa att arbetsskadeförsäkringen under hela dess existens varit behäftad med brister och att man under årens lopp försökt komma till rätta med dessa.

Som regel ges arbetsskadelivränta som ersättning till den som drabbas av en arbetsskada. Denna livränta ska motsvara skillnaden mellan den inkomst den arbetsskadade haft och den inkomst som personen trots skadan beräknas få. Redan här finns ett stycke godtycklighet inbyggt i systemet.

Livräntan kan utbetalas till och med att den försäkrade fyller 65 år och kan betalas med upp till 7,5 prisbasbelopp. Även här finns en komplikation i konstruktionen. Då ersättningsbeloppet upp till 7,5 prisbasbelopp är hundraprocentigt finns inget inbyggt incitament att återgå till arbete eller arbeta mer. Hur stor påverkan detta har i praktiken är förstås omöjligt att säga.

Riksrevisionen menar att hanteringen av arbetsskadeförsäkringen inte är enhetlig. Det finns således anledning att tro att det beror på vem man är, vilket kön man har och var man bor vilken ersättning man får. Detta är självfallet helt oacceptabelt. Regeringen har i sitt regleringsbrev påtalat behovet av bättre likformighet och snabbare handläggning, men rättssäkerheten får självfallet inte eftersättas.

Försäkringskassan har redan vidtagit åtgärder för att minska de osakliga skillnaderna i besluten, och man avser att vidta ytterligare åtgärder.

För att öka likformighet och kvalitet i underlag och beslut har man infört flera nya metodstöd. Det har även hållits vidareutbildningar för de försäkringsläkare som yttrar sig i arbetsskadeärenden.

Handläggningen av arbetsskador kommer under året att koncentreras till endast fem nationella försäkringscentrum, vilket ökar möjligheten till enhetliga bedömningar och ökad kvalitet. Man tar även fram en ny kunskapssammanställning som ska användas som beslutsstöd.

Regeringen har dessutom uppdragit åt Försäkringskassan att genomföra analyser om varför kvinnor beviljas arbetsskadelivränta i mindre utsträckning än män. I kombination med de insatser som beslutades i förra veckan med extra insatser på de större diagnosgrupperna där kvinnor är överrepresenterade visar detta att regeringen nu tar tag i de könsmissiga skillnaderna i sjukförsäkringen. Det är skillnader som tillåtit växa fram under en lång rad år.

Handläggningstiderna är föremål för kritik, och ingen har väl formulerat sin kritik mot långa handläggningstider tydligare än de fyra partier som nu har majoritet i Sveriges riksdag. Detta är ett prioriterat område för regeringen, och det ger en tydlig instruktion till Försäkringskassan. Resurser har skjutits till, och ambitionen är tydlig.

Regeringen har satt som mål att vid utgången av 2008 ska 75 procent av dem som ansökt om arbetsskadelivränta få beslut inom 120 dagar. Detta mål har redan uppnåtts, vilket är en rejäl förbättring. Tidigare har var fjärde ansökan dröjt i två år och fyra månader eller längre.

Herr talman! Försäkringskassan vidtar således ett flertal åtgärder för att lösa den problematik som är uppe för diskussion här i dag. Vi ser positivt på detta och ber att få återkomma om man inte uppnår de förväntade resultaten. I detta sammanhang finns det all anledning att påminna om den satsning på företagshälsovården som regeringen nu genomför. Den debatten hade vi förvisso i förra veckan, men det kommer att ha en stor effekt på det preventiva arbetet. För det är ju så: De enda arbetsskador vi tycker om är de som aldrig uppstår.

(Applåder)

Anf. 149 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! På slutet var det antligen något vi kan vara överens om, nämligen att arbetsskador aldrig ska uppstå. Det kan vi vara helt överens om, likaså när det gäller arbetssjukdomar och försäkringens stabilitet.

Jag ska inte dra ramsan igen om den parlamentariska utredning som vi har efterfrågat. Vi börjar strax fundera på om vi ska stå fler gånger i talarstolen när vi från oppositionen blir behandlade på det sätt som vi har blivit.

Förra gången ni satt i regeringsställning, 1993, skärpte ni reglerna mycket väsentligt när det gällde arbetsskadeförsäkringen. Vi hade också vissa synpunkter på att man i vissa fall kanske kunde få livräntan för de godkända skadorna på ett för enkelt sätt. Men därifrån till den skärpning som ni gjorde och som har haft stor betydelse är steget långt. Vi ändrade på det 2002 när vi sade att det skulle vara av väsentliga skäl. Kvinnorna kom i kläm.

Nu när Moderaterna och Mats G Nilsson ser arbetsskadeanmälningarna och inrapporteringen av det som sker på arbetsplatserna, känner de sig då inte oroliga på något sätt? Det är ändå fem år tillbaka i tiden. Ni har tagit för vana att berömma er själva här i riksdagen för allt som har hänt på två år, men nu är räknetiden fem år tillbaka. Det stör kanske bilden en del.

Anf. 150 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Jag inleder med att vi också vill se en socialförsäkringsutredning. Det är krokodiltårar och inget annat. Det fanns ett riksdagsbeslut som ni inte fullföljde under förra mandatperioden. Det är därför lite märkligt att ni sätter er tilltro till en borgerlig regering för att ett beslut som borde ha fattats av en socialdemokratisk regering ska komma i gång.

Jag upprepar det som vi sade i förra veckan. För oss är det ingen anledning att sitta med armarna i kors när situationen är som den är. Men det är ett skäl för Socialdemokraterna att inte göra något, trots det utanförskap man lämnade efter sig.

Ronny! Vi försökte hänga med i vad det var du pratade om under ditt anförande. Arbetsskadeförsäkringen håller inte på att förändras. Det är inte det vi talar om. Du verkade ha fått för dig det i ditt anförande.

Nu tog du upp om vi är oroliga för att kvinnor hamnar i kläm. Ja, det är just därför regeringen har gett det direktiv som jag tog upp. Det den socialdemokratiska regeringen misslyckades med har regeringen redan satt i gång med. Du borde känna dig tillfreds med det.

När det gäller de olika behandlingarna menar Försäkringskassan och Riksrevisionen att med fem nationella centrum kommer problematiken att lösas sig.

Ronny Olander! Förklara för oss varför ni socialdemokrater vill införa de socialförsäkringsnämnder som är en delförklaring till att vi har fått så olika bedömningar! Antingen får du vara för decentralism eller emot. Du kan inte vara båda delarna.

Anf. 151 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Ni gör ett jättestort fel. Ni försöker konsekvent lägga ord i munnen på oss som vi aldrig har sagt om vare sig centraliserat eller decentraliserat. Vi håller fast vid socialförsäkringsnämnderna och försäkringsdelegationerna. Där hade vi kontakterna rätt ut i branscherna, rätt ut på arbetsplatserna och rätt ut bland arbetsgivarna. Man kunde ta all erfarenhet med sig, diskutera frågorna och skapa underlag och forskning för att förhindra detta. Det handlade om det. Men ni gör hela tiden samma misstag.

Du pratar om krokodiltårar i en parlamentarisk utredning. Ska man över huvud taget ha en förutsättning att bedriva en parlamentarisk utredning måste man skaffa ett underlag för densamma först. Man träffas väl inte bara, sätter sig ned och börjar mala. Ni fick hela Anna Hedborgs utredning gratis. Vid skiftet 2006 kunde ni ha dragit i gång med densamma. Men ni valde att inget göra för att ni förmodligen ska köra igenom det mesta först. Komma här och snacka om krokodiltårar!

Vi stöttar på alla sätt den bästa av all företagshälsovård. Det har vi gjort under alla år, från 60-talet och framåt. Problemet är att det inte har den effekten. Men det kan ni väl skylla på de tolv åren. Det är så ni lägger upp snacket. Men det är fler och fler som genomsådar det, förhoppningsvis även de som lyssnar på detta också. Ni skyller allt besvärligt på oss och de tolv åren. Allt som har gått bra tackar ni er själva för. Självberömmelse, Mats G Nilsson, luktar till sist illa! Det blir ingen bra grej för er. Men fortsatt med det, för det är jätteroligt!

Tror Mats G Nilsson och det nya arbetarpartiet Moderaterna att det blir bättre med 30 procent mindre till Arbetsmiljöverket och av att ta väck hela forskningen som var specialiserad och hade internationell berömmelse och uppskattning? Är det så man försöker skapa tryggare och säkrare arbetsplatser och en bättre hantering av försäkringen? 50–60 procent har företagshälsovård. Hur blir det för de andra?

Anf. 152 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Ronny Olander. Nu fungerade det decentraliserade igen, men när vi för en vecka sedan diskuterade företagshälsovården och satsningen på 3,4 miljarder spelade dessa pengar inte så stor roll. Det räcker med mindre än en tiondel, var beskedet från Socialdemokraterna för en vecka sedan. Men saker och ting förändras uppenbarligen.

Vi fick Anna Hedborgs utredning ”gratis”. Ja, vi använder den också. Vad gjorde ni? Vad har förändrats? Vad har över huvud taget förändrats? Det blir tanken när 140 personer förtidspensionerades varje dag. Över en halv miljon människor gick i förtidspension och inget hände.

Jag vet inte om du tycker att det är att hävda sig själv eller något. Men man kan inte smita undan ansvaret. Sitter man i regering i tolv år och detta händer under den tiden borde man vara ödmjuk nog att konstatera att man nog borde ha gjort något.

Vi menar, Ronny, att det sker mycket positivt vad gäller arbetsmiljöfrågorna. En stor skillnad mellan oss i alliansen och er socialdemokrater är att vi tror på både arbetsgivare och arbetstagare. Den nya rehabkedjan som vi tog beslut om i förra veckan kommer att aktivera rehabiliteringsarbetet. Det är viktigt. Vi inför den skyddande tiden på sex månader. Ni socialdemokrater tycker att det räcker med tre veckor, men där delar vi i princip den uppfattning som LO har, nämligen att man vill ha en skyddad tid. Vi tror att det är bra för rehabiliteringsarbetet och det preventiva arbetet. Där står ni i strid med vad LO tycker.

(Applåder)

Anf. 153 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Dagens betänkande manar till eftertanke, vill jag påstå. Som aktiv centerkvinna ska jag erkänna att det i Riksrevisionens rapport är just detta med den olika hanteringen av kvinnor och män i arbetsskadehänsende som jag kommer att följa alldeles speciellt. Med stort intresse kommer jag att iaktta vad som händer med detta.

Jag vill också påtala att jag uppskattar vad Riksrevisionen har framfört i Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen. Att de har behandlat det på ett så seriöst och djuplodande sätt är mycket viktigt.

Jag vill dessutom initialt passa på att avfärda Ronny Olanders och Socialdemokraternas svepande formuleringar om att vi skulle vara tveksamma till att vilja behålla socialförsäkringssystemet. Alliansregeringen slår med enfaset vakt om att det ska finnas kvar. Människor ska veta vad som gäller och reglerna ska tydliggöras. När Ronny Olander ifrågasätter detta ska ingen människa kunna tolka det som att det finns en tveksamhet i att socialförsäkringssystemet och arbetsskadeförsäkringen är oerhört viktiga för oss.

För övrigt, herr talman, ser jag att regeringen redan har medverkat till att undanröja vissa orsaker till problemen med hanteringen av arbetsskadeärenden. Det har Mats G Nilsson redan framfört här.

Först och främst kan jag påtala att socialförsäkringsnämnderna har tagits bort. Dem vill Ronny Olander och Socialdemokraterna återinföra. De var ju, precis som Mats G Nilsson sade, en av anledningarna till att de här regionala skillnaderna uppstod mellan länen. Det är ju någonting som är rättsosäkert, som rapporten hävdar att arbetsskadeärendena inte ska vara.

Det andra, herr talman, är det förebyggande arbetet. Där har ju Mats G Nilsson också påtalat att alliansen har medverkat till att förstärka detta. Han har nyss talat om företagshälsovårdens större uppdrag som innebär att komma in på ett tidigare stadium när det gäller arbetstagaren och arbetsplatsen och på det sättet möjliggöra att färre arbetsskador uppkommer.

Dessutom har Ronny Olander – och även Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, ska jag säga – talat om sjukskrivningsprocessen och rehabiliteringskedjan, som vi diskuterade i förra veckan. Det är också någonting som bidrar till att arbetsgivaren på ett helt annat sätt får en skyldighet att följa arbetsmiljölagstiftningen.

Därutöver har man i rapporten påtalat att kunskaper hos handläggarna är en brist. Kortare handläggningstider efterfrågar man, liksom det här med kunskapssammanställningen. Det har ju redan Försäkringskassan rapporterat, på uppdrag av regeringen, att man nu har gjort någonting åt.

Jag måste i ärlighetens namn fråga Ronny Olander och Socialdemokraterna: Vad är det för vits att i detta sammanhang påtala att många människor har lidit av att de har arbetat med asbest? Vad kan vi i dag göra för att förhindra att de människorna råkade så illa ut? Det vi kan göra är att på ett förebyggande sätt se till att personer undviker att arbeta i dåliga miljöer. Men att se tillbaka så lång tid för att påtala att det finns brister i det nuvarande systemet förstår inte jag om jag ska vara uppriktig.

Vad är det egentligen oppositionen förväntar sig att vi skulle ha gjort som vi inte har gjort när man hävdar att vi inte tar vad Riksrevisionen har påtalat i sin rapport på allvar? Vi har vidtagit de åtgärder som man har efterfrågat, och jag kommer precis som jag inledningsvis sade att mycket noga följa speciellt det som gäller kvinnors sjukdomar och det mindre beviljandet av kvinnors fall inom arbetsskadeförsäkringen. Jag tror att det är en viktig del att följa upp, även om Försäkringskassan själv också har påtalat att man kommer att jobba speciellt med detta.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer och motioner.

(Applåder)

Anf. 154 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet när Solveig Zander sade något i stil med svepande formuleringar. Här är inga svepande formuleringar. Jag rekommenderade Mats G Nilsson att läsa protokollet från förra veckan. Jag vill säga samma sak nu om ni har attityden att det är fråga om svepande formuleringar. Det är klart och koncist vad vi vill och vad vi tycker. Det har vi angett. I största delen stöttar vi Riksrevisionens styrelse i den framställning de har gjort till oss.

Men det är intressant när Solveig Zander säger något om så lång tid tillbaka. Ja, jag var borta och vände i förra perioden då ni hade ansvaret, 1991–1994. Vid det tillfället förändrade ni arbetsskadeförsäkringen till en mycket hårdhänt hantering som vi ändrade 2002, när det fanns förutsättningar, just i syfte att män och kvinnor skulle behandlas på ett likvärdigt, rättssäkert sätt. Så långt sträcker sig historien ibland. Ni avgränsar och talar om tolv år. Ja, de tolv åren möter precis år 1994. Den delen vill ni inte prata om. Men det ska vi nog försöka påminna om framöver också.

Ingenting gjort – vi satte upp ett mål 2002–2008 att vi skulle halvera sjukpenning och ohälsa som leder till förtidspension och sjukersättningar. Den blev halverad 2008, så det är inte riktigt sjyst att säga så. Just att ta till vara socialförsäkringsnämnderna och försäkringsdelegationerna över huvud taget, där det fanns medborgare från olika ställen, är fortfarande en viktig del.

Sedan är det alldeles för lätt att säga att det var socialförsäkringsnämndernas fel att hanteringen blev som den blev i arbetsskadeförsäkringen. Det är inte rätt.

Likadant är det med företagshälsovården. Vilken tidsram har ni för när den ska vara fullt utbyggd? Är den frivillig eller blir den förpliktande? Det är mina frågor.

Anf. 155 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att berömma Socialdemokraterna. Under sin regeringsperiod medverkade man till att det blev en könsrelaterad statistik, bland annat inom Försäkringskassan. Vi får nu statistik över Försäkringskassans olika beslut när det gäller män och kvinnor, och andra saker också, men nu gäller det ju Försäkringskassan och deras sätt att hantera den här försäkringen.

Dessutom var det, herr talman, Socialdemokraterna som under sin regeringsperiod tog initiativ till att Försäkringskassan påbörjade sitt förändringsarbete, vilket vi ju från alliansregeringen nu har fortsatt och dessutom har drivit på ännu mer. Det var verkligen någonting som jag inte vill ta ifrån Socialdemokraterna.

Men när det gäller svepande formuleringar om vi ifrågasätter eller vill nedrusta socialförsäkringssystemet vill jag verkligen säga att det var precis vad Ronny Olander sade i sitt anförande i talarstolen för en halvtimme sedan. Jag hänvisade inte till debatten i förra veckan. Skulle jag hänvisa till den skulle jag behöva ha en halvtimme på mig för att ta upp alla oegentligheter som ni tog upp då. Nej, det handlade om vad Ronny Olander alldeles nyss sade och försökte hävda.

Jag vill med all önskvärd tydlighet säga att de förändringar vi gör i socialförsäkringssystemen är för att medverka till och slå vakt om att de

ska fortsätta fungera så att människor i Sveriges avlånga land ska veta att de har en trygghet om de blir sjuka eller får en arbetsskada.
(Applåder)

Prot. 2007/08:124
9 juni

*Försäkringskassans
hantering av arbets-
skadeförsäkringen*

Anf. 156 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Kommer arbetsskadeförsäkringen också att vara med i den parlamentariska utredningen? Jag är intresserad av att på något sätt höra resonemanget om det. Oppositionens roll är precis den som ni hade förra mandatperioden. Det är att ställa frågor. Ni har tillgång till hela Regeringskansliet, 5 000 tjänstemän eller vad det handlar om. Det är ändrade förutsättningar för oss. Vi måste ställa frågor i den här typen av debatt och föra diskussionen offentligt. Tänker ni göra förändringar?

Sedan är det inte jag som ska svara på om ni har nedrustat socialförsäkringssystemen. Vi i mitt parti har vår uppfattning klar. Det tror jag att de som satt på läktaren från handikapporganisationerna hade också när ni applåderade i förra veckan. Det budskap som går ut till Sveriges befolkning är ju att det blir sämre försäkringar. Det är klart att de undrar. Inkomstbortfallsprincipen, standardtryggheten och så vidare sägs bli ändrade och ersättningar pressas nedåt.

När vi försöker försvara den svenska modell alla partier i riksdagen har stått upp för kallas vi för att vara ett bidragsparti. Det funkar inte.

Tack så mycket, Solveig Zander. Jag är tacksam och jag ska på alla sätt föra vidare att vi efter ett och ett halvt år har fått berömmande ord på ett viktigt område, nämligen hanteringen av kvinnor och män. Det känns bra att det går framåt, att det börjar lossna. Vi kan slappna av och se verkligheten på ett annat sätt.

Det är många som tycker att ni nedrustar socialförsäkringssystemen. Vi kommer att fråga framöver också. Har ni för avsikt att göra så på fler områden? Solveig Zander tillhör ett folkrörelseparti. Vi har till och med samarbetat med partiet under de svåra tiderna efter er borgerliga period. Det uppskattade vi också. Det är väl kvittens och beröm tillbaka. Det är inte riktigt samma tag nu när ni har gått ihop i alliansgänget.

Anf. 157 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Det intressanta med Centerpartiet är att vi slår vakt om Sverige. Vi gjorde det tillsammans med Socialdemokraterna eftersom vi tyckte att det var viktigt. Vi gör det ännu mer nu tillsammans med alliansen. Därför känns det bra att jobba i den här regeringen som ett folkrörelseparti och som ett parti som värnar om Sveriges land. Det har vi möjlighet att göra nu. Jag förstår att Socialdemokraterna och Ronny Olander tycker att det är besvärande att vi under de korta två åren har åstadkommit så pass mycket som vi faktiskt redan har gjort.

Herr talman! Jag har inte formulerat utredningsdirektiv till någon socialförsäkringsutredning. Ronny Olander säger själv att om en socialförsäkringsutredning ska tillsättas, vilket vi tycker ska göras från alliansens sida, bör de som ska vara med i den utredningen också vara med och formulera direktiven. Jag har med all önskvärd tydlighet, herr talman, förstått att Socialdemokraterna är intresserade av att vara med där. Det är intressant.

Jag måste återkomma till att vi i Centern och i alliansen slår vakt om att vi ska medverka till att arbetsskadorna inte blir så många i fortsätt-

ningen. Vi har verkligen medverkat till att man sätter in åtgärder mot kvinnors sjukdomar. Under förra regeringens tid var det verkligen kvinnorna som stod för de flesta långa sjukskrivningarna och förtidspensioneringarna. Det vill vi sätta stopp för, herr talman.

Anf. 158 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att försäkrings- och ersättningssystem fungerar på ett rättssäkert sätt. Blir man skadad på till exempel en arbetsplats ska man kunna räkna med en rättvis och likvärdig bedömning i hela Sverige. Som vi har hört nu av föregående talare har Riksrevisionen gjort en genomgång av Försäkringskassans arbetsskadebedömningar, och man har funnit att det finns svårförklarliga skillnader i bedömningarna. Man vill att detta ska analyseras, och man anser att det behövs en systematisk uppföljning. Målet är naturligtvis att uppnå en mer rättssäker hantering av arbetsskadeförsäkringen.

I det sammanhanget vill jag påminna om att Riksrevisionen – som ibland säkert kan upplevas av regeringen, oavsett politisk färg, som rätt irriterande – är en viktig institution. Jag är glad att vi har fått denna självständiga riksrevision. Mitt parti och andra borgerliga partier arbetade kraftigt för att göra om den gamla riksdagens revision till denna självständiga riksrevision som inte låter sig styras.

Det är ett positivt bevis på att vi får en mer öppen dialog i det politiska klimatet. Det är ett självständigt organ som vågar och kan kritisera sittande regering. Det är viktigt att det fungerar. Riksrevisionen har verkligen funnit sin roll.

Riksrevisionen för fram ett antal kritiska synpunkter. Man talar om att det är bristande interna rutiner, att det finns en risk för felaktiga utbetalningar, få efterkontroller och så vidare. Mycket av kritiken måste naturligtvis tas på allvar, särskilt som den behandlar en längre tid. Revisionen omfattar åren 2003–2007.

Flera har tagit upp det allvarliga att det är skillnad på bifallsfrekvens mellan män och kvinnor. I varje fall måste man se på vad det beror på. Beror det på någon dold könsdiskriminerande behandling eller finns andra förklaringar? Vilka är orsakerna? I övrigt har vi sett i sjukförsäkringssystemet att det är olika behandling, men där är det tvärtom så att kvinnor förts bort från arbetsmarknaden i större utsträckning än män.

Alla dessa frågor är viktiga. Utskottets majoritet sade förra året i sitt betänkande att man beklagade att man ännu inte hade kommit till rätta med de skilda olikheterna mellan kvinnor och män när det gäller beviljande. Utskottet förutsatte att åtgärder skulle komma att vidtas när orsakerna hade analyserats. Majoriteten i utskottet skriver i det betänkande vi behandlar i dag att utskottet vidhåller denna inställning.

Det har hänt en hel del under 2008. Det har givits ett regeringsuppdrag till Försäkringskassan att analysera skillnaden mellan hur män och kvinnor behandlas. Det har skett en hel del utvecklingsarbete i Försäkringskassan. Man har arbetat med metodstöd för att försäkringsläkarnas yttranden ska bygga på mer fakta. Försäkringsläkarna har fått vidareutbildning. Handläggningen av arbetsskador har koncentrerats till fem försäkringscentrum för att få en större förutsättning för en enhetlig bedömning. Man arbetar också på att göra en ordentlig kunskapsmanställ-

ning av olika erfarenheter. Det är viktigt att åtgärderna som nu vidtas ger resultat.

Det är naturligtvis också viktigt att följa vad regeringen tänker göra. Enligt den rutin som finns lämnar regeringen en kommentar om hur man reagerar på Riksrevisionens punkter i höstbudgeten. Vi ser naturligtvis fram emot vilka ytterligare åtgärder regeringen kommer att vidta. Det är viktigt att påpeka att det redan har hänt en hel del men att vi ser fram emot att det händer ytterligare saker.

Det var intressant att höra Ronny Olanders anförande. Det låter närmast som att vi har ett liggande förslag för att försämra arbetsskadeförsäkringen. Det är inte alls vad det handlar om. Det handlar om att vi har fått en redovisning av den typ av revision som vi gör av olika typer av statliga myndigheter som påpekar brister. Myndigheterna har redan börjat arbeta med att rätta till de bristerna, och regeringen är medveten om problemen.

Om någon eventuellt har kommit mitt i den här debatten kanske de tror att vi debatterar något slags förändringar i arbetsskadeförsäkringen. Det gör vi alltså inte. Vi slår vakt om arbetsskadeförsäkringen, men vi tycker att det är viktigt att den fungerar på ett rättssäkert och rättvist sätt. Därför tar vi naturligtvis till oss av den kritik som kommer och som drabbar både nuvarande regering och den gamla regeringen, framför allt för att regeringen är ansvarig. Det är inga missförhållanden som har kommit fram eller plötsligt dykt upp eller har något som helst sammanhang med det politiska maktskiftet i Sverige.

Herr talman! Jag tycker inte att riksdagen eller utskottet bör föreslå riksdagen några ytterligare beslut. Det händer så pass mycket på området. Därför tycker jag att vi ska avslå de motioner och yrkanden som finns från oppositionen och bifalla förslaget i betänkandet. Vi ska påminna oss om att vi tycker att det är viktiga frågor. Det är viktigt att arbetet med att förbättra hanteringen av arbetsskadeförsäkringen fortsätter.

(Applåder)

Anf. 159 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det här betänkandet handlar, som vi har hört, om arbetsskador och en utvärdering som har gjorts av Riksrevisionen, vilket är mycket bra. Revisionen går bakåt i tiden och gäller det som har varit – det kanske kan vara bra att hålla i minnet – och den syftar framåt.

Jag kan också glädjas över att Halland ligger bra till när det gäller bifallsfrekvensen. Om det är bra eller korrekt är svårt att svara på, men jag hoppas att det är bra och jag hoppas att det är med respekt för mäns och kvinnors olika åkommor och behov.

Jag tycker också att det är viktigt att konstatera, vilket kanske inte framkom tidigare, att utskottet vidhåller sin inställning att man måste komma till rätta med det. Det står tydligt och klart i betänkandet, och det innebär ingen ändrad uppfattning.

Jag tror också att det är viktigt att man ute på de olika forskningsenheterna i Sverige bedriver ganska applicerad forskning inom vårdsektorn. I Halland finns det en forskningsanstalt i Falkenberg där man har applicerad forskning. Tyvärr tas inte denna till vara och tas upp av Försäkringskassan, vilket har beskrivits här.

Det finns mycket sådan kunskap i Sverige som skulle kunna ackumuleras och bidra till ett bättre beslutsunderlag. Jag hoppas verkligen att Försäkringskassan tar åt sig den kritik som nu framförs av Riksrevisionen. Jag är helt övertygad om det. Man säger det. Med en regering som vill värna att människor ska vara friska, ska kunna arbeta och ska få ett rättssäkert bemötande kommer man nog att ta till vara detta. Det är i alla fall fullt möjligt för utskottet att återkomma i nästa betänkande.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 160 KURT KVARNSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till de reservationer som finns i ärendet och passa på att instämma i det Ronny Olander har sagt.

Jag tänkte ta lite tid i anspråk. Jag har varit med och upplevt de olika skedena i arbetsskadeförsäkringarna, och därför vill jag stryka under vikten av att vi har en bra arbetsskadeförsäkring. Jag var med på den tiden när det hette någonting helt annat och man drev ärendena i juridiska prövningar, till förfång för både arbetsgivare och de anställda. I skadeståndsärenden före 1977 drev man frågorna i den formen. Det är ingen tid som jag vill ha tillbaka – det vill jag understryka.

År 1977 kom en lagstiftning, och det tog lång tid innan den började fungera på det sätt det var tänkt. Men den fungerade så pass bra på 1990-talet att den tidigare borgerliga regeringen passade på att förändra den väldigt kraftigt, helt enkelt för att spara pengar i försäkringen. Det var den förändring som skedde 1993.

Vi hade synpunkter då också, just utifrån att det blev en väldigt ojämlig situation mellan män och kvinnor. Vi beförde att det skulle se ut på det sättet. Därför genomfördes förändringen 2002, för att försöka komma till rätta med de skillnader som man då såg ännu tydligare.

Det som gör mig lite bekymrad i dagsläget är att det med Riksrevisionens rapport i den praktiska hanteringen i de juridiska processerna fortfarande förefaller vara så att man tillämpar 1993 års lagstiftning, trots att vi har gjort förändringar 2002. Det blir rätt så tydligt i den belysning som Riksrevisionen gör här, inte minst utifrån den faktabas och den viktigaste kritik som finns i sammanhanget, som jag ser allvarligt på. Man tar inte till sig ny forskning. Den förändring som har skett i arbetsskadeförsäkringen handlar väldigt mycket om att den forskning som görs på området också måste omsättas i den juridik som tillämpas när det gäller arbetsskadeförsäkringen.

Det är en av de kraftigaste punkterna i förslaget från Riksrevisionen, att man inte har tagit till sig det. Man har inte samlat ihop den kunskap som finns.

Det som bekymrar mig ytterligare är naturligtvis att den forskning som vi har bedrivit har lagts ned. Arbetslivsinstitutet har haft och borde ha kunnat ha en mycket viktig roll för att upptäcka sjukdomar tidigt och eliminera dem.

Jag skulle kunna berätta mycket om det här, men jag ska bara kort beskriva en sak som jag inte delar Riksrevisionens slutsats om, och det är just behovet att få fram fakta för att belysa de insatser som behöver göras på arbetsplatsen och förebygga.

Jag jobbade under en period som huvudskyddsombud på ett järnverk där man tillverkade svetselektroder. Man konstaterade att svetselektrodpaketen vägde bara fem sex kilo, så det var en utmärkt arbetsplats att anställa kvinnor på. Man anställde massor av kvinnor på den arbetsplatsen, och successivt förbrukade man dessa kvinnor. Det var bara det att svetselektrodpaketen vägde fem sex kilo, men man lyfte dem i ett stort antal moment. Det gjordes mätningar som visade att man lyfte ett stort antal ton varje arbetsdag. Den återkopplingen till att det blev godkända skador i sammanhanget ledde fram till att man successivt drev frågan och fick företaget att investera i en helt ny arbetsplats, där man byggde bort de här orsakerna.

Återkopplingen till det förebyggande jobbet tycker jag att Riksrevisionen undervärderar. Det är min oro att vi successivt flyttar det som är allra viktigast, förhållandena på arbetsplatsen, från grunden när vi ska göra de här bedömningarna. Det fanns mycket av det i de socialförsäkringsnämnder som ni har lagt ned. Socialförsäkringsnämnderna hade en väldigt viktig funktion, genom att arbetsmarknadens parter, både arbetsgivare och arbetstigare, fanns med i bedömningarna och förde till viktig kunskap. Den håller på att försvinna. Det håller på att bli bara juridik. Kopplingen till arbetsplatserna håller på att försvinna.

(Applåder)

Anf. 161 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Kurt för ett socialdemokratiskt inlägg som jag faktiskt förstod. Det kändes ändå som att han diskuterade det som ärendet handlade om i dag, vilket kändes skönt.

Jag har fyra frågor, och jag tror att de är ganska enkla eftersom det är ja- och nej-frågor. Jag hade väldigt svårt att förstå Ronny Olanders anförande, och jag hade svårt att förstå kopplingen till dagens ärende, så jag vill nu kolla hur pass överens eller oense vi är i alliansen och Socialdemokraterna. Det är fyra konkreta frågor.

Fråga nr 1: Tycker du att det är bra att regeringen påpekar likformighet och snabbare handläggning?

Fråga nr 2: Tycker du att det är bra att Försäkringskassan nu vidtagit åtgärder för att minska osakliga skillnader i beslut?

Fråga nr 3: Tycker du att det är bra att handläggningen av arbetsskador nu koncentreras till fem nationella försäkringscentrum?

Fråga nr 4: Tycker du att det är bra att regeringen uppdragit åt Försäkringskassan att nu genomföra analyser av varför kvinnor konsekvent beviljas lägre arbetsskadelivränta än män?

Det är konkreta frågor. Ge mig gärna konkreta svar!

Anf. 162 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Egentligen borde jag göra precis som Mats G Nilsson och de anhängare som fanns på den kanten gjorde i den förra debatten vi hade och inte svara på några frågor. Det var vad jag möttes av i förra veckan, så det får jag väl tacka för.

En del av de där frågorna är inte speciellt konstiga. Det vi kritiserar tror jag Mats G Nilsson har läst på i vår motion, de saker som vi tycker borde vara mycket bättre och där vi tycker att utskottets majoritet borde ha en tydligare uppfattning. Det handlar om de här frågorna, att vara

tydliga. Men ni slätar över Riksrevisionens kritik, och sedan går ni vidare och avstyrker naturligtvis de motioner som vi har skrivit.

Det var därför vi ändrade lagstiftningen – det är också svar på frågan. Vi ändrade lagstiftningen 2002 – som svar på många av de frågor Mats G Nilsson har ställt – för att få en jämvikt i bedömningen. Men mitt bekymmer, som svar tillbaka till Mats G Nilsson, är den forskning som behöver bedrivs på det här området för att vi ska förebygga att människor skadas. Den kritik som finns i förslaget tycker jag att man går förbi. Man tar inte till sig den forskning som bedrivs i vårt land för att bedöma arbetsskadorna utifrån den lagstiftning som finns. Det är en allvarlig kritik. Men den har inte berörts i något anförande av de borgerliga ledamöterna under den här debatten.

(Applåder)

Anf. 163 MATS G NILSSON (m) replik:

Herr talman! Det där var en snyting och en örfil åt alla dem som jobbar med arbetsskador i Sverige. Man tar inte till sig av forskningen, hävdar Kurt Kvarnström. Jag delar inte den uppfattningen. Jag tror inte att det är på det sättet.

Jag vet att exempelvis Försäkringskassan har utvecklat ett samarbete med SBU, alltså Statens beredning för medicinsk utvärdering, för den här typen av frågor sedan Arbetslivsinstitutet avvecklades. Frågorna har inte försvunnit bara för att en myndighet gjorde det.

Nej, vi slätar inte över det som står. Men vi kan konstatera – det är säkert svårt för en socialdemokratisk riksdagsledamot att ikläda sig den rollen – att vi har en regering som agerar, och den agerar snabbt. Om du hade lyssnat på anförandena från mig, Solveig och de övriga från alliansen skulle du ha hört oss redogöra för hur regeringen redan har svarat upp på detta. Det blir lite märkligt att man ska säga: Nu ska ni göra något som ni redan genomför.

Tyvärr går du tillbaka till historieskrivningen på Ronny Olanders vis, men tack och lov inte ända tillbaka till 90-talet, utan du stannar 2002. Då ändrades lagstiftningen. Ja, men det är ju effekterna av den som vi nu ser en utvärdering av. Det har ju inte varit särskilt framgångsrikt, så därför görs det saker.

Jag tycker att det är lite märkligt att man, om man är intresserad av sakfrågan, vilket jag uppfattar att Kurt Kvarnström ändå är, inte ens kan vara så pass ödmjuk att man svarar på frågan: Är det bra att regeringen agerar för likformighet och snabbare handläggning? Varför kan man inte svara på det?

Är det bra att det har vidtagits åtgärder för att minska osakliga skillnader? Varför klarar du inte av att svara på det? Är det bra att man samlar handläggningen på fem nationella försäkringscenter? Det är konstigt att du inte kan svara på det? Sist men inte minst: Är det bra att regeringen nu har uppdragit åt Försäkringskassan att genomföra analysen av varför kvinnor beviljas arbetsskadelivränta i mindre utsträckning än män? Vad är det som gör att det blir så svårt för dig att svara på det?

Anf. 164 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag svarade på detta genom att säga att den lagstiftning vi införde naturligtvis ska uppfyllas. Det är inte svårt att svara ja på de

två första frågorna. Däremot är jag inte lika övertygad om att fem nationella center kommer att bli en koppling till arbetsplatser och arbetsmiljö som är så viktig för att ha grunden för bedömningarna. Där är jag inte lika självsäker på att det är en bra lösning för framtiden. Det får vi säkert anledning att utvärdera.

Det som spelar en roll här är inte bara att socialförsäkringsnämnderna har gjort olika bedömningar. Den rättspraxis som socialförsäkringsnämnderna har tillämpat har varit beslut som länsrätterna har fattat. Den effekten har vi inte sett än. Den har heller inte tagits upp i Riksrevisionens kritik.

Jag tycker ändå att det är viktigt att poängtera den kritik som man tar upp. Lagstiftningen förutsätter att man hela tiden i de beslut som fattas följer den forskning och utveckling som sker. Där är Riksrevisionens kritik väldigt stark. Man säger att man inte har följt forskningen och utvecklingen så att man har kunnat tillämpa lagstiftningen. Där tycker jag att det finns anledning att vi tillsammans är kritiska.

Jag är bekymrad över att man tar bort dem som ska förebygga. Man tar bort Arbetslivsinstitutet och monterar ned Arbetsmiljöinspektionen. Det kommer på sikt att leda till att vi inte har samma arbete med de här frågorna. Företagshälsovården är väldigt viktig, och den kommer att vara väldigt viktig i fortsättningen också. Nu kan man föra en lång diskussion om detta, och jag kommer tillbaka till den. Jag tror att det är väldigt viktigt att man ser de olika bitarna.

Tillämpningen av lagstiftningen håller på att bli för juridisk i förhållande till att man ser arbetsmiljön och arbetsplatserna. Det finns för lite sådana underlag i de beslut som fattas i dag. Länsrätterna kommer, tror jag, att göra att det även fortsättningsvis finns skillnader i vårt land när det gäller arbetsskadeprövningar, tyvärr.

Anf. 165 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Det var mycket intressant att lyssna till Kurt Kvarnströms anförande. Det är två saker som jag skulle vilja uppehålla mig vid. Den ena är: Finns det något i detta betänkande som Kurt Kvarnström har uppfattat som eller som är formulerat som att alliansen vill nedrusta arbetsskadeförsäkringen? Finns det någon formulering som antyder det? Vad jag har läst och vad jag vet är det inte på något sätt så att vi vill medverka till att den lagstiftning som nu finns på något sätt ska bli sämre eller förändras på ett negativt sätt.

Den andra är: Precis som Kurt Kvarnström sade ska den lagstiftning vi har följas. Då undrar jag: Bedrevs det ingen forskning före år 2006 som var väl värd att följa upp och rätta sig efter? Kurt Kvarnström efterfrågar ju att vi nu ska följa upp den forskning som har bedrivits.

Anf. 166 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det finns en hel del saker efter 2002 som jag skulle ha velat se fungera mycket bättre än de har gjort. En viktig sak är naturligtvis de genomströmningstider som har funnits. De är helt oacceptabla. Det har också lett till att trots att lagstiftningen kom 2002 som jag sade har det fortfarande inte fattats beslut enligt den lagstiftningen i så stor omfattning. Det är många beslut som fortfarande baseras på 1993 års lagstiftning. Det är en av de kritiska synpunkter jag har.

Det tar alltså tid innan en ny lagstiftning börjar fungera på ett praktiskt sätt. Där har det tagit alldeles för lång tid, och jag delar därför Riksrevisionens kritik på det här området.

När det gäller Riksrevisionen kan man ju fundera. Finns det inte en risk att om alla de förslag som Riksrevisionen nu lägger fram skulle avslås, hur blir det då med Riksrevisionens legitimitet? Det är en fråga jag ställer efter de inlägg som har varit.

Jag känner naturligtvis en oro, inte när det gäller konkreta förslag om nedrustning av försäkringen men när det gäller legitimiteten för hela arbetsskadeförsäkringen och att färre människor känner en trygghet och anmäler sina förslitningsskador. Det ser jag som en löpande tendens att nedrusta. Om forskningen då tas bort är det ett steg i att nedrusta arbetsskadeförsäkringen. Det är så jag ser på kopplingen mot arbetsplatserna, som ju i praktiken inte äger rum och som därför blir ett hot mot försäkringen på sikt.

Anf. 167 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Nu hörde jag precis vad Kurt Kvarnström sade. Det jag uppfattade var att det har alltså funnits skäl att följa upp tidigare beslut i forskningshänseende, och man har långsiktigt sett resultaten av vidtagna åtgärder. När man i betänkandet säger att det pågår ett arbete med att ta fram nya kunskapssammanställningar av arbetets betydelse och så vidare, innebär det inte att man också har för avsikt att följa upp den forskning som görs och den erfarenhet man har fått i hanteringen? Kunskapssammanställning är för mig att följa upp vad man har hanterat.

Sedan säger Kurt Kvarnström att oron eller undertonen finns – jag kommer inte exakt ihåg formuleringen, och jag ber om ursäkt för det. Det finns en antydning om att vi inte skulle fortsätta slå vakt om arbetsskadeersättningen i den omfattning som är nu. Jag undrar igen: Finns det någonstans formulerat att vi inte slår vakt om arbetsskadeersättningen? Den är oerhört viktig för oss, och det är därför vi har framhållit de åtgärder som nu vidtas.

Anf. 168 KURT KVARNSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag välkomnar naturligtvis att man har skickat en del signaler till Försäkringskassan för att förbättra uppföljningen på olika områden. Det finns en hel del positiva saker. Men min utgångspunkt är, precis som jag är inne på i min huvudkritik, alltså forskningen och bedrivandet av forskning som egentligen är en väldigt viktig grundsten för den arbetsskadeförsäkring som vi har från 2002.

Om man monterar bort forskningen kommer ju inte de nya rönen för rån efter väldigt lång tid att slå igenom på en arbetsmarknad för att hantera arbetsskador. På det sättet undergräver man grunden för att en arbetsskadeförsäkring ska fungera på ett bra sätt. Det är min allvarligaste kritik mot det man gör som, så att säga, gräver undan förutsättningarna för att driva de här frågorna på ett riktigt sätt.

Att arbetsmiljöinspektionen inte heller har resurser för att lyfta upp och sammanställa de skador som inträffar på arbetsplatsen förbättrar inte läget för en försäkring, utan det försämrar.

Det är som jag säger. Försäkringen håller alltmer på att bli en juridisk fråga i stället för att det finns en stark koppling till forskning och utveckling i arbetsmiljön på arbetsplatsen. Det är egentligen mycket viktigare för att en försäkring över tiden ska ha en överlevnad.

Monterar man bort de förutsättningarna blir det allt färre som känner en tilltro till försäkringen. Det är vad som nu håller på att hända med arbetsskadeförsäkringen, och det oroar mig. De anmäler inte ens de skador som uppstår.

Jag tror inte, precis som Ronny har sagt, att det har blivit så mycket färre förslitningsskador under de här åren som statistiken visar. Jag tror att det finns ett dolt underlag här, att människor inte ens anmäler de här skadorna. Det oroar mig.

Det oroar mig att juridiken håller på att bli viktigare än de faktiska förhållandena på arbetsplatsen. Det oroar mig verkligen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2007/08:150 Förmynderskapsrättsliga frågor
2007/08:C4 av Egon Frid m.fl. (v)

med anledning av prop. 2007/08:153 Enklare regler om kväveoxidavgif-
ten
2007/08:MJ16 av Per Bolund (mp)

med anledning av prop. 2007/08:156 En begränsad fastighetsavgift för
pensionärer, m.m.
2007/08:Sk34 av Marie Engström m.fl. (v)

med anledning av framst. 2007/08:RRS30 Riksrevisionens styrelses
framställning angående arbetsmarknadspolitikens förväntade effekter
2007/08:A17 av Sylvia Lindgren m.fl. (s)

Utrikesutskottets betänkande

2007/08:UU9 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Näringsutskottets betänkanden

2007/08:NU14 Ny konkurrenslag m.m.

2007/08:NU16 Vissa immaterialrättsliga frågor

Näringsutskottets utlåtande

2007/08:NU17 Talan om skadestånd på grund av brott mot konkurrens-
reglerna

Prot. 2007/08:124
9 juni

Skatteutskottets betänkanden
2007/08:SkU27 Nedsatt koldioxidskatt för bränslen som förbrukas i
anläggningar som omfattas av EU:s handel med utsläppsrätter
2007/08:SkU31 Ändring i det nordiska skatteavtalet

17 § Kammaren åtskildes kl. 20.11.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 9 § anf. 20 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 61 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55,
av tredje vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 134 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Eva-Lena Ekman

1 §	Justering av protokoll.....	1
2 §	Meddelande om frågestund.....	1
3 §	Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
4 §	Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	1
5 §	Hänvisning av ärende till utskott.....	2
6 §	Krisberedskap i betalningssystemet.....	2
	Finansutskottets betänkande 2007/08:FiU31.....	2
	Anf. 1 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m).....	2
	Anf. 2 AGNETA GILLE (s).....	2
	Anf. 3 LARS ELINDERSON (m).....	4
	Anf. 4 AGNETA GILLE (s) replik.....	6
	Anf. 5 LARS ELINDERSON (m) replik.....	6
	Anf. 6 AGNETA GILLE (s) replik.....	7
	Anf. 7 LARS ELINDERSON (m) replik.....	7
	Anf. 8 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	7
	(Beslut fattades under 12 §.).....	8
7 §	Naturresursfrågor och vattenrätt.....	9
	Civilutskottets betänkande 2007/08:CU20.....	9
	Anf. 9 GUNNAR SANDBERG (s).....	9
	Anf. 10 JAN LINDHOLM (mp).....	10
	Anf. 11 ANDREAS NORLÉN (m).....	12
	Anf. 12 LENNART PETTERSSON (c).....	14
	Anf. 13 LARS TYSKLIND (fp).....	16
	Anf. 14 YVONNE ANDERSSON (kd).....	18
	Anf. 15 EGON FRID (v).....	19
	Anf. 16 JAN LINDHOLM (mp).....	20
	(Beslut fattades under 12 §.).....	20
8 §	Grönbok om insyn i gäldenärers tillgångar.....	21
	Civilutskottets utlåtande 2007/08:CU24.....	21
	(Beslut fattades under 12 §.).....	21
9 §	Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter.....	21
	Utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU4.....	21
	Anf. 17 CARINA HÄGG (s).....	21
	Anf. 18 HANS LINDE (v).....	26
	Anf. 19 BODIL CEBALLOS (mp).....	29
	Anf. 20 GUSTAV BLIX (m).....	33
	Anf. 21 HANS LINDE (v) replik.....	36
	Anf. 22 GUSTAV BLIX (m) replik.....	36
	Anf. 23 HANS LINDE (v) replik.....	37
	Anf. 24 GUSTAV BLIX (m) replik.....	38
	Anf. 25 CARINA HÄGG (s) replik.....	38
	Anf. 26 GUSTAV BLIX (m) replik.....	39
	Anf. 27 CARINA HÄGG (s) replik.....	39

Anf. 28	GUSTAV BLIX (m) replik	40
Anf. 29	BODIL CEBALLOS (mp) replik	41
Anf. 30	GUSTAV BLIX (m) replik	41
Anf. 31	BODIL CEBALLOS (mp) replik	42
Anf. 32	GUSTAV BLIX (m) replik	42
Anf. 33	KERSTIN LUNDGREN (c)	43
Anf. 34	CARINA HÄGG (s) replik	45
Anf. 35	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	46
Anf. 36	CARINA HÄGG (s) replik	46
Anf. 37	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	47
Anf. 38	HANS LINDE (v) replik	47
Anf. 39	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	48
Anf. 40	HANS LINDE (v) replik	48
Anf. 41	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	49
Anf. 42	BODIL CEBALLOS (mp) replik	49
Anf. 43	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	50
Anf. 44	BODIL CEBALLOS (mp) replik	50
Anf. 45	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	51
Anf. 46	CARL B HAMILTON (fp)	51
Anf. 47	CARINA HÄGG (s) replik	55
Anf. 48	CARL B HAMILTON (fp) replik	56
Anf. 49	CARINA HÄGG (s) replik	57
Anf. 50	CARL B HAMILTON (fp) replik	57
Anf. 51	BODIL CEBALLOS (mp) replik	57
Anf. 52	CARL B HAMILTON (fp) replik	58
Anf. 53	BODIL CEBALLOS (mp) replik	58
Anf. 54	CARL B HAMILTON (fp) replik	59
Anf. 55	HANS LINDE (v) replik	59
Anf. 56	CARL B HAMILTON (fp) replik	60
Anf. 57	HANS LINDE (v) replik	60
Anf. 58	CARL B HAMILTON (fp) replik	61
Anf. 59	LARS LINDÉN (kd)	62
Anf. 60	CARINA HÄGG (s) replik	64
Anf. 61	LARS LINDÉN (kd) replik	65
Anf. 62	CARINA HÄGG (s) replik	65
Anf. 63	LARS LINDÉN (kd) replik	66
Anf. 64	BODIL CEBALLOS (mp) replik	66
Anf. 65	LARS LINDÉN (kd) replik	67
Anf. 66	BODIL CEBALLOS (mp) replik	67
Anf. 67	LARS LINDÉN (kd) replik	68
Anf. 68	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	68
Anf. 69	CARINA HÄGG (s) replik	72
Anf. 70	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	72
Anf. 71	CARINA HÄGG (s) replik	73
Anf. 72	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	73
Anf. 73	HANS LINDE (v) replik	74
Anf. 74	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	75
Anf. 75	HANS LINDE (v) replik	75
Anf. 76	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	76

Anf. 77	BODIL CEBALLOS (mp) replik	76
Anf. 78	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	77
Anf. 79	BODIL CEBALLOS (mp) replik	78
Anf. 80	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	78
	(Beslut fattades under 12 §.)	78
10 §	Riskutbildning för körkortsaspiranter och andra	
	trafiksäkerhetsfrågor	79
	Trafikuskottets betänkande 2007/08:TU14	79
Anf. 81	ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m)	79
Anf. 82	MARIE NORDÉN (s)	79
Anf. 83	PETER PEDERSEN (v)	82
Anf. 84	KARIN SVENSSON SMITH (mp)	84
Anf. 85	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m)	86
Anf. 86	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	89
Anf. 87	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	89
Anf. 88	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	90
Anf. 89	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	90
Anf. 90	MARIE NORDÉN (s) replik	91
Anf. 91	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	91
Anf. 92	MARIE NORDÉN (s) replik	92
Anf. 93	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	92
Anf. 94	PETER PEDERSEN (v) replik	92
Anf. 95	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	93
Anf. 96	PETER PEDERSEN (v) replik	93
Anf. 97	MALIN LÖFSJÖGÅRD (m) replik	94
Anf. 98	SVEN BERGSTRÖM (c)	94
	(forts. 13 §)	96
	Ajournering	96
	Återupptagna förhandlingar	96
11 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 juni	97
	CU18 Bostadsförsörjningsfrågor	97
	CU19 Hyresrätt och bostadsrätt m.m.	98
	SoU14 Barnpolitiken och dess inriktning	99
12 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
	sammanträde	101
	FiU31 Krisberedskap i betalningssystemet	101
	CU20 Naturresursfrågor och vattenrätt	101
	CU24 Grönbok om insyn i gäldenärers tillgångar	102
	UU4 Sverige och Afrika – en politik för gemensamma utmaningar och möjligheter	102
13 §	(forts. från 10 §) Riskutbildning för körkortsaspiranter	
	och andra trafiksäkerhetsfrågor (forts. TU14)	104
Anf. 99	MARIE NORDÉN (s) replik	104
Anf. 100	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	104
Anf. 101	MARIE NORDÉN (s) replik	105
Anf. 102	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	105
Anf. 103	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	106
Anf. 104	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	106

Anf. 105	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	107
Anf. 106	SVEN BERGSTRÖM (c) replik	107
Anf. 107	ANITA BRODÉN (fp).....	108
Anf. 108	MARIE NORDÉN (s) replik.....	109
Anf. 109	ANITA BRODÉN (fp) replik.....	110
Anf. 110	MARIE NORDÉN (s) replik.....	110
Anf. 111	ANITA BRODÉN (fp) replik.....	111
Anf. 112	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	111
Anf. 113	ANITA BRODÉN (fp) replik.....	112
Anf. 114	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	112
Anf. 115	ANITA BRODÉN (fp) replik.....	113
Anf. 116	ANNELIE ENOCHSON (kd).....	113
Anf. 117	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	115
Anf. 118	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	116
Anf. 119	KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	116
Anf. 120	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	117
Anf. 121	MARIE NORDÉN (s) replik.....	117
Anf. 122	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	118
Anf. 123	MARIE NORDÉN (s) replik.....	118
Anf. 124	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	119
Anf. 125	CHRISTINA AXELSSON (s)	119
	(Beslut skulle fattas den 11 juni.).....	120
14 §	Djurskyddskontroll m.m. i statlig regi.....	120
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU17	120
Anf. 126	HELÉN PETTERSSON i Umeå (s).....	120
Anf. 127	WIWI-ANNE JOHANSSON (v)	122
Anf. 128	TINA EHN (mp).....	122
Anf. 129	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m).....	124
Anf. 130	TINA EHN (mp) replik.....	126
Anf. 131	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	126
Anf. 132	TINA EHN (mp) replik.....	126
Anf. 133	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	127
Anf. 134	ERIK A ERIKSSON (c).....	127
Anf. 135	ANITA BRODÉN (fp).....	130
Anf. 136	IRENE OSKARSSON (kd).....	132
Anf. 137	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	134
Anf. 138	HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik.....	136
Anf. 139	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik	136
Anf. 140	HELÉN PETTERSSON i Umeå (s) replik.....	137
Anf. 141	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik	137
Anf. 142	TINA EHN (mp) replik.....	138
Anf. 143	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik	138
Anf. 144	TINA EHN (mp) replik.....	139
Anf. 145	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik	139
	(Beslut skulle fattas den 11 juni.).....	139

15 § Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen	140
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2007/08:SfU13	140
Anf. 146 RONNY OLANDER (s)	140
Anf. 147 LISELOTTE OLSSON (v).....	143
Anf. 148 MATS G NILSSON (m)	145
Anf. 149 RONNY OLANDER (s) replik	146
Anf. 150 MATS G NILSSON (m) replik	147
Anf. 151 RONNY OLANDER (s) replik	147
Anf. 152 MATS G NILSSON (m) replik	148
Anf. 153 SOLVEIG ZANDER (c)	148
Anf. 154 RONNY OLANDER (s) replik	150
Anf. 155 SOLVEIG ZANDER (c) replik	150
Anf. 156 RONNY OLANDER (s) replik	151
Anf. 157 SOLVEIG ZANDER (c) replik	151
Anf. 158 ULF NILSSON (fp).....	152
Anf. 159 LARS GUSTAFSSON (kd)	153
Anf. 160 KURT KVARNSTRÖM (s).....	154
Anf. 161 MATS G NILSSON (m) replik	155
Anf. 162 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	155
Anf. 163 MATS G NILSSON (m) replik	156
Anf. 164 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	156
Anf. 165 SOLVEIG ZANDER (c) replik	157
Anf. 166 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	157
Anf. 167 SOLVEIG ZANDER (c) replik	158
Anf. 168 KURT KVARNSTRÖM (s) replik.....	158
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)	159
16 § Bordläggning.....	159
17 § Kammaren åtskildes kl. 20.11.....	160

Prot. 2007/08:124
9 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2008